

Nejvyšší soud

SBÍRKA soudních rozhodnutí a stanovisek

Ročník: LXXVI

2
2024

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené zákonem, jejím vydavatelem je Nejvyšší soud. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazování rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce, ale jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Redakční rada:

Předseda: JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.
Místopředseda: JUDr. Petr Šuk
Členové: JUDr. Antonín Draštík, JUDr. Václav Duda, JUDr. Roman Fiala, JUDr. František Púry, Ph.D., JUDr. Zdeněk Krčmář, JUDr. Radek Doležel, JUDr. Vladimír Veselý, Mgr. Aleš Pavel, Mgr. Zdeněk Stuchlík

Adresa redakce:

Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493
e-mail: sbirka@nsoud.cz

Ročník LXXVI

Číslo 2/2024 vychází 20. 3. 2024

Připomínková místa:

Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství

Vzor citace rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce:

- stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. Plsn 1/2015 (uveřejněné pod č. 1/2017 Sb. rozh. st.)
 - rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 300/2010 (uveřejněný pod č. 32/2013 Sb. rozh. obč.);
- nebo
- rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 99/1995 Sb. rozh. tr.

Vzor citace rozhodnutí neuveřejněných ve Sbírce:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012

Rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce jsou redakčně zpracovávána.

OBSAH

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH	5
č. 5	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2023, sp. zn. 11 Tdo 337/2023.....	6
č. 6	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2023, sp. zn. 8 Tdo 418/2023.....	45
č. 7	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 12. 2023, sp. zn. 6 Tdo 1035/2023.....	58
č. 8	
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 5. 2023, sp. zn. 6 To 16/2023	71
č. 9	
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 10. 2022, sp. zn. 2 To 70/2022	75
č. 10	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2023, sp. zn. 5 Tdo 459/2023.....	79
ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH, OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH	98
č. 13	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2023, sp. zn. 30 Cdo 3617/2022.....	99
č. 14	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sen. zn. 29 ICdo 77/2022.....	107
č. 15	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2023, sp. zn. 27 Cdo 2169/2022.....	119
č. 16	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sp. zn. 24 Cdo 3459/2022	126
č. 17	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sp. zn. 22 Cdo 1936/2022	138
č. 18	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2023, sen. zn. 29 ICdo 89/2022	154
č. 19	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2023, sp. zn. 26 Cdo 3644/2022	163
č. 20	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2023, sp. zn. 30 Cdo 1083/2022	168
č. 21	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sp. zn. 28 Cdo 3873/2022	177
č. 22	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2023, sen. zn. 29 ICdo 63/2022	189
č. 23	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sen. zn. 29 NSČR 134/2022	206

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

č. 5

Zákonný znak kvalifikované skutkové podstaty zvlášť závažného zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy spáchaného ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech ve smyslu § 283 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku je naplněn, pokud členové této skupiny při páchání trestné činnosti působí na území nejméně dvou států (rozhodnutí pod č. 42/2022 Sb. rozh. tr.). Není přitom rozhodná státní příslušnost členů této skupiny.

Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, Organizovaná skupina působící ve více státech
§ 283 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku

č. 5

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2023, sp. zn. [11 Tdo 337/2023](#), ECLI:CZ:NS:2023:11.TDO.337.2023.1

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněných A. K., M. B., J. K. a D. H. proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 6. 2022, sp. zn. 2 To 98/2021, v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 48 T 5/2020.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 9. 2021, sp. zn. 48 T 5/2020, byl obviněný A. K. pod bodem 1. uznán vinným zvlášť závažným zločinem nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 3 písm. b), c), odst. 4 písm. c) tr. zákoníku a pod bodem 4. pokračujícím přečinem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Obviněný M. B. byl tímž rozsudkem krajského soudu pod bodem 2. uznán vinným zvlášť závažným zločinem nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku. Obvinění J. K. a D. H. pak byli citovaným rozsudkem krajského soudu pod bodem 1. uznáni vinnými zvlášť závažným zločinem nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c), odst. 4 písm. c) tr. zákoníku.

2. Za uvedené jednání byl obviněný A. K. krajským soudem odsouzen podle § 283 odst. 4 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání sedmnácti let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Podle § 73 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku byl obviněnému dále uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel v trvání deseti let, a podle § 66 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku trest propadnutí části majetku v podobě věcí podrobně specifikovaných ve výrokové části citovaného rozsudku nalézacího soudu. Obviněný M. B. pak byl citovaným rozsudkem soudu prvního stupně odsouzen podle § 283 odst. 3 tr. zákoníku

k trestu odnětí svobody v trvání devíti let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Podle § 66 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku byl obviněnému uložen rovněž trest propadnutí části majetku v podobě věcí podrobně specifikovaných ve výrokové části citovaného rozsudku nalézacího soudu. Obviněný J. K. byl citovaným rozsudkem soudu prvního stupně odsouzen podle § 283 odst. 4 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání jedenácti let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Podle § 66 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku byl jmenovanému obviněnému uložen rovněž trest propadnutí části majetku v podobě věcí podrobně specifikovaných ve výrokové části citovaného rozsudku nalézacího soudu. Obviněný D. H. byl citovaným rozsudkem soudu prvního stupně za jednání popsané pod bodem 1. a za sbíhající se přečiny ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 odst. 1 tr. zákoníku a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, za které byl rozsudkem Okresního soudu v Karviné – pobočka Havířov ze dne 16. 7. 2020, sp. zn. 102 T 73/2020, odsouzen podle § 283 odst. 4 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvanácti let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Podle § 73 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku byl tomuto obviněnému dále uložen trestu zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel v trvání dvou let a podle § 66 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku rovněž trest propadnutí části majetku v podobě věcí podrobně specifikovaných ve výrokové části citovaného rozsudku nalézacího soudu. To vše za současného zrušení výroku o trestu z rozsudku Okresního soudu v Karviné – pobočka Havířov, sp. zn. 102 T 73/2020, který byl vyhlášen a nabyt právní moci dne 16. 7. 2020, jakož i všech dalších rozhodnutí na tento výrok obsahově navazujících, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

3. Podle § 101 odst. 1, odst. 2 písm. e) tr. zákoníku bylo rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 9. 2021, sp. zn. 48 T 5/2020, ve vztahu k zúčastněné osobě M. G. (rozenému R. K.), (dále rovněž jen „zúčastněná osoba“), rozhodnuto o uložení ochranného opatření spočívajícího v zabránění věci, a to finanční částky ve výši 335 000 Kč, která byla získána prodejem motorového vozidla tov. zn. Mercedes Benz CL 500 4 MATIC 216, RZ XY, VIN: XY (dále jen „vozidlo značky Mercedes Benz“) a finanční částky ve výši 137 000 Kč, která byla získána prodejem motorového vozidla tov. zn. Volkswagen Passat CC 3CC, RZ XY, VIN: XY (dále jen „vozidlo značky Volkswagen“).

4. Výše citovaný rozsudek Krajského soudu v Ostravě právní moci nenabyl, neboť byl v zákonné lhůtě napaden odvoláními obviněných A. K., M. B., J. K., D. H. a zúčastněné osoby. O těchto řádných opravných prostředcích následně rozhodl Vrchní soud v Olomouci tak, že všechna podaná odvolání svým usnesením ze dne 7. 6. 2022, sp. zn. 2 To 98/2021, podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodná.

5. Podle skutkových zjištění Krajského soudu v Ostravě se obvinění A. K., M. B., J. K. a D. H. předmětné trestné činnosti dopustili společně s dalšími osobami (tj. se spoluobviněnými I. P. a T. P.) tím, že:

1) A. K., I. P., J. K., D. H. a T. P.

okolo osoby A. K. se společným záměrem získat co nejvyšší majetkový prospěch a s cílem maximalizovat úspěch své činnosti a znesnadnit své odhalení a dopadení,

s vědomím, že v České republice není bez příslušného zákonného povolení možno volně nakládat s návykovou látkou metamfetamin, zvanou pervitin, který je uveden v příloze č. 5 nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, jako psychotropní látka zařazená do seznamu II podle úmluvy o psychotropních látkách, s prekurzory této drogy, ani s těmito látkami využitelnými pro toxikomanii dále obchodovat či jinak nakládat, s látkami efedrin a pseudoefedrin, které jsou prekurzory drog ve smyslu § 1 zákona č. 272/2013 Sb., o prekurzorech drog, neboť jsou uvedeny v kategorii I Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004, vědomi si skutečnosti, že nedisponují příslušným zákonným povolením k zacházení s návykovými látkami ve smyslu ust. § 4 a § 8 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, a že nejsou držiteli licence, zvláštní licence či registrace k nakládání s prekurzory a pomocnými látkami, se postupně J. K. a I. P. od podzimu 2018, D. H. od 18. 5. 2019 a T. P. od 30. 6. 2019 s vědomím, že na trestné činnosti určeným způsobem participují další osoby, vědomě fakticky stali členy organizované skupiny osob, podílejících se každý svou dílčí úlohou ve výsledku společně na procesu prodeje lékových přípravků obsahujících pseudoefedrin, opakované a pravidelné nelegální výroby návykové látky metamfetamin, zvané pervitin z prekurzoru pseudoefedrin v objemových řádech stovek gramů v jednotlivých případech a jejich následném prodeji na území České, Polské a Slovenské republiky svou aktivitou na území České republiky, zejména v Moravskoslezském kraji v okrese Karviná a od ledna 2019 do srpna 2019 v Polské republice v obci XY a na dalších místech tím, že po předchozí dohodě s A. K. o způsobu vzájemné kooperace, za vzájemné spolupráce, s minimálně rámcovou představou o rozsahu fungování organizované skupiny a množství jí obchodovaného metamfetaminu a tablet s obsahem pseudoefedrinu se na dosažení společného cíle vědomě podíleli tak, že

A. K. v období od léta roku 2018 do svého zadržení dne 5. 11. 2019 organizoval dovoz lékových přípravků pro účely nelegální výroby metamfetaminu s obchodním názvem Cirrus, Stopcold a Galpseud obsahujících prekurzor pseudoefedrin ve snadno extrahovatelné formě od osob působících na území Polské republiky v minimálním množství 3 000 balení týdně, které mu na základě předchozí dohody pravidelně dodávali do objektu rodinného domu zvaného XY na adresním místě XY minimálně 4 polští občané, z nichž se podařilo ztotožnit osoby jménem R., M., R. G. a Z. P. W., od kterého ve dvou případech převzal také celkem 40 gramů prekurzoru pseudoefedrinu ve formě prášku, přičemž uvedené prekurzory přechodně přechovával v uvedeném domě do doby jejich využití k jím organizované zakázkové výrobě metamfetaminu, případně předání širokému okruhu dosud neztotožněných odběratelů zejména na Ostravsku i na Slovensku pro účely výroby metamfetaminu či další distribuce a tímto způsobem přispěl k prodeji 168 000 balení léčiv s obsahem pseudoefedrinu, způsobilých k výrobě metamfetaminu v množství nejméně 166,32 kilogramů, které prodával s minimálním ziskem 50 Kč na jednom balení, zohledňujícím všechny jeho náklady a dosáhl tak zisku nejméně 8 400 000 Kč, organizoval, financoval a fakticky zajišťoval proces výroby a následné distribuce metamfetaminu na území České, Polské a Slovenské republiky tím, že organizoval jeho zakázkovou výrobu tak, že zadával požadavky na jeho výrobu různým osobám, které pro něj vyráběly zpravidla v jednotlivých

případech množství jednoho kilogramu uvedené látky za finanční odměnu 100 000 Kč, a to především D. H., J. K. a I. P., kterým dodával odpovídající množství prekurzorů, chemikálií i podstatnou část laboratorního vybavení a poskytl jim v době od ledna 2019 do ½ srpna 2019 za účelem výroby metamfetaminu jím pro tento účel pronajaté prostory rodinného domu v Polské republice na adresním místě XY, které vybavil potřebným laboratorním zařízením i příslušným množstvím chemikálií a kteří pro něj vyrobili metamfetamin v níže uvedeném minimálním rozsahu, osobně přebíral vyrobený metamfetamin, který přechodně přechovával ve své kanceláři v rodinném domě zvaném XY na adresním místě XY a následně úplatně poskytoval dalším osobám na území České, Polské a Slovenské republiky za minimální ceny 800 Kč, 100 PLN, případně 20 EUR za jeden gram, kdy takto dodal nejméně v deseti případech v období od blíže nezjištěného měsíce roku 2018 do 21. 3. 2019 vždy minimálně 5 gramů, celkově tedy minimální množství 50 gramů osobně či prostřednictvím polského kurýra jménem T. K. metamfetamin polskému odběrateli jménem P. W., slovenskému odběrateli S. S., v období od blíže nezjištěného měsíce roku 2018 do 27. 10. 2019 prodal celkové minimální množství 11.926,5 gramů metamfetaminu s vědomím, že jej bude na území Slovenské republiky prodávat dalším osobám, pravidelně měsíčně nejméně 700 gramů metamfetaminu, jehož dopravu zajistil nejméně v šesti případech prostřednictvím polského kurýra R. G., který z České republiky na území Slovenské republiky převezl do 14. 3. 2019 celkové minimální množství 4 200 gramů a v období od 6. 2. 2019 do 27. 10. 2019 dalších minimálně 7 726,5 gramů metamfetaminu, které S. S. převezl osobně 6. 2. 2019, 19. 3. 2019, 23. 4. 2019, 3. 5. 2019, 23. 5. 2019, 11. 6. 2019, 14. 7. 2019, 5. 8. 2019, 26. 9. 2019, 16. 10. 2019 a 27. 10. 2019, přičemž s poslední dodávkou v množství 726,5 gramů, byl S. S. zadržen policií na území Slovenské republiky na dálnici D1 ve směru od Prešova do Košic poblíž obce XY ve vozidle tov. zn. Nissan 350Z, registrační značky XY, J. K. v blíže nezjištěném počtu případů prodal za sjednanou cenu 800 Kč za gram minimální množství 30 gramů a dále přenechal vždy 20 gramů z každé realizované výroby, tedy celkem 130 gramů, T. P. opakovaně zdarma poskytl k zakouření ve formě nabitého skla, I. P., nejméně v pěti případech prodal za sjednanou cenu 800 Kč za gram minimální množství celkem 20 gramů a v nezjištěném množství a počtu případů dalším dosud neztotožněným odběratelům na Ostravsku a Karvinsku, zejména J. O., Z. H. a M. Š.,

a dále samostatně, bez přispění jmenovaných spolupachatelů, neoprávněně nakládal s dalšími návykovými látkami tím způsobem, že ačkoli si byl vědom, že nakládá s drogou zvanou marihuana získávanou z konopí setého, které je uvedeno v příloze č. 3 k nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, jako omamná látka zařazená do seznamu IV podle Jednotné úmluvy o omamných látkách a obsahuje účinnou látku delta-9-THC, který je uveden v příloze č. 4 jako psychotropní látka zařazená do seznamu I podle Úmluvy o psychotropních látkách, amfetamin, která je uvedena v příloze č. 5 nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, jako psychotropní látka zařazená do seznamu II podle Úmluvy o psychotropních látkách v rozporu s podmínkami stanovenými pro legální nakládání s omamnými

a psychotropními látkami zákonem č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých zákonů, neboť nebyl držitelem příslušného zákonného povolení k zacházení s návykovými látkami, s přípravky obsahujícími návykové látky nebyla mu vydána zákonná licence k těmto činnostem a jednal tak protiprávně a takto v blíže nezjištěném období do 21. 3. 2019 polskému občanovi jménem Z. P. W. osobně či prostřednictvím kurýra T. K., nejméně ve dvou případech prodal konopnou drogu zvanou marihuana opatřenou z blíže nezjištěných zdrojů za účelem její distribuce na území Polské republiky za sjednanou cenu 16 zlotých za 1 gram, z toho v jednom případě množství 1 kilogramu, ve druhém případě množství 2 kilogramů výměnou za automobil tov. zn. Nissan Pathfinder, tedy celkové minimální množství 3 kilogramy této drogy, od blíže nezjištěné doby do 5. 11. 2019 v rodinném domě na adresním místě XY přechovával celkové množství 166,9 gramů sušené rostlinné hmoty s obsahem THC v celkovém množství 2,94 gramů THC a plastovou dózu s celkovým množstvím 940,4 gramů amfetaminu o obsahu 508,6 gramů báze,

č. 5

I. P. v období od podzimu roku 2018 do doby svého zadržení dne 5. 11. 2019 opakovaně vyráběl metamfetamin z léčiv, které mu opatroval A. K. od shora uvedené organizované skupiny působící v Polské republice a za pomoci jmenovaným dodaných chemikálií a laboratorních pomůcek pro výrobu, a to jednak v jednom případě v průběhu podzimu roku 2018 na zakázku pro A. K. vyrobil 1 kilogram metamfetaminu za finanční odměnu 30 000 Kč, a to postupně na různých místech, jednak v blíže nezjištěném finském domku v XY, v části XY společně s M. B. a následně v rodinném domě č. p. XY na ul. XY poskytnutém mu pro tento účel L. W., jednak pro distribuci vlastním odběratelům a vlastní potřebu, kdy takto v jednom případě dne 30. 6. 2019 využil pro výrobu A. K. pro tento účel pronajatý rodinný dům v Polské republice na adresním místě XY na ul. XY, kde realizoval pouze extrakci pseudoefedrinu v množství nejméně 560 gramů, který zanechal na místě, kdy část z uvedeného množství odcizil D. H. pro účely vlastní výroby metamfetaminu pro A. K. a část v množství 855 ml směsi kyseliny chlorovodíkové a efedrinu způsobilé k výrobě 136,780 gramů metamfetaminu byla ve 23:45 hodin téhož dne zajištěna policií při silniční kontrole v XY na ulici XY ve vozidle T. P. tov. zn. VW Golf, RZ XY, dále v období od 1. 7. 2019 do měsíce srpna roku 2019 v rodinném domě č. p. XY na ul. XY v XY, poskytnutém mu pro tento účel L. W., kde nejméně ve čtyřech případech postupně vyrobil 1 kilogram metamfetaminu, který následně prodal svému odběrateli jménem M. T. a v období od 28. 8. 2019 do svého zadržení v garáži rodinného domu v XY na ul. XY, který pro tyto účely opatřil M. B., kde postupně společně s M. B. opakovaně vyráběli metamfetamin z tablet dodávaných jim A. K. minimálně ve dnech 28. 8. 2019, 13. 10. 2019, 14. 10. 2019, 21. 10. 2019 v blíže nezjištěném množství, dne 23. 10. 2019 nejméně v množství 777 gramů, dne 30. 10. 2019 nejméně v množství 459 gramů a společně tedy v zadokumentovaných případech vyrobili minimální množství 1 236 gramů metamfetaminu, jehož poloviční díl si ponechal pro vlastní potřebu a pro distribuci vlastním odběratelům, který poskytl zejména N. B. v množství minimálně 200 gramů za částku 130 000 Kč a v blíže nezjištěném množství L. W., M. F., Z. H. a dalším osobám, přičemž zbylou část

poslední produkce metamfetaminu v množství 21,447 gramů o obsahu 75,6 % účinné látky, tedy 16,213 gramů metamfetaminu báze převážel dne 1. 11. 2019 z XY do XY za účelem další distribuce v plastové dóze, s níž byl uvedeného dne v 8:40 hodin zadržen policejní hlídkou na Hlavním nádraží v XY a dále přispěl k výrobě dalšího množství nejméně 3 kilogramů metamfetaminu tím, že obchodoval s léčivými pro jeho výrobu, které kupoval od A. K. a se ziskem minimálně 5 000 Kč na 100 balení tablet prodával dalším osobám, kdy takto v jednom případě zprostředkoval prodej 1 000 balení léčiva Stopcold pro M. B. a J. V., a dále prodej nejméně 1 000 balení léčiv neztotožněným odběratelům a popsaným jednáním tak přispěl k výrobě metamfetaminu v minimálním celkovém množství 6.372,78 gramů, přičemž znal celkový rozsah trestné činnosti organizované A. K., věděl, že trestná činnost je páchána organizovanou skupinou osob působících na území České republiky, Slovenské republiky a Polské republiky a znal roli jednotlivých osob v procesu jejího páchání,

č. 5

J. K. od nezjištěné doby v podzimních měsících 2018 do září 2019 na základě objednávky za sjednanou finanční odměnu 100 000 Kč za kilogram pro účely další distribuce opakovaně pravidelně nejméně v pěti případech na zakázku pro A. K. vyrobil celkem 4 450 gramů metamfetaminu, extrahoval 200 gramů pseudoefedrinu a 200 gramů pseudoefedrinu extrahoval pro D. H. z A. K. opatřených léčiv Cirrus a Galpseud s obsahem pseudoefedrinu za pomoci jím dodaných chemikálií a dalších komponent s možností ponechat si množství zpravidla 20 gramů metamfetaminu z každé realizované výroby, jež požadovaný objem převyšovalo, konkrétně v jednom případě na podzim 2018 v místě svého bydliště vyrobil nejméně 600 gramů metamfetaminu, 21. 5. 2019 až 23. 5. 2019 v rodinném domě v Polské republice na adresním místě XY, pronajatém pro tento účel A. K., vyrobil 850 gramů metamfetaminu z původně zadaného množství 1 kilogram, kdy 200 gramů již extrahovaného pseudoefedrinu mu bylo odcizeno obžalovaným H., kterému na pokyn A. K. pomohl extrahovat 200 gramů efedrinu pro účely jím realizované výroby metamfetaminu s vědomím, že jmenovaný zde rovněž vyrábí metamfetamin na zakázku pro A. K., 14. 6. 2019 v rodinném domě v Polské republice na adresním místě XY, vyrobil 1 kilogram metamfetaminu s vědomím, že zde rovněž vyrábí metamfetamin na zakázku pro A. K. I. P., v průběhu měsíců srpna a září 2019 ve dvou případech v hospodářské budově u rodinného domu ve svém bydlišti v XY na ul. XY vyrobil celkem 2 kilogramy metamfetaminu, přičemž věděl, že zakázkovou výrobu metamfetaminu v řádových množstvích stovek gramů pro A. K. realizují také další osoby, zejména I. P. a D. H., že lékové přípravky pro výrobu metamfetaminu A. K. opatřují polští občané, zejména R. G., s nímž se osobně setkal u A. K. v domě zvaném XY na ul. XY v XY minimálně ve třech případech dne 10. 6. 2019, 15. 6. 2019 a 16. 6. 2019 a že A. K. následně drogu prodává dalším osobám za obvyklou cenu 600 až 800 Kč za jeden gram, neboť od něj za tuto cenu metamfetamin sám nakupoval,

D. H. v období od 18. 5. 2019 do 15. 10. 2019 opakovaně v blíže nezjištěném počtu případů vyráběl na zakázku pro A. K. metamfetamin minimálně od 18. 5. 2019 do 21. 5. 2019 v rodinném domě nacházejícím se

v Polské republice v obci XY na ul. XY, pronajatém pro tento účel A. K., z toho dne 21. 5. 2019 za pomoci J. K., který na místě pro A. K. metamfetamin rovněž vyráběl a který pro něj extrahoval 200 gramů pseudoefedrinu a kterému dalších 200 gramů pseudoefedrinu odcizil a následně v blíže nezjištěném počtu případů v bytě v XY na ul. XY a v XY v bytě na ulici XY i za pomoci I. P. dílem i z 550 gramů pseudoefedrinu, který mu odcizil 2. 7. 2019 při malování v XY, postupně vyrobil a následně naředit do podoby směsi minimální množství 1 000 gramů metamfetaminu, který za účelem další distribuce předal v souladu s předchozí objednávkou A. K. za sjednanou odměnu 100 000 Kč, dne 2. 7. 2019 v obci XY na ul. XY v Polské republice prováděl na pokyn A. K. společně s T. P. úklid rodinného domu po výrobě metamfetaminu, kterou zde předchozího dne neúspěšně realizoval I. P., a to vyklizením chemikálií, laboratorního skla a dalších předmětů užívaných k výrobě ze sklepních prostor domu a jejich odvozem A. K. do domu zvaného XY na ul. XY v XY a z části do bytu v XY na ulici XY, které dále použil k další výrobě metamfetaminu, opakovaně na základě žádosti A. K. opatřil nejméně 26. 5. 2019 a 19. 9. 2019 chemické sklo a chemikálie pro účely výroby metamfetaminu, přičemž věděl, že zakázkovou výrobu metamfetaminu v řádových množstvích stovek gramů pro A. K. realizují také další osoby, zejména I. P. a J. K., že lékové přípravky pro výrobu metamfetaminu A. K. opatřují polští občané, zejména R. G., se kterým se osobně setkal u A. K. v domě zvaném XY na ul. XY v XY minimálně v jednom případě dne 10. 6. 2019 a s nímž ohledně dodávek tablet s obsahem pseudoefedrinu také sám jednal nejméně od 11. 9. 2019 a od kterého sám nakoupil 13. 9. 2019, 2. 10. 2019 a 15. 10. 2019 karton léku Galpseud v celkovém množství nejméně 100 balení a dvakrát léky Cirrus nebo StopCold v celkovém množství nejméně 400 balení, způsobilé k výrobě nejméně 749 gramů metamfetaminu a přispěl tak k výrobě minimálního celkového množství 1.749 gramů metamfetaminu,

T. P. od 30. 6. 2019 do 8. 8. 2019 s vědomím, že A. K. profituje z výroby a distribuce metamfetaminu, který od něj sám dostával, že zakázkovou výrobu metamfetaminu pro něj realizují i v Polské republice také další osoby, zejména I. P. a J. K., že lékové přípravky pro výrobu metamfetaminu A. K. opatřují polští občané, zejména P. W. a R. G., s nímž ohledně dodávek tablet také sám jednal 6. 8. 2019 a od kterého 8. 8. 2019 v jednom případě zakoupil za částku 10 000 Kč a v jednom případě bezplatně dostal celkem 40 balení blíže nezjištěného počtu tablet určených pro výrobu metamfetaminu, způsobilých k výrobě nejméně 39,6 gramů metamfetaminu, které předal dosud neztotožněné osobě za účelem výroby pervitinu, přičemž mu nebyl znám celkový rozsah páchané trestné činnosti, neboť osobně s vyrobeným metamfetaminem nenakládal, vědomě plnil v tomto procesu dílčí úkoly, které mu A. K. ukládal, zejména pomocné práce, jeho transport za účelem prodeje metamfetaminu a převoz věcí sloužících k výrobě uvedené návykové látky, konkrétně dne 30. 6. 2019 s vědomím, že tohoto dne I. P. v rodinném domě v obci XY na ul. XY v Polské republice vyráběl metamfetamin v množství minimálně 400 gramů, neboť byl výrobě přítomen a I. P. o vyráběném množství informován, po skončení výroby vědomě převážel do České republiky osobním motorovým vozidlem tov. zn.

VW Golf, registrační značky XY, část laboratorního zařízení, včetně směsi extrahovaného efedrinu, které společně s I. P. do vozidla naložili, konkrétně černý kufr obsahující předměty i chemické látky užívané k výrobě metamfetaminu a 855 ml směsi kyseliny chlorovodíkové a efedrinu, z níž bylo možno vyrobit celkové množství 136,780 gramů metamfetaminu hydrochloridu, přičemž ve 23:45 hodin předmětného dne, byl jako řidič uvedeného vozidla na ulici XY v XY zastaven a kontrolován policejní hlídkou a převážené věci byly zajištěny a dne 2. 7. 2019 prováděl na pokyn A. K. společně s D. H. úklid rodinného domu na adrese XY v Polské republice, a to vyklizením chemikálií, laboratorního skla a dalších předmětů užívaných k výrobě metamfetaminu ze sklepních prostor domu, jejich vymalování a vytření, přičemž věděl, že zde předchozího dne vyráběl metamfetamin I. P.,

2) M. B.

s vědomím, že v České republice není bez příslušného zákonného povolení možno volně nakládat s návykovou látkou metamfetamin, zvanou pervitin, který je uveden v příloze č. 5 nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, jako psychotropní látka zařazená do seznamu II podle úmluvy o psychotropních látkách, s prekurzory této drogy, ani s těmito látkami využitelnými pro toxikomanii dále obchodovat či jinak nakládat, s látkami efedrin a pseudoefedrin, které jsou prekurzory drog ve smyslu § 1 zákona č. 272/2013 Sb., o prekurzorech drog, neboť jsou uvedeny v kategorii I Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004, vědom si skutečnosti, že nedisponuje příslušným zákonným povolením k zacházení s návykovými látkami ve smyslu ust. § 4 a § 8 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, a že není držitelem licence, zvláštní licence či registrace k nakládání s prekurzory a pomocnými látkami, od srpna 2019 do 1. 11. 2019 opakovaně za účelem další distribuce vyráběl z léčiva StopCold metamfetamin s I. P., a to v srpnu 2019 v XY v lokalitě na XY byl přítomen tomu, jak I. P. vyrábí 200 gramů metamfetaminu, při čemž mu s jednoduššími úkony pomáhal a poskytoval mu za odměnu 10 000 Kč a nejméně 5 gramů pervitinu po dobu 5 až 6 hodin fyzickou ochranu, od měsíce srpna 2019 do 1. 11. 2019 v rodinném domě č. p. XY, v XY na ul. XY postupně společně z nejméně 620 balení léků StopCold, obsahujících 12 400 tablet, ze kterých je i při započtení ztrát možno vyrobit 876,68 gramů metamfetaminu, z nichž 220 balení 23. 10. 2019 osobně vyzvedl v XY na adrese XY u A. K., extrahovali pseudoefedrin a z něj postupně vyráběli metamfetamin, avšak k plnému zužitkování extrahovaného pseudoefedrinu nedošlo, z čehož 300 gramů prodali J. V. a zbytek si mezi sebe rozdělili, 8. 10. 2019 napomohl k výrobě dalšího množství nejméně 1 414 gramů metamfetaminu tím, že společně s I. P. za finanční podíl 10 000 Kč pomohl zprostředkovat dodávku celkem 1 000 balení léčiv StopCold od A. K. pro J. V., které byly k výrobě metamfetaminu skutečně využity a při jehož výrobě ve XY M. B. za odměnu 80 000 Kč vykonával fyzickou ostrahu a přispěl tak k výrobě minimálního celkového množství 2 490,68 gramů metamfetaminu,

4) A. K.

ačkoliv mu byl rozsudkem Okresního soudu v Karviné ze dne 6. 2. 2014 sp. zn. 8 T 89/2013, který nabyl právní moci dne 6.2.2014, uložen mimo jiné trest zákazu

činnosti, spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel na dobu 36 měsíců, který dosud nevykonal, přesto opět v období od 10. 4. 2019 do 5. 11. 2019 v XY na ulici XY poblíž domu č. p. XY řídil v celkem 311 případech v rámci celkem 126 jednotlivých dnů vozidla různých továrních a registračních značek.

II.

Jednotlivá dovolání a vyjádření k nim

6. Proti výše citovanému rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci podal obviněný A. K. prostřednictvím své obhájkyňe dovolání, a to do všech jeho výroků. V rámci odůvodnění svého mimořádného opravného prostředku obviněný odkázal na dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), písm. h) a písm. j) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021, neboť podle jeho názoru napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení a zároveň byl obviněnému uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným. Rovněž pak podle obviněného bylo rozhodnuto o uložení ochranného opatření, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro jeho uložení.

7. V úvodu odůvodnění svého mimořádného opravného prostředku se obviněný A. K. zaměřil na skutkové závěry nalézacího soudu, na jejichž základě byl ustálen skutkový stav popsáný pod bodem 1., jelikož nesouhlasí s množstvím léčiva, jehož dovoz měl zajistit a na jehož přechovávání za účelem dalšího prodeje či výroby pervitinu se měl podílet. Z kamerových záznamů, jež byly obviněnému zajištěny při domovní prohlídce, je podle názoru dovolatele sice patrné, že k objektu apartmánů XY přijíždějí občas automobily s polskou poznávací značkou, nicméně zde určitě nejezdí každý týden a nevyndávají se z nich balení léčiv v množství nejméně 3 000 balení, jelikož takové množství léčiv by představovalo objemný balík, který se nevejde do kufru automobilu. Z kamerových záznamů je přitom pouze vidět, že z auta někdo vytahuje sportovní tašku nebo papírovou krabici. Stejně přesně a podrobně, jako byly popsány jednotlivé útoky pokračujícího trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, měly být podle obviněného nalézacím soudem popsány jednotlivé dodávky léčiv z Polska, pokud k nim skutečně mělo docházet tak, jak vypověděl spolupracující obviněný I. P. Pokud k tomuto nalézací soud neměl dostatek důkazů a klíčová usvědčující výpověď spolupracujícího obviněného je v rozporu s tak objektivním důkazem, jakým je kamerový záznam z místa, kde mělo k páčání této trestné činnosti docházet, není podle obviněného možné, aby byl odsouzen pro skutek tak, jak byl vymezen pod bodem 1. V takovém případě bylo podle dovolatele mínění naopak na místě, aby soud postupoval podle zásady *in dubio pro reo* a k pochybné výpovědi spolupracujícího obviněného nepřihlížel.

8. Ve vztahu k jednání popsanému pod bodem 1. obviněný dále namítl, že toto jednání nemohlo naplnit znaky kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podle § 283 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku, jelikož obviněný nebyl organizátorem žádné skupiny působící ve více státech. Spolupracující obviněný I. P. si podle tvrzení obviněného dělal svoje „kšefty“, léčivo si domlouval a obstarával sám, přičemž jednotliví vaříči spolu nespolupracovali a spíše mezi nimi panovala nevraživost a závist. Ani skutečnost, že se uskutečnil var pervitinu na území Polské republiky, není podle obviněného relevantní, jelikož byla tato výroba realizována pouze českými občany, kteří si jako místo pro výrobu pervitinu zvolili Polsko, nikterak se

nedomlouvali, ba naopak si vzájemně škodili, okrádali se a pro obviněného měli připravit pervitin nezávisle na sobě v jednom případě, aniž by o sobě navzájem věděli. Existence zahraničního prvku přitom nemusí být podle obviněného shledána vždy, když se při výrobě použije surovina ze zahraničí, jelikož organizovaná zločinecká skupina nezahrnovala cizí státní příslušníky, kteří by se v rámci rozdělení úloh při páčání konkrétní trestné činnosti na této činnosti podíleli s určitou pravidelností a četností. Za člena organizované skupiny nelze s ohledem na obsah jeho výpovědi považovat ani polského občana R. G., když jmenovaný byl v Polské republice za nyní projednávané jednání odsouzen samostatně, nikoliv ve spolupachatelství či jako člen organizované skupiny. V daném případě tedy podle obviněného nebylo zjištěno, že by léčivo, přestože pocházelo z Polska, získali on či spoluobvinění pravidelnými a četnými kontakty v rámci organizované skupiny, která se zabývala distribucí léčiv na mezinárodní úrovni za účelem výroby pervitinu a nebyla prokázána ani vyšší koordinovanost, plánovitost ani soustavnost jednání jejích údajných členů. Obviněný následně odkázal mimo jiné na nález Ústavního soudu ze dne 10. 12. 2009, sp. zn. [III. ÚS 1481/09-1](#), zabývající se otázkou možnosti použití vyšší trestní sazby kvalifikované skutkové podstaty jen v případě splnění tzv. materiální podmínky.

č. 5

9. Obviněný dále namítá, že nalézací soud pochybil rovněž při ukládání trestu, jelikož se vytýkané trestné činnosti uvedené v nyní projednávané věci pod bodem 1. měl dopouštět od léta 2018 a rozsudek soudem prvního stupně byl vyhlášen dne 29. 9. 2021. V mezidobí byl ovšem odsouzen za skutky, které spáchal dříve, než byl vyhlášen rozsudek Krajským soudem v Ostravě v nyní projednávané věci. Správně mu tedy měl Krajský soud v Ostravě uložit souhrnný trest za současného zrušení výroku o trestu ve výměře 18 měsíců, který mu byl uložen dne 27. 5. 2021 ve věci vedené u Okresního soudu v Ostravě pod sp. zn. 5 T 78/2019. Dále obviněný upozorňuje na skutečnost, že má před sebou výkon trestu odnětí svobody v trvání 36 měsíců ve věci, která je vedena u Okresního soudu v Třebíči pod sp. zn. 11 PP 26/2017. Pokud přitom podle § 39 odst. 4 tr. zákoníku soud neukládá souhrnný trest nebo společný trest za pokračování v trestném činu, pak při stanovení druhu trestu a jeho výměry přihlédne též k druhu a výměře trestů, které byly pachateli uloženy za jinou jeho trestnou činnost a dosud nebyly vykonány, tak aby vzhledem k povaze a závažnosti trestného činu a osobě pachatele nebyl uložen takový trest, který by spolu s dosud nevykonanými tresty vedl k nepřiměřenému postihu osoby pachatele. Součtem v nyní řešené věci uloženého trestu odnětí svobody ve výši 17 let, trestu odnětí svobody ve výši 18 měsíců z rozsudku Okresního soudu v Ostravě ze dne 27. 5. 2021, sp. zn. 5 T 78/2019, a dosud nepravomocného trestu odnětí svobody v délce 36 měsíců, ke kterému byl odsouzen Okresním soudem v Třebíči, dospěl obviněný k závěru, že mu byl dohromady uložen trest odnětí svobody v trvání 21 let a 6 měsíců, tedy výjimečný trest, jenž svojí délkou odporuje § 39 tr. zákoníku a článku 36 Listiny základních práv a svobod.

10. Obviněný dále označil za nezákonný postup orgánů činných v trestním řízení, kterým byla zajištěna a následně prodána motorová vozidla značek Volkswagen a Mercedes Benz, jež podle jeho tvrzení patřila do vlastnictví zúčastněné osoby, kterou je jeho bratr M. G. Obviněný přitom namítá, že koupi předmětných automobilů svému bratrovi pouze zprostředkoval a zajistil pro něj jejich registraci, nicméně sám byl v exekucích a zcela bez finančních prostředků. Pokud sám občas tyto automobily užíval, činil tak proti vůli svého bratra. V přípravném řízení se tedy policie a následně soud měly zabývat otázkou vlastnictví zajištěných osobních automobilů a teprve poté, co by bylo prokázáno, že vozy patří

do vlastnictví obviněného, mohlo nebo mělo být vydáno usnesení, že se tato vozidla zajišťují jako náhradní majetková hodnota podle § 79a tr. ř. Naopak není podle dovolatele přípustné zabrat jako náhradní hodnotu majetek zúčastněné osobě, která nemá s předmětnou trestnou činností nic společného, neboť tím dochází k porušení nejen § 79a tr. ř., ale i práva zúčastněné osoby na spravedlivý proces a práva vlastnit majetek podle článku 11 Listiny základních práv a svobod. Obviněný dále poukazuje na skutečnost, že v obou usneseních o zajištění vozidel značek Volkswagen a Mercedes Benz je chybně uvedeno jméno osoby, na kterou byla tato vozidla registrována, a to M. G. (nikoli G.). Stran zajištění vozidla značky Volkswagen obviněný dále namítá, že podle § 79g tr. ř. lze zajistit vozidlo jako náhradní hodnotu osobě, která měla povinnost strpět zajištění původní věci. Pokud by přitom vůbec bylo možno uvažovat tak, že motorové vozidlo značky Volkswagen patřilo do vlastnictví obviněného, pak není zřejmé, co je onou původní věcí, která mu měla být zajištěna. Vozidlo značky Mercedes Benz pak bylo zajištěno proto, že policie obviněného podezírala z toho, že tento automobil používal k páchání trestné činnosti. Poté, co bylo v návaznosti na provedené expertízy toto podezření vyvráceno, mělo být podle obviněného rozhodnutí policie o zajištění vozidla značky Mercedes Benz zrušeno, ježto se stalo nedůvodným. Až následně pak mohlo být vydáno usnesení o zajištění tohoto osobního automobilu jako náhradní majetkové hodnoty.

11. Závěrem svého podání proto obviněný A. K. navrhl, aby Nejvyšší soud vyhověl jeho dovolání, zrušil napadené usnesení Vrchního soudu v Olomouci a věc přikázal příslušnému soudu k novému projednání a rozhodnutí.

12. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 6. 2022, sp. zn. 2 To 98/2021, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 9. 2021, sp. zn. 48 T 5/2020, napadl dovoláním, podaným prostřednictvím svého obhájce, rovněž obviněný M. B., který tak učinil v celém jejich rozsahu. V rámci odůvodnění svého mimořádného opravného prostředku obviněný odkázal na dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g) a písm. h) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022, neboť podle jeho názoru rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění zákonných znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. Současně má za to, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení.

13. Jmenovaný dovolatel s odkazem na výše uvedené dovolací důvody v odůvodnění svého mimořádného opravného prostředku namítl, že část jeho jednání popsaného pod bodem 2. spočívající v nápomoci k výrobě nejméně 1 414 gramů metamfetaminu tím, že společně se spolupracujícím obviněným I. P. za finanční podíl 10 000 Kč pomohl zprostředkovat dodávku celkem 1 000 balení léčiv StopCold od spoluobviněného A. K. pro J. V., má za zcela neprokázanou. Jeho vinu totiž v této části soudy vyvodily pouze a jedině z účelové výpovědi spolupracujícího obviněného I. P., který své výpovědi během hlavních líčení několikrát změnil, přičemž vypověděl i věci, které soud ve svém odůvodnění ignoroval nebo nesprávně vyložil. Jeho podíl na obchodu 1 000 balení tablet StopColdu a na následné výrobě pervitinu z nich měl spočívat v tom, že obviněný měl zadat výrobu nějakému M., kterak spolupracující obviněný I. P. vypověděl při svém výslechu dne 1. 10. 2020. Přitom u hlavního líčení konaného ve dnech 10. 3. až 12. 3. 2021 jmenovaný spolupracující obviněný uvedl: „Pokud z formulace vyplývá, že mu (M.) to (výrobu pervitinu) zadali bratři B., tak k tomu uvádím, že o tom nevím

vůbec“. O věrohodnosti jmenovaného spolupracujícího obviněného je možné podle dovolatele polemizovat rovněž z důvodů četných nesrovnalostí v jeho výpovědích, když např. trestní stíhání dovolatele bylo na základě těchto výpovědí zahájeno za činy, který měly být provedeny v době, kdy byl obviněný prokazatelně ve výkonu trestu, a tudíž je nemohl spáchat. Z výpovědi spolupracujícího obviněného I. P. dále nalézací soud učinil závěr, že obviněný měl na tomto obchodu aktivní účast, stejně jako na následné výrobě pervitinu, přičemž o pár řádků níže soud v témže rozhodnutí konstatuje, že obviněný nedisponuje hlubšími znalostmi výrobního procesu, což si podle dovolatele vzájemně odporuje. Dále obviněný upozorňuje na to, že u soudu spolupracující obviněný I. P. uvedl, že obviněný M. B. u transakce fyzicky nebyl, a že obchod se domlouval s J. V. Obviněný tedy navrhoval jako důkaz výsledků J. V. i R. B., kteří však vyslechnuti nebyli, neboť je soud ani nepředvolal.

14. Obviněný dále ve vztahu k výše uvedenému namítá, že má pochybnosti o nezájatosti a nestrannosti odvolacího soudu, jelikož soudce Vrchního soudu v Olomouci v odůvodnění jeho usnesení spekulativně uvedl, že snad každý občan České republiky ví o tom, že je možné získat větší množství léčiv obsahujících prekurzor k výrobě metamfetaminu v Polsku.

15. Závěrem svého dovolání proto obviněný M. B. navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Vrchního soudu v Olomouci, jakož i rozhodnutí jemu předcházející, a přikázal Krajskému soudu v Ostravě věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

16. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 6. 2022, sp. zn. 2 To 98/2021, napadl dovoláním, podaným prostřednictvím svého obhájce, rovněž obviněný J. K., a to v celém jeho rozsahu. V rámci odůvodnění svého mimořádného opravného prostředku tento obviněný odkázal na dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021, neboť podle jeho názoru napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení.

17. Dovolatel s odkazem na výše uvedené dovolací důvod v odůvodnění svého mimořádného opravného prostředku namítl, že má za to, že užitá kvalifikace podle § 283 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku je nepřiléhavá, neboť z jeho hlediska neexistoval v rámci jednání popsaného pod bodem 1. žádný společný záměr obviněného a spoluobviněných, a to ani společný záměr získat co největší majetkový prospěch či znesnadnit své odhalení a dopadení. Obviněný byl se spoluobviněným A. K. dohodnut na podmínkách vzájemného "obchodu" a sledoval pouze vlastní majetkový prospěch, kdy za vyrobení určitého množství pervitinu inkasoval na ruku dohodnutou odměnu a další osud jím vyrobeného pervitinu jej nezajímal. Obviněný nesledoval svým jednáním ani společný cíl znesnadnit odhalení a dopadení, neboť spolupráce se spoluobviněným A. K. z tohoto pohledu žádnou ochranu před odhalením a dopadením neposkytovala, ani poskytovat nemohla. Naopak, žádná taková spolupráce se neobejde bez vzájemné komunikace do obchodu zapojených osob a komunikace sama riziko odhalení a dopadení naopak zvyšuje. Samotné vědomí obviněného J. K. o tom, že spoluobviněnému A. K. dodávají pervitin ještě další osoby a že jmenovaný spoluobviněný získaný pervitin dále prodává svým odběratelům, neznamená, že se obviněný K. stal členem organizované skupiny a že tato skupina měla nějaký společný cíl či záměr. V takovém případě by nedovolená výroba psychotropních látek představovala zapojení do organizované skupiny vždy, a to s ohledem na skutečnost, že každý výrobce drogy potřebuje od někoho sehnat suroviny a potřebuje rovněž odběratele drogy.

18. Závěrem svého dovolání proto obviněný J. K. navrhl, aby Nejvyšší soud vyhověl jeho dovolání, zrušil napadené usnesení Vrchního soudu v Olomouci a věc přikázal příslušnému soudu k novému projednání a rozhodnutí.

19. Obviněný D. H. pak napadl dovoláním podaným prostřednictvím své obhájkyň obě výše citovaná rozhodnutí nižších soudů, a to v celém jejich rozsahu. V rámci odůvodnění svého mimořádného opravného prostředku tento obviněný odkázal na dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021, neboť podle jeho názoru napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Konkrétně obviněný namítl, že skutková zjištění učiněná soudem prvního stupně jsou v extrémním nesouladu s provedenými důkazy, čímž bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces. Zároveň bylo podle jeho názoru rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k), ve znění účinném do 31. 12. 2021.

č. 5

20. Jmenovaný dovolatel s odkazem na výše uvedené dovolací důvody v odůvodnění svého mimořádného opravného prostředku namítl, že jeho podíl na jednání popsaném pod bodem 1. byl nesprávně právně kvalifikován, když toto jednání naplňuje toliko znaky trestného činu výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu podle § 286 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, resp. pokus tohoto trestného činu, nebo přípravné jednání směřující k výrobě pervitinu ve smyslu § 20 odst. 1 k trestnému činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku. Podle obviněného totiž v dané věci nebylo prokázáno, že s léčivý nakládal tak, že na dovoz 400 balení léků způsobilých k výrobě pervitinu navazovala výroba, či že by tablety léčiva způsobilých k výrobě pervitinu měl nakoupit pro někoho jiného a žádná taková osoba nebyla zjištěna.

21. Obviněný dále ve vztahu k výše uvedenému namítá, že v žádném případě nebylo prokázáno, že by byl členem organizované skupiny působící ve více státech, jelikož nevěděl o tom, že spoluobviněný A. K. spolupracuje i s jinými osobami. Údajní členové organizované skupiny se přitom mezi sebou neznali, nebyli propojeni ani žádnými osobami organizátorů, a zároveň neexistovala hierarchie, ani vnitřní pravidla skupiny. Pokud obviněný vyráběl pervitin, činil takto pouze pro spoluobviněného A. K., přičemž toliko v důsledku skutečnosti, že spoluobviněný J. K. jeho výrobu opravoval a spoluobviněný T. P. po této výrobě uklízel, nemohly být naplněny znaky organizované skupiny.

22. Další pochybení obou nižších soudů spatřuje obviněný v tom, že tyto soudy nesprávně vypočetly množství pervitinu vyrobeného spoluobviněným J. K., který měl podle jejich skutkových zjištění vyrobit pervitin v objemu 850 gramů, což je ovšem nelogické a technicky nemožné, pokud mu předtím dovolatel měl odcizit 200 gramů pseudoefedrinu. Kdyby mu je obviněný skutečně odcizil, mohl by spoluobviněný J. K. vyrobit podstatně menší množství pervitinu. Navíc sám spoluobviněný J. K. uváděl, že najednou lze vyrobit toliko 800 gramů pseudoefedrinu, když navíc soudní znalci uvedli, že při výrobě dochází ke ztrátě a úspěšnost výroby je 80 %. Podle obviněného tedy není zřejmé, z jakého důvodu není procentní úspěšnost uvedena u prvního množství vyrobeného pervitinu. Spoluobviněný J. K. současně uvedl, že považuje obviněného D. H. v otázce výroby pervitinu za laika a není možno vyrobit najednou

více jak 800 gramů pervitinu, což koresponduje i se závěry znalce o případné úspěšnosti při použití léků způsobilých k výrobě pervitinu.

23. Závěrem svého dovolání proto obviněný D. H. navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Vrchního soudu v Olomouci, jakož i rozhodnutí jemu předcházející, a přikázal Krajskému soudu v Ostravě věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

24. K podaným dovoláním jednotlivých obviněných zaslala své písemné stanovisko ze dne 5. 12. 2022, sp. zn. 1 NZO 883/2022-37, státní zástupkyně činná u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupkyně“), která ve svém vyjádření předně uvedla, že většina obviněných zjevně nezaznamenala změnu v právní úpravě institutu dovolání, konkrétně ve vymezení dovolacích důvodů, k níž došlo k 1. 1. 2022 v souvislosti s nabytím účinnosti zákona č. 220/2021 Sb., avšak s ohledem na obsah jejich dovolání tato skutečnost nebrání jejich projednání. Všichni obvinění pak podle státní zástupkyně ve svých dovoláních především opakují obhajobu, kterou uplatnili již před nalézacím soudem, kterou shrnuli ve svých odvoláních a kterou vedli totožným způsobem při veřejném zasedání o odvolání proti odsuzujícímu rozsudku nalézacího soudu, přičemž se s těmito námitkami oba nižší soudy již řádně vypořádaly.

25. Podle státní zástupkyně všichni obvinění shodně uplatnili námitky, jejichž prostřednictvím se primárně domáhají změny skutkových zjištění ve svůj prospěch, a následně ze změny skutkových zjištění vyvozují, že se činu v podobě, jak uzavřely oba soudy, nedopustili, případně se dopustili jiného, méně závažného trestného činu. V těchto souvislostech tedy státní zástupkyně zcela odkazuje na skutkové a právní závěry, jak je již učinily nalézací i odvolací soud, které přezkoumala a s nimiž se plně ztotožnila. Skutkové námitky obviněných A. K. a M. B. přitom podle státní zástupkyně lze formálně podřadit pod dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022, v jeho první alternativě, materiálně však pod tento dovolací důvod nespádají, jelikož obviněnými vytýkané nesprávné hodnocení důkazů nelze podřadit pod tzv. extrémní nesoulad, ani pod žádný jiný z dovolacích důvodů uvedených v § 265b tr. ř., a to ani ve vztahu k vznesené námitce porušení zásady *in dubio pro reo*. Rozhodnout na základě této zásady ve prospěch obviněného lze totiž jen za předpokladu, jestliže existující rozpory jsou natolik zásadní, že vina obviněného není nepochybná ani po pečlivém vyhodnocení všech důkazů, přičemž v úvahu již nepřichází provedení dalších důkazů. O tuto situaci se však v dané věci nejedná, když v tomto směru lze opět odkázat na přesvědčivé odůvodnění rozhodnutí nalézacího i odvolacího soudu.

26. Stran námitky neprovedení navrhovaného důkazu v podobě výslechu J. V. a R. B., jež byla vznesena obviněným M. B., pak státní zástupkyně uvádí, že tuto námitku je možné formálně podřadit pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. v jeho třetí alternativě. Státní zástupkyně ovšem upozorňuje, že odvolací soud se důkazním návrhem obviněného M. B. zabýval v bodě 43. odůvodnění svého usnesení, pročez na tento bod odůvodnění napadeného usnesení odkazuje a dodává, že odvolací soud dostal své povinnosti nejen o důkazních návrzích rozhodnout, ale také vyložit, z jakých důvodů navržené důkazy neprovedl.

27. Z obsahu všech podaných dovolání podle státní zástupkyně dále vyplývá, že námitky v nich vznesené lze označit jako formálně odpovídající dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., neboť jimi obvinění mimo jiné prezentují, že skutky, jak byly soudy zjištěny, byly nesprávně právně kvalifikovány jako trestné činy, ačkoliv o trestné činy nejde,

popřípadě měly být kvalifikovány jako jiné, resp. mírnější trestné činy. Nicméně obsahově a materiálně dané námitky tomuto dovolacímu důvodu neodpovídají, neboť státní zástupkyně zastává ten názor, že v posuzované věci primární podstata námitek obviněných spočívá v jejich zjevné snaze o zpochybnění získaných důkazů a v neztotožnění se s hodnotícími úvahami soudů, které na základě provedených důkazů dospěly k závěru, že jednání, kterého se obvinění dopustili, vykazuje znaky souzených trestných činů.

č. 5

28. Státní zástupkyně je tedy toho názoru, že byť je dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. obviněnými explicitně vyjádřen (být v některých případech nesprávně označen v důsledku nerespektování změny dovolacích důvodů od 1. 1. 2022), obsahová stránka dovolání mu neodpovídá. Provádění důkazů, včetně jejich hodnocení a vyvozování skutkových závěrů z důkazů, totiž neupravuje hmotné právo, nýbrž předpisy trestního práva procesního. Ustanovení § 2 odst. 5 a 6 tr. ř. přitom nestanoví žádná pravidla, jak pro míru důkazů potřebných k prokázání určité skutečnosti, tak stanoví relativní váhu určitých typů či druhů jednotlivých důkazů a shromážděné důkazy hodnotí soud podle vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností jednotlivě i v jejich souhrnu. Rozhodování o rozsahu dokazování tak spadá do výlučné kompetence soudu.

29. K otázce kvalifikace protiprávního jednání obviněných, popř. rozsahu jim za vinu kladené trestné činnosti, přitom státní zástupkyně odkazuje na právní hodnocení skutkových zjištění nalézacím soudem, kterak bylo ve vztahu k jednotlivým obviněným učiněno na stranách 141. až 149. odůvodnění rozsudku nalézacího soudu, na něž odkázal rovněž odvolací soud. Státní zástupkyně k tomuto pouze dodává, že z odůvodnění rozhodnutí obou soudů nižších stupňů vyplývá přesvědčivý vztah mezi soudy učiněnými skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů. Dále je podle jejího názoru zjevné, že soudy postupovaly při hodnocení důkazů důsledně podle § 2 odst. 6 tr. ř. a učinily skutková zjištění, která řádně zdůvodnily. Důkazy přitom hodnotily podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu a v odůvodnění svých rozhodnutí v souladu s požadavky § 125 odst. 1 tr. ř. vyložily, jakým způsobem se vypořádaly s obhajobou obviněných a proč jí neuvěřily. Nalézací i odvolací soud hodnotily provedené důkazy v souladu s jejich obsahem, nedopustily se žádné deformace důkazů ani jinak nevybočily z mezí volného hodnocení důkazů a své hodnotící závěry jasně a logicky vysvětlily. To, že způsob hodnocení provedených důkazů nekoresponduje s představami dovolatelů, není podle státní zástupkyně dovolacím důvodem a samo o sobě ani nesvědčí pro závěr o porušení pravidla *in dubio pro reo* či obecně zásad spravedlivého procesu.

30. K dovolacím námitkám obviněného A. K. státní zástupkyně uvedla, že výhradu směřující proti neužití § 43 odst. 2 tr. zákoníku lze podřadit pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., avšak v souladu se způsobem, jakým nalézací soud vyhodnotil podmínky uložení souhrnného trestu na straně 152 odůvodnění svého rozsudku, je na místě konstatovat, že zákonné podmínky pro uložení souhrnného trestu nebyly naplněny a námitku obviněného je tedy nutno odmítnout jako neodůvodněnou.

31. Přisvědčit pak podle státní zástupkyně nelze ani námitce obviněného A. K. stran nepřiměřenosti uloženého trestu odnětí svobody, kterou tento obviněný uplatnil podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř., neboť pochybení soudu spočívající v údajně nesprávném zvolení druhu či výměry ukládaného trestu a v důsledku toho uložení nepřiměřeně přísného nebo naopak

mírného trestu, nelze v dovolání namítat prostřednictvím žádného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 tr. ř. Nadto státní zástupkyně došla k závěru, že z velmi pečlivého a dostatečně přesvědčivého odůvodnění rozsudku soudu nalézacího na jeho stranách 151. až 153. se podává zhodnocení ukládaného trestu ve smyslu kritérií daných v § 38 a § 39 tr. ř., v němž nelze shledat žádné pochybení a uložený trest odnětí svobody lze vzhledem k osobě obviněného A. K. a spáchanému trestnému činu považovat za zcela přiměřený.

32. Za právně relevantním způsobem uplatněné námitky lze podle státní zástupkyně považovat s jistou dávkou tolerance argumentaci obviněného A. K. stran nezákonného uložení ochranného opatření v podobě zabránění věci podle § 101 odst. 1, odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, byť podstatnou částí zvolené argumentace obviněný rozporuje proces dokazování a skutková zjištění. Zmíněnou argumentací se ovšem podle jejího mínění zcela adekvátně zabýval již nalézací soud v odůvodnění svého rozsudku na straně 153. a odvolací soud v bodě 56. odůvodnění dovoláním napadeného usnesení. Na podkladě rozsáhlého dokazování bylo možno učinit spolehlivý závěr o faktickém vlastnictví předmětných osobních motorových vozidel dovolatelem A. K., jakožto i skutečnost, že daná vozidla byla pořízena za výnos ze souzené trestné činnosti. K uložení předmětného ochranného opatření byl tedy státní zástupkyně shledán zákonný a oprávněný důvod.

33. Státní zástupkyně tedy v závěru svého vyjádření konstatovala, že všichni obvinění v dovolání v podstatě jen opakují námitky uplatněné v řízení před soudem prvního stupně a v odvolacím řízení, se kterými se soudy obou stupňů dostatečně a správně vypořádaly, přičemž dovolání obviněných z části uplatněným dovolacím důvodům neodpovídají, z části jsou pak zjevně neopodstatněná. Za tohoto stavu tak navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání všech obviněných v neveřejném zasedání odmítl podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněná.

34. Vyjádření státní zástupkyně k dovoláním podaným shora jmenovanými obviněnými bylo následně Nejvyšším soudem zasláno obhájcům jednotlivých obviněných k jejich případným replikám, které však do okamžiku zahájení neveřejného zasedání o podaných dovoláních nebyly tomuto soudu předloženy.

III.

Přípustnost dovolání

35. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zjišťoval, zda jsou jednotlivá dovolání obviněných přípustná a zda vyhovují všem relevantním ustanovením trestního řádu, tedy zda byla podána v souladu s § 265a odst. 1, odst. 2 tr. ř., zda byla podána v zákonné dvouměsíční lhůtě a na příslušném místě v souladu s § 265e odst. 1, odst. 3 tr. ř., jakož i oprávněnými osobami ve smyslu § 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř. Dále zkoumal, zda učiněná podání splňují obligatorní obsahové náležitosti upravené v § 265f tr. ř.

36. Po prostudování podaných dovolání Nejvyšší soud shledal, že jednotliví obvinění všechna výše uvedená ustanovení trestního řádu respektovali, pročez předmětná dovolání vyhodnotil jako přípustná a vyhovující relevantním ustanovením trestního řádu, tzn. že nebyly shledány žádné skutečnosti bránící jejich věcnému projednání.

IV.

Důvodnost dovolání

37. Vzhledem k tomu, že dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., musel Nejvyšší soud dále posoudit otázku, zda lze jednotlivými obviněnými uplatněné dovolací důvody považovat za některé z důvodů taxativně uvedených v citovaném ustanovení zákona, jejichž existence je zároveň podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem.

38. V souvislosti s obviněnými A. K., J. K. a D. H. uplatněnými námitkami Nejvyšší soud připomíná, že v případě dovolání opírajícího se o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021, zákon vyžadoval, aby podstatu výhrad a obsah dovolatelem uplatněných dovolacích námitek tvořilo tvrzení, že nižšími soudy zjištěný skutkový stav věci, jenž byl popsán v jejich rozhodnutí, není takovým trestným činem, za který jej soudy pokládaly, neboť jimi učiněná skutková zjištění nevyjadřují naplnění všech zákonných znaků skutkové podstaty trestného činu, jenž byl dovolateli přisouzen. S poukazem na tento dovolací důvod tak obviněný namítal, že dotčený skutek buď vykazuje znaky jiného trestného činu, anebo není vůbec žádným trestným činem. K této problematice srov. též usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2006, sp. zn. [15 Tdo 574/2006](#), jakož i rozhodnutí Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. [36/2004](#) Sb. rozh. tr.

39. Současně je namístě připomenout, že v době rozhodování Nejvyššího soudu o podaných dovoláních je již od 1. 1. 2022 účinná novela trestního řádu provedená zákonem č. 220/2021 Sb., v jejímž rámci je dovolací důvod původně uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021 – v nezměněné dikci – vymezen v písmenu h) téhož ustanovení. Citovanou novelou pak byl do ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. pod písmenem g) vložen nový dovolací důvod spočívající v tom, že „rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy“. Cílem tohoto dovolacího důvodu je přitom kodifikace dosavadní rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, která se vyvinula pod vlivem judikatury Ústavního soudu (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. [III. ÚS 166/95](#), nebo nález Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2005, sp. zn. [IV. ÚS 216/04](#)). Tento dovolací důvod tedy umožňuje nápravu v případech, kdy došlo k zásadním (extrémním) vadám v rozhodných skutkových zjištěních, která jsou určující pro naplnění zákonných znaků trestného činu, jímž byl obviněný pravomocně uznán vinným, popř. zproštěn obžaloby, event. ve vztahu k němuž bylo rozhodnuto některým z dalších rozhodnutí taxativně uvedených v § 265a odst. 2 tr. ř. Tento do zákona nově zařazený dovolací důvod věcně podchycuje tři okruhy nejzásadnějších vad ve skutkových zjištěních, kterými jsou:

- případy tzv. extrémního (zjevného) nesouladu mezi obsahem provedených důkazů a skutkových zjištění, která jsou na jejich základě učiněna (zejména případy deformace důkazů, kdy skutkové zjištění je opakem skutečného obsahu daného důkazu),
- případy použití procesně nepoužitelných důkazů (typicky důkazu, který byl pořízen v rozporu se zákonem, např. věcného důkazu zajištěného při domovní prohlídce učiněné bez příkazu soudu, důkazu nezákonným odposlechem apod.),

- vada spočívající v tzv. důkazu opomenutém, tj. důkazu, který byl sice některou z procesních stran navržen, avšak soudem nebyl proveden a jeho neprovedení nebylo věcně adekvátně odůvodněno.

40. Zakotvením uvedeného dovolacího důvodu s účinností od 1. 1. 2022 však reálně nedošlo k rozšíření mezí dovolacího přezkumu též na otázky skutkové. Jak již bylo konstatováno shora, smyslem jeho zakotvení byla totiž pouze výslovná kodifikace již dříve judikaturou Ústavního a Nejvyššího soudu vymezených nejtěžších vad důkazního řízení, pro něž se obecně vžil pojem tzv. extrémního nesouladu. Na tom ničeho nemění ani skutečnost, že zákonodárce v tomto směru neužil přímo pojem „extrémní rozpor“. Nyní nově výslovně zakotvený dovolací důvod je proto nutno vykládat zcela shodně, jak byl ve smyslu dosavadní bohaté judikatury chápán extenzivní výklad § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021.

41. Jde-li o obviněným A. K. uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021 [s účinností od 1. 1. 2022 nově § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř.], pak platí, že tento může být naplněn ve dvou alternativách, které spočívají v tom, že obviněnému byl uložen druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl obviněný uznán vinným. Druhem trestu, který zákon nepřipouští, se přitom rozumí případy, v nichž byl obviněnému uložen některý ze zákonem uvedených druhů trestů, vymezených v § 52 tr. zákoníku, avšak bez splnění podmínek, které zákon přepokládá tzn. že se jedná o případy, kdy konkrétnímu pachateli nebylo možné za konkrétní trestný čin uložit některý druh trestu s ohledem na jeho zvláštní zákonné podmínky. Uložení trestu mimo zákonem stanovenou sazbu se týká jen těch druhů trestů, které mají trestní sazbu vymezenou trestním zákoníkem a trest je uložen mimo zákonnou sazbu jak při nedůvodném překročení horní hranice trestní sazby, tak i nezákonným prolomením její dolní hranice, pokud je taková hranice v zákoně určena, včetně nesprávného užití § 40 odst. 2 a § 58 tr. zákoníku o mimořádném snížení trestu odnětí svobody (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu publikované v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, ročník 2004, sv. 26, pod č. T 617). Předmětný dovolací důvod tedy nenaplňují námitky nepřiměřenosti trestu, ať již pocitovaného jako mírný, nebo přísný, nejde-li o nepřípustný druh trestu ani o překročení příslušné trestní sazby (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. [22/2003](#) Sb. rozh. tr.).

42. Jde-li o obviněným A. K. uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. j) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021 [s účinností od 1. 1. 2022 nově § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř.], pak platí, že tento dovolací důvod je dán tehdy, jestliže bylo rozhodnuto o uložení ochranného opatření, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro jeho uložení.

43. Důvodem dovolání, jenž uplatnil obviněný D. H. podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. 2021 [s účinností od 1. 1. 2022 nově § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř.], je existence vady spočívající v tom, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí, nebo byl v řízení mu předcházejícím dán některý ze zbylých důvodů dovolání podle § 265b odst. 1 tr. ř. Předmětný dovolací důvod tedy dopadá na případy, kdy došlo buď k zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku bez věcného přezkoumání a procesní strana tak byla zbavena přístupu

ke druhé instanci, nebo byl řádný opravný prostředek zamítnut, přestože již v předcházejícím řízení byl dán některý z ostatních dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 tr. ř.

č. 5

44. Podle zásady platné pro trestní řízení, podle které se procesní úkony zásadně provádějí podle trestního řádu účinného v době řízení (srov. například NOVOTNÝ, O. a kol. Trestní právo hmotné. 1. Obecná část. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 93; též rozhodnutí Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. [13/2014](#) Sb. rozh. tr.), je Nejvyšší soud při svém rozhodování v dovolacím řízení realizovaném po 1. 1. 2022 povinen aplikovat normy trestního práva procesního účinného v době jeho rozhodování, tj. včetně trestního řádu ve znění novely provedené zákonem č. 220/2021 Sb. (účinné od 1. 1. 2022), avšak s tím, že i nadále pro rozsah přezkumné povinnosti Nejvyššího soudu dovoláním napadených rozhodnutí platí, že dovolací soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich odůvodněním (§ 265f odst. 1 tr. ř.) a není povolán k revizi napadeného rozhodnutí z vlastní iniciativy (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 8. 2006, sp. zn. [8 Tdo 849/2006](#)). Současně platí, že rozsah, stejně jako důvody podaného dovolání lze měnit jen po dobu trvání zákonné lhůty k podání tohoto mimořádného opravného prostředku (§ 265f odst. 2 tr. ř.).

45. Ze spisového materiálu vyplynulo, že všem dovoatelům lhůta k podání dovolání v nyní posuzované věci počala běžet až po datu 1. 1. 2022, tj. po účinnosti výše označené novely trestního řádu. Obvinění A. K., J. K. a D. H. však ve svém podání přesto odkázali na dovolací důvody ve znění účinném před platností novely provedené zákonem č. 220/2021 Sb. Z právě uvedeného je tedy zjevné, že se obvinění (resp. jejich obhájci) dopustili formálního pochybení stran řádného označení dovolacích důvodů podle v době podání účinného znění trestního řádu. Jelikož však námitky, které obvinění A. K., J. K. a D. H. uplatnili s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021, alespoň po formální stránce odpovídají platným dovolacím důvodům uvedeným nyní v § 265b odst. 1 písm. g) nebo písm. h) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022 (které ve svém dovolání uplatnil rovněž obviněný M. B.), a u dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. h), písm. j) a písm. l) došlo s účinností od 1. 1. 2022 pouze ke změně (posunu) jejich formálního označení, Nejvyšší soud předmětná písemná podání obviněných A. K., J. K. a D. H. řádně projednal, byť s poukazem na toto formální pochybení.

46. Nejvyšší soud nadto i při respektování shora uvedeného interpretuje a aplikuje podmínky připuštění dovolání tak, aby dodržel maximy práva na spravedlivý proces vymezené Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a Listinou základních práv a svobod. Je proto povinen v rámci dovolání posoudit, zda nebyla v předchozích fázích řízení porušena základní práva obviněných, včetně jejich práva na spravedlivý proces (k tomu srov. stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. [Pl. ÚS-st. 38/14](#)).

V. K meritu věci

47. Nejvyšší soud v duchu výše citované judikatury Nejvyššího i Ústavního soudu zkoumal, zda dovolání obviněných A. K., M. B., J. K. a D. H. splňují kritéria jimi uplatněných dovolacích důvodů, načež po prostudování připojeného spisového materiálu dospěl k závěru, že obvinění A. K., M. B. a J. K. ve svých dovoláních vznesli mimo jiné námitky, jež jsou formálně podřaditelné pod jimi fakticky uplatněné dovolací důvody, nicméně tyto Nejvyšší soud vyhodnotil jako zjevně neopodstatněné. Naproti tomu dovolání obviněného D. H. obsahovalo

argumentaci, již pod žádným zákonem taxativně stanovené dovolací důvody podřadit v žádném ohledu nelze.

V.1

K dovolacím námitkám obviněného A. K.

48. Jak již bylo konstatováno shora, obviněný A. K. ve svém dovolání podřadil vznesené výhrady fakticky pod dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), písm. h), písm. i) a písm. k) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022 [byť ve skutečnosti formálně odkázal na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), písm. h) a písm. j) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021]. Z obsahu podaného dovolání je přitom zřejmé, že obviněný převážnou většinou svých dovolacích námitek pouze opětovně rozporuje rozsah své trestné činnosti stran jednání popsaného pod bodem 1. a stále setrvává na svém tvrzení, že rozhodná skutková zjištění jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů, v důsledku čehož zároveň došlo k nesprávnému hmotně právnímu posouzení tohoto skutku. Dále pak obviněný brojí proti jemu uloženému trestu odnětí svobody a ochrannému opatření uloženému zúčastněné osobě. Obviněný přitom uplatnil prakticky veškeré tyto námitky již ve svém odvolání, jakož i v nalézacím řízení, přičemž tyto byly soudy nižších stupňů v jejich rozhodnutích řádně vypořádány.

49. V návaznosti na výše uvedené je třeba znovu připomenout, že těžiště dokazování se nachází v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popř. korigovat toliko soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, odst. 7 tr. ř.). Naopak Nejvyšší soud je do skutkových zjištění soudů prvního a druhého stupně oprávněn zasáhnout jen zcela výjimečně, pokud to odůvodňuje reálně existující extrémní (resp. zjevný) rozpor mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními z nich učiněnými. O takovou situaci se však v nyní projednávané věci zjevně nejedná, neboť skutkový stav byl oběma nižšími soudy zjištěn bez důvodných pochybností. Nejvyšší soud v dané věci neshledal žádné pochybnosti stran správnosti skutkových závěrů učiněných soudy nižších stupňů, neboť tyto závěry byly opřeny o četné a řádně provedené důkazy. Jelikož však dovolatel s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. opětovně namítl, že rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění zákonných znaků jemu přisouzeného trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů, Nejvyšší soud předložený případ obviněného A. K. znovu přezkoumal.

50. Ve světle námitek obviněného směřujících proti skutkovému stavu popsanému pod bodem 1., jak byl ustálen nalézacím soudem, Nejvyšší soud konstatuje, že soud prvního stupně posuzoval věrohodnost provedených důkazů ve vztahu k tomuto skutku, včetně klíčových výpovědí spolupracujícího obviněného I. P., důkladně a pečlivě, načež ze všech souvislostí, které se nabízely, logickým a přesvědčivým způsobem vyvodil odpovídající skutkové závěry, respektující přitom princip presumpce neviny. Nejvyšší soud tedy v dané věci neshledal žádných pochybností v tom smyslu, že by skutkové závěry nalézacího soudu stran jednání obviněného A. K. vymezeného pod bodem 1. neměly oporu v provedených důkazech, či by tyto skutkové závěry dokonce provedeným důkazům odporovaly.

51. Nejvyšší soud se tedy nemohl nikterak ztotožnit s námitkou obviněného, podle které je na místě označit usvědčující výpověď spolupracujícího obviněného I. P. za zcela

nevěrohodnou, a to v důsledku skutečnosti, že jím sdělené skutečnosti ohledně množství léčiv, jejichž dovoz organizoval obviněný K., nebyly dostatečně podloženy dalšími důkazy, které by bez rozumných pochybností prokázaly vinu obviněného v rozsahu, který je mu v bodě 1. výroku o vině přičítán. V této souvislosti je třeba poukázat na fakt, že se touto problematikou zabývaly již oba soudy nižších stupňů, když především nalézací soud ve svém rozsáhlém a velice podrobném odůvodnění napadeného rozsudku na jeho stranách 87. až 125. velice pečlivě rozebral, z jakých důvodů je třeba na výpovědi spolupracujícího obviněného I. P. hledět jako na důkazy usvědčující a věrohodné. Obviněný A. K. totiž nebyl z jednání popsaného pod bodem 1. spolehlivě usvědčen pouze věrohodnou výpovědí spolupracujícího obviněného I. P., jenž podrobně a rozsáhle vypověděl o způsobu, kterým obviněný A. K. se spoluobviněnými J. K., D. H., T. P. a jeho osobou vytvořili organizovanou skupinu za účelem zřízení a provozování varen pervitinu na území České a Polské republiky, jakož i o skutečnosti, že obviněný A. K. byl vedoucím činitelem této organizované skupiny mající na starosti především financování trestné činnosti a organizační záležitosti na nejvyšší úrovni, a to včetně zajišťování dovozu léčiv s obsahem pseudoefedrinu od polských občanů v minimálním množství 168 000 balení, zadávání výroby pervitinu jednotlivým vaříčům a následného prodeje jak pervitinu, tak i samotných léčiv způsobilých k jeho výrobě. Jmenovaným spolupracujícím obviněným vypovězené skutečnosti totiž korespondovaly s celou řadou ve věci provedených důkazů, a to zejména se záznamem ze sledování nemovitosti v XY na adrese XY, kde se obviněný A. K. pravidelně setkával s celou řadou osob, z nichž bylo ve 179 případech zadokumentováno jeho setkání se zájmovými osobami, které velmi často do domu vcházely se sportovními taškami, případně do přistavených vozidel nakládaly kartonové krabice (konkrétně bylo zejména v období 31 týdnů zachyceno 50 příjezdů polských státních příslušníků, kteří v období pěti týdnů přivezli celkem 24 krabic). Nákup léčiva určeného pro výrobu pervitinu v množství minimálně 3 000 balení týdně byl prokázán i řadou další důkazů, a to zejména skutečnostmi zjištěnými z výpovědi jednoho ze ztotožněných polských dodavatelů R. G., jenž vypověděl, že obviněnému dodával pravidelně od 100 do 1 000 balení léčiv, stejně jako skutečnost, že nebyl jediným, kdo dovolateli léčiva dodával. Z výpovědi spoluobviněných J. K., T. P. a L. S., jakož i dalších důkazů pak vyplynulo, že ačkoli obviněný K. neměl v rozhodném období žádný legální zdroj příjmů, přesto se chlubil obchodem s vysokými objemy léčiv v množství 3 až 4 tisíc balení léků týdně a podle spoluobviněné L. S. – jeho tehdejší partnerky – nosil domů hotovost v eurech či korunách ve stotisícových objemech, přičemž tyto prostředky mu spoluobviněná i uschovávala a v případě potřeby i vozila, když část těchto finančních prostředků ve výši 590 000 Kč a 5 790 Eur následně rovněž dobrovolně vydala orgánům činným v trestním řízení. Obviněný K. nadto z příjmů ze své trestné činnosti financoval z větší části činnost celé organizované skupiny, když za účelem zřízení varny pervitinu nejen nakupoval potřebná léčiva, ale pronajal rovněž nemovitost v Polské republice, zásoboval jednotlivé vaříče pervitinu léčivem, materiálem, chemikáliemi a většinou vybavení nezbytného pro výrobu pervitinu, přičemž jim zároveň platil vysoké finanční odměny za výrobu pervitinu dosahující statisícových částek. Množství léčiv, na jehož prodeji či zpracování se obviněný v rámci jednání popsaného pod bodem 1. podílel, přitom odpovídá rovněž skutečnosti, že podle skutkových zjištění prodával pervitin v řádech desítek kilogramů (což obviněný ve svém dovolání nikterak nerozporuje), a nadto měl stále dostatek léčiv, aby mohl obchodovat i přímo s těmito prekurzory.

52. Nejvyšší soud veskrze polemické skutkové námitky obviněného A. K. ve vztahu k jednání popsanému pod bodem 1. kategoricky odmítl jako irelevantní, neboť jsou toliko projevem jeho

urputné snahy zvrátit skutkové závěry nalézacího soudu ve svůj prospěch. Ačkoli obviněný namítl, že dovoz většího množství léčiva byl vyvrácen kamerovými záznamy z objektu apartmánů XY v XY na adrese XY, jedná se i v tomto případě o pouhou odlišnou interpretaci předmětného důkazu, jelikož právě tento naopak dokumentoval část příjezdů polských státních příslušníků a přenášení zásilek. Spolupracující obviněný I. P. přitom vypověděl, že léčivo bylo obviněnému K. dováženo i v kompaktní podobě již vyloupané v sáčcích po 100 kusech, pročez ani absence záznamu, který by zachycoval přesun objemných balíčků, nevyvrací žádné ze skutkových zjištění nalézacího soudu. Obviněnému se však pouhým setrváním na vlastní verzi skutkového děje a odmítnutím – jakožto údajně nepodložených – skutkových zjištění odvolacího soudu v důsledku nemožnosti zadokumentovat jednotlivá předání s určením jednotlivých dnů a konkrétního množství léčiva, které mu bylo v těchto dnech dovezeno, nemohlo podařit prokázat, že si spolupracující obviněný I. P. rozsáhlou a podrobnou výpověď stran rozsahu trestné činnosti dovolatele zcela vymyslel, a že veškeré zbylé důkazy, jež byly ve vztahu k těmto skutkům v dané věci provedeny, jsou neprůkazné. Z rozhodnutí soudů nižších stupňů přitom nelze nikterak vyvodit, že by se tyto soudy v nyní posuzovaném případě dopustily jakéhokoli svévolného hodnocení důkazů v neprospěch jmenovaného obviněného.

53. Nejvyšší soud tedy v dané věci neshledal žádných pochybností v tom smyslu, že by skutkové závěry nalézacího soudu neměly oporu v provedených důkazech, přičemž k identickému závěru dospěl v napadeném rozhodnutí rovněž soud odvolací. V nyní posuzované věci se přitom nejednalo ani o případnou existenci tzv. deformace důkazů ve smyslu konstantní judikatury Ústavního soudu, tj. o vyvozování skutkových zjištění, která v žádném smyslu nevyplývají z provedeného dokazování (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. [IV. ÚS 1235/09](#), a ze dne 4. 6. 1998, sp. zn. [III. ÚS 398/97](#)), jež by měla za následek porušení zásady *in dubio pro reo*. Odlišná interpretace jednotlivých skutkových zjištění obviněným nemá procesní sílu odůvodnit zrušení napadených rozhodnutí soudů nižších stupňů, což platí zvláště za situace, kdy mezi provedenými důkazy a z nich plynoucími skutkovými zjištěními na straně jedné a hmotně právními závěry na straně druhé je patrná zjevná logická návaznost, pročez Nejvyšší soud neshledal žádný důvod k zásahu do skutkových zjištění učiněných soudem prvního stupně, a to při plném respektování práva obviněného na spravedlivý proces ve smyslu relevantní judikatury Ústavního a Nejvyššího soudu.

54. K námitce právního hodnocení stran naplnění zákonných znaků kvalifikované skutkové podstaty trestného činu je namístě uvést, že zvláště závažného zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, a takový čin spáchá ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

55. Nejvyšší soud považuje za vhodné k uvedené problematice ve stručnosti, a toliko v obecné rovině, připomenout, že trestní zákoník výslovně nedefinuje pojem „organizovaná skupina“ (na rozdíl od pojmu „organizovaná zločinecká skupina“ ve smyslu § 129 tr. zákoníku), pročez je jeho vymezení i nadále věcí soudní praxe a judikatury. Organizovanou skupinou se podle dosavadní judikatury rozumí sdružení nejméně tří trestně odpovědných osob,

ve kterém je provedena určitá dělba úkolů mezi jednotlivé členy sdružení, a jehož činnost se v důsledku toho vyznačuje plánovitostí a koordinovaností, což zvyšuje pravděpodobnost úspěšného provedení trestného činu a tím i jeho škodlivost a závažnost. Organizovaná skupina nemusí mít trvalejší charakter, pročež lze tímto způsobem spáchat i jen ojedinělý trestný čin. Současně se nevyžaduje výslovné přijetí za člena organizované skupiny nebo výslovné přistoupení člena k takové skupině, když zcela postačí, že se pachatel fakticky a neformálně (třeba i jen konkludentně) včlenil do skupiny a aktivně se podílel na její činnosti. Pro účast na organizované skupině není rovněž třeba, aby obviněný znal veškeré osoby podílející se na její činnosti nebo jejich úkoly, když naopak postačuje, že se svým jednáním do takové koordinované činnosti začlení a je obeznámen s jejím účelem (k tomu blíže např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. [11 Tdo 1010/2016](#)). Tomu, aby pachatel spáchal trestný čin jako člen organizované skupiny, resp. ve spojení s organizovanou skupinou, rovněž nebrání skutečnost, že se nepodařilo zjistit totožnost všech členů organizované skupiny (k tomu blíže např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2010, sp. zn. [8 Tdo 940/2010](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2017, sp. zn. [11 Tdo 267/2017](#)). O organizovanou skupinu působící ve více státech jde tehdy, pokud působí nejméně ve dvou státech, a to případně včetně České republiky (k tomu blíže usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 8. 2015, sp. zn. [11 Tdo 504/2015](#)). Pro trestný čin spáchaný organizovanou skupinou je typické, že při plánovitém a promyšleném rozdělení úkolů mezi její členy dochází ze strany některých členů jen k dílčím jednáním, která se sama o sobě jeví jako méně závažná, a to jak z hlediska své povahy, tak z hlediska příčinného významu pro způsobení následku (k tomu blíže usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2017, sp. zn. [7 Tdo 678/2017](#)). Rozdělení úkolů mezi více spolupachatelů je předpokladem toho, aby po spojení všech dílčích činností jednotlivých spolupachatelů bylo zamýšleného cíle dosaženo snáze a spolehlivěji. To, že jednání některého z členů takové skupiny se jeví jako jednání méně závažné (posuzováno jak z hlediska jeho povahy, tak i příčinného významu pro způsobení následku), nemůže mít samo o sobě vliv na závěr, že jde o čin spáchaný organizovanou skupinou. Zákonnou dikcí „ve spojení“, obsaženou v § 283 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku, jsou přitom postiženy i volnější formy vztahu pachatele k uvedené skupině, než je jeho členství ve skupině, a není tak nutno detailně prokazovat naplnění pojmu členství v „organizované skupině“ (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2015, sp. zn. [6 Tdo 193/2015](#), a ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. [6 Tdo 526/2013](#)). K naplnění dané kvalifikované skutkové podstaty přitom může dojít i pouhou spoluprací s organizovanou skupinou, jež působí ve více státech, z nichž jedním je i Česká republika.

56. Ke znaku „člen organizované skupiny“ se vzhledem k povaze této okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby musí vztahovat zavinění ve formě úmyslu [§ 15, § 17 tr. zákoníku, srov. ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník I. § 140 až 421. Komentář 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1604; přiměřeně též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 10. 2013, sp. zn. [5 Tdo 826/2013-I.](#)].

57. Promítne-li Nejvyšší soud shora připomenuté závěry své rozhodovací praxe do poměrů nyní projednávané trestní věci, pak je třeba konstatovat, že námitky obviněného A. K. jsou zjevně neopodstatněné a právní posouzení jeho jednání popsaného pod bodem 1. soudy nižších stupňů jako „spáchaného ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech“ je zcela namístě, když v nyní posuzované věci nalézací soud přílehlavě upozornil na všechny relevantní aspekty ústící v přesvědčivý závěr o existenci organizované skupiny

působící ve více státech. Nejvyšší soud přitom nemůže nikterak zohlednit z hlediska uplatněných dovolacích důvodů zcela irrelevantní snahu obviněného svými procesními námitkami bagatelizovat své jednání a deformovat skutková zjištění nalézacího soudu tvrzením, že jednotliví vaříči pervitinu o sobě navzájem nevěděli a vyráběli pervitin pro jeho osobní potřebu, aniž by ve skutečnosti obviněný svá tvrzení jakkoli blíže odůvodnil, či i jen uvedl, na základě čeho považuje zcela opačná skutková zjištění nalézacího soudu za nesouladná s výsledky provedeného dokazování, tedy aniž by ve vztahu k nim fakticky namítal existenci extrémního (zjevného) rozporu mezi provedenými důkazy a podstatnými skutkovými zjištěními z nich učiněnými. Takto formulované námitky totiž nelze úspěšně uplatnit v rámci žádného ze zákonných dovolacích důvodů, protože nejsou způsobilé založit prezkumnou povinnost dovolacího soudu.

58. Nad rámec námitek zpochybňujících skutkový stav obviněný A. K. rozporoval naplnění kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podle § 283 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku zejména na základě skutečnosti, že se do této nezapoil žádný cizí státní příslušník. Tuto námitku je ovšem třeba označit za nedůvodnou, jelikož pro naplnění dané skutkové podstaty je otázka toho, zda bylo nalézacím soudem konstatováno, zda se konkrétní cizí státní příslušník včlenil do organizované skupiny, pro užitou právní kvalifikaci zcela nepodstatná. Rozhodným je v dané věci pouze mezinárodní přesah trestné činnosti spočívající v teritoriálním hledisku vztahujícím se k státnímu území, jelikož část trestné činnosti spočívající ve výrobě pervitinu byla za účelem jejího utajení páchána na území Polské republiky, tedy mimo dosah českých orgánů činných v trestním řízení, přičemž pervitin byl z části určen rovněž pro zpětný vývoz na území Polské republiky, jakož i pro vývoz do Slovenské republiky.

59. V nyní posuzované věci přitom soud prvního stupně na stranách 141. až 149. svého rozhodnutí přílehavě upozornil jak na ustálenou soudní praxi a judikaturu, tak na všechny relevantní aspekty ústící v přesvědčivý závěr o existenci organizované skupiny působící ve více státech, jimiž se rozumí nejméně dva státy. Daný kvalifikační znak byl naplněn tím, že spoluobvinění působili v rámci organizované skupiny především na území České republiky a Polska, ježto se její členové svého jednání dopouštěli na území obou těchto států, přičemž jimi vyráběný pervitin byl určen rovněž pro prodej na území Slovenské republiky, kam jej za účelem další distribuce – mimo jiné na pokyn A. K. – převážel jím vyslaný kurýr. Stran vyžadovaného znaku zapojení nejméně tří osob lze konstatovat, že v daném případě šlo o evidentní zapojení více než tří osob za současného vzájemného rozdělení jejich úloh, přičemž právě dělba těchto úloh zajišťovala úspěšnější dokonání činu, když se na činnosti této organizované skupiny podíleli obviněný A. K. společně se spoluobviněnými J. K., I. P., D. H. a T. P. Organizovaná skupina přitom měla jasnou hierarchickou strukturu s rozdělením konkrétních rolí a úloh, kdy v nadřazené pozici vystupoval právě obviněný A. K. zajišťující výše jmenovaným spoluobviněným nejen prostory a veškeré předměty nezbytné k výrobě drogy, tedy chemikálie, léčiva a laboratorní vybavení, ale rovněž je za realizovanou výrobu odměňoval, a to zejména finančně či eventuálně podílem na vyrobeném pervitinu. Organizovaná skupina pak podle skutkových zjištění nalézacího soudu měla trvalejší charakter, když jako celek fungovala déle než rok a komunikace jejích členů probíhala podle výsledků provedeného odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu konspirativně a v náznacích, přičemž za účelem utajení jejich trestné činnosti docházelo též k změnám místa výroby drogy. Jednání obviněného A. K., jakož i spoluobviněných J. K., I. P., D. H. a T. P. tedy zcela jednoznačně naplnilo shora uvedené zákonné znaky, neboť tito obvinění vytvořili

organizovanou skupinu, která zajišťovala obstarávání léčiv z území Polska, výrobu pervitinu z těchto léčiv ve velkém rozsahu na území Polska a České republiky a jeho následnou distribuci v Polské, České, ale také Slovenské republice. Jak již bylo konstatováno výše, role obviněného A. K. přitom spočívala zejména v organizování činnosti celé skupiny, jejím financování a materiálním zabezpečení, přičemž spoluobvinění J. K., I. P. a D. H. zastávali zejména roli tzv. „vaříčů“ realizujících samotnou výrobu pervitinu. Spoluobviněný T. P. pak na činnosti organizované skupiny participoval plněním dílčích úkolů, zejména pomocnými pracemi a převozem osob a věcí. Současně platí, že všichni členové této skupiny měli minimálně rámcovou představu o jejím fungování a zapojení dalších osob, jelikož se setkávali nejen u obviněného A. K., ale také v místech, kde docházelo k výrobě pervitinu, přičemž se setkali také s polským dodavatelem léčiv R. G. Ani obviněným A. K. zdůrazňovaná skutečnost, že určití členové organizované skupiny v konkrétní okamžik nadřadili své osobní zájmy pokynům, které jim byly obviněným uloženy a jednali na úkor jiných členů organizované skupiny, přitom v žádném případě nevyklučuje existenci této organizované skupiny, která obviněný namítá.

60. Ve vztahu k obviněnému A. K. i zbylým spoluobviněným tedy nalézací soud jasně vymezil, v čem spatřuje činnost organizované skupiny a podíl obviněného na ní. Současně i vrchní soud jednoznačně deklaroval, z jakých důvodů má za to, že byly tímto jednáním naplněny zákonné znaky kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podle § 283 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku. Celá skupina přitom vykazovala takovou míru plánovitosti své činnosti, že dané okolnosti zvyšovaly pravděpodobnost úspěšného provedení činu a tím i jeho škodlivost pro společnost. Za tohoto stavu je tedy správný též závěr nalézacího soudu o naplnění subjektivní stránky daného trestného činu v podobě úmyslu přímého ve smyslu § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, a to i ve vztahu k naplnění zákonných znaků kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podle § 283 tr. zákoníku.

61. Obviněný v rámci argumentace brojící proti užití právní kvalifikaci svého jednání podle § 283 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku odkázal na náleze Ústavního soudu ze dne 10. 12. 2009, sp. zn. [III. ÚS 1481/09-1](#), resp. na v něm obsažené závěry týkající se možnosti použití vyšší trestní sazby jen v případě splnění tzv. materiální podmínky. Tímto odkazem chtěl obviněný zjevně namítnout nenaplnění předmětné podmínky jeho jednáním popsaným pod bodem 1., nicméně po materiální stránce k této nevznosl žádnou bližší argumentaci a závěry obsažené v jím odkazovaném nálezu nikterak nevztáhl na konkrétní okolnosti daného případu. Takto formulovanou námitku by přes její vágnost bylo v kontextu zbylé odvolací argumentace obviněného možno podřadit pod jím fakticky uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022. Předně je namístě zdůraznit, že za trestný je třeba považovat každý protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný, a který vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně, jak je uvedeno v § 13 odst. 1 tr. zákoníku. Z napadeného rozhodnutí odvolacího soudu, jakož i jemu předcházejícího rozhodnutí soudu prvního stupně přitom zcela jednoznačně plyne, z jakých důvodů jednání obviněného naplnilo zákonné znaky kvalifikované skutkové podstaty předmětného trestného činu, stejně jako fakt, že v předmětné věci nejsou dány žádné důvody vedoucí k pochybnostem o tom, zda se společenská škodlivost jednání obviněného nevymyká běžně se vyskytujícím trestným činům, podřaditelným pod užitou skutkovou podstatu, a to zejména s ohledem na způsob páchaní trestné činnosti, její dlouhodobost a rozsah. Danou námitku obviněného A. K. tedy dovolací soud s ohledem na výše uvedené shledal jako zcela zjevně neopodstatněnou.

62. Z hlediska obviněným A. K. uplatněných dovolacích důvodů pak Nejvyšší soud vyhodnotil jako relevantní především ty námitky, kterými dovolatel s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022, vyjádřil své výhrady k postupu nalézacího soudu, jenž nepřistoupil k uložení souhrnného trestu. K tomu je předně nutno uvést, že Krajský soud v Ostravě se problematikou uložení souhrnného trestu dostatečně důkladně zabýval, když nejprve podrobně zrekapituloval všechna podstatná rozhodnutí vztahující se k osobě obviněného, následně se na straně 149. svého rozsudku věnoval odůvodnění uložení trestu a posouzení, zda je možno uložit souhrnný trest za souběh nyní posuzované a další sbíhající se trestné činnosti. Nejvyšší soud se závěry i důvody, které nalézací soud vedly k neuložení souhrnného trestu ve zvolené podobě, ve shodě se soudem odvolacím zcela ztotožňuje, a proto jen ve stručnosti uvádí následující.

63. V obecné rovině lze k ukládání souhrnného trestu konstatovat, že takovýto trest je pachateli ukládán v situaci, kdy má být uložen trest za dva a více trestných činů, o kterých se rozhoduje v samostatných řízeních, za předpokladu, že se jedná o sbíhající se trestnou činnost. Souhrnný trest podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku je možné uložit pouze v případě vícečinného souběhu, který je z hlediska ukládání souhrnného trestu dán za současného splnění několika podmínek, a to že se jedná o trestnou činnost téhož pachatele, který spáchal samostatnými skutky dva nebo více trestných činů ve vícečinném souběhu (stejnorodém nebo různorodém), přičemž v období mezi spácháním těchto jednotlivých trestných činů nesmí být vyhlášen odsuzující rozsudek soudu prvního stupně za jakýkoli z nich (resp. nesmí být pachateli doručen trestní příkaz), pokud trestní věc, v níž byl vydán odsuzující rozsudek (resp. doručen trestní příkaz), skončila, byť i po opravném řízení, pravomocným odsouzením pachatele. Odsuzujícím rozsudkem soudu prvního stupně za jiný trestný čin se přitom ve smyslu § 43 odst. 2 tr. zákoníku rozumí první odsuzující rozsudek o tomto jiném trestném činu téhož pachatele bez ohledu na to, zda takový rozsudek byl případně v řádném nebo mimořádném opravném řízení zrušen, pokud i po tomto opravném řízení věc skončila pravomocným odsouzením pachatele za uvedený trestný čin. Jestliže obviněný spáchal další trestný čin po právní moci prvního odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně, třebaže tento rozsudek byl v pozdějším řízení zrušen a v téže věci byl vyhlášen nový rozsudek, kterému tedy předcházelo spáchání dalšího trestného činu, nejde o souběh trestných činů, nýbrž o recidivu a uložení souhrnného trestu je tak vyloučeno (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 598 a násl.).

64. Obviněný své tvrzení o vadnosti výroku o uloženém trestu zakládá na svém přesvědčení, že mu trest v nyní projednávané věci měl být ukládán jakožto souhrnný ve vztahu k trestné činnosti, za kterou byl ukládán trest rozsudkem Okresního soudu v Ostravě ze dne 27. 5. 2021, sp. zn. 5 T 78/2019. Ve vztahu k této námitce je nutno v souladu se závěry obou nižších soudů konstatovat, že v nyní posuzované trestní věci nemohl nalézací soud takto postupovat, neboť rozsudkem Okresního soudu v Ostravě ze dne 27. 5. 2021, sp. zn. 5 T 78/2019, byl již ukládán souhrnný trest, a to ve vztahu k rozsudku Okresního soudu v Karviné ze dne 10. 4. 2019, sp. zn. 9 T 15/2019, jehož vyhlášení významně předcházelo dokonání nyní projednávaného jednání obviněného popsaného pod bodem 1. Obviněný totiž v nyní projednávané věci jednáním popsaným pod bodem 1. páchal trvající trestnou činnost od období léta 2018 až do svého zadržení dne 5. 11. 2019, přičemž až tímto dnem byl jeho trestný čin dokonán. Je tedy zřejmé a již nalézací soud v tomto ohledu učinil správné závěry, že jednání projednávané nyní pod bodem 1., které obviněný dokonil až dne 5. 11. 2019,

nemůže být ve vícečinném souběhu s trestnou činností, jíž byl obviněný uznán vinným dne 10. 4. 2019, protože mu nebylo možno ve vztahu k této přechodí trestné činnosti uložit trest souhrnný, nýbrž bylo namístě mu uložit trest samostatný.

65. Jde-li pak o zbylé námitky obviněného směřující proti výměře uloženého trestu odnětí svobody, pak je namístě konstatovat, že námitky vztahující se k druhu a výměře uloženého trestu lze uplatňovat výhradně prostřednictvím dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022, který obviněný ve svém dovolání fakticky uplatnil [byť ve skutečnosti formálně odkázal na identický dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021]. Jak již přitom bylo konstatováno výše, samotná problematika přiměřenosti (proporcionality) uloženého trestu, resp. námitka dovolatele stran údajné subjektivně pociťované nepřiměřenosti uloženého trestu, není podřaditelná nejen pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. (ve znění účinném od 1. 1. 2022), ale ani pod žádný jiný dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 tr. ř. (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád I, II, III. Komentář. 7. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2013, s. 3152; DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 460). Tato zásada byla ostatně opakovaně konstatována v již ustálené judikatuře Nejvyššího soudu (srov. např. rozhodnutí uveřejněné pod č. [22/2003](#) Sb. rozh. tr., usnesení ze dne 29. 6. 2010, sp. zn. [7 Tdo 720/2010](#), usnesení ze dne 30. 7. 2014, sp. zn. [5 Tdo 712/2014](#), usnesení ze dne 18. 10. 2016, sp. zn. [11 Tdo 1180/2016](#), aj.). Taktéž v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 10. 2015, sp. zn. [7 Tdo 1168/2015](#), se explicitně uvádí, že: „samotná nepřiměřenost uloženého trestu (resp. námitky proti druhu a výměře trestu z důvodu jeho přílišné přísnosti nebo naopak mírnosti v důsledku nesprávného vyhodnocení polehčujících a přitěžujících okolností, jde-li jinak o trest podle zákona přípustný a vyměřený v rámci zákonné trestní sazby) nemůže být relevantně uplatněna v rámci žádného ze zákonem taxativně vymezených dovolacích důvodů. Pokud tedy byl uložen přípustný druh trestu ve výměře v rámci zákonné trestní sazby, nelze v dovolání namítat nepřiměřenost trestu.“

66. Současně je třeba připustit, že výše uvedená zásada neplatí bezvýjimečně. Určitý průlom totiž může nastat ve zcela výjimečných případech trestů extrémně přísných a zjevně nespravedlivých, zasahujících ve svém důsledku do základních práv a svobod obviněného (viz např. stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. [Pl. ÚS-st. 38/14](#), uveřejněné pod č. 40/2014 Sb.). Na podkladě právě uvedeného tedy platí, že zásah Nejvyššího soudu by přicházel v úvahu pouze v případě, že uložený trest (či soustava více souběžně ukládaných trestů) je v natolik extrémním rozporu s povahou a závažností trestného činu, jakož i s dalšími relevantními hledisky, že by daná sankce byla neslučitelná s ústavním principem proporcionality trestní represe (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2018, sp. zn. [8 Tdo 718/2018](#)).

67. V nyní posuzované věci se však o takovouto situaci zcela zjevně nejedná. Obviněný A. K. byl v tomto případě v souladu s § 283 odst. 4 tr. zákoníku ohrožen trestem odnětí svobody v zákonné trestní sazbě od deseti do osmnácti let, přičemž soudem prvního stupně mu byl uložen trest odnětí svobody ve výměře sedmnácti let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Nalézací soud přitom při ukládání trestu zohlednil konkrétní povahu a závažnost obviněným spáchaných trestných činů, jeho osobní poměry a dosavadní způsob života, možnosti jeho nápravy, stejně jako jeho chování po spáchání činu, tedy okolnosti obecně předpokládané ustanoveními § 37 až § 39

tr. zákoníku, přičemž neshledal žádnou polehčující okolnost, když obviněnému naopak přitěžovalo spáchání více trestných činů, spáchání zvláště závažného zločinu ve větším rozsahu přesahujícím více než stonásobně množství vyžadované pro použitou právní kvalifikaci, dlouhodobost jeho jednání, jakož i skutečnost, že obviněný byl již pro trestný čin odsouzen a dopouštěl se trestné činnosti ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody v trvání dvanácti měsíců za současného vyslovení dohledu. Identickým návrhem a odvolacími námitkami, jež odpovídají dovolacím námitkám obviněného, se následně v bodě 12. odůvodnění svého usnesení řádně zabýval i Vrchní soud v Olomouci, který konstatoval, že o správnosti a zákonnosti prvostupňového rozhodnutí nelze mít žádných pochyb, uložený trest byl nalézacím soudem řádně odůvodněn a uložen v souladu se zákonem. Z odůvodnění rozhodnutí obou nižších soudů se přitom podává, že si soudy byly při úvaze o druhu a konkrétní výši uloženého trestu, resp. jeho přezkumu, vědomy všech klíčových zásad pro ukládání trestů zakotvených v § 37 a násl. tr. zákoníku, a to včetně § 39 odst. 4 tr. zákoníku, když se oba věnovaly rovněž tomu, jak lze v rámci výměry ukládaného trestu zohlednit dosud nevykonané tresty, jež byly obviněnému dříve uloženy v jiných trestních věcech. Po zohlednění všech okolností případu a skutečností relevantních pro rozhodnutí o trestu ve vztahu k obviněnému přitom dospěly k přesvědčivému závěru, že je na jeho osobu třeba působit již nepodmíněným trestem odnětí svobody vyměřeným při samé horní hranici zákonné trestní sazby.

68. Obviněný A. K. však ve svém dovolání provedená zjištění nižších soudů ve vztahu k druhu a výši uloženého trestu a možnosti uložení souhrnného trestu nikterak nereflekoval a nerozporoval je. Svou námitku stran nezákonnosti uloženého trestu vystavěl pouze na svém přesvědčení, že horní hranici zákonné sazby bylo při ukládání trestu v nyní projednávané věci nutno fakticky – a to mechanickým odečtem – ponížít o všechny obviněnému dosud pravomocně i nepravomocně uložené a dosud nevykonané tresty, jelikož pouze tak mohl nalézací soud dostát pravidlu zakotvenému v § 39 odst. 4 tr. zákoníku. Takovéto přesvědčení však nemá oporu nejen v jazykovém či logickém, ale ani žádném jiném výkladu předmětného ustanovení trestního zákoníku. Takovéto námitky tedy s odkazem na obviněným zvolený ani žádný jiný zákonem vymezený důvod dovolání nemohly být shledány oprávněně uplatněnými, a to zvláště za situace, kdy nalézací soud obviněnému prokazatelně uložil odpovídající druh trestu, jehož uložení řádným způsobem odůvodnil, přičemž se z hlediska jeho výměry v žádném případě nejedná o trest exemplární, nepřiměřeně přísný a neslučitelný s principy proporcionality trestní represe.

69. Projevil-li v souvislosti s jím fakticky uplatněným dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022 [byť ve skutečnosti formálně odkázal na identický dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. j) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021], obviněný A. K. nesouhlas se zajištěním vozidel Volkswagen a Mercedes Benz, a tedy fakticky i s uloženým ochranným opatřením spočívajícím v zabránění výnosu z jejich prodeje – když v tomto směru uvádí, že se jedná o vozidla, která jsou majetkem zúčastněné osoby a dovolatel je pouze užíval bez souhlasu zúčastněné osoby, přičemž nebylo prokázáno, že by byla pořízena z výnosů z trestné činnosti dovolatele a dovolatel byl v době jejich pořízení nemajetný – je nutné předně zkoumat, zda je obviněný vůbec osobou oprávněnou brojit v rámci podaného dovolání proti ochrannému opatření uloženému zúčastněné osobě.

70. K tomu lze předně připomenout, že dovolání mohou podat jen osoby zákonem taxativně vyjmenované, tj. nejvyšší státní zástupce, obviněný a za specifických podmínek příslušný orgán Úřadu evropského veřejného žalobce (§ 265d odst. 1 tr. ř.) a v řízení proti mladistvému v jeho prospěch též orgán sociálně-právní ochrany dětí, zákonný zástupce a obhájce (§ 72 odst. 1 zákona o soudnictví ve věcech mládeže), nebo opatrovník (§ 34 tr. ř.) a obhájce osoby s omezenou svéprávností (§ 41 odst. 2, 4 tr. ř.).

71. Podle § 265d odst. 1 písm. c) tr. ř. je obviněný oprávněn podat dovolání jen pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně týká. Obviněného se přitom bezprostředně dotýká takový výrok, jímž bylo rozhodnuto o jeho vině, trestu nebo o dalších jeho právech a povinnostech (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. [26/2012](#) Sb. rozh. tr.). Ve vztahu k projednávané věci lze v tomto směru konstatovat, že dopad způsobený výrokem o zabránění věci zúčastněné osobě (bratrovi obviněného) se přímo projevuje v majetkové sféře obviněného A. K. jakožto osoby, která je na podkladě provedeného dokazování výlučným a skutečným vlastníkem zabraných věcí, které však za účelem utajení jejich původu pouze fiktivně registroval na zúčastněnou osobu. Z hlediska trestního práva procesního lze pak připustit, že i obviněnému jakožto osobě, která je faktickým – byť nikoli formálně evidovaným – vlastníkem věcí náleží právo brojit opravnými prostředky proti výrokům, které se těchto věcí dotýkají. V návaznosti na výše uvedené lze tedy konstatovat, že dovolání obviněného proti zabránění majetku shora uvedené zúčastněné osoby bylo podáno osobou oprávněnou, neboť dovoláním napadený výrok se jej bezprostředně dotýká.

72. Nejvyšší soud ovšem navzdory výše uvedenému nemohl shledat nikterak relevantními ryze polemické skutkové námitky obviněného A. K. popírající jeho vlastnictví zajištěných a zpeněžených vozidel značky Mercedes Benz a Volkswagen, neboť tyto jsou toliko projevem jeho urputné snahy zvrátit skutkové závěry nižších soudů ve svůj prospěch, a to přesto, že obviněný odůvodněně (fakticky) nenamítl, že by konkrétní rozhodná skutková zjištění nalézacího soudu, která jsou určující pro naplnění zákonných znaků trestného činu, jímž byl uznán vinným, byla ve zjevném rozporu s obsahem konkrétních ve věci provedených důkazů, popř. byla založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. Soud prvního stupně se otázkou vlastnictví předmětných automobilů velice podrobně zabíral na stranách 154. až 161. svého rozhodnutí, přičemž na základě provedených důkazů ve svých hodnotících úvahách (které obviněný ve svém dovolání nikterak nebere v potaz ani je věcně nerozporuje) dospěl k závěru, že obviněný předmětné automobily užíval denně, choval se k nim jako vlastník a užíval je rovněž v přítomnosti zúčastněné osoby, čímž bylo vyvráceno, že tak činil bez jejího vědomí. Obviněný nadto v rozhodné době dosahoval prodejem pervitinu vysokých zisků, které mu pořízení vozidel umožňovaly, přičemž se nejednalo o jediná vozidla, která měl k dispozici, když např. směnil 2 kilogramy marihuany za automobil tov. zn. Nissan Pathfinder. V rozhodné době se přitom chlubil výnosy ve výši 250 000 Kč týdně a disponoval zcela zjevně značnými finančními prostředky, když např. hotovost ve výši 590 000 Kč a 5 790 EUR ukrýval u spoluobviněné L. S. Právě skutečnost, že obviněný neměl v rozhodné době žádné legální příjmy a jeho majetek mohl být stižen exekucí, pak byla důvodem, proč se rozhodl předmětné automobily formálně registrovat na zúčastněnou osobu, kterou byl jeho bratr M. G. Obviněnému se přitom pouhým setrváním na vlastní verzi skutkového děje a urputnou ignorací skutkových zjištění nalézacího soudu nemohlo podařit prokázat, že navzdory výše

uvedeným skutečnostem a veškerým zjištěním nalézacího soudu byl pouze uživatelem zajištěných vozidel, a to bez vědomí svého bratra, přičemž v důsledku své nemajetnosti a exekucí je nemohl pořídit z vlastních finančních prostředků. Za této situace se Nejvyšší soud plně ztotožňuje se závěry nalézacího soudu, podle kterého byla vozidla značky Volkswagen a Mercedes Benz zprostředkovaným výnosem trestné činnosti obviněného A. K., který je po zakoupení na zúčastněnou osobu jen formálně převedl a dále je fakticky užíval v takové míře, jako by byl jejich vlastníkem, nadto při páchání vytykané trestné činnosti.

73. Pokud pak obviněný poukazuje na procesní nedostatky v postupu orgánů činných v trestním řízení při zajištění vozidel značky Mercedes Benz a Volkswagen v rámci přípravného řízení, pak se rovněž v tomto případě jedná o námitky procesní povahy, které nelze uplatnit v rámci žádného ze zákonných dovolacích důvodů, přičemž se navíc jedná zčásti již o námitky opakované a řádně vypořádané soudy nižších stupňů. K první z námitek vztahující se k pochybení ve jméně zúčastněné osoby, kterého se orgány činné v trestním řízení dopustily při vyhotovení usnesení, kterými byla zajištěna předmětná vozidla značek Volkswagen a Mercedes Benz, Nejvyšší soud konstatuje, že trpěla-li předmětná usnesení ryze formálním a bagatelním administrativním nedostatkem, kterým je překlep v jediném písmenu v příjmení zúčastněné osoby, nemohla tato skutečnost způsobit jakékoli riziko záměny osoby, vůči níž byla tato usnesení vydána (což obviněný ve svém dovolání ani netvrdí) a tedy ani nezákonnost předmětných zajištění, a to v důsledku správného uvedení zbylých identifikačních údajů zúčastněné osoby. Stran otázky vlastního postupu orgánů činných v trestním řízení s ohledem na změnu důvodu zajištění vozidla značky Volkswagen je na místě konstatovat, že touto otázkou se již řádně zabýval odvolací soud v bodě 56. odůvodnění svého usnesení. Ačkoli bylo v tomto obviněném sděleno, že tato odvolací námitka je zcela irelevantní s ohledem na znění § 77b odst. 3 tr. ř., z něhož vyplývá, že o změně důvodu zajištění není třeba rozhodovat v případě, kdy jsou splněny podmínky pro vyslovení propadnutí nebo zabránění věci, která je zajištěna k důkazním účelům, rozhodl se obviněný tuto skutečnost zcela ignorovat a opětovně tuto námitku vznést v dovolacím řízení. Tato snaha ovšem nemohla být zcela zjevně jakkoli úspěšná, jelikož ji obviněný vystavěl na svém přesvědčení, které zcela odporuje výše citovanému ustanovení trestního řádu.

V.2

K dovolacím námitkám obviněného M. B.

74. Jak již bylo konstatováno shora, obviněný M. B. ve svém dovolání podřadil vznesené výhrady pod dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a písm. h) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022. Obviněný ovšem navzdory této skutečnosti ve svém dovolání nevznesl jedinou hmotněprávní námitku a převážnou většinou svých dovolacích námitek pouze opětovně rozporuje rozsah svého jednání popsaného pod bodem 2. s tvrzením, že rozhodná skutková zjištění nebyla dostatečně prokázána a dále namítá, že ve vztahu k rozhodným skutkovým zjištěním, která jsou určující pro naplnění znaků jemu přisouzeného trestného činu, nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. Obviněný přitom uplatnil prakticky veškeré tyto námitky již ve svém dovolání, jakož i v nalézacím řízení, přičemž tyto byly soudy nižších stupňů v jejich rozhodnutích řádně vypořádány.

75. V návaznosti na výše uvedené je třeba znovu připomenout, že těžiště dokazování se nachází v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat,

pop korigovat toliko soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, odst. 7 tr. ř.). Naopak Nejvyšší soud je do skutkových zjištění soudů prvního a druhého stupně oprávněn zasáhnout jen zcela výjimečně, pokud to odůvodňuje reálně existující extrémní (resp. zjevný) rozpor mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními z nich učiněnými. O takovou situaci se však v nyní projednávané věci zjevně nejedná, neboť skutkový stav byl oběma nižšími soudy zjištěn bez důvodných pochybností. Nejvyšší soud v dané věci neshledal žádné pochybnosti stran správnosti skutkových závěrů učiněných soudy nižších stupňů, neboť tyto závěry byly opřeny o četné a řádně provedené důkazy. Jelikož však dovolatel s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. opětovně namítl, že ve vztahu k rozhodným skutkovým zjištěním, která jsou určující pro naplnění zákonných znaků trestného činu, nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy, Nejvyšší soud předložený případ obviněného M. B. znovu přezkoumal.

č. 5

76. Ve světle námitek jmenovaného obviněného směřujících proti skutkovému stavu popsanému pod bodem 2., kterak byl ustálen nalézacím soudem, Nejvyšší soud předně konstatuje, že nalézací soud posuzoval věrohodnost provedených důkazů ve vztahu k tomuto skutku, včetně klíčových výpovědí spolupracujícího obviněného I. P., důkladně a pečlivě, načež ze všech souvislostí, které se nabízely, logickým a přesvědčivým způsobem vyvodil odpovídající skutkové závěry, respektující přitom princip presumpce neviny. Nejvyšší soud tedy v dané věci neshledal žádných pochybností v tom smyslu, že by skutkové závěry nalézacího soudu stran jednání obviněného M. B. vymezeného pod bodem 2. neměly oporu v provedených důkazech, přičemž na uvedeném nemohlo ničeho změnit ani obviněným předložené vlastní hodnocení důkazů, v němž tento plošně odmítá výpovědi spolupracujícího obviněného I. P. jakožto nedůvěryhodné, přičemž uzavírá, že z jednotlivých důkazů samostatně nelze prokázat, že by přispěl k výrobě pervitinu v množství 1 414 gramů. V této souvislosti je třeba poukázat na fakt, že se touto problematikou zabývaly již oba soudy nižších stupňů, když především nalézací soud obsáhlým rozбором řady důkazů a jejich vyhodnocením v kontextu výpovědí spolupracujícího obviněného I. P. na stranách 87. až 125. svého rozhodnutí rozebral, z jakých důvodů je třeba na výpovědi jmenovaného spolupracujícího obviněného hledět jako na důkazy usvědčující a věrohodné, přičemž případné vzájemné rozpory v jednotlivých výpovědích tohoto spoluobviněného nevyvolávají pochybnosti o jeho věrohodnosti. Pokud obviněný poukazuje na část obsáhlé výpovědi jmenovaného spolupracujícího obviněného, v níž se tento v březnu 2021 v hlavním líčení odchýlil od své předchozí výpovědi učiněné v přípravném řízení, je na místě připomenout skutečnost, že spolupracující obviněný I. P. v odročeném hlavním líčení dne 28. 7. 201 opětovně podrobně popsal trestnou činnost dovolatele a vysvětlil předmětný rozpor tím, že jednání obviněného M. B. ve své předchozí výpovědi před nalézacím soudem bagatelizoval v důsledku výhrůžek namířených vůči své osobě.

77. Obviněný ovšem tuto skutečnost ve svém dovolání mlčky přechází a opětovně pouze polemizuje jednak se závěry, které nalézací soud na základě provedených důkazů učinil, jakož i s otázkou věrohodnosti výpovědi spolupracujícího obviněného, který podrobně popsal zapojení dovolatele do obstarání léčiva v přípravném řízení a později i v hlavním líčení, a to jak v jeho transportu, hlídání v průběhu varu apod., přičemž tato výpověď odpovídá dalším ve věci provedeným důkazům. Výpověď spolupracujícího obviněného o zapojení obviněného M. B. do předmětné trestné činnosti, a to v úzké spolupráci s jeho bratrem R. B., přitom byla podpořena rovněž fotografiemi z kamerového systému ze dne 8. 10. 2019,

na nichž je zachycena překládka léčiv do vozidel tímto obviněným a spolupracujícím obviněným I. P., a to i mimo jiné do vozidla tov. zn. Škoda Octavia bratra dovolatele M. B.

78. Obviněný ve svém dovolání dále namítl, že odůvodnění rozsudku nalézacího soudu považuje za vnitřně rozporné s ohledem na závěry o jeho účasti na výrobě pervitinu a závěry o tom, že nedisponoval hlubšími znalosti procesu výroby drogy. K tomu Nejvyšší soud pouze konstatuje, že nalézací soud v rozporu s tvrzením obviněného ve svém rozhodnutí neučinil jakýkoli závěr stran toho, že by se dovolatel měl zapojit do samotné extrakce pervitinu jakýmikoli činnostmi vyžadujícími hlubší znalost procesu výroby drogy, nýbrž naopak konstatoval, že obviněný byl při procesu výroby drogy spíše nápomocný spolupracujícím obviněnému I. P., a to zejména poskytováním fyzické ochrany a jednoduššími úkony. Jeho přímé zapojení nejen do zprostředkování léčiva, ale rovněž do samotného procesu výroby pak bylo nad rámec výpovědi jmenovaného spolupracujícího obviněného prokázáno rovněž nálezem gumové rukavice s profilem DNA obviněného M. B. v místě varny nacházející se v XY.

79. S ohledem na výše uvedené tak Nejvyšší soud veskrze polemické skutkové námitky obviněného M. B. ve vztahu k jednání popsanému pod bodem 2. kategoricky odmítl jako irelevantní, neboť jsou toliko projevem jeho urputné snahy zvrátit skutkové závěry nižších soudů ve svůj prospěch, a to přesto, že obviněný odůvodněně nenamítl, že by konkrétní rozhodná skutková zjištění nalézacího soudu, která jsou určující pro naplnění zákonných znaků trestného činu, jímž byl uznán vinným, byla ve zjevném rozporu s obsahem konkrétních ve věci provedených důkazů, pop byla založena na procesně nepoužitelných důkazech. Obviněnému se pouhým setrváním na vlastní verzi skutkového děje a odmítnutím – jakožto nepodložených – části skutkových zjištění odvolacího soudu nemohlo podařit prokázat, že si spolupracující obviněný I. P. svoji rozsáhlou a podrobnou výpověď stran jednání obviněného M. B. spočívajícího ve zprostředkování 1 000 balení léků StopCold od A. K. pro J. V., jež byly způsobilé k výrobě pervitinu v množství nejméně 1 414 gramů, a v jeho účasti na této navazující výrobě pervitinu zcela vymyslel. Z rozhodnutí soudů nižších stupňů nelze nikterak vyvodit, že by se tyto soudy v nyní posuzovaném případě dopustily jakéhokoli svévolného hodnocení důkazů v neprospěch jmenovaného obviněného, resp. libovůle při interpretaci skutkových závěrů.

80. V rámci své námitky směřované vůči procesu dokazování obviněný namítl rovněž vadu v podobě existence tzv. opomenutých důkazů, kterou lze nejen formálně, ale i materiálně podřadit pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ve znění od 1. 1. 2022, když vyjádřil své přesvědčení, že ke skutku popsanému pod bodem 2. měli být v postavení svědků vyslechnuti rovněž jeho bratr R. B. a jeho známý J. V., jakožto osoby, které se měly ve výrobě pervitinu, resp. jeho organizaci angažovat.

81. Nejvyšší soud k tomuto opětovně připomíná, že soudy hodnotí shromážděné důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Účelem dokazování v trestním řízení je zjistit skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí (§ 2 odst. 5 tr. ř.). Je pak plně na úvaze soudu, jakým způsobem vyhodnotí jednotlivé důkazy a jakými důkazními prostředky bude okolnosti významné pro zjištění skutkového stavu objasňovat. Oba nižší soudy přitom svá rozhodnutí vydaná v nyní posuzované věci řádně odůvodnily, přičemž v souladu s požadavky na odůvodnění svých rozhodnutí vždy náležitě uvedly, které skutečnosti vzaly za prokázané, o které důkazy svá skutková zjištění opřely,

jakými úvahami se řídily při hodnocení provedených důkazů, jakož i to, jakým způsobem se vypořádaly s obhajobou obviněného. Dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022, podle kterého lze namítat, že ve vztahu k rozhodným skutkovým zjištěním určujícím pro naplnění znaků trestného činu nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy, přitom reflektuje ustálenou judikaturu, jež vylučuje, aby se jednalo o tzv. opomenutý důkaz v případě nadbytečnosti takového důkazu (k tomu srov. např. rozhodnutí Ústavního soudu ve věci sp. zn. [I. ÚS 733/01](#) a další). Nerespektování práva na spravedlivý proces garantovaného v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod je totiž založeno až situací, kdy by neprovedení obviněným navrženého důkazu představovalo závažný deficit z hlediska plnění zákonné povinnosti soudu stran zjištění skutkového stavu věci, o němž nevznikají důvodné pochybnosti, k čemuž však v nyní posuzované věci nedošlo.

č. 5

82. Podle zjištění Nejvyššího soudu je totiž v nyní posuzované věci s ohledem na stav a výsledky provedení dokazování zřejmé, že se o tzv. opomenuté důkazy nejedná, neboť za opomenuté nelze označit důkazní návrhy, jimiž se soudy nižších stupňů řádně zabývaly, avšak rozhodly, že dalšího dokazování či jeho doplnění již není zapotřebí, neboť skutkový stav věci byl náležitě zjištěn ostatními v řízení provedenými důkazy a obviněným navrhované důkazy by tak neměly na posouzení skutkového stavu věci žádný vliv. Zjednodušeně řečeno, o existenci opomenutých důkazů se nejedná v důsledku prosté nespokojenosti obviněného s úplností příslušnými soudy provedení dokazování. Nejvyšší soud se přitom v dané věci plně ztotožňuje se závěry odvolacího soudu obsaženými v bodě 43. odůvodnění jeho rozhodnutí, jenž přílehavě uvedl, že soud prvního stupně provedl dokazování v rozsahu potřebném pro řádné zjištění skutkového stavu, o němž není důvodných pochyb (§ 2 odst. 5 tr. ř.), skutkové závěry, ke kterým dospěl, jsou přesvědčivé a mají svůj podklad v obsahu provedených důkazů, pročež má za to, že důvody vedoucí obviněného M. B. k návrhu výslechu jmenovaných svědků nemohou vést k závěru odvolacího soudu o tom, že by mohly tyto výpovědi změnit závěry učiněné nalézacím soudem. Rovněž se plně ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, který k neprovedení navrhovaných důkazů odkázal rovněž na příbuzenské vztahy mezi obviněným a jím navrhovaným svědkem R. B., stejně jako skutečnost, že k osobě J. V. ze spisu vyplývá, že je pro orgány činné v trestním řízení nedostupný z důvodu neznámého pobytu.

83. Obviněný rovněž ve svém dovolání poukázal se zcela vágním vyjádřením svých „pochybností o nezaujatosti a nestrannosti soudu“ na skutečnost, že odvolací soud v bodě 46. odůvodnění svého rozhodnutí v rámci vypořádávání námitek zbylých spoluobviněných směřujících proti právní kvalifikaci jejich jednání podle § 283 odst. 4 písm. c) tr. zákoníku konstatoval, že „bylo bezpečně prokázáno a ví o tom snad každý občan České republiky, zejména pak osoby, zabývající se touto trestnou činností, že ve volném prodeji, ale při určitých kontaktech, je možné získat větší množství léčiv v Polsku, obsahujících prekurzor k výrobě metamfetaminu“. V první řadě je namístě konstatovat, že předmětné konstatování bylo odvolacím soudem učiněno v odůvodnění jeho usnesení zcela zřejmě ve spojení s odkazem na závěry nalézacího soudu pouze *obiter dictum*, přičemž se v žádném případě nejedná o součást jeho hodnotících úvah vztahujících se k jakýmkoli z konkrétních důkazů či učiněnou v rámci právního hodnocení skutkového stavu, při němž by odvolací soud jakkoli vycházel z presumpce znalosti každého občana České republiky o dostupnosti léčiva k výrobě metamfetaminu v Polsku. Přestože tedy Nejvyšší soud považuje tento výrok do jisté míry

ve shodě s obviněným za nadsazený, jelikož se domnívá, že v daném případě by bylo vhodné jej zúžit spíše na současné či minulé uživatele, výrobce či distributory omamných a psychotropních látek, resp. osoby, které se jinak angažují na drogové scéně či se o ni z jakýchkoli jiných důvodů blíže zajímají, tak tento výrok nemůže založit žádné pochybnosti o zákonnosti rozhodnutí odvolacího soudu, resp. o jeho nezaujatosti a nestrannosti.

V.3

K dovolacím námitkám obviněného J. K.

84. Nejvyšší soud v duchu výše citované judikatury Nejvyššího i Ústavního soudu předně zkoumal, zda dovolání obviněného J. K. splňuje kritéria jím fakticky uplatněného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., ve znění účinném 1. 1. 2022 [když ve skutečnosti – formálně – odkázal na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021], načež po prostudování připojeného spisového materiálu dospěl k závěru, že obviněný ve svém dovolání vznesl námitky směřující proti naplnění zákonných znaků kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podle § 283 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku jeho jednáním popsáním pod bodem 1., jež tak jím uplatněnému dovolacímu důvodu fakticky odpovídají. Nejvyšší soud nicméně tyto námitky vyhodnotil jako zjevně neopodstatněné, když stran teoretických východisek a právní kvalifikace jednání obviněného lze plně odkázat na výše uvedené vypořádání identicky směřované dovolací námitky spoluobviněného A. K. obsažené v bodech 52. až 55., 57. a 58. tohoto rozhodnutí.

85. Nad rámec tohoto odkazu je pak namístě pouze doplnit, že namítá-li obviněný J. K., že se dopustil pouze výroby omamné látky, a to nikoli ve spojení s organizovanou skupinou působící na území více států, jelikož nebyl v činnosti spoluobviněného A. K. angažován nad rámec plnění individuálních úkolů, přičemž byl bez jakéhokoli zájmu na znesnadnění či maximalizaci majetkového prospěchu členů organizované skupiny, nelze tuto námitku s ohledem na výše uvedené považovat za opodstatněnou. Ze skutkových zjištění nalézacího soudu shrnutých výše v bodě 60. odůvodnění tohoto rozhodnutí je totiž naopak zcela zřejmé, že obviněný J. K. nespolupracoval při páchání své trestné činnosti pouze se spoluobviněným A. K., s nímž byli v rámci své spolupráce úzce propojení, když pro jmenovaného spoluobviněného na zakázku z jím dodaných surovin opakovaně realizoval výrobu pervitinu, a to i v prostorách, které mu za tímto účelem pronajal spoluobviněný A. K., a to s cílem realizovat výrobu co nejvyššího množství pervitinu, přičemž v případě překročení stanoveného množství byl dovolatel odměňován jmenovaným spoluobviněným nejen finančně, ale také podílem na vyrobené droze (kterou dovolatel od spoluobviněného A. K. rovněž sám nakupoval). Dovolatel přitom extrahoval pseudoefedrin z jemu za tímto účelem dodaných léčiv též pro spoluobviněného D. H. Obviněný se za účasti spoluobviněného A. K. minimálně ve třech případech setkal rovněž s polským dodavatelem léčiv R. G., přičemž si byl vědom toho, že pro spoluobviněného A. K. zajišťuje výrobu pervitinu též spoluobviněný D. H. a spolupracující obviněný I. P. Je tedy naopak zřejmé, že obviněný se po dobu přibližně jednoho roku vědomě začlenil do organizované skupiny, přičemž fungování této skupiny bylo nastaveno tak, aby bylo minimalizováno riziko odhalení a usnadnilo se páchání trestné činnosti zajišťující finanční příjem všem jejím členům, když nákup léčiv k výrobě pervitinu probíhal v zahraničí a drogy byly z podstatné části určeny rovněž pro distribuci v zahraničí. Její členové přitom spolu vzájemně komunikovali konspirativně, na výrobě pervitinu úzce spolupracovali,

příčemž současně s tím měli minimálně rámcovou představu o fungování celé skupiny a úkolech jednotlivých osob zapojených do její činnosti.

V.4

K dovolacím námitkám obviněného D. H.

86. Nejvyšší soud v duchu výše citované judikatury Nejvyššího i Ústavního soudu konečně zkoumal, zda i dovolání obviněného D. H. splňuje kritéria jím uplatněných dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. g), písm. h) a písm. m) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022 [byť ve skutečnosti – formálně – odkázal na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021], načež po prostudování předmětného spisového materiálu dospěl k závěru, že obviněným vznesené dovolací námitky neodpovídají jím uplatněným, ale ani žádnému jinému dovolacímu důvodu, jež jsou taxativně uvedeny v § 265b odst. 1 tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022. Obviněný totiž prostřednictvím svých námitek vznesených v rámci jím podaného mimořádného opravného prostředku opětovně usiluje – a to bez bližšího odvodnění – toliko o zpochybnění skutkových závěrů učiněných nalézacím soudem stran činností, kterými se zapojil do trestné činnosti popsané pod bodem 1. a v návaznosti na to namítá, že jeho jednání mohlo naplnit toliko zákonné znaky trestného činu výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu podle § 286 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku. Obviněný přitom ve svém dovolání nevznesl jedinou hmotně právní námitku, nehledě na skutečnost, že prakticky veškeré tyto své námitky uplatnil již v předchozích fázích trestního řízení, přičemž tyto byly soudy nižších stupňů v jejich rozhodnutích řádně vypořádány.

87. V této souvislosti Nejvyšší soud znovu odkazuje na výše uvedená teoretická východiska, podle kterých je dovolání ve smyslu § 265b odst. 1 tr. ř. mimořádným opravným prostředkem, který není určen k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně, ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Jak již bylo konstatováno výše, těžiště dokazování se totiž nachází v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, pop korigovat toliko soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, odst. 7 tr. ř.). Do skutkových zjištění soudů prvního a druhého stupně je pak Nejvyšší soud oprávněn zasáhnout jen zcela výjimečně, pokud to odůvodňuje reálně existující extrémní rozpor mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními z nich učiněnými. O takovou situaci se však v nyní posuzované věci zcela zjevně nejedná, neboť skutkový stav byl zjištěn bez důvodných pochybností. Za případ extrémního nesouladu přitom nelze považovat tu situaci, kdy hodnotící úvahy nižších soudů, splňující požadavky formulované v § 2 odst. 6 tr. ř., ústí do skutkových a na ně navazujících právních závěrů, které jsou odlišné od pohledu obviněného, přičemž z obsahu provedených důkazů jsou odvoditelné postupy nepřičítícími se zásadám formální logiky ani požadavku pečlivého uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

88. Z popsaných důvodů je nutno za irrelevantní považovat výhrady obviněného, v nichž tento předkládá své tvrzení o tom, že prokázána byla pouze skutečnost, že si obstaral prekurzor, nikoli na to navazující výroba či jeho prodej, stejně jako to, že měl údajně jednat samostatně, aniž by se zapojil do organizované skupiny působící na území více států, načež se dožaduje aplikace výsledků znaleckého posouzení ohledně výtěžnosti pervitinu z léčiv též na výrobu realizovanou spoluobviněným J. K. Takovéto námitky je však nutno považovat za námitky

skutkového a procesního charakteru, jež se týkají úplnosti a hodnocení provedeného dokazování. V daném případě nebylo zjištěno a obviněný to ve svém dovolání ani fakticky nenamítá, že by nižšími soudy přijaté závěry nasvědčovaly jakémukoli extrémnímu (resp. zjevnému) rozporu mezi skutkovými zjištěními a skutečným stavem plynoucím z výsledků provedeného dokazování, tedy tomu, že by rozhodná skutková zjištění soudů nižších stupňů neměla vůbec žádnou obsahovou vazbu na provedené důkazy, nebo tomu, že by rozhodná skutková zjištění při žádném z logických způsobů jejich hodnocení z provedených důkazů nevyplývala, nebo byla dokonce pravým opakem obsahu důkazů, na jejichž podkladě byla učiněna. Obviněný ve svém dovolání pouze opětovně předložil vlastní hodnocení části provedených důkazů, když současně označil závěry, které Krajský soud v Ostravě vyvodil z provedených důkazů, za nedostatečné, aby cestou dovolacího řízení dosáhl pro něho příznivějšího rozhodnutí. Teprve na základě jím požadovaných změn skutkového stavu pak obviněný rozporuje naplnění subjektivní stránky zvláště závažného zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c), odst. 4 písm. c). Takovéto námitky obviněného však s ohledem na jejich nepodřaditelnost nejen pod jím fakticky uplatněný, ale ani pod žádný jiný dovolací důvod taxativně uvedený v § 265b odst. 1 tr. ř., nebyly způsobitelné založit přezkumnou povinnost dovolacího soudu.

89. V poměrech projednávané trestní věci Nejvyšší soud k tomuto pouze zrekapituluje závěry nalézacího soudu, s nimiž se ztotožnil i soud odvolací, a podle kterých bylo prokázáno, že si obviněný opatřil od polského občana R. G. dne 13. 9. 2019, 2. 10. 2019 a 15. 10. 2019 léčivo způsobilé k výrobě 749 gramů pervitinu (což nebylo obviněným v rámci jím podaného dovolání nikterak rozporováno), a to s vědomím, že jej bude zneužito výhradně k neoprávněné výrobě psychotropní látky metamfetaminu. Výrobu dané psychotropní látky nadto obviněný předtím již sám realizoval, byl znalý výrobního procesu a schopný jej sám dokončit (viz část jednání obviněného popsána pod bodem 1., v níž obviněný postupně vyrobil a nařadil do podoby směsi minimální množství 1 000 gramů pervitinu), a to na pokyn spoluobviněného A. K. a za přispění spoluobviněného J. K., který mu za tímto účelem extrahoval část pseudoefedrinu. Je tedy zcela zřejmé, že jednání obviněného D. H. nespočívalo v pouhém opatření a držení prekurzoru (resp. v jeho opatření jinému a jeho přechovávání ve smyslu § 286 tr. zákoníku), nýbrž tento obstarával předmětné léčivo k jeho výhradnímu zneužití k výrobě psychotropní látky metamfetaminu. V rámci domovní prohlídky přitom bylo v bydlišti obviněného nalezeno znečištěné nádoby, zbytky krystalické látky, účty za varné sklo a chemikálie nakoupené v době od 3. 9. 2019 do 26. 10. 2019. Za této důkazní situace tak nelze za nikterak relevantní považovat námitku obviněného stran toho, že nebylo zjištěno, v který konkrétní den, v rámci konkrétního varu drogy, bylo za tímto účelem zneužito jím nakoupené léčivo způsobilé k výrobě 749 gramů pervitinu. Obviněný totiž jako člen organizované skupiny výrobu pervitinu realizoval kontinuálně, a to i po zakoupení předmětných léčiv za tímto účelem. Jinými slovy bylo v této trestní věci prokázáno, že obviněný s daným léčivem nakládal tak, že jej zneužil jako surovinu k výrobě psychotropní látky.

90. Jestliže obviněný dále namítl, že měl-li odcizit 200 gramů pseudoefedrinu spoluobviněnému J. K., nemohl jmenovaný spoluobviněný vyrobil v době od 21. 5. do 23. 5. 2019 v rodinném domě v Polské republice 850 gramů pervitinu, přičemž mu není zřejmé, proč soudy v rámci této výroby neaplikovaly procentuální úspěšnost varů v souladu se

znaleckými posudky, je i tuto námitku ryze skutkové povahy, jejímž prostřednictvím obviněný pouze obecně polemizuje se skutkovými závěry nalézacího soudu, nutno označit za námitku, kteroužto nelze podřadit pod žádný z dovolacích důvodů. Předně je namístě konstatovat, že k závěru o tom, že spoluobviněný J. K. skutečně vyrobil a předal spoluobviněnému A. K. pervitin o hmotnosti 850 gramů poté, co mu bylo obviněným odcizeno 200 g prekurzoru, nedospěl nalézací soud na základě zjištění stran toho, jaké množství prekurzoru spoluobviněný J. K. k výrobě pervitinu realizované ve dnech 21. 5. až 23. 5. 2019 použil, nýbrž na základě vlastního doznání spoluobviněného J. K., pročež nebylo nutno, aby nalézací soud přistoupil k úvahám zahrnujícím zkoumání výtěžnosti daného procesu výroby. Nadto bylo zjištěno, že spoluobviněný A. K. obvykle poskytoval spoluobviněnému J. K. v rámci jednotlivých „varů“ takové množství prekurzoru, které bylo způsobilé k výrobě většího množství pervitinu, než jaké měl spoluobviněný J. K. od spoluobviněného A. K. zadáno, přičemž v případě, že se spoluobviněnému J. K. podařilo v rámci konkrétního varu zadané množství vyrobené drogy překročit, bylo mu umožněno ponechat si část vyrobeného pervitinu pro sebe. Žádná ze skutečností zjištěných nalézacím soudem přitom v rozporu s názorem obviněného nevyvrací závěr o tom, že spoluobviněný J. K. skutečně vyrobil a předal spoluobviněnému A. K. pervitin o hmotnosti 850 gramů.

91. Nejvyšší soud považuje za nezbytné zdůraznit, že výše uvedená námitka je obviněným formulována natolik chaoticky, že z ní nelze žádným způsobem s jistotou určit, zda ji dovolatel vztahuje taktéž na skutková zjištění k jím realizované výrobě 1 000 gramů pervitinu. Jelikož se však obviněný nad rámec výše uvedeného vyjadřuje zcela rámcově také k tomu, že podle spoluobviněného J. K. byl ve výrobě pervitinu laikem, který nebyl schopen vyrobit najednou více než 800 gramů pervitinu, lze k této poznámce pouze poukázat na skutečnost, že k výrobě 1 000 gramů pervitinu realizované dovolatelem bylo nalézacím soudem konstatováno, že tato probíhala postupně v nezjištěném množství případů, přičemž výsledného množství 1 000 gramů bylo dovolatelem dosaženo jeho naředěním do podoby směsi.

92. Za zcela irelevantní je pak namístě označit rovněž námitku obviněného, podle níž nebylo nikterak prokázáno, že by byl členem organizované skupiny působící ve více státech. Obviněný sice rozporuje naplnění zákonných znaků kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podle § 283 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku, ovšem činí tak pouze na základě svých ryze skutkových námitek, kterými se pokusil bagatelizovat své jednání a deformovat skutková zjištění nalézacího soudu tvrzením, že nevěděl o zapojení jakýchkoli dalších osob do trestné činnosti, spoluobviněné vyjma osoby A. K. neznal a nikdo jejich činnost neorganizoval, aniž by ve skutečnosti svá tvrzení jakkoli blíže odůvodnil, či i jen uvedl, na základě čeho považuje zcela opačná skutková zjištění nalézacího soudu za nesouladná s výsledky provedeního dokazování, tedy aniž by ve vztahu k nim fakticky namítal existenci extrémního rozporu mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními z nich učiněnými. Takto formulované námitky totiž nelze podřadit pod žádný ze zákonných dovolacích důvodů, pročež jako takové nejsou způsobilé založit přezkumnou povinnost dovolacího soudu. Nad rámec uvedeného pak Nejvyšší soud k obviněným formálně rozporované právní kvalifikaci jeho jednání odkazuje na výše uvedené vypořádání identicky směřované dovolací námitky spoluobviněného A. K. obsažené v bodech 52. až 55., 57. a 58. tohoto rozhodnutí.

93. Nejvyšší soud tedy s ohledem na výše uvedené v dané věci neshledal žádných pochybností v tom smyslu, že by skutkové závěry nalézacího soudu neměly oporu v provedených důkazech,

příčemž k identickému závěru dospěl v napadeném rozhodnutí rovněž soud odvolací. V nyní posuzované věci se přitom nejednalo ani o případnou existenci tzv. deformace důkazů ve smyslu konstantní judikatury Ústavního soudu, tj. o vyvozování skutkových zjištění, která v žádném smyslu nevyplývají z provedeného dokazování (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. [IV. ÚS 1235/09](#), a ze dne 4. 6. 1998, sp. zn. [III. ÚS 398/97](#)), jež by měla za následek porušení zásady *in dubio pro reo*. Odlišná interpretace jednotlivých skutkových zjištění obviněným nemá procesní sílu odůvodnit zrušení napadených rozhodnutí soudů nižších stupňů, což platí zvláště za situace, kdy mezi provedenými důkazy a z nich plynoucími skutkovými zjištěními na straně jedné a hmotně právními závěry na straně druhé je patrná zjevná logická návaznost, protože Nejvyšší soud neshledal žádný důvod k zásahu do skutkových zjištění učiněných soudem prvního stupně, a to při plném respektování práva obviněného na spravedlivý proces ve smyslu relevantní judikatury Ústavního a Nejvyššího soudu. Ke svým skutkovým zjištěním následně nalézací soud přiřadil i odpovídající právní kvalifikaci, přičemž s jeho postupem a naznačenými závěry se Nejvyšší soud plně ztotožňuje, stejně jako tak již dříve učinil soud odvolací.

94. Jelikož Nejvyšší soud, jak je podrobně uvedeno shora, v napadených rozhodnutích obou nižších soudů, pop v jejich postupu v rámci řízení, které vydání těchto rozhodnutí předcházelo, neshledal porušení zákona ve smyslu obviněným D. H. souběžně uplatněného dovolacího důvodu, ani jiného důvodu dovolání uvedeného v § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022, nemohl být naplněn ani obviněným fakticky uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022.

VI. Závěr

95. V souvislosti s uplatněnou argumentací dovolatelů je třeba zdůraznit, že všichni obvinění prakticky veškeré své dovolací námítky uplatnili již v předchozích stádiích trestního řízení, přičemž se s nimi oba soudy nižších stupňů již řádně vypořádaly. S ohledem na charakter námitek jednotlivých obviněných považuje Nejvyšší soud za vhodné připomenout mimo jiné i právní závěr obsažený v usnesení Ústavního soudu dne 4. 5. 2005, sp. zn. [II. ÚS 681/04](#), podle kterého právo na spravedlivý proces není možné vykládat tak, že garantuje úspěch v řízení či zaručuje právo na rozhodnutí, jež odpovídá představám stěžovatele (tj. obviněného). Uvedeným právem je zajišťováno „pouze“ právo na spravedlivé soudní řízení, v němž se uplatní všechny zásady soudního rozhodování podle zákona a v souladu s ústavními principy.

96. Oba nižší soudy se přitom s námitkami obviněných v rámci svých rozhodnutí řádně vypořádaly, aniž by došlo k porušení práva obviněných na odvolání v důsledku nedostatečného vypořádání jimi vznesených odvolacích námitek, resp. nevyhovujícího odůvodnění napadeného usnesení vrchního soudu, neboť odvolací soud se vypořádal s hlavními procesními i hmotně právními aspekty dané věci, přičemž z jeho argumentace je zjevné, jakým způsobem se vypořádal se zásadními námitkami jednotlivých obviněných. V této souvislosti lze zmínit např. usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2008, sp. zn. [II. ÚS 2947/08](#), ze kterého mimo jiné vyplývá, že i Evropský soud pro lidská práva zastává stanovisko, že soudům adresovaný závazek, plynoucí z čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, promítnutý do zákonných podmínek kladených na odůvodnění

soudního rozhodnutí, „nemůže být chápán tak, že vyžaduje podrobnou odpověď na každý argument“ (viz např. věc [García proti Španělsku](#)). V tomto směru lze poukázat rovněž na aktuální judikaturu Nejvyššího soudu, např. usnesení ze dne 29. 9. 2016, sp. zn. [4 Tdo 999/2016](#), usnesení ze dne 23. 10. 2018, sp. zn. [6 Tdo 1281/2018](#), aj.

97. Obecně platí, že procesní předpisy ponechávají, pokud jde o hodnocení důkazů, volnou úvahu rozhodujícímu soudu, byť volné uvážení nemůže být zcela absolutní. Naopak, ochrana skrze ústavně zaručená základní práva vztahující se k postavení obviněného v trestním řízení nepochybně tvoří rámec, který je třeba i při volném uvážení respektovat. Existují proto určité základní a podstatné zásady, které je třeba při nakládání s důkazem respektovat (viz náleží Ústavního soudu ze dne 15. 2. 2016, sp. zn. [I. ÚS 368/15](#)). V nyní posuzovaném případě však byly všechny základní zásady trestního řízení plně respektovány, a to včetně ústavně garantovaného práva obviněných na spravedlivý proces. Současně byly všechny projednávané skutky správně právně kvalifikovány, jakož i logickým a přesvědčivým způsobem odůvodněny.

č. 5

98. Nejvyšší soud tak s ohledem na shora uvedené po přezkumu napadeného rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu podaných mimořádných opravných prostředků dospěl k jednoznačnému závěru, že dovolání obviněného D. H. bylo podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř., pročež toto dovolání podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl. Ve věci dovolání obviněných A. K., M. B. a J. K. pak nebylo nikterak zjištěno, že by došlo k jakémukoli porušení zákona ve smyslu jimi uplatněných dovolacích důvodů, pročež byla dovolání těchto obviněných v souladu s § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnuta jako zjevně neopodstatněná. O odmítnutí všech podaných dovolání bylo rozhodnuto v neveřejném zasedání v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.

č. 6

Jednočinný souběh přečinu schvalování trestného činu podle § 365 odst. 1 tr. zákoníku a přečinu popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 tr. zákoníku v alternativě „veřejně schvaluje zločiny proti míru“ je vyloučen z důvodu speciality ve prospěch právní kvalifikace uvedené naposledy.

Jednočinný souběh, Schvalování trestného činu, Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia

§ 365 odst. 1 tr. zákoníku, § 405 tr. zákoníku

č. 6

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2023, sp. zn. [8 Tdo 418/2023](#), ECLI:CZ:NS:2023:8.TDO.418.2023.1

Nejvyšší soud k dovolání obviněného D. M. zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 11. 2022, sp. zn. 3 To 295/2022, rozsudek Okresního soudu v Bruntále ze dne 13. 9. 2022, sp. zn. 4 T 44/2022, a také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a Okresnímu soudu v Bruntále přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Bruntále ze dne 13. 9. 2022, sp. zn. 4 T 44/2022, byl obviněný D. M. (dále též jen „obviněný“, popř. „dovolatel“) shledán vinným přečinem schvalování trestného činu podle § 365 odst. 1 tr. zákoníku (bod 1. výroku o vině) a přečinem popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 tr. zákoníku (body 2. a 3. výroku o vině). Za to byl podle § 405 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1, § 67 odst. 2 písm. b), odst. 3 a § 68 tr. zákoníku odsouzen k úhrnnému peněžitému trestu, a to v počtu 100 denních sazeb, když jedna sazba činí 450 Kč, tedy v celkové výměře 45 000 Kč.

2. Proti označenému rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání zaměřené proti výroku o vině i trestu. Usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 11. 2022, sp. zn. 3 To 295/2022, bylo odvolání obviněného podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

3. Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně se obviněný označených přečinů dopustil tím, že poté, co z pokynu prezidenta Ruské federace Vladimira Vladimiroviče Putina, jakožto osoby, která vykonává kontrolu nad Ruskou federací a řídí její politické a vojenské akce, vstoupila ruská vojska v ranních hodinách dne 24. 2. 2022 bez jakéhokoliv důvodu, souhlasu či legitimní záminky, která by opravňovala použití síly, na území suverénního státu Ukrajina, kde započala vojenské operace spočívající v prvních fázích v ostřelování různých vojenských cílů na celém území Ukrajiny a v obsazování letišť a dalších strategických objektů, tedy poté, co v rozporu s ustanoveními mezinárodního práva tato vojska zahájila útočný čin

spočívající v použití ozbrojené síly proti svrchovanosti, územní celistvosti a politické nezávislosti Ukrajiny, způsobem neslučitelným s Chartou Organizace spojených národů, který svou povahou, závažností a rozsahem zakládá zjevné porušení Charty Organizace spojených národů, v kontextu s uvedenou agresí, ve městě Dar es Salaam v Tanzanii, prostřednictvím svého mobilního telefonu značky iGET Blackview, umístil na veřejné sociální síti Facebook na adrese XY pod svým uživatelským jménem D. M.:

1. dne 25. 2. 2022 v 08:38 hodin příspěvek s následujícím textem:

„Putin je prostě borec, věřím, že se mu podaří odzbrojit ukrofašisty.“

2. dne 25. 2. 2022 v 08:42 hodin komentář s následujícím textem:

„Beru to i jako bývalý voják z povolání, věřím, že mu ta výborná strategie vyjde a osvobodí Ukrajinu od té fašistické vládnoucí chunty.“

3. dne 25. 2. 2022 v 08:48 hodin komentář s následujícím textem:

„Ještě ze strategického hlediska, bych použil vodíkové bomby menší tonáže, pro vyčištění strategických území a likvidace útočné vojenské techniky. Je třeba opravdu zasadit ještě tvrdší úder, pokud budou ukrofašisti klást odpor.“

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 11. 2022, sp. zn. 3 To 295/2022, podal obviněný D. M. prostřednictvím svého obhájce dovolání, v němž odkázal na dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř. Namítl, že rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů a že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení, neboť skutky, jimiž byl uznán vinným, nejsou trestným činem, jelikož po objektivní i subjektivní stránce nenaplňovaly znaky označených přečinů. Subsidiárně namítl také absenci aplikace zásady subsidiarity trestní represe.

5. Konkrétně obviněný uvedl, že svým vyjádřením na Facebooku „Putin je prostě borec, věřím, že se mu podaří odzbrojit ukrofašisty“ rozhodně veřejně nevychvaloval pro zločin jeho pachatele a nenaplnil objektivní stránku skutkové podstaty schvalování trestného činu podle § 365 odst. 1 tr. zákoníku, protože objektem předmětného trestného činu je zájem na potlačování zločinnosti tím, že zákon stíhá projevy, které jsou způsobilé vytvořit podmínky a nálady příznivé pro spáchání trestných činů. Mínil, že nebylo prokázáno, že by tento jeho text byl způsobilý vytvořit podmínky a nálady příznivé pro spáchání trestných činů, když z výpovědi jediného svědka P. R. pouze vyplynulo, že tyto texty na něj působily negativně, že ho popudily, ale v žádném případě nehovořil o tom, že by v něm vytvořily uvedené podmínky. Stejně tomu bylo u ostatních osob, které se na Facebooku vyjádřily. Zdůraznil, že své výroky na Facebooku umístil den po zahájení ruského útoku na Ukrajinu před odletem z pracovní cesty v Africe v hotelu D. Neměl žádné bližší informace o konfliktu, pouze od spolucestujícího obdržel informaci, že se Rusko rozhodlo zbavit Ukrajinu od fašistů,

a to ultranacionálních uskupení operujících na Donbase a terorizujících národnostní menšiny. Jeho výroky byly namířeny pouze proti ukrajinským fašistům, nikoliv proti ukrajinskému národu. Obviněný vyjádřil rovněž přesvědčení, že verbální vymezení se proti zločinné ideologii fašismu a jeho stoupcům již z principu nemůže být trestným činem. V takovém případě by totiž trestným činem bylo i schválení obsazení nacistického Německa na konci 2. světové války a jeho následná demilitarizace. Podle názoru dovolatele by jeho odsouzení mohlo otevřít prostor pro zcela absurdní trestní stíhání vůči každému, kdo otevřeně a veřejně odsuzuje fašismus a nacismus v jakékoliv jeho podobě. Za součást dovolání pak označil své výpovědi učiněné před soudy nižších stupňů, jakož i závěrečnou řeč jeho obhájce a jeho odvolání, na které odkázal.

6. Dále zdůraznil, že pro naplnění skutkové podstaty uvedeného trestného činu je nezbytné, aby byl schvalován konkrétní skutek, který naplňuje znaky jiného trestného činu uvedeného v trestním zákoníku. Skutek spočívající v „odzbrojení fašistů“ však tuto podmínku nesplňuje. Případný výklad tohoto výroku tak, že při odzbrojování „ukrofašistů“ by mohlo dojít k naplnění nějakého jiného trestného činu, označil za výklad extenzivní a z hlediska principů trestního práva nepřípustný.

7. Obviněný nesouhlasil ani s posouzením jednání popsaného pod body 2. a 3. výroku o vině jako přečinu popírání, zpochybnování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 tr. zákoníku, neboť citované ustanovení podle dovolatele cílí na kriminalizaci xenofobie a rasismu (srov. rámcové rozhodnutí rady 2008/913/SVV ze dne 28. 11. 2008 o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva), jeho smyslem je kriminalizace jednání vedoucího k podněcování násilí nebo nenávisti proti skupině osob – určitému etniku, rase, národu (srov. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Perincek proti Švýcarsku ze dne 15. 10. 2015, č. [27510/08](#)). Konstatoval, že uvedenými texty na svém facebookovém účtu nepodněcoval k žádnému násilí a intoleranci k určitému etniku, rase, národu, protože výroky cílil výhradně a jen proti ukrajinským fašistům a projevům fašismu na Ukrajině. Vyjádřil názor, že trestním právem se má postihovat pouze nejzávažnější překročení svobody projevu, a to ve smyslu principu *ultima ratio*. Jeho odsouzení za předmětné výroky je za daných okolností (učinil je ze zahraničí den po zahájení ruského útoku na Ukrajinu, jde o konflikt mezi cizími státy, z nichž ani jeden není aliančním partnerem České republiky) nutno považovat za extrémní zásah do jeho práva na svobodu myšlení.

8. Uzavřel proto, že jeho názory vyjádřené na sociální síti Facebook nejsou trestným činem. Subsidiárně pak argumentoval, že jeho případ je méně závažným a lze jej označit za hraniční případ trestní odpovědnosti, na který měl být aplikován korektiv subsidiarity trestní represe, jejíž teoretický výklad ve svém dovolání připomněl.

9. Dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud napadené usnesení zrušil a Krajskému soudu v Ostravě přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout tak, že bude zproštěn obžaloby, protože v žalobním návrhu označené skutky nejsou trestným činem, případně nechť je věc postoupena jinému orgánu, jestliže shledá, že nejde o trestný čin, avšak že žalovaný skutek by mohl být jiným orgánem posouzen jako přestupek, o němž je tento orgán příslušný rozhodovat.

10. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“) ve vyjádření k dovolání po shrnutí argumentace dovolatele konstatoval, že pokud dovolatel uplatnil

dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. s odkazem na zjevný rozpor rozhodných skutkových zjištění s obsahem provedených důkazů, pak v odůvodnění svého dovolání nevytkl vady ryze důkazního řízení, které by se měly odvíjet naznačeným směrem. Naproti tomu konstatoval, že druhému uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. námitky dovolatele odpovídaly, pokud namítal, že skutkový stav, který zjistily soudy, nevykazuje znaky trestného činu, jímž byl uznán vinným. Tyto námitky však shledal neopodstatněnými a poznamenal, že dovolací argumentace obviněného v mnohém představuje námitky kopírující jeho obhajobu z předcházejících fází trestního řízení, takže soudy nižších stupňů měly možnost se s ní již dostatečně vypořádat.

č. 6

11. K objektivní stránce přečinu schvalování trestného činu podle § 365 odst. 1 tr. zákoníku uvedl, že tato spočívala ve veřejném vychvalování pachatele pro jeho zločin, které záleželo v pozitivním hodnocení osoby pachatele – prezidenta Ruské federace Vladimira Vladimiroviče Putina, resp. v pozitivním hodnocení jeho jednání motivovaným kladným vztahem ke zločinu, jehož se dopustil v podobě vydání pokynu a organizace vojenské akce invaze ruských vojsk na území Ukrajiny, pod falešnou záminkou jejího ospravedlnění („odzbrojení ukrofašistů“). Zdůraznil, že tímto výrokem se obviněný explicitně v kladném hodnotícím smyslu vymezil k aktu naplňujícímu znaky zločinu podle mezinárodního práva, zvláště zločinu proti míru (viz Londýnská dohoda, resp. Statut Mezinárodního vojenského soudního dvora), který představuje předchůdce zločinu agrese podle čl. 8 bis Římského statutu. Z pohledu vnitrostátní kodifikace poukázal na vychvalování pachatele pro trestný čin agrese podle § 405a tr. zákoníku, spáchaného vůči cizímu státu, a ačkoli by se na něj případně nevztahovala působnost trestního zákoníku (eventuálně lze dovozovat užití zásady subsidiarity univerzality podle § 8 tr. zákoníku), jeho trestnost je stále nezpochybnitelná a takové jednání se stává zločinem jednak v rovině mezinárodního práva, jednak v rovině právních úprav jiných států, které zavedly univerzální působnost trestních kodexů vůči trestnému činu agrese. Pokud jde o určení konkrétního pachatele tohoto zločinu, jde o provinění vůdcovského charakteru – tzv. leadership crime, tedy čin spáchaný osobou, která je v takovém postavení, které jí umožňuje efektivně vykonávat kontrolu nad státem a řídit politické a vojenské akce, což vede k realizaci ozbrojeného útoku na cizí stát způsobem neslučitelným s pravidly mezinárodního práva. To je podle jeho názoru i případ prezidenta Ruské federace Vladimira Vladimiroviče Putina s odkazem na jeho postavení podle čl. 83 písm. g) a h) Ústavy Ruské federace. Zdůraznil, že na trestnost jednání kvalifikovaného podle § 365 odst. 1 tr. zákoníku nemá vliv skutečnost, zda vychvalovaný pachatel byl či nebyl za tento zločin stíhán a odsouzen.

12. Dále zmínil, že objektivní stránka přečinu popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlnění genocidia podle § 405 tr. zákoníku spočívala ve veřejném schvalování zločinu proti míru, jehož kategorie byla do tohoto ustanovení výslovně zařazena novelou provedenou zákonem č. 141/2014 Sb. s účinností od 1. 8. 2014. Pro naplnění předmětné skutkové podstaty je tak stěžejní, jakým způsobem takové zločiny vymezuje mezinárodní právo. Konstatoval, že obviněný dvěma následujícími výroky přesunul pozornost od adorace pachatele zločinu směrem k předmětu vojenského útoku Ruské federace na Ukrajinu, dopadajícího na jednání zcela zjevně naplňující znak zločinu vyjmenovaného v § 405 tr. zákoníku, o jehož neslučitelnosti se standardy mezinárodního práva není vážných pochyb. Obviněný dával najevo svůj souhlas se spáchaným zločinem proti míru, a tím se stavěl na stranu jeho původce.

13. Ve vztahu k odkazu obviněného na omezení závazku vyplývajícího z rámcového rozhodnutí Rady 2008/913/SVV ze dne 28. 11. 2008 o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva státní zástupce uvedl, že dovolatel přehlédl širší soubor vyžadující kriminalizaci, nejen jde-li o běžné formy veřejného podněcování k násilí nebo nenávisti s ohledem na rasu, etnický původ apod. Připomněl, že ve smyslu čl. 1 odst. 1 písm. d) citovaného rámcového rozhodnutí jsou členské státy zavázány explicitně zavést trestnost veřejného úmyslného schvalování, popírání nebo hrubého zlehčování genocidia, zločinů proti míru, lidskosti a válečných zločinů, namířených proti skupině osob nebo proti příslušníkovi této skupiny vymezené podle rasy, barvy pleti, náboženského vyznání, původu nebo etnického či národnostního původu, jsou-li projevy jednání takové, že mohou vést k podněcování k násilí nebo nenávisti proti této skupině osob nebo proti jejímu příslušníkovi, přitom státy nemohou podmínit trestnost schvalování vymezených zločinů podle mezinárodního práva, třebaže o nich ještě nebylo rozhodnuto.

14. Taktéž subjektivní stránku přisouzených přečinů považoval státní zástupce za naplněnou, když obviněný si podle jeho názoru musel být vědom rozebíraných skutečností, přesto se nekompromisních výroků dopustil, což vypovídá o jeho vůli čin spáchat, a proto jeho zavinění musí být kvalifikováno jako přímý úmysl. Zdůraznil, že obviněný dříve působil jako voják u raketového vojska, a proto byl schopen orientovat se v elementárních pravidlech vedení války, která mají reflektovat tradiční normy mezinárodního práva veřejného, jejímž předmětem je kontrola válečných, resp. ozbrojených konfliktů. Ohledně načasování výroků poznamenal, že krátce po ruské agresi a odvysílání předtočeného projevu Vladimira Vladimiroviče Putina informovaly světové i české hromadné sdělovací prostředky o kritické invazi ruských vojsk na území Ukrajiny, přičemž obviněný měl prostor seznámit se s událostmi, které hodlal posléze komentovat. Jestliže se obviněný hájil údajnou limitací přístupu k informacím, pak státní zástupce poukázal na soukromou konverzaci mezi A. M., jeho dcerou, a M. P., kdy například už dne 23. 2. 2022 napsal obviněný dceři k jejímu dotazu ohledně konfliktu mezi Ukrajinou a Ruskem o provokování Putina, že jsou to všechno ďáblové a půjdou do pekla a že jsou to stejné zrůdy, co vymyslely covid a tečkování, a že si to s nimi Ježíš brzy vyřídí.

15. Státní zástupce nepřisvědčil ani námitce dovolatele, že jeho odsouzení znamenalo extrémní zásah do práva na svobodu projevu. Konstatoval, že hranice mezi svobodou projevu a jednáním překračujícím tuto hranici je třeba vnímat obezřetně, svoboda projevu však není bezbřehá a nachází mantinely tam, kde naráží na práva jiných osob či jiných chráněných statků (viz také čl. 17 odst. 4 Listiny základních práv a svobod). Tuto skutečnost zdůrazňuje také judikatura Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva, podle níž právo na svobodu projevu není absolutní a zásahy do něj jsou přípustné za předpokladu, že splňují požadavky ve smyslu čl. 10 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podle něhož tak ochrany nepožívají projevy vyvolávající nebo ospravedlňující násilí, nenávist nebo intoleranci. Poukázal rovněž na čl. 20 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, podle kterého má být jakákoli válečná propaganda a jakákoli národní, rasová nebo náboženská nenávist, jež představuje podněcování k diskriminaci, nepřátelství nebo násilí, zakázána zákonem. Podle výboru pro lidská práva se uvedený zákaz vztahuje také na všechny formy propagandy, která vyhrožuje nebo vede k aktu agrese či k porušování míru v rozporu s Chartou Organizace spojených národů. Uzavřel, že ve světle popsáních limitů práva na svobodu projevu se ukazuje opodstatněné, aby na výroky obviněného, jimiž vyjadřoval nekompromisní

formulace k závažnému porušení norem mezinárodního práva v souvislosti s invazí ruských vojsk na území Ukrajiny, bylo reagováno prostředky trestního práva, jelikož jsou vyhodnocena jako omezení v demokratické společnosti nezbytná.

16. Za zcela neaplikovatelnou považoval státní zástupce dovolatelem zmiňovanou zásadu subsidiarity trestní represe (k tomu viz stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. [Tpjn 301/2012](#), publikované pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.). Míra společenské škodlivosti byla podle státního zástupce dána tím, že se nejednalo o izolovaný výrok, ale tři rozvíjené výroky, které byly prezentovány prostřednictvím veřejně přístupného profilu na sociální síti Facebook, tedy s potenciálem účinnějšího způsobu zpřístupnění závadových informací většímu počtu adresátů. Poznamenal, že po obsahové stránce se třetí příspěvek jeví být vysoce nevráživý, jestliže v něm obviněný doporučoval použití vodíkové bomby, tedy termonukleární zbraně mající fatální účinek na lidské životy, resp. se způsobilostí přivodit smrt množství osob i mimo vojenské objekty. Zároveň upozornil, že výroky obviněného poté vyvolaly vlnu nepříznivých ohlasů ve veřejném prostoru, přesto na nich setrval. Spoluurčující bylo rovněž postavení obviněného jako tehdejšího člena zastupitelstva města XY, čímž se ještě zvyšoval rozsah dopadů prezentovaných výroků.

17. Státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné odmítl.

III.

Přípustnost dovolání

18. Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání je podle § 265a tr. ř. přípustné, že je podala včas oprávněná osoba a že splňuje náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř. Shledal, že dovolání nebylo možné odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř., načež podle § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost výroku rozhodnutí, proti němuž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející. Na tomto základě dospěl k závěru, že dovolání je částečně důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

19. Nejvyšší soud úvodem připomíná, že ve vztahu ke všem důvodům dovolání platí, že obsah konkrétně uplatněných námitek, o něž se opírá existence určitého dovolacího důvodu, musí věcně odpovídat zákonnému vymezení takového dovolacího důvodu podle § 265b tr. ř., nestačí jen formální odkaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů. Současně nutno připomenout, že Nejvyšší soud se může v dovolacím řízení zabývat jen těmi skutečnostmi, které jsou v obsahu dovolání uplatněny v souladu s obsahovými náležitostmi dovolání podle § 265f odst. 1 tr. ř. tak, aby byly uvedeny konkrétně přímo v textu dovolání. Z těchto důvodů dovolatel nemůže své námitky opírat jen o odkaz na skutečnosti uplatněné v řádném opravném prostředku či v jiných podáních učiněných v předcházejících stadiích řízení, a to ani v závěrečných řečech v řízení před soudem prvního či druhého stupně (k tomu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2012, sp. zn. [8 Tdo 587/2012](#), uveřejněné pod č. 46/2013 Sb. rozh. tr.). Obviněný odkázal na důvody dovolání uvedené v § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř. a dovolací soud se v tomto kontextu bude zabývat jen těmi jeho výhradami, jež byly obsaženy v textu dovolání.

20. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán, jestliže rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. Tento důvod dovolání je tedy charakterizován třemi alternativními situacemi, kdy rozhodná skutková zjištění mající určující význam pro naplnění znaků trestného činu nemohou obstát. Stane se tak: a) protože jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů, b) jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech, c) ve vztahu k nim nebyly bez konkrétních důvodů provedeny navrhované podstatné důkazy. Postačí, když je naplněna alespoň jedna z těchto tří alternativ. Platí také, že prostřednictvím tohoto dovolacího důvodu nelze napadat jakákoliv skutková zjištění, ale jen ta, která mají určující význam pro naplnění znaků trestného činu, jenž je na nich založen.

21. Podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. V jeho mezích lze namítat, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoliv o trestný čin nejde, nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotněprávní posouzení“. Rozumí se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva.

22. Z argumentace obviněného je patrné, že neuplatnil žádnou konkrétní námitku, kterou by bylo možno podřadit pod deklarovaný důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Veškeré své výhrady fakticky soustředil proti právním závěrům obou soudů, a tedy proti právnímu posouzení skutků, jimiž byl uznán vinným, ve smyslu důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.

23. Obviněný byl rozsudkem soudu prvního stupně pod bodem 1. uznán vinným přečinem schvalování trestného činu podle § 365 odst. 1 tr. zákoníku, pod body 2. a 3. přečinem popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 tr. zákoníku. Výkladem zákonných znaků objektivní stránky skutkové podstaty obou uvedených přečinů se soudy nižších stupňů, především odvolací soud, pečlivě zabývaly, a dovolací soud proto k jejich závěrům toliko dodává, popř. akcentuje následující skutečnosti.

24. Přečinu schvalování trestného činu podle § 365 odst. 1 tr. zákoníku se podle právní věty výroku o vině tohoto rozsudku obviněný dopustil tím, že veřejně vychvaloval pro zločin jeho pachatele. Vychvalováním se v tomto kontextu míní navenek projevené pozitivní hodnocení pachatele zločinu. Primárně jde (stejně jako v první alternativě této skutkové podstaty spočívající ve veřejném schvalování spáchaného zločinu) o vyjádření sympatií k jím spáchanému zločinu, a proto musí být jeho vychvalování, resp. pozitivní hodnocení jeho jednání, motivováno kladným vztahem k činu, který spáchal. K naplnění skutkové podstaty přečinu schvalování trestného činu podle § 365 odst. 1 tr. zákoníku může dojít jen po spáchání konkrétního schvalovaného zločinu. Předchozí spáchání konkrétního trestného činu je tedy nezbytnou podmínkou trestní odpovědnosti za schvalování trestného činu, proto se tento trestný čin považuje za tzv. subsekventní, vyžadující pro svou trestnost existenci tzv. predikativního trestného činu. Trestní odpovědnost pachatele schvalování trestného činu

není podmíněna tím, aby pachatel predikativního trestného činu byl již pravomocně odsouzen (shodně srov. DRAŠTÍK, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. s. 2849–2851). Z hlediska trestní odpovědnosti pachatele přečinu schvalování trestného činu je relevantní jenom to, zda trestní odpovědnost pachatele predikativního trestného činu vznikla a zda tuto skutečnost pokrývá úmysl pachatele schvalování trestného činu.

25. Přečin popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 tr. zákoníku spáchá, kdo veřejně popírá, zpochybňuje, schvaluje nebo se snaží ospravedlnit nacistické, komunistické nebo jiné genocidium nebo nacistické, komunistické nebo jiné zločiny proti lidskosti nebo válečné zločiny nebo zločiny proti míru. Pachatel veřejného schvalování těchto zločinů nijak nezpochybňuje, že se staly, projevuje však s nimi souhlas. Jedná se o úmyslný trestný čin, pachatel si proto musí být vědom, že schvaluje zločiny, které byly prokázány, takže si je vědom nepravdivosti své argumentace. K trestní odpovědnosti by proto nestačilo, pokud by takové jednání bylo důsledkem pachatelovy neznalosti (srov. DRAŠTÍK, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. s. 2975). Obviněný spáchal podle právní věty rozsudku soudu prvního stupně tento přečin tím, že veřejně schvaloval zločin proti míru.

26. Z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně (body 13., 15.), jakož i usnesení odvolacího soudu lze učinit poznatek, že v kontextu kategorie zločinu proti míru soudy konkrétně odkazovaly na zločin agrese ve smyslu skutkové podstaty vymezené v § 405a tr. zákoníku, která koresponduje s vymezením zločinu agrese podle mezinárodního práva, jejíž páčání jednotlivcům zakazuje přímo toto právo (stejně jako válečné zločiny, zločiny proti lidskosti a zločin genocidy). Definiční zločinu agrese podle mezinárodního práva, obsaženou v čl. 8 bis Římského statutu (který byl doplněn během revizní konference Římského statutu Mezinárodního trestního soudu konané v roce 2010 v ugandské Kampale), stejně jako skutkovou podstatu zločinu agrese podle § 405a tr. zákoníku odvolací soud v odůvodnění napadeného usnesení pečlivě reprodukoval (body 30., 31.), bylo by tedy nadbytečné je znovu opakovat. Z rozhodnutí soudů se také podává, že tento zločin může spáchat jen osoba v tzv. vedoucím postavení, tj. postavení, které jí umožňuje (efektivně) vykonávat kontrolu nad státem nebo řídit jeho politické anebo vojenské akce.

27. Definičním znakům zločinu agrese beze zbytku odpovídá návěta obsažená ve výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně, podle níž se měl obviněný jednání popsaného pod body 1. až 3. dopustit v souvislosti s agresí charakterizovanou tak, že „poté, co z pokynu prezidenta Ruské federace Vladimira Vladimiroviče Putina, jakožto osoby, která vykonává kontrolu nad Ruskou federací a řídí její politické a vojenské akce, vstoupila ruská vojska v ranních hodinách dne 24. 2. 2022 bez jakéhokoliv důvodu, souhlasu či legitimní záminky, která by opravňovala použití síly, na území suverénního státu Ukrajina, kde započala vojenské operace spočívající v prvních fázích v ostřelování různých vojenských cílů na celém území Ukrajiny a v obsazování letišť a dalších strategických objektů, tedy poté, co v rozporu s ustanoveními mezinárodního práva tato vojska zahájila útočný čin spočívající v použití ozbrojené síly proti svrchovanosti, územní celistvosti a politické nezávislosti Ukrajiny, způsobem neslučitelným s Chartou Organizace spojených národů, který svou povahou, závažností a rozsahem zakládá zjevné porušení Charty Organizace spojených národů“.

28. Obviněný v dovolání v zásadě namítl, že jeho odsouzení představuje extrémní zásah do jeho svobody projevu, že svým jednáním nenaplnil znaky ani jednoho z přečinů, jimiž byl uznán vinným. „Subsidiárně“ pak mínil, že jeho případ je méně závažným, lze jej označit za hraniční případ pro vyvození trestní odpovědnosti, na který měl být aplikován korektiv subsidiarity trestní represe.

29. Svoboda projevu, zakotvená v čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále „Úmluva“) a čl. 17 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále „Listina“), je dozajista jedním z klíčových politických práv (byť nikoliv absolutních) a v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva (dále též jen „ESLP“) je vykládána široce. Obecně podle ní platí presumpce, že čl. 10 Úmluvy zahrnuje všechny formy projevu, bez ohledu na médium, prostřednictvím něhož je projev realizován, a bez ohledu na obsah projevu. V obou případech ale existují jisté hranice. Velkou výzvu i pro ESLP představuje tzv. expresivní projev, tedy odpověď na otázku, co je ještě „projev“ (spadající pod ochranu čl. 10 Úmluvy) a co už je „jednání“ (nespadající pod čl. 10 Úmluvy). Ze stávající judikatury plyne, že svoboda projevu zahrnuje expresivní projevy v určitém ohledu v omezené míře, ESLP z ochrany čl. 10 Úmluvy jednoznačně vyloučil projevy hlásající revizionismus, antisemitismus či národní socialismus (srov. KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 996 a násl.). Ústavní soud v nálezu ze dne 28. 11. 2011, sp. zn. [IV. ÚS 2011/10](#), zmiňovaném oběma soudy nižších stupňů, mimo již soudy uváděné také konstatoval, že omezení či dokonce trestní postih projevů bude nezbytně nutný v demokratické společnosti tehdy, pokud budou tyto projevy obsahovat výzvy k násilí či k popírání, zpochybňování, schvalování nebo ospravedlňování zločinů proti lidskosti spáchaných v minulosti (srov. např. tzv. Osvětimskou lež), jakož i k podpoře a propagaci hnutí směřujících k potlačení základních lidských práv a svobod, a to zvláště ve vztahu k některým minoritám. V případě nenávistných projevů přitom není možné zkoumat pouze jejich prvoplánový obsah, nýbrž i jejich celkový kontext.

30. Otázkou svobody projevu a svobodného vyjádření občanského postoje obviněného se odvolací soud k jeho námitkám pečlivě zabýval a vypořádal se s nimi způsobem, kterému v abstraktní rovině nelze nic vytknout (body 37. až 47. odůvodnění napadeného usnesení).

31. Přes veškeré úsilí, které soudy náležitěmu objasnění věci věnovaly, jsou zde však podle dovolacího soudu otázky či problematické okruhy, kterým je třeba věnovat pozornost a dosud uspokojivě vyřešeny nebyly. První okruh otázek souvisí s vlastním pojetím jednání obviněného co do vymezení skutků. Soudy jednání obviněného realizované dne 25. 2. 2022 v časovém intervalu od 08:38 hodin do 08:48 hodin rozdělily (třebaže to explicitně nekonstatovaly) na dva samostatné skutky, z nichž první kvalifikovaly jako přečin schvalování trestného činu podle § 365 odst. 1 tr. zákoníku, druhý pak jako pokračování v přečinu popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 tr. zákoníku. Přitom je zjevné, že jednání obviněného je spojeno nejen blízkou časovou souvislostí, ale i věcnými a logickými souvislostmi, je gradací a rozvíjením počáteční myšlenky, jak ostatně naznačuje v odůvodnění usnesení i odvolací soud (bod 32.), a jeho rozdělení na dva samostatné skutky představuje nerozumný a spíše matoucí pohled na hodnocení samotné jeho podstaty.

32. Pro závěr, zda jde o skutek jediný či skutků několik, je rozhodující, že za jeden skutek se považují všechny ty projevy vůle pachatele navenek, které jsou příčinou následku významného z hlediska trestního práva, pokud jsou zahrnuty zaviněním (k tomu rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 1984, sp. zn. [3 Tz 6/84](#), uveřejněné pod č. 8/1985 Sb. rozh. tr.). Při vícečinném souběhu musí jít o činy zcela samostatné, jejich skutkový základ (jednání) nesmí být – na rozdíl od jednočinného souběhu – ani zčásti společný (k tomu SOLNAŘ, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. ZÁKLADY TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Nakladatelství Orac 2003, s. 403).

33. V obecné rovině je také vhodné uvést, že pro posouzení otázek souvisejících se souběhem trestných činů je rozhodující vymezení pojmu „skutek“ a ujasnění si, kdy jde o jeden skutek a kdy o více skutků. Vícečinný souběh předpokládá více skutků (samostatných útoků) a každý z nich se posuzuje jako samostatný trestný čin. Naproti tomu při jednočinném souběhu jde o skutek jediný. Trestní zákoník ani trestní řád pojem skutku blíže nedefinují, byť se o něm na více místech zmiňují (např. § 92 odst. 2 tr. zákoníku, § 220 odst. 1 tr. ř.), a vymezení tohoto pojmu je tedy ponecháno teorii trestního práva a soudní praxi (k tomu srov. již odkazované rozhodnutí uveřejněné pod č. [8/1985](#) Sb. rozh. tr.).

34. Podstatu skutku tvoří jednání. Jednání jako projev vůle ve vnějším světě může záležet jak v jednání omisivním, tak komisivním a může být spácháno úmyslně i z nedbalosti. Rámec aktů zahrnutých do jednání je však určen trestněprávně konkrétním následkem, jehož musí být jednání příčinou. Jedná se o následek, který je znakem některého jednotlivého trestného činu. Následek ve své konkrétní podobě spojuje dílčí útoky, akty do jednoho skutku a zároveň umožňuje dělit chování člověka na různé skutky (např. aby šlo o jediný skutek, musí být výstřel příčinou usmrcení). Aby se jednalo o jeden skutek, je třeba, aby akt jednání byl příčinou následku, který je znakem skutkové podstaty některého trestného činu a v době jednání pachatel jednal zaviněně, resp. aby jednal v té formě zavinění, která je relevantní pro příslušnou skutkovou podstatu. Hlediskem, které rozlišuje lidské jednání do skutků významných pro trestní právo, je následek. Proto nelze pokládat za samostatné skutky takové akty, které všechny směřují k témuž následku relevantnímu pro trestní právo (typicky např. více bodných ran, které vedly k usmrcení). Tých následek spojuje tyto akty, neboť je tu k němu příčinný vztah i zavinění. Při posuzování souběhu je tedy třeba především rozhodnout, zda je tu v konkrétním případě jediný skutek nebo více skutků (k tomu srov. NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M., ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, str. 334 až 336, JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, str. 342 až 345, dále např. rozhodnutí uveřejněné pod č. [60/2012](#) Sb. rozh. tr., usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2002, sp. zn. [II. ÚS 143/02](#)).

35. Podle § 220 odst. 1 tr. ř. soud může rozhodovat jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu. Povinnost soudu rozhodovat jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu, je důsledkem uplatnění obžalovací zásady. Zároveň je tím formulován požadavek zachovat totožnost skutku, protože v hlavním líčení je soud limitován podanou obžalobou (návrhem na potrestání) v tom směru, že může rozhodovat jen o stejném skutku a o stejném obžalovaném, jak je uvedeno v obžalobě (návrhu na potrestání). Je ale pouze na soudu rozhodujícím o vině obviněného, aby hmotněprávně posoudil skutek, pro nějž bylo zahájeno trestní stíhání a podána obžaloba, a proto soudu nic nebrání v tom, aby jednání obviněného

popsané v žalobním návrhu ve smyslu hmotněprávním posoudil jako jeden skutek, ačkoliv státní zástupce podávající obžalobu v předmětném jednání obviněného spatřoval skutků více. To platí za předpokladu, že skutky popsané v žalobním návrhu i skutek popsáný ve skutkové větě výroku o vině rozsudku, jímž je obviněný uznán vinným, obsahují skutkové okolnosti, z nichž lze usuzovat na totožnost skutku podle výše uvedených kritérií, z popsáných skutkových okolností je bezpochybné, že trestní stíhání obviněného bylo zahájeno a obžaloba byla podána pro všechny tyto skutky v hmotněprávním smyslu. Otázku, kolik samostatných skutků je předmětem obžaloby, tedy řeší soud sám a nezávisle jako otázku předběžnou (§ 9 odst. 1 tr. ř.), ovšem při zachování totožnosti skutku.

36. Pokud byla dne 25. 2. 2022 v bezprostřední časové návaznosti spáchána jednání popsaná v bodech 1., 2. a 3. skutkové věty, je zřejmě třeba tato považovat za jeden skutek *de iure* (k tomu více srov. KRATOCHVÍL, V. Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 390 a násl.), coby základ možného (v teoretické rovině) jednočinného souběhu následně uvedených trestných činů a jejich právních kvalifikací, nikoliv tedy za skutků více opravňujících k závěru o vícečinném souběhu.

37. Každý skutek má být zásadně posouzen podle všech zákonných ustanovení, které na něj dopadají. Tato zásada se však neuplatní u tzv. zdánlivého souběhu, jímž se rozumí případ, kdy je jednočinný souběh vyloučen, ač skutek formálně vykazuje znaky dvou či více skutkových podstat trestných činů. Jednočinný souběh je vyloučen v případech, kdy trestné činy jsou navzájem v poměru speciality, subsidiarity, tzv. faktické konzumpce a dále když jde o pokračování v trestném činu, trestný čin trvajícím a trestný čin hromadný. V konkrétním případě přichází v úvahu vyloučení jednočinného souběhu z důvodu speciality. V poměru speciality jsou ustanovení určená k ochraně týchž zájmů, má-li být speciálním ustanovením zvláště postihnout určitý druh útoků proti týmž individuálním zájmům, aby byla vystižena zvláštní povaha a stupeň nebezpečnosti takových útoků pro společnost. Znaky speciální skutkové podstaty jsou oproti obecné skutkové podstatě konkretizovány a často obsahují i prvky další. Právě o takový vztah mezi přečiny podle § 365 tr. zákoníku a § 405 tr. zákoníku podle mínění dovolacího soudu může jít. Otázkou, zda tomu tak skutečně je, se však soudy obou stupňů nezabývaly, a to mimo jiné právě i v důsledku jiného nazírání na otázku vícečinného souběhu trestných činů.

38. V podobě skutkových zjištění a závěrů o vícečinném souběhu přečinů uvedených pod bodem 1. až 3. výroku rozsudku soudu prvního stupně lze mít důvodné pochybnosti o nutnosti vyvodit trestní odpovědnost obviněného a vyvozovat trestněprávní důsledky s ní spojené za skutek pod bodem 1. kvalifikovaný jako přečin schvalování trestného činu podle § 365 odst. 1 tr. zákoníku, jakkoliv je třeba se v demokratické společnosti od takových výroků distancovat a rozhodně je nebrat na lehkou váhu. Nelze však vyloučit, že jistá skupina osob může cítit, a dokonce i vyjadřovat sympatie či obdiv i k politikům typu Vladimira Vladimiroviče Putina. Důvody, pro které se k němu obviněný obdivně vyjádřil, izolovaně posuzováno, jak to učinily soudy obou nižších stupňů, přesvědčivý závěr o naplnění znaků předmětného přečinu nenaplňují.

39. Dovolací soud již konstatoval, že znění tzv. návštěy obsažené ve výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně koresponduje se znaky zločinu proti míru, tj. agrese podle mezinárodního práva, jakož i znaky zločinu agrese podle § 405a tr. zákoníku. V této souvislosti

však nelze pominout, že obviněný se posuzovaného jednání měl dopustit den po započetí popsané vojenské operace a jeho hodnocení této operace vedené z pokynu Vladimira Vladimiroviče Putina bylo pojato jako zásah proti „ukrofašistům“. Obviněný v této souvislosti namítl, že vyjádření učinil den po zahájení vojenské operace, aniž měl bližší informace o konfliktu, od svého spolucestujícího se toliko dozvěděl, že Rusko se rozhodlo zbavit Ukrajinu od fašistů (Banderovci, Batalion Azov apod.).

40. Soud prvního stupně tuto část obhajoby obviněného neignoroval, v souvislosti s otázkou subsidiarity trestní represe uvedl, že si byl vědom časového okamžiku, kdy k těmto vyjádřením došlo, že se tak stalo bezprostředně po zahájení války na Ukrajině, ale současně připomněl, že obviněný na svém postoji a názorech setrval i poté, co „v následujících měsících mohl být takřka v přímém přenosu svědkem zločinů proti lidskosti a v některých obcích i genocidy, které se Putinův režim na Ukrajině dopouští“ (bod 21. rozsudku soudu prvního stupně). Podrobně na ni reagoval i odvolací soud jednak v souvislosti s naplněním subjektivní stránky přečinů, jimiž byl obviněný uznán vinným (bod 33. usnesení odvolacího soudu), jednak při reakci na námitky, že se soud prvního stupně nevypořádal se zásadou subsidiarity trestní represe (bod 51. usnesení).

č. 6

41. Třebaže odvolací soud na jiném místě správně konstatuje, že obviněnému nelze upřít právo na jeho politické smýšlení či představu o fungování světa, o jeho správném geopolitickém uspořádání, opodstatněně také připomíná, že chce-li své názory prezentovat, musí tak činit způsobem přípustným v demokratické společnosti. Dovolací soud v kontraverzním hodnocení obviněného osoby Vladimira Vladimiroviče Putina den po zahájení vojenské operace v úzké a blíže neobjasněné vazbě na „odzbrojení ukrofašistů“ nespátřuje bez dalšího přesvědčivého vysvětlení splněny všechny předpoklady pro vyvození jeho trestní odpovědnosti. Lze jen poznamenat, že z hlediska posouzení jeho viny jsou významná toliko jeho vyjádření učiněná dne 25. 2. 2022, tedy bezprostředně po zahájení vojenské operace na Ukrajině. Naproti tomu skutečnost, že obviněný na svém postoji a názorech setrval i poté, co mohl být svědkem jasné agrese v podobě ruského útoku na Ukrajinu, by mohlo najít svého výrazu případně až v rozhodování o ukládání trestu.

42. Jsou-li pochybnosti o potřebě vyvodit trestní odpovědnost obviněného za jednání popsané pod bodem 1., budou nejasnosti víceméně rozptýleny, bude-li toto jednání považováno a popsáno jako prvotní a iniciační reakce obviněného na vojenskou operaci a její vůdčí osobnost, na niž logicky navazují vyjádření pod body 2. a 3. Otázkou, jež se v této souvislosti v teoretické rovině klade, je již naznačený problém možného ideálního souběhu přečinu schvalování trestného činu podle § 365 odst. 1 tr. zákoníku a přečinu popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 tr. zákoníku. Dozajista je tento druh souběhu pro poměr speciality vyloučen, měl-li by být přečin podle § 365 odst. 1 tr. zákoníku spáchán v alternativě „veřejně schvaluje spáchaný zločin“ (k tomu ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník III. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 4573). Obviněný byl tímto přečinem uznán vinným v alternativě „veřejně vychvaluje pro zločin jeho pachatele“, což doslovně nekoresponduje se zákonnými znaky skutkové podstaty přečinu podle § 405 tr. zákoníku, z nichž přichází v úvahu „veřejně schvaluje zločiny proti míru“. Současně je ale třeba si uvědomit, že schvalování zločinu proti míru, tj. agrese podle § 405a tr. zákoníku, ve své podstatě předpokládá též vychvalování jeho pachatele, zde zejména též proto, že jde o případ tzv. leadership crime, tedy čin spáchaný osobou, která je v takovém postavení,

kteří mu umožňuje vykonávat kontrolu nad státem nebo řídit jeho politické anebo vojenské akce. Takový závěr svědčí ve prospěch do jisté míry specifického poměru speciality i mezi tou alternativní podobou skutkové podstaty přečinu podle § 365 odst. 1 tr. zákoníku, jež spočívá ve veřejném vychvalování pro zločin jeho pachatele, a znaky skutkové podstaty uvedené alternativy přečinu podle § 405 tr. zákoníku. Ve svých důsledcích je pak ideální souběh mezi přečinem schvalování trestného činu podle § 365 odst. 1 tr. zákoníku a přečinem popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 tr. zákoníku v alternativě „veřejně schvaluje zločiny proti míru“, a to agresi, vyloučen.

43. V dalším řízení bude tedy na soudu prvního stupně, aby především rozptýlil pochybnosti provázející hodnocení povahy a závažnosti, jakož i pochybnosti o možnostech právního posouzení jednání obviněného tím, že bude na jeho jednání ze dne 25. 2. 2022 pohlíženo jako na jeden skutek *de iure*. Bude-li tak učiněno, lze akceptovat zevrubné úvahy odvolacího soudu (viz body 32.–34. jeho usnesení) vedoucí k závěru o potřebě posoudit jednání obviněného – jako celek – jako přečin popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 tr. zákoníku, a to s akcentem na jeho finální vyjádření dne 25. 2. 2022 v 08:48 hodin. V této souvislosti dovolacímu soudu nemohla uniknout gradace nasměrování útoku od „odzbrojení ukrofašistů“ přes „osvobození Ukrajiny od fašistické vládnoucí chunty“ až po „použití vodíkové bomby menší tonáže, pro vyčištění strategických území a likvidace útočné vojenské techniky“ s tím, že „je třeba zasadit ještě tvrdší úder, pokud budou ukrofašisti klást odpor“. Takové pojetí vojenské akce, posuzováno komplexně, svědčí o nejméně srozumění obviněného s tím, že má vyžadované znaky agrese.

44. Naopak nebude nadále přiléhavé a správné právně kvalifikovat jednání obviněného i jako přečin schvalování trestného činu podle § 365 odst. 1 tr. zákoníku, o naplnění jehož znaků lze s důrazem na zásadu subsidiarity trestní represe nejen důvodně pochybovat, ale i z důvodu vyloučení poměru speciality mezi tímto přečinem a již konkretizovanou alternativou skutkové podstaty přečinu podle § 405 tr. zákoníku.

45. Nejvyšší soud, veden výše vyloženými důvody, rozhodl podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. tak, že zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 11. 2022, sp. zn. 3 To 295/2022, i jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Bruntále ze dne 13. 9. 2022, sp. zn. 4 T 44/2022, jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Bruntále přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Je namístě připomenout, že soud, jemuž věc byla přikázána k novému projednání a rozhodnutí, je vázán právním názorem, který ve svém rozhodnutí vyslovil Nejvyšší soud (srov. § 265s odst. 1 tr. ř.). Rozhodnutí soudů byla zrušena jen v důsledku dovolání podaného obviněným, takže v novém řízení nemůže dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch (srov. § 265s odst. 2 tr. ř.). Toto rozhodnutí učinil dovolací soud v neveřejném zasedání, neboť je zřejmé, že vady nelze odstranit ve veřejném zasedání [§ 265r odst. 1 písm. b) tr. ř.].

č. 7

V řízení vedeném pro přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, jehož se měl pachatel dopustit vykonáváním činnosti, která mu byla rozhodnutím jiného orgánu veřejné moci zakázána, soud zásadně nepřezkoumává věcnou správnost takového rozhodnutí. Podle § 9 odst. 1 tr. ř. posuzuje jako předběžnou pouze otázku, zda rozhodnutí vydal orgán veřejné moci v rámci své pravomoci, zda nabylo právní moci a stalo se vykonatelným.

Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, Předběžné otázky

§ 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, § 9 odst. 1 tr. ř.

č. 7

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 12. 2023, sp. zn. [6 Tdo 1035/2023](#), ECLI:CZ:NS:2023:6.TDO.1035.2023.1

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného M. P. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 7. 2023, sp. zn. 7 To 216/2023, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 10 pod sp. zn. 1 T 210/2022.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 16. 5. 2023, sp. zn. 1 T 210/2022, byl obviněný M. P. (dále také „obviněný“ nebo „dovolatel“) uznán vinným přečinem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, přičemž podle § 44 tr. zákoníku bylo upuštěno od uložení souhrnného trestu ve vztahu k rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 19. 12. 2022, sp. zn. 9 T 119/2022, který nabyl právní moci dne 29. 3. 2023, ve znění rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29. 3. 2023, sp. zn. 5 To 29/2023.

2. Podle skutkové věty výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně se obviněný přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku dopustil tím, že

dne 9. 12. 2022 v 9:40 hodin v XY, kde byl kontrolován hlídkou Policie České republiky, řídil osobní motorové vozidlo značky Mazda CX-5, stříbrné barvy, registrační značky XY, ačkoli věděl, že mu byl rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 29. 6. 2022, sp. zn. 7 T 12/2022, který nabyl právní moci dne 8. 11. 2022, uložen trest zákaz činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dobu 4 let a příkazem Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 3. 5. 2022, č. j. MHMP 760811/2022/Van, který nabyl právní moci dne 18. 5. 2022, uložen zákaz činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu na dobu 24 měsíců.

3. Proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 16. 5. 2023, sp. zn. 1 T 210/2022, podal obviněný odvolání, které bylo usnesením Městského soudu v Praze ze dne 28. 7. 2023, sp. zn. 7 To 216/2023, podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 7. 2023, sp. zn. 7 To 216/2023, podal obviněný prostřednictvím svého obhájce v zákonné lhůtě dovolání, v němž odkázal na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř. a namítl, že rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy a že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Vytkl i porušení práva na spravedlivý proces.

5. Uvedl, že důvodem námitky podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je neprovedení podstatných důkazů spisy z řízení, v nichž byly ukládány zákazy řízení, a důvodem námitky podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je chybějící subjektivní stránka, tedy neprokázané úmyslné zavinění, kdy dovolatel poukazuje na to, že z dále uvedených důvodů zpochybňuje předchozí zákazy řízení uložené rozhodnutími Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 16. 12. 2020, č. j. MHMP 1917720/2020/Kre, a ze dne 3. 5. 2022, č. j. MHMP 760811/2022/Van, a jejich presumpci správnosti. Podle názoru dovolatele soud nesprávně hodnotil subjektivní stránku – zavinění. Akcentoval, že zevrubně vylíčil historii správních i trestních sankcí, které mu postupně po výkonu trestu odnětí svobody, který vykonal v letech 2013–17 a který byl následně zrušen, byly ukládány za maření „starého“ zákazu řízení. Před trestními soudy soustavně poukazoval na to, že trest zákazu řízení vykonal, a že tresty pro maření zákazu řízení tedy nejsou zákonné. Ve věci činné soudy však zkoumaly pouze poslední udělený trest pro maření, ne základ trestu pro maření. Naopak v jiných případech, jako v řízení Obvodního soudu pro Prahu 1 vedeném pod sp. zn. 6 T 95/2019, soudy obranu dovolatele uznaly, což posílilo jeho právní úvahu, že trest zákazu řízení vykonal, a tedy jej nemaří. Dovolatel soudu prvního stupně vytkl, že nesprávně zhodnotil otázku zavinění, když on sám vždy vycházel z toho, že jeho první zákaz řízení motorových vozidel uložený mu Obvodním soudem pro Prahu 4 uplynul dříve, než byl odsouzen za jeho maření, a domníval se, že další tresty uložené mu za maření „starého“ zákazu – včetně posledního trestu uloženého mu rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 19. 12. 2022, sp. zn. 9 T 119/2022, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze sp. zn. 5 To 29/2023 – jsou nicotné, neboť rozhodnutí, jimiž mu byly uloženy, měla svůj podklad v onom původním rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 4 z roku 2013. V této souvislosti připomněl, že navíc celou dobu popíral doručení rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 29. 6. 2022, sp. zn. 7 T 12/2022, i doručení příkazu Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 3. 5. 2022, č. j. MHMP 760811/2022/Van, jimiž byly vysloveny zákazy řízení motorových vozidel, pro jejichž porušení byl v této trestní věci postaven před soud, a doklady o jejich doručení vždy označoval za neprůkazné. „Tomu, že o existenci těchto rozhodnutí věděl, přičetl své vyjádření, že v inkriminované době řídit neměl, ale současně zdůraznil, že si nebyl vědom toho, že řídit nesměl. Soudy ale jeho argumentaci nepřisvědčily.“

6. Za opomenuté označil dovolatel důkazy, které soudy odmítly provést a s nimiž se nevypořádaly. Karta řidiče uvádí zákazy řízení do roku 2025, vycházejíc z rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 10 sp. zn. 4 T 15/2013; tento soud chybu opravil až po nesčetných urgencích dne 4. 6. 2020, kdy rejstříku trestů zaslal zprávu, že se dovolatel osvědčil k roku 2017. Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 sp. zn. 2 T 12/2021, který měl dovolatel mařit, ale vycházel z rozhodnutí č. j. MHMP-1174117/2020/Nov, které nabylo právní moci dne 1. 9. 2020, ve kterém magistrát uložil zákaz na 12 měsíců – jenže toto rozhodnutí magistrátu bylo doručeno fikcí, soud k tomu nesmí přihlížet; doručení fikcí nelze zhojit tím, že mu o existenci rozhodnutí řekne policie a že dovolatel potvrdí, že o nějakých zákazech řízení ví (nemluvě o tom, že policie nanejvýš mohla citovat údaj z registru řidičů, bez výroku a odůvodnění). Právě z tohoto rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 vycházel Okresní soud v Hradci Králové; jeho rozsudek je nicotný a dále nenabyl právní moci proto, že si proti němu dovolatel ponechal lhůtu. Dovolatel měl dále mařit rozhodnutí Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 3. 5. 2022, č. j. MHMP 760811/2022/Van – to mu ovšem nebylo nikdy doručeno, soustavně tvrdil, že v obálce bylo něco jiného; neměl podezření, protože když si ponechal obsah obálky, nevěděl, co 18. 5. 2022 podepsal na dodejce; i rozhodnutí MHMP 760811/2022 trpí stejnou vadou, že se opírá o staré zákazy řízení, v nichž se již osvědčil. Odvolací soud pochybil, když shledal, že dovolatelem navržené důkazy se netýkaly předmětu trestního stíhání v této trestní věci, tedy porušení zákazu řízení motorových vozidel vysloveného rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 29. 6. 2022, sp. zn. 7 T 12/2022, a příkazem Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 3. 5. 2022, č. j. MHMP 760811/2022/Van.

7. Dovolatel namítl, že na jeho straně chybí zavinění, protože dřívější mařená rozhodnutí postrádají zákonný podklad, neboť ukládání jednotlivých zákazů v nich bylo odůvodňováno původním neexistujícím – starým a již zrušeným – zákazem řízení. K tomu obstaral ze spisu Obvodního soudu pro Prahu 10 sp. zn. 4 T 15/2013 kopii přípisů, kterými soud potvrzuje, že se osvědčil a trest zákazu řízení vykonal, a o jejichž existenci z minulosti věděl (tyto přiložil k dovolání). Podle názoru dovolatele se nejedná o pouhou polemiku se zjištěním soudu prvního stupně. Naopak, řízení je zatíženo vadou extrémního nesouladu a opomenuté důkazy byly navrženy k zacelení mezer v řetězu důkazů, resp. k vyvrácení toho, že by jej tyto důkazy usvědčovaly. Uvedl, že „Nejvyššímu soudu tedy vznáší otázku, zda zákaz, který podle zjištění soudů nižších stupňů mařil, byl uložen rozhodnutím vydaným orgánem veřejné moci v rámci jeho pravomoci, či toho, že uvedené rozhodnutí nenabyl právní moci a nestalo se vykonatelným; dřívější rozhodnutí postrádají zákonný podklad, neboť ukládání jednotlivých zákazů v nich bylo odůvodňováno původním starým a již zrušeným zákazem řízení.“

8. Dovolací soud může podle § 9 odst. 1 tr. ř. posoudit prejudiciální otázku podmiňující jeho meritorní rozhodnutí o vině samostatně, tedy i odlišně od jejího posouzení jiným státním orgánem či soudem, který ji posuzoval v jím vedeném řízení jako otázku meritorní a pravomocně o ní rozhodl. Dovolatel podle jeho názoru přesvědčivě vysvětlil, proč považuje uložené zákazy řízení za vykonané, resp. nicotné, a proč je tedy nemařil v úmyslu přímém ani nepřímém. Závěr o tom, že úmyslně neporušil existující zákaz řízení, dovolací soud přijmout může. Pro posouzení viny tedy není rozhodující, zda obviněný o zákazech řízení věděl (což také zpochybňuje), ale hlavně, zda měl důvod se domnívat, že byly uloženy ze zákonných důvodů. K tomu snesl řadu důkazů, přičemž k dovolání připojil další důkazy ze svých jiných trestních spisů, které dosvědčují to, že pochybnosti měly i soudy, ale hlavně jsou listinami, z nichž důvodně dovozoval, že zákaz řízení už nemá. Řidičské oprávnění pozbyl v roce 2011,

ale tento stav v době řízení a rozhodování netrval. Úsudek o nedostatku zavinění je důvodný, dovolatel již jednou v minulosti dosáhl zrušení celého řetězce rozsudků, když v jeho věci Nejvyšší soud zrušil rozhodnutím pod sp. zn. 6 Tdo 814/2008 usnesení Městského soudu v Praze i všechna rozhodnutí na ně navazující. Závěrem poukázal dovolatel na princip presumpce nevinny.

9. Navrhl na základě výše uvedeného, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu i jemu předcházející rozsudek obvodního soudu zrušil a vrátil věc soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Nesouhlasil s projednáním dovolání v neveřejném zasedání.

10. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“) ve vyjádření k dovolání uvedl, že ačkoliv dovolací námitky pod vytýkané dovolací důvody v zásadě (formálně) podřadit lze, samotné dovolání je zjevně neopodstatněné. Předně upozornil na skutečnost, že dovolání obviněného je z valné části vystavěno na doslovném opakování námitek prolínajících se prakticky celým trestním řízením, s nimiž se oba soudy beze zbytku a správně vypořádaly (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. [5 Tdo 86/2002](#), které státní zástupce citoval). Pokud se jedná o námitku opomenutých důkazů, soudem odmítnuté důkazní návrhy nedisponují ve vztahu k předmětu tohoto trestního řízení žádnou vypovídací potencií. Z jakéhokoli odmítnutého důkazního návrhu by totiž nevyplynulo nic, co by mohlo zpochybnit skutečnost, že dovolateli byly pravomocně uloženy sankce zákazu řízení motorových vozidel, jež úmyslně porušil. Státní zástupce odkázal na bod 4. rozsudku soudu prvního stupně a tuto námitku odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

11. S ohledem na obsah spisového materiálu nemá žádné opodstatnění ani zpochybňování subjektivní stránky. Jak totiž správně akcentoval Obvodní soud pro Prahu 10 v bodech 2. a 3., obviněnému bylo rozhodnutí Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 3. 5. 2022, č. j. MHMP 760811/2022/Van, jímž mu byla uložena sankce zákazu řízení motorových vozidel, prokazatelně doručeno do vlastních rukou dne 9. 5. 2022. Rozporuje-li v této souvislosti dovolatel, že by se v převzaté obálce nacházela výše zmiňovaná písemnost, opomíjí, že doručení předmětné písemnosti nezpochybňoval u příslušného správního orgánu. Co se týče rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 29. 6. 2022, sp. zn. 7 T 12/2022, ten byl dovolateli prokazatelně doručen policejním orgánem dne 29. 10. 2022. Ani v jednom ze zmiňovaných řízení přitom dovolatel nevyužil práva podat opravný prostředek. Navíc nelze přehlédnout, že v podstatě totožnou argumentací se dovolatel snažil neúspěšně zpochybnit naplnění subjektivní stránky i ve své předchozí trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 9 T 119/2022. Podle názoru státního zástupce nelze než uzavřít, že dovolatel spolehlivě věděl o tom, že mu byl uložen zákaz řízení motorových vozidel, a přesto tak činil, čímž mařil výkon výše citovaných úředních rozhodnutí. Shora uvedené námitky jsou tudíž zjevně neopodstatněné.

12. Za zcela irrelevantní označil dovolatelovy výhrady ve smyslu údajné nicotnosti odsuzujícího rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 sp. zn. 9 T 119/2022 a rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29. 3. 2022, sp. zn. 5 To 29/2023, nehledě na skutečnost, že uvedená problematika již byla předmětem dovolacího přezkumu, jenž vyústil v odmítnutí dovolání obviněného. K dovolatelově tvrzení, že se v minulosti domohl zrušení „celého řetězce rozsudků“ ve věci vedené u dovolacího soudu pod sp. zn. 6 Tdo 814/2008, státní zástupce

uvedl, že je sice pravdou, že z důvodu procesního pochybení odvolacího soudu tehdy došlo ke kasaci mimo jiné jeho usnesení, v dalším řízení však již dovolatel úspěšný nebyl.

13. Jedná-li se o otázku krajní nouze jako okolnosti vylučující protiprávnost, státní zástupce se ztotožnil se závěrem odvolacího soudu, jenž konstatoval extenzivní exces z krajní nouze, neboť dovolatelovo ošetření nebylo urgentní. Státní zástupce doplnil, že jednání obviněného navíc nesplňovalo podmínky krajní nouze i z důvodu absence podmínky subsidiarity. Ve smyslu § 28 odst. 2 tr. zákoníku nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem odvrátit jinak. Ve městě, notabene v hlavním městě, bude zpravidla toto nebezpečí možné odvrátit prostým telefonátem na tísňovou linku, případně odvozem k lékaři prostřednictvím vozidla taxislužby či jiné, na obdobné bázi fungující společnosti. I tato námitka obviněného tudíž postrádá jakékoli opodstatnění.

č. 7

14. Státní zástupce proto navrhl, aby Nejvyšší soud podané dovolání v neveřejném zasedání, k jehož konání může přistoupit podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř., odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné. Současně podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. souhlasil s tím, aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání učinil i jiné než navrhované rozhodnutí.

III.

Přípustnost dovolání a obecná východiska

15. Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání obviněného je podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř. přípustné, že je obviněný podal včas (§ 265e odst. 1 tr. ř.) jako oprávněná osoba [§ 265d odst. 1 písm. c) tr. ř.] a že splňuje náležitosti obsahu dovolání (§ 265f odst. 1 tr. ř.).

16. Nejvyšší soud úvodem připomíná, že ve vztahu ke všem důvodům dovolání platí, že obsah konkrétně uplatněných námitek, o něž se opírá existence určitého dovolacího důvodu, musí věcně odpovídat zákonnému vymezení takového dovolacího důvodu podle § 265b tr. ř., nestačí jen formální odkaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů. Obviněný odkázal na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř.

17. Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. Za právně relevantní dovolací argumentaci lze tedy považovat též takovou, která důvodně poukazuje na ty závažné procesní vady, které ve svých důsledcích zpravidla mají za následek porušení práva na spravedlivý proces a jsou podřaditelná pod alternativy dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

18. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva. Skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen v zásadě pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými

ustanoveními hmotného práva. Východiskem pro posuzování, zda je tento dovolací důvod naplněn, jsou v pravomocně ukončeném řízení stabilizovaná skutková zjištění vyjádřená především v popisu skutku v příslušném výroku rozhodnutí ve věci samé, popř. i další soudem (soudy) zjištěné okolnosti relevantní z hlediska norem hmotného práva (trestního, ale i jiných právních odvětví).

IV.

Důvodnost dovolání

19. V projednávaném případě dovolací soud výše uvedená pochybení nezaznamenal. Výtkám obviněného obsaženým v podaném mimořádném opravném prostředku nelze přisvědčit a dovolání opřené o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř. nutno označit za zjevně neopodstatněné. Již na tomto místě lze zdůraznit, že Nejvyšší soud jako soud dovolací je vázán vymezením dovolání, tj. uplatněnými dovolacími důvody i rozsahem dovolání, které jsou obligatorními náležitostmi dovolání podle § 265f odst. 1 tr. ř. a určují tak podle § 265i odst. 3 až 5 tr. ř. obsah a rozsah přezkumné činnosti Nejvyššího soudu. Proto bude níže vycházeno toliko z dovolatelem výslovně vymezených dovolacích důvodů a okruhu argumentů, kterými jejich naplnění odůvodňoval. Dovolací soud nemůže přihlížet k námitkám, které dovolatel uplatňoval v dřívějších stádiích řízení, ale které explicitně nevzněl ve svém mimořádném opravném prostředku (viz usnesení ze dne 25. 7. 2012, sp. zn. [8 Tdo 587/2012](#), publikované pod č. 46/2013 Sb. rozh. tr.). Dovolatel tedy nemůže svou námitku opírat jen o odkaz na skutečnosti uplatněné v řádném opravném prostředku či v jiných podáních učiněných v předcházejících stádiích řízení, a to ani v závěrečných řečech v řízení před soudem prvního či druhého stupně. V uvedeném ohledu tedy dovolací soud považoval za bezpředmětné odkazy obviněného na argumentaci, kterou vzněl před soudy nižších stupňů, a nezabýval se ani otázkou krajní nouze, jejíž tvrzení bylo v dovolání pouze zmíněno pod bodem 8. jako argument uplatněný v předchozím řízení, o němž však v dovolání samotném ničeho dalšího uvedeno není.

20. Co se týče dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a případných opomenutých důkazů, je vhodné uvést, že ani podle judikatury Ústavního soudu (viz např. náleze ze dne 20. 5. 1997, sp. zn. [I. ÚS 362/96](#), usnesení ze dne 25. 8. 2005, sp. zn. [I. ÚS 152/05](#)) není soud v zásadě povinen vyhovět každému důkaznímu návrhu. Právu obviněného navrhnout důkazy, jejichž provedení v rámci své obhajoby považuje za potřebné, odpovídá povinnost soudu nejen o důkazních návrzích rozhodnout, ale také, pokud jim nevyhoví, vyložit, z jakých důvodů navržené důkazy neprovedl. Ústavní soud v řadě svých nálezů (např. ze dne 16. 2. 1995, sp. zn. [III. ÚS 61/94](#), ze dne 12. 6. 1997, sp. zn. [III. ÚS 95/97](#), ze dne 24. 2. 2004, sp. zn. [I. ÚS 733/01](#), ze dne 10. 10. 2002, sp. zn. [III. ÚS 173/02](#), a další) podrobně vyložil pojem tzv. opomenutých důkazů ve vazbě na zásadu volného hodnocení důkazů a požadavky, jež zákon klade na odůvodnění soudních rozhodnutí. Neakceptování důkazního návrhu obviněného lze založit třemi důvody: Prvním je argument, podle něhož tvrzená skutečnost, k jejímuž ověření nebo vyvrácení je navrhován důkaz, nemá relevantní souvislost s předmětem řízení. Dalším je argument, podle kterého důkaz není s to ani ověřit ani vyvrátit tvrzenou skutečnost, čili ve vazbě na toto tvrzení nedisponuje vypovídací potencií. Konečně třetím je pak nadbytečnost důkazu, tj. argument, podle něhož určité tvrzení, k jehož ověření nebo vyvrácení je důkaz navrhován, bylo již v dosavadním řízení bez důvodných pochybností (s praktickou jistotou) ověřeno nebo vyvráceno.

21. Výtky obviněného směřující proti úplnosti provedeného dokazování nepovažoval dovolací soud za důvodné. Nalézací soud se návrhy obhajoby na provedení důkazů zabýval, když vysvětlil, proč podle § 216 odst. 1 tr. ř. zamítl pro nadbytečnost důkazní návrh ze dne 8. 5. 2023 na č. l. 162 na vyžádání 8 spisů Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 4. 8. 2020, 16. 12. 2020, 1. 3. 2021, 6. 4. 2021, 4. 2. 2022, 3. 5. 2022, 3. 1. 2023, 26. 1. 2023, označených spisovými značkami, a stejnopisu rozsudků Obvodního soudu pro Prahu 4 sp. zn. 4 T 117/2020, Obvodního soudu pro Prahu 2 sp. zn. 2 T 12/2021, a důkazní návrh ze dne 11. 5. 2023 na vyžádání spisů Obvodního soudu pro Prahu 10 sp. zn. 4 T 15/2013, Obvodního soudu pro Prahu 4 sp. zn. 3 T 44/2013, včetně lustrace spisů z jiných let. Soud uvedl, že označená soudní a správní řízení nesouvisela s předmětem řízení, tj. s trestem zákazu činnosti z rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 29. 6. 2022, sp. zn. 7 T 12/2022, a sankcí zákazu činnosti uloženou příkazem Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 3. 5. 2022, č. j. MHMP 760811/2022/Van (srov. bod 4. rozsudku soudu prvního stupně). Odvolací soud se s postupem soudu prvního stupně ztotožnil, když konstatoval, že soud prvního stupně provedl v hlavním líčení způsobem odpovídajícím ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř. všechny právně významné dostupné důkazy, které mohly objasnit skutkový stav, a skutková zjištění, která na základě nich učinil, jsou správná a úplná. Důvodně přitom shledal nadbytečným doplňovat z podnětu obhajoby dokazování listinami tvořícími obsah několika soudních spisů a spisů Magistrátu hlavního města Prahy, které se netýkaly předmětu trestního stíhání v této trestní věci (srov. bod 5. usnesení odvolacího soudu a dále k tomuto ještě viz níže). Dovolací soud tedy se zřetelem ke shora rozvedenému shledal, že v řízení nedošlo k opomenutí důkazů, když nalézací soud o návrzích obhajoby formálně a procesně správně rozhodl, přičemž své rozhodnutí také dostatečně zdůvodnil. Odvolací soud se pak námitkou neprovedení navrhovaných důkazů ve svém rozhodnutí rovněž výslovně zabýval.

22. Pokud jde o další dovolací námitky obviněného, nutno ve shodě se státním zástupcem zdůraznit, že při konfrontaci předmětné argumentace s dosavadní obhajobou obviněného nelze než dospět k závěru, že se obviněný opakuje. Z judikatury dovolacího soudu přitom vyplývá, že opakuje-li obviněný v dovolání v podstatě jen námitky uplatněné již v řízení před soudem prvního stupně a v odvolacím řízení, se kterými se již soudy obou stupňů v dostatečné míře a správně vypořádaly, jde zpravidla o dovolání, které je zjevně neopodstatněné ve smyslu § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. [5 Tdo 86/2002](#), resp. ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. [5 Tdo 219/2002](#)). Naznačená situace nastala i v posuzované trestní věci, poněvadž z odůvodnění rozhodnutí soudů nižších soudů je zřejmé, že oba soudy se prakticky všemi námitkami obviněného zabývaly a dostatečným způsobem se s nimi vypořádaly.

23. Žádný obviněným tvrzený extrémní, resp. ve smyslu platné právní úpravy zjevný rozpor rozhodných skutkových zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, s obsahem provedených důkazů, ve věci není dán. Z odůvodnění rozhodnutí soudů nižších stupňů (bod 3. rozsudku soudu prvního stupně, bod 6. usnesení odvolacího soudu) vyplývá přesvědčivý vztah mezi soudy učiněnými skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů. Je zjevné, že soudy postupovaly při hodnocení důkazů důsledně podle § 2 odst. 6 tr. ř. a učinily skutková zjištění, která řádně zdůvodnily. Důkazy hodnotily podle vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu a v odůvodnění svých rozhodnutí v souladu s požadavky § 125 odst. 1 tr. ř. a § 134 odst. 2 tr. ř. vyložily, jak se vypořádaly s obhajobou obviněného a proč jí neuvěřily. Není

úkolem Nejvyššího soudu coby soudu dovolacího, aby jednotlivé důkazy znovu reprodukoval, rozebíral, porovnával a vyvozoval z nich vlastní skutkové závěry. Podstatné je, že soudy nižších stupňů hodnotily provedené důkazy v souladu s jejich obsahem, že se nedopustily žádné deformace důkazů, že ani jinak nevybočily z mezí volného hodnocení důkazů a že své hodnotící závěry jasně a logicky vysvětlily. To, že způsob hodnocení provedených důkazů nekoresponduje s představami dovolatele, není dovolacím důvodem a samo o sobě závěr o porušení zásad spravedlivého procesu a o nezbytnosti zásahu Nejvyššího soudu neopodstatňuje.

24. Podle dovolacího soudu není žádných pochyb o tom, že v řízení byl důsledně respektován princip presumpce nevinny, na který dovolatel ve svém mimořádném opravném prostředku poukazoval. Presumpce nevinny (§ 2 odst. 2 tr. ř., čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod) a z ní plynoucí pravidlo *in dubio pro reo* jsou pilířem spravedlivého trestního řízení. Pravidlo *in dubio pro reo* znamená, že není-li v důkazním řízení dosaženo praktické jistoty o existenci relevantních skutkových okolností, tj. jsou-li přítomny důvodné pochybnosti ve vztahu ke skutku či osobě pachatele, jež nelze odstranit ani provedením dalšího důkazu, nutno rozhodnout ve prospěch obviněného (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 24. 2. 2004, sp. zn. [I. ÚS 733/01](#), ze dne 5. 3. 2010, sp. zn. [III. ÚS 1624/09](#), aj.). Platí také, že jakkoli vysoký stupeň podezření sám o sobě není s to vytvořit zákonný podklad pro odsuzující výrok (nález Ústavního soudu ze dne 13. 5. 1998, sp. zn. [IV. ÚS 36/98](#)). Jinak řečeno, trestní řízení vyžaduje v tomto ohledu ten nejvyšší možný stupeň jistoty, který lze od lidského poznání požadovat, alespoň na úrovni obecného pravidla „prokázání mimo jakoukoliv rozumnou pochybnost“ (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2007, sp. zn. [IV. ÚS 260/05](#), ze dne 12. 1. 2009, sp. zn. [II. ÚS 1975/08](#), ze dne 8. 8. 2013, sp. zn. [II. ÚS 2142/11](#), aj.).

25. V projednávané trestní věci nebyly přítomny žádné pochybnosti ve vztahu ke skutku či osobě pachatele. Obviněný byl z jednání popsaného ve skutkové větě výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně, které spočívalo stručně řečeno v tom, že dne 9. 12. 2022 v 9:40 hodin řídil osobní motorové vozidlo, ačkoli věděl, že mu byl rozsudkem soudu uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel a příkazem správního orgánu mu byl uložen zákaz činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel, usvědčován úředním záznamem Policie České republiky o jeho kontrole jako řidiče, kdy řízení vozidla nerozporoval, protokolem o jeho zadržení, rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 29. 6. 2022, sp. zn. 7 T 12/2022, který nabyl právní moci dne 8. 11. 2022, z něhož mimo jiné vyplynulo, že mu byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dobu 4 let, jako i příkazem Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 3. 5. 2022, č. j. MHMP 760811/2022/Van, který nabyl právní moci dne 18. 5. 2022, z něhož mimo jiné vyplynulo, že mu byl uložen zákaz činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu na dobu 24 měsíců.

26. Pokud jde o výtku obviněného stran doručení předmětných rozhodnutí, tato byla soudy nižších stupňů správně vypořádána na základě provedených listinných důkazů spisovými materiály, aniž zůstal jakýkoli prostor pro pochybnosti. Co se týče rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 29. 6. 2022, sp. zn. 7 T 12/2022, nalézací soud přímo z připojeného spisu tamního soudu zjistil, že uvedený rozsudek byl obviněnému doručen dne 29. 10. 2022 prostřednictvím Policie České republiky. Spisový materiál přitom neobsahoval jakékoliv podání, které by svým obsahem bylo možné podřadit pod opravný prostředek. Tvzení

dovolatele (bod 13. dovolání), že „rozsudek je nicotný a nenabyl právní moci proto, že si proti němu dovolatel ponechal lhůtu“ je zcela neakceptovatelné. Obviněný samozřejmě není povinen vyjádřit se k právu podat odvolání do rozsudku ihned po jeho vyhlášení v přítomnosti obviněného, nicméně není-li odvolání ve lhůtě 8 dnů od doručení opisu rozsudku (§ 248 odst. 1 tr. ř.) podáno, rozsudek je pravomocný, a nestanoví-li trestní řád něco jiného, i vykonatelný [§ 139 odst. 1 písm. b) aa) tr. ř.]. Příkaz Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 3. 5. 2022, č. j. MHMP 760811/2022/Van, pak byl obviněnému doručen do vlastních rukou dne 9. 5. 2022. Ani proti němu nepodal obviněný opravný prostředek. V případě obou rozhodnutí je dána existence dokladů potvrzujících, že obviněný obálky obsahující příslušné písemnosti převzal. Výhrada, že obálka odesílatele Magistrátu hlavního města Prahy obsahovala písemnost odlišnou od předmětného příkazu, byla relevantně shledána lichou, poněvadž nekorespondovala s tím, že obviněný obsah dané písemnosti nerozporoval u příslušného správního orgánu. Pakliže by mu byla doručena jiná písemnost/jiné rozhodnutí, lze si jen stěží představit, že by na tuto skutečnost nikterak nereagoval a vadu v podobě doručení písemnosti, jež mu nenáležela, popř. jejíž obsah nesouvisel s řešením obviněného pro přestupek, neuplatnil u správního orgánu. Nadto nutno akcentovat, že obviněný nijak nespecifikoval onu „jinou“ písemnost a svoje tvrzení nepodpořil žádným důkazem. Soudy nižších stupňů tedy důvodně vyhodnotily obhajobu obviněného jako ryze účelovou. Je jen těžko představitelné, že by „shodou okolností“ právě v obou dvou řízeních uvedených ve výrokové části rozsudku soudu prvního stupně (v řízení před magistrátem i v řízení před okresním soudem) došlo k takto zásadnímu pochybení při doručování stěžejních rozhodnutí, jejichž výkon obviněný mařil. Dlužno doplnit, že již soud prvního stupně této problematice věnoval náležitou pozornost a oproti návrhu na potrestání např. nepojal do skutkových zjištění maření trestu zákazu řízení motorových vozidel též uložení tohoto druhu trestu příkazem ze dne 16. 12. 2020, č. j. MHMP 1917720/2020/KRE, který byl obviněnému doručen toliko vložením do schránky (tedy z důvodu nikoli spolehlivého prokázání vědomí obviněného o tímto příkazem uloženém trestu – viz závěr bodu 3. odůvodnění rozsudku).

27. V kontextu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. obviněný zpochybnil subjektivní stránku trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Označeného přečinu se dopustí, kdo maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že vykonává činnost, která mu byla takovým rozhodnutím zakázána nebo pro kterou mu bylo odňato příslušné oprávnění podle jiného právního předpisu nebo pro kterou takové oprávnění pozbyl. Podle tzv. právní věty výroku o vině obviněný mařil výkon rozhodnutí soudu a jiného orgánu veřejné moci tím, že vykonával činnost, která mu byla takovým rozhodnutím zakázána. Trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání je úmyslným trestným činem, přičemž pro naplnění subjektivní stránky postačí i úmysl nepřímý (eventuální), a to i ve formě smíření [srov. § 15 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.].

28. Trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem [§ 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku], nebo věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn [§ 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku]. Podle § 15 odst. 2 tr. zákoníku srozuměním se rozumí i smíření pachatele s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem.

29. Zavinění jakožto psychický stav pachatele ke skutečnostem odpovídajícím znakům uvedeným v zákoně tu musí být v době činu, v okamžiku trestného jednání pachatele. Bezvýznamné jsou představy a vůle pachatele před činem nebo po něm. Tento vnitřní vztah, odehrávající se v psychice pachatele, je navenek seznatelný pouze tím, že buď slovní informací o něm poskytne sám pachatel, nejčastěji ve své výpovědi, nebo tím, že se projeví v chování pachatele. V odborné trestněprávní literatuře a v judikatorní praxi byl opakovaně vysloven názor, že úmysl nelze v žádném případě jen předpokládat, nýbrž je nutno jej na základě zjištěných okolností prokázat. Závěr o úmyslu, jestliže o této otázce chybí doznání pachatele, lze učinit i z objektivních skutečností, např. z povahy činu, způsobu jeho provedení nebo z jiných okolností objektivní povahy. Úsudek o zavinění lze vyvodit i ze zjištěných okolností subjektivní povahy, např. z pohnutky činu (viz např. rozhodnutí č. [41/1967](#) Sb. rozh. tr.).

30. Podle ustálené teorie i praxe je zavinění vnitřní, psychický vztah pachatele k podstatným složkám trestného činu. Zavinění je podle § 15 a § 16 tr. zákoníku vybudováno: a) na složce vědění (intelektuální), která zahrnuje vnímání pachatele, tj. odraz předmětů, jevů a procesů ve smyslových orgánech člověka, jakož i představu předmětů a jevů, které pachatel vnímal dříve nebo ke kterým dospěl svým úsudkem na základě znalostí a zkušeností, b) na složce vůle, zahrnující především chtění nebo srozumění, tj. v podstatě rozhodnutí jednat určitým způsobem se znalostí podstaty věci. Jestliže pachatel rozhodné skutečnosti nechce, ani s nimi není srozuměn, není tu žádný volní vztah.

31. Soudy obou stupňů správně uzavřely a vysvětlily, proč shledaly zavinění ve formě přímého úmyslu a odmítly obhajobu obviněného, že nejednal úmyslně, v důsledku čehož se nemohl dopustit přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Obviněný se v posuzované trestní věci hájil tím, že v době činu (dne 9. 12. 2022) nevěděl o platných zákazech řízení motorových vozidel, resp. se domníval, že dřívější mařená rozhodnutí postrádají zákonný podklad, neboť ukládání jednotlivých zákazů v nich bylo odůvodňováno původním neexistujícím – starým a již zrušeným – zákazem řízení, tudíž si nebyl vědom toho, že nesmí řídit. S touto jeho argumentací se ale ani Nejvyšší soud nemohl ztotožnit. Pokud jde o otázku vědomí obviněného o platných zákazech řízení, není pochyb o tom, že obviněnému byla obě rozhodnutí, jež mařil (příkaz Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 3. 5. 2022, č. j. MHMP 760811/2022/Van, a rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 29. 6. 2022, sp. zn. 7 T 12/2022), prokazatelně doručena (viz výše). Za této situace tedy nutno dospět k závěru, že obviněný byl s obsahem těchto rozhodnutí seznámen a o tom, co mu ukládala – zákaz činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu na dobu 2 let a trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dobu 4 let – věděl. Se zřetelem k tomu, že správní rozhodnutí nabylo právní moci dne 18. 5. 2022 a soudní rozhodnutí dne 8. 11. 2022 (přičemž v žádném z uvedených řízení neuplatnil opravný prostředek), je zřejmé, že obviněný dne 9. 12. 2022 řídil motorové vozidlo navzdory oběma pravomocným zákazům řízení, čehož si byl vědom, jak ostatně vyplývá i z jeho výpovědi, kdy připustil, že v době řízení řídit „neměl“, ale neměl to ani zakázané. Takovou prostou hru se slovy, navíc si protirečící, však dovolací soud nemůže akceptovat. Ostatně, ze stěžejní argumentace dovolatele soustavně uplatňované v rámci celého trestního řízení, na základě níž dovozuje závěr o absenci úmyslného zavinění, je zjevné, že nepopírá své vědomí o zákazech řízení, jež mu byly v průběhu let ukládány, tj. včetně těch uložených rozhodnutími Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 3. 5. 2022, č. j. MHMP 760811/2022/Van, a Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 29. 6. 2022, sp. zn. 7 T 12/2022. Podstata jeho argumentace je

založena na tvrzení, že mařená rozhodnutí postrádají zákonný podklad, neboť ukládání jednotlivých zákazů v nich bylo odůvodňováno původním neexistujícím – starým a již zrušeným – zákazem řízení.

č. 7

32. V této souvislosti je vhodné připomenout, že totožnou argumentaci uplatnil obviněný i ve své trestní věci vedené u Nejvyššího soudu pod sp. zn. [6 Tdo 670/2023](#). I v tomto dovolacím řízení opřel námitky vůči naplnění subjektivní stránky o zpochybnění zákonnosti rozhodnutí o uložení předchozích sankcí zákazu řízení motorových vozidel, jejichž porušení založilo trestní řízení probíhající v tehdy řešené trestní věci. Nejvyšší soud přitom ve svém usnesení ze dne 15. 8. 2023, sp. zn. [6 Tdo 670/2023](#), konstatoval, že trestnímu soudu rozhodujícímu o vině pachatele trestným činem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, jehož podstatou je porušení zákazu uloženého mu rozhodnutím jiného orgánu veřejné moci (tj. výkon činnosti, která mu byla takovým rozhodnutím zakázána), nepřísluší zásadně zkoumat správnost takového rozhodnutí. Na jeho posouzení může být především to, zda příslušný zákaz byl vydán orgánem veřejné moci v rámci jeho pravomoci a zda rozhodnutí, jímž byl uložen, nabylo právní moci (a stalo se vykonatelným). Nejvyšší soud zdůraznil, že s oporou v ustanovení § 9 odst. 1 tr. ř. (jehož aplikace se i v nyní posuzované věci dovolatel domáhá) nelze dovozovat oprávnění, či dokonce povinnost trestního soudu, přezkoumávat takové rozhodnutí z hlediska jeho věcné správnosti, a tím i odůvodněnosti sankce, která byla tímto rozhodnutím správního orgánu uložena, ani nelze z této skutečnosti vyvozovat případný odlišný závěr. Takové oprávnění zásadně nemá trestní soud ani vůči pravomocným soudním rozhodnutím trestním, která obdobným způsobem podmiňují závěr o vině obviněného daným trestným činem. Případná věcná nesprávnost rozhodnutí správního orgánu může být řešena jen v příslušném správním (nikoli trestním) řízení. Možnost procesního trestního soudu podle § 9 odst. 1 tr. ř. posoudit prejudiciální otázku podmiňující meritorní rozhodnutí o vině Nejvyšší soud opakovaně pojal jako oprávnění, nikoli povinnost.

33. Nejvyšší soud v nyní posuzované trestní věci doplňuje, že zákonnost nebo věcná správnost rozhodnutí, jehož výkon pachatel svým jednáním podle § 337 odst. 1 tr. zákoníku maří nebo ztěžuje, není z hlediska jeho trestní odpovědnosti relevantní a soud ji ani nemůže přezkoumávat. Soud posuzuje právní moc a vykonatelnost předmětného rozhodnutí, a to ve smyslu § 9 odst. 1 tr. ř. jako předběžnou otázku. Ustanovení § 9 odst. 1 tr. ř. o předběžných otázkách není primárně určeno k tomu, aby orgány činné v trestním řízení meritorně přezkoumávaly správnost obsahu rozhodnutí. Otázka správnosti výsledku přestupkových řízení je z hlediska viny přečinem podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku zcela irelevantní. Pouze v případě očividné a zcela zjevné nezákonnosti rozhodnutí lze výjimečně připustit, že výkon rozhodnutí nepožívá ochrany z důvodu meritorní nesprávnosti samotného rozhodnutí. Typicky může jít o vady zakládající nicotnost rozhodnutí, tzv. paakt (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. [4 Tdo 1530/2014](#), a ze dne 6. 1. 2016, sp. zn. [7 Tdo 1545/2015](#)). Nicotnost rozhodnutí způsobuje neexistence zákonného podkladu pro rozhodnutí, nedostatek pravomoci, nejtěžší vady příslušnosti, absolutní nedostatek formy, absolutní omyl v osobě adresáta, neexistence skutkového základu způsobující bezobsažnost, požadavek trestného plnění, požadavek plnění fakticky nemožného, neurčitost, nesmyslnost či neexistence vůle (srov. HENDRYCH, D. a kol. Správní právo. Obecná část. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. s. 136–141).

34. V projednávané trestní věci není s ohledem na shora uvedené k přezkumu rozhodnutí specifikovaných ve skutkové větě výroku o vině, jež měl obviněný mařit, žádný důvod. Právní moc a vykonatelnost těchto rozhodnutí obviněný zpochybnil poukazem na absenci řádného doručení, jeho námitka však byla opakovaně vyvrácena (viz výše). Žádná nicotnost těchto rozhodnutí nebyla obviněným relevantně namítána a na tuto také nic neukazuje. Tvrzení, že rozhodnutí postrádají zákonný podklad, je podpořeno nekonkrétním poukazem na údajné vady ve správních a soudních řízeních, která nemají s posuzovanou věcí souvislost. V trestním řízení platí presumpce správnosti pravomocných rozhodnutí, přičemž odlišný náhled trestního soudu na tato rozhodnutí lze učinit ve výjimečných případech, nasvědčují-li okolnosti věci důvodně tomu, že je dána nicotnost takových rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že dovolací soud nezaznamenal žádnou očividnou nezákonnost příkazu Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 3. 5. 2022, č. j. MHMP 760811/2022/Van, a rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 29. 6. 2022, sp. zn. 7 T 12/2022, nepřistoupil k přezkumu těchto rozhodnutí. V návaznosti na shora uvedenou vázanost obsahem dovolání, kdy Nejvyššímu soudu je vyloženě zapovězeno jakkoli dotvářet či domýšlet za dovolatele jeho argumentaci, je třeba konstatovat, že obviněný v podstatě toliko obecně presumuje jistý dominový efekt věcné nesprávnosti a nezákonnosti postupně ukládaných trestů zákazu řízení motorových vozidel v mnoha správních i soudních řízeních. Přitom však sám neposkytuje ucelený přehled na sebe navazujících takových pochybení, která by snad, byť i jen hypoteticky, mohla zpochybnit uložení uvedeného druhu trestu ve věci vedené u Okresního soudu v Hradci Králové i ve věci vedené u Magistrátu hlavního města Prahy pod č. j. MHMP 760811/2022/Van. V dovolání sice obviněný zmiňuje mnoho předchozích i paralelních řízení, avšak pokud vyčítá eventuální vadu v některých z nich, žádná nemá dopad na uvedená dvě rozhodnutí, na nichž byl postaven výrok o jeho vině.

35. Příkladem lze uvést, že zmínka o odsouzení ve věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 9 T 119/2022 nedopadá na projednávanou trestní věc, neboť se jedná o trestnou činnost spáchanou tzv. v souběhu a ve vztahu k níž bylo v případě obviněného podle § 44 tr. zákoníku upuštěno od uložení souhrnného trestu. Eventuální vada trestní věci sp. zn. 9 T 119/2022 (nadto nezjištěná – dovolání obviněného bylo výše uvedeným usnesením Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2023, sp. zn. [6 Tdo 670/2023](#), odmítnuto) tedy z povahy věci rozhodně nemůže působit vadu trestní věci projednávané. Dále namítal dovolatel, že rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ve věci vedené pod sp. zn. 2 T 12/2021 vycházel ze správního rozhodnutí č. j. MHMP-1174117/2020/Nov, které však bylo doručeno fikcí, přičemž z rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 vycházel i Okresní soud v Hradci Králové. Tak tomu ovšem rozhodně není, neboť výrok o vině z rozsudku Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 29. 6. 2022, sp. zn. 7 T 12/2022, se o odsouzení ve věci Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 2 T 12/2021 nijak neopírá (byť je zmíněno v odůvodnění).

36. Objektem přečinu maření úředního rozhodnutí a vykázaní podle § 337 tr. zákoníku je zájem na řádném výkonu rozhodnutí soudů a dalších orgánů veřejné moci. Jak již bylo výše uvedeno, jen ve zcela výjimečných případech naprosto flagrantního pochybení v řízení či rozhodnutí, jimiž byl mařený trest zákazu činnosti uložen, v případě očividné a zcela zjevné nezákonnosti lze podle § 9 odst. 1 tr. ř. dospět k závěru, že výkon rozhodnutí trestněprávní ochrany nepožívá. Tak tomu ovšem v daném případě není a dovolatel ani proti oběma rozhodnutím o uložení trestu zákazu činnosti, jehož výkon mařil, nebrojil řádnými ani mimořádnými opravnými prostředky. Těžko se zpětně může dovolávat toho, že by tato dvě rozhodnutí

nebyla způsobilým a zákonným podkladem, na základě kterého byl uznán vinným přečinem podle § 337 odst. 1 tr. zákoníku. Jeho retrospektivní náhled, podle něhož „měl důvod se domnívat, že trest zákazu činnosti nevykonává“, je založen na neurčitém a nijak specifikovaném tvrzení, že „dřívější mařená rozhodnutí postrádají zákonný podklad, neboť ukládání jednotlivých zákazů v nich bylo odůvodňováno původním neexistujícím – jeho slovy starým a již zrušeným – zákazem řízení“. Takový náhled však neobstojí, neboť jde o pouhé, opakovaně prezentované subjektivní hodnocení obviněného a jeho trestní i přestupkové minulosti, ovšem zcela bez vazby na zákonnost, právní moc a vykonatelnost rozhodnutí, jejichž výkon mařil. Na tomto závěru ničeho nemůže změnit ani odkaz obviněného na jinou jeho trestní věc vedenou u Nejvyššího soudu pod sp. zn. [6 Tdo 814/2018](#) (v dovolání nesprávně uvedeno 6 Tdo 814/2008), neboť Nejvyšší soud v usnesení ze dne 9. 8. 2018 sice zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a na to navazující výrok rozsudku jiného soudu prvního stupně, jímž byl uložen souhrnný trest, avšak z jiných, procesních důvodů. Dospěl totiž k závěru, že oprava výroku o vině provedená podle § 131 odst. 1 tr. ř., spočívající ve vypuštění souběžné kvalifikace jednoho ze skutků, jimiž byl obviněný uznán vinným, zakládá ve smyslu § 133 tr. ř. právo obviněného napadnout takto opravený rozsudek odvoláním v rozsahu těch výroků, jichž se změna vyhotovení rozsudku dotkla. Každopádně historie obviněným zmíněné trestní věci neznamena nic jiného než obecnou možnost, aby na základě rozhodnutí dovolacího soudu byla zrušena napadená rozhodnutí soudů nižších stupňů a na to navazující rozhodnutí i v jiných trestních věcech. Pro projednávanou trestní věc však takový obecný poznatek nemá žádnou relevanci a tím ani vliv na posouzení subjektivní stránky trestného činu. Jak již bylo uvedeno, obviněný neměl žádný hmatatelný důvod se domnívat, že uložené tresty zákazu činnosti, jejichž výkon mařil, nejsou v běhu.

37. Výhradám obviněného obsaženým v jeho mimořádném opravném prostředku tak Nejvyšší soud nepřisvědčil a právní posouzení skutku jako přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku shledal správným. S názorem soudů nižších stupňů, že obviněný jednal v úmyslu přímém podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, poněvadž si byl vědom zákazů řízení motorového vozidla, avšak aniž by se domáhal zrušení rozhodnutí, jimiž mu byly tyto zákazy uloženy, řídil motorové vozidlo, a to cíleně, chtěně, se lze ztotožnit.

V.

Způsob rozhodnutí

38. Nejvyšší soud uzavírá, že dovolání obviněného M. P. je zjevně neopodstatněné, proto je podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl. Učinil tak v neveřejném zasedání za splnění podmínek § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.

č. 8

Peněžitý trest uložený podle právní úpravy účinné do 30. 9. 2020 (do změn trestních předpisů provedených zákonem č. 333/2020 Sb.) se podle ní i vykoná, a to v souladu s tím, jak byl rozsudkem uložen bez jeho modifikace podle právní úpravy účinné od 1. 10. 2020. Proto nevykonali-li odsouzený zcela nebo zčásti takový peněžitý trest, je třeba za splnění zákonných podmínek nařídit výkon náhradního trestu odnětí svobody nebo jeho poměrné části, nepřichází-li v úvahu jiný postup, zejména přeměna peněžitého trestu v trest domácího vězení nebo v trest obecně prospěšných prací (§ 69 odst. 2, 3 tr. zákoníku, ve znění účinném do 30. 9. 2020).

Pozn.: V právní větě nebyl zaujímán názor k procesnímu postupu Vrchního soudu v Praze.

Peněžitý trest, Náhradní trest odnětí svobody za trest peněžitý, Přejížděná ustanovení § 69 odst. 2, 3 tr. zákoníku, ve znění účinném do 30. 9. 2020

č. 8

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 5. 2023, sp. zn. [6 To 16/2023](#), ECLI:CZ:VSPH:2023:6.TO.16.2023.1

Vrchní soud v Praze zrušil z podnětu stížnosti odsouzeného R. Z. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. 1. 2023, č. j. 48 T 2/2016-5095, a rozhodl o nařízení výkonu náhradního trestu odnětí svobody, který byl odsouzenému uložen rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 29. 4. 2019, č. j. 48 T 2/2016-4234, jenž nabyl právní moci dne 14. 9. 2020 ve znění rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 9. 2020, č. j. 6 To 50/2020-4599.

Z odůvodnění:

1. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 10. 1. 2023, č. j. 48 T 2/2016-5095 (dále jen „napadené usnesení“), bylo rozhodnuto tak, že:

I. Podle § 344 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění účinném do 30. 9. 2020, ve spojení s § 69 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění účinném do 30. 9. 2020, se odsouzenému R. Z. nařizuje výkon náhradního trestu odnětí svobody v trvání 1 roku, který byl odsouzenému uložen rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 29. 4. 2019, sp. zn. 48 T 2/2016, jenž nabyl právní moci dne 14. 9. 2020 ve znění rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 9. 2020, sp. zn. 6 To 50/2020.

II. Podle § 56 odst. 2 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, se odsouzený pro výkon tohoto trestu zařazuje do věznice s ostrahou.

2. Proti tomuto usnesení podal v zákonné lhůtě stanovené v § 143 odst. 1 tr. ř. odsouzený R. Z. (dále jen „odsouzený“ či „stěžovatel“) stížnost do protokolu hned po vyhlášení napadeného

usnesení. Následně zaslal prostřednictvím svého obhájce blanketní stížnost, kterou přislíbil odůvodnit do 10 pracovních dnů. K tomuto datu a ani poté však odůvodnění předmětné stížnosti nebylo doplněno.

3. Stížnostní řízení je ovládáno revizním principem při zachování omezení vyplývajících z ustanovení § 147 odst. 2 tr. ř., který zavazuje stížnostní orgán přezkoumat z podnětu (i neodůvodněné) stížnosti všechny výroky napadeného usnesení ze všech hledisek přicházejících v úvahu, ať již byly stížností napadeny či nikoli, stejně jako správnost postupu řízení, které předcházelo vydání napadeného usnesení. Vrchní soud tudíž z podnětu stížnosti odsouzeného přezkoumal podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, které mu předcházelo, a dospěl k závěru, že věcně je stížnost odsouzeného nedůvodná. Ke zrušení napadeného usnesení vrchním soudem a novému rozhodnutí došlo výlučně z formálních důvodů.

č. 8

4. Peněžitý trest, jehož výkon, resp. přeměna, je předmětem napadeného usnesení, byl odsouzenému uložen rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 29. 4. 2019, č. j. 48 T 2/2016-4234, jenž nabyl právní moci dne 14. 9. 2020 ve znění rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 9. 2020, č. j. 6 To 50/2020-4599. Peněžitý trest byl uložen v počtu 350 denních sazeb s denní sazbou 5 000 Kč, tj. v celkové výši 1 750 000 Kč. Současně byl odsouzenému pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání 1 roku. Odsouzený peněžitý trest do dnešního dne neuhradil, a to ani z části, přestože byl k jeho úhradě řádně vyzván. Ze spisového materiálu je zřejmé, že soud prvního stupně poskytl odsouzenému značný prostor pro uhrazení peněžitého trestu, přičemž byly s odsouzeným i důkladně diskutovány jeho možnosti hrazení trestu. Odsouzený při veřejném zasedání o projednání přeměny peněžitého trestu uvedl, že peněžitý trest nebyl schopen zaplatit, neboť jeho podnikatelská činnost ovlivněná vnějšími faktory nepřinesla kýžený zisk, stejně jako, že doposud nebyla uzavřena dohoda ohledně jeho podílu na pozůstalosti po zemřelém otci. K tomu je však třeba uvést, že shora citovanými rozsudky byl peněžitý trest ukládán na základě zjištěné majetkové situace a možností odsouzeného. Odsouzený sice podal odvolání proti citovanému rozsudku Městského soudu v Praze, avšak ve vztahu k výši peněžitého trestu či jeho samotnému uložení nic nenamítl. Lze tak uzavřít, že peněžitý trest je pravomocně uložen, přičemž není ani v intencích přezkumu stížnostního soudu ho jakkoliv revidovat.

5. Pokud odsouzený uvedl, že jeho příjmy nejsou vysoké a dovolává se nepříznivých okolností, jež nezávisle na jeho vůli ovlivnily negativně jeho podnikání, je třeba uvést, že odsouzený je osobou v produktivním věku bez doložených zdravotních omezení, a není tak zřejmé, proč se od roku 2020 (kdy mu byl pravomocně peněžitý trest uložen), nesnažil zajistit si vyšší příjem než pouhých 20 000 Kč měsíčně, pokud v konkrétní podnikatelské činnosti dosahovat většího příjmu nemohl. Nelze tak odsouzeným tvrzené vnější okolnosti považovat za relevantní skutečnost, která by měla být v projednávané věci zohledněna. Stížnostní soud dodává, že podíl na pozůstalosti po zemřelém otci nebyl nijak reflektován při stanovení výše peněžitého trestu, neboť v době rozhodování se ani nevedlo předmětné dědické řízení. Ze strany soudu prvního stupně šlo tak jen o určitou míru benevolence, když poskytl odsouzenému časový prostor pro uzavření dohody s dalšími dědici, aby tak získal finanční prostředky pro hrazení peněžitého trestu. Neuzavření dohody či neukončení dědického řízení však nemůže mít žádný vliv na rozhodnutí v projednávané věci. S ohledem na uvedené tak

vrchní soud uzavírá, že neshledal žádné pochybení soudu prvního stupně stran samotného rozhodnutí o meritu věci, přičemž se s rozhodnutím o nařízení náhradního trestu odnětí svobody plně ztotožňuje.

6. Soud prvního stupně v odůvodnění napadeného usnesení uvádí i úvahy stran možné přeměny peněžitého trestu v jiné alternativní tresty, přičemž uzavírá, že s ohledem na výši peněžitého trestu a osobní poměry odsouzeného neshledal okolnosti k jejich užití. Uvedeným závěrům při zohlednění i samotné společenské škodlivosti trestného činu, za který byl odsouzený uznán vinným, lze pak plně přisvědčit.

7. Vrchní soud se dále zabýval procesní stránkou projednávané věci. Zásadním aspektem, jenž ovlivňuje procesní postup, je skutečnost, že zákonem č. 333/2020 Sb. došlo k novelizaci mimo jiné ustanovení § 344 tr. ř. a § 69 tr. zákoníku. Podle právní úpravy platné do 30. 9. 2020, tedy právní úpravy platné v době ukládání trestu odsouzenému, byl současně s peněžitým trestem stanoven i náhradní trest odnětí svobody podle § 69 odst. 1 tr. zákoníku, který byl v případě neuhrazení peněžitého trestu na základě § 344 tr. ř. v tehdy účinném znění nařizován. Současná právní úprava však upravuje postup odlišný, neboť při ukládání peněžitého trestu soud již náhradní trest odnětí svobody nestanoví. V případě, že odsouzený peněžitý trest neuhradí, postupuje soud podle § 344 tr. ř. a přemění předmětný peněžitý trest na trest odnětí svobody, přičemž při stanovení jeho výměry vychází z pravidla zakotveného v § 69 odst. 2 tr. zákoníku, podle něž se každá zcela nezaplacená částka odpovídající jedné denní sazbě počítá za dva dny odnětí svobody. Je třeba dodat, že zákon č. 333/2020 Sb. neobsahuje žádná přechodná ustanovení, ze kterých by vyplynulo, jak má být rozhodováno o nařízení náhradních trestů odnětí svobody uložených podle do té doby platné právní úpravy, resp. jak má být rozhodováno o přeměně peněžitého trestu, který nebyl vykonán.

8. V tomto bodě je zásadní připomenout, že časová působnost trestního řádu se řídí zásadou, podle níž se úkon trestního řízení vede zásadně podle právní úpravy platné a účinné ke dni, v němž je příslušný úkon činěn. Zásada zákazu retroaktivity k tíži pachatele či příkazu retroaktivity ve prospěch pachatele se v procesním právu neuplatňuje (srov. DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., s. 1095). Pokud novela neobsahuje žádnou výslovnou speciální úpravu pro již probíhající řízení, uplatní se obecná právně teoretická pravidla, mj. *lex posteriori derogat legi priori*. Na základě uvedeného a při zohlednění znění zákona č. 333/2020 Sb., které neobsahuje žádný přechodný režim, lze uzavřít, že ve vztahu k otázce přeměny peněžitého trestu na trest odnětí svobody je nutné postupovat podle ustanovení trestního řádu ve znění účinném v době, kdy je o přeměně trestu rozhodováno, resp. je nutné postupovat analogicky, tj. formálně podle účinného trestního řádu, ve skutečnosti však postupem předpokládaným přechodí právní úpravou. Postup soudu prvního stupně, který formálně rozhodl podle úpravy platné do 30. 9. 2020, je tudíž v rozporu se základními zásadami nejen trestního práva, ale právní teorie jako takové.

9. Naproti tomu ustanovení § 69 odst. 1 tr. zákoníku ve znění účinném do 30. 9. 2020, je ustanovení hmotněprávní. Ustanovení § 2 odst. 1 tr. zákoníku stanoví, že trestnost činu se posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán; podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější. O posouzení trestnosti činu již v případě rozhodování ve vykonávacím řízení nejde, když pro takové posouzení je prostor v zásadě pouze do chvíle, kdy je o skutku, v němž je spatřován trestný čin, a o trestu za něj

pravomocně rozhodnuto. Jakmile nabyde právní moci rozsudek ve věci samé, ustanovení § 2 odst. 1 tr. zákoníku o časové působnosti trestních zákonů již nelze použít (srov. rozhodnutí č. [17/2007](#) Sb. rozh. tr.). Z uvedeného důvodu nemůže být případná změna právní úpravy ve prospěch pachatele nastala po právní moci rozhodnutí (která v projednávaném případě ani nebyla) sama o sobě důvodem pro kasaci rozhodnutí, které bylo v době vyhlášení v souladu s tehdy platnými a účinnými trestními předpisy. Obecně je tudíž možné změnit pravidla výkonu rozhodnutí, aniž by byl dotčen princip zákazu retroaktivity trestních zákonů. Změna trestních zákonů se zásadně nedotýká již pravomocných a vykonaných odsuzujících rozsudků, a to ani výroku o trestu, a to ani v případě změny výkonu takového trestu, pokud to zákonodárce výslovně neupraví v přechodných ustanoveních novelizace. Současně je třeba uvést, že neexistuje žádné obecné pravidlo, že by se v případě pozdější změny trestních zákonů neměly vykonat pravomocně uložené a vykonatelné výroky o trestu, případně, že by se mělo rozhodnout o upuštění od výkonu takových trestů apod. Za situace, kdy není konkrétní postup týkající se výkonu trestu zákonodárcem v přechodných ustanoveních upraven, je třeba situaci vyřešit pomocí obecných pravidel o časové působnosti trestních zákonů, že pozdějšího příznivějšího zákona se použije jen při posuzování otázek trestnosti, nikoli i později (při výkonu trestu).

č. 8

10. Vzhledem k absenci přechodného ustanovení a i zmíněného obecného ustanovení je třeba rozsudek vykonat v jeho původní a nezměněné podobě, tj. o výkonu náhradního trestu je třeba rozhodnout podle pravidel obsažených v trestním zákoníku účinném do 30. 9. 2020. Je nepochybné, že při rozhodování ve věci samé, při posuzování trestnosti, tedy nejen viny, ale i trestu byly součástí rozhodování soudu i úvahy vztahující se k výši náhradního trestu.

11. Ze shora uvedených důvodů Vrchní soud v Praze napadené usnesení zrušil podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. a znovu ve věci rozhodl věcně shodně jako soud prvního stupně, tj. nařídil odsouzenému výkon náhradního trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku, avšak za analogického použití nyní účinného trestního řádu. Odsouzený byl pro výkon trestu odnětí svobody podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou, neboť shodně jako soud prvního stupně vrchní soud neshledal naplnění podmínek pro zařazení odsouzeného do jiného typu věznice.

č. 9

Důvod pro neuznání rozhodnutí jiného členského státu Evropské unie podle § 305 odst. 1 písm. e) z. m. j. s. není naplněn, jestliže soud rozhoduje ve společném řízení o uznání rozhodnutí jiného členského státu Evropské unie, kterým byl uložen trest odnětí svobody, výměra jehož nevykonané části činí méně než 6 měsíců, a současně o uznání dalšího rozhodnutí tohoto jiného členského státu, kde výměra nevykonané části trestu odnětí svobody činí 6 měsíců nebo více.

Pozn.: Na právní větu nemá vliv novela ustanovení § 305 z. m. j. s., provedená zákonem č. 422/2022 Sb. s účinností od 1. 1. 2023.

Uznání a výkon cizozemských rozhodnutí

§ 305 odst. 1 písm. e) z. m. j. s.

č. 9

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 10. 2022, sp. zn. [2 To 70/2022](#), ECLI:CZ:VSOL:2022:2.TO.70.2022.1

Vrchní soud v Olomouci podle § 256 tr. ř. zamítl odvolání odsouzeného R. D. proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 6. 2022, sp. zn. 67 T 2/2022.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 6. 2022, sp. zn. 67 T 2/2022, bylo rozhodnuto tak, že se podle § 306 odst. 1 z. m. j. s. ve věci odsouzeného R. D., občana České republiky, toho času ve výkonu trestu odnětí svobody na území Rakouské republiky, uznává na území České republiky jednak rozsudek Okresního soudu pro vnitřní město Vídeň ze dne 31. 7. 2019, sp. zn. 18 U 334/19s, který nabyl právní moci dne 24. 11. 2021 ve spojení s rozsudkem Zemského soudu pro trestní věci Vídeň, kterým byl R. D. uznán vinným skutkem, právně kvalifikovaným jako pokus přečinu krádeže podle § 15, § 127 trestního zákona Rakouské republiky, pokus přečinu utajení listin podle § 15, § 229 odst. 1 trestního zákona Rakouské republiky a pokus přečinu odcizení bezhotovostních platebních prostředků podle § 15, § 241e odst. 3 trestního zákona Rakouské republiky, za což mu byl uložen trest odnětí svobody na 3 měsíce nepodmíněně, přičemž skutek by mohl být podle právního řádu České republiky posouzen nejméně jednak jako pokus přečinu krádeže podle § 21 odst. 1 k § 205 odst. 1, písm. a), odst. 2 tr. zákoníku, jednak jako pokus přečinu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 21 odst. 1 k § 234 odst. 1 tr. zákoníku, a jednak rozsudek Zemského soudu pro trestní věci Graz ze dne 6. 7. 2021, sp. zn. 18 Hv 53/21p, který nabyl právní moci dne 12. 7. 2021, kterým byl R. D. uznán vinným skutky, právně kvalifikovaným jako zločin těžké výdělečné krádeže, částečně vlámáním podle § 127, § 128 odst. 1 číslo 5, § 129 odst. 1 číslo 3, § 130 odst. 1 první případ a odst. 2 druhý případ trestního zákona Rakouské republiky, jako zločin odcizení bezhotovostních platebních

prostředků podle § 241e odst. 1 a odst. 2 první a druhý případ trestního zákona Rakouské republiky, jako přečin odcizení bezhotovostních platebních prostředků podle § 241e odst. 3 trestního zákona Rakouské republiky, jako přečin utajení listin podle § 229 odst. 1 trestního zákona Rakouské republiky a jako přečin podvodného zneužití zpracování dat podle § 148a odst. 1 trestního zákona Rakouské republiky, za což mu byl uložen trest odnětí svobody na 34 měsíců nepodmíněně, přičemž uvedené skutky by mohly být podle právního řádu České republiky posouzeny nejméně jednak jako přečin krádeže podle § 205 odst. 1, odst. 2, odst. 3 tr. zákoníku dílem dokonaný, dílem nedokonaný ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 k § 205 odst. 1, odst. 2, odst. 3 tr. zákoníku, a jednak přečin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku. Současně bylo podle § 306 odst. 1 z. m. j. s. rozhodnuto, že se se shora uvedený trest odnětí svobody v trvání 3 měsíců nepodmíněně uložený rozsudkem Okresního soudu pro vnitřní město Vídeň ze dne 31. 7. 2019, sp. zn. 18 U 334/19s, ve spojení s rozsudkem Zemského soudu pro trestní věci Vídeň ze dne 24. 11. 2021 a shora uvedený trest odnětí svobody v trvání 34 měsíců nepodmíněně uložený rozsudkem Zemského soudu pro trestní věci Graz ze dne 6. 7. 2021, sp. zn. 18 Hv 53/21p, vykoná. Podle § 306 odst. 1 za použití § 124 odst. 4 z. m. j. s. a § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku bylo odsouzený R. D pro výkon těchto trestů zařazen do věznice s ostrahou.

II.

Odvolání odsouzeného

2. Proti tomuto rozsudku podal odvolání odsouzený R. D. S napadeným rozsudkem se neztotožňuje, přičemž jej považuje za nesprávný. Sám s uznáním cizozemských rozhodnutí nesouhlasil a tento jeho nesouhlas i nadále trvá. Pokud by byl zařazen k výkonu trestu odnětí svobody v České republice, obává se o své bezpečí, neboť se zde nachází osoby, které by se mu mohly pomstít. Podle jeho názoru pak výkon trestu v Rakouské republice lépe napomáhá dosažení účelu uloženého trestu, systém v Rakousku považuje za vhodnější s ohledem na programy sociální nápravy a znovuzařazení do společnosti. Sám je srozuměn s tím, že po výkonu trestu odnětí svobody by byl vyhoštěn do České republiky, trest však hodlá vykonat na území Rakouska. Navrhl tedy zrušení napadeného rozsudku a ukončení řízení o uznání a výkonu rozhodnutí jiného státu Evropské unie.

III.

Přípustnost a důvodnost odvolání

3. Věc byla předložena Vrchnímu soudu v Olomouci jako soudu odvolacímu podle § 252 tr. ř. Z obsahu spisového materiálu bylo zjištěno, že opravný prostředek byl podán oprávněnou osobou, v zákonné lhůtě a svým obsahem naplnil i zákonem předepsané podmínky. Za této situace mohl tedy odvolací soud přezkoumat napadené rozhodnutí v intencích ustanovení § 254 tr. ř. a poté dospěl k následujícím závěrům.

4. Soud prvního stupně rozhodoval o uznání cizozemských rozhodnutí na základě dvou osvědčení Federálního ministerstva Rakouské republiky, vydaných na základě článku 4 rámcového rozhodnutí Rady Evropské unie 2008/909/SSV o uplatňování zásady vzájemného uznávání rozsudků v trestních věcech, které ukládají trest odnětí svobody nebo opatření spojená se zbavením osobní svobody, za účelem jejich výkonu v Evropské unii. Těmito osvědčeními bylo žádáno převzetí pravomocných rozsudků Okresního soudu pro vnitřní město

Vídeň ze dne 31. 7. 2019, sp. zn. 18 U 334/19s, a Zemského soudu pro trestní věci Graz ze dne 6. 7. 2021, sp. zn. 18 Hv 53/21p, kterými byly odsouzenému R. D. uloženy nepodmíněné tresty odnětí svobody. Soud prvního stupně si správně vyžádal od orgánů Rakouské republiky dodatkové informace za účelem identifikace osoby odsouzeného a ve smyslu § 304 odst. 2 z. m. j. s. písemné vyjádření státního zastupitelství, správně také rozhodl o ustanovení obhájce odsouzenému pro řízení o uznání výkonu cizozemského rozhodnutí za situace, kdy si odsouzený přes výzvu soudu sám obhájce nezvolil. Tímto způsobem tak soud prvního stupně adekvátním způsobem reagoval na zajištění práv odsouzeného v daném řízení.

5. Pokud jde o vlastní rozhodnutí, nebyly zjištěny žádné skutečnosti, pro které by nebylo možno rozhodnout o uznání cizozemských rozsudků na území České republiky ve smyslu ustanovení § 302 odst. 2, odst. 3 nebo v § 304 odst. 1 z. m. j. s., a soud prvního stupně rozhodl podle § 306 odst. 1 z. m. j. s. o uznání obou výše uvedených rozhodnutí rakouských soudů. Přitom odvolací soud konstatuje, že se zabýval všemi skutečnostmi rozhodnými pro uvedené rozhodnutí. Je třeba konstatovat, ve shodě s odůvodněním napadeného rozsudku, na něž lze v podrobnostech odkázat, že bylo opatřeno stanovisko odsouzeného k převzetí obou rozhodnutí, toto stanovisko je nesouhlasné, avšak ze strany odsouzeného odůvodněno pouze kuse, zcela nekonkrétně a v tomto ohledu jsou stejné informace uvedeny i v podaném opravném prostředku. Soud prvního stupně správně dospěl k závěru, že i přes nesouhlas odsouzeného je možné převzetí obou cizozemských rozsudků, při splnění podmínek ustanovení § 300 odst. 1 písm. a), b) z. m. j. s., neboť v osobě odsouzeného jde o státního občana České republiky, který má na jejím území i obvyklé bydliště, a který také má na její území být vyhoštěn (příslušnými rakouskými orgány byl odsouzenému uložen zákaz pobytu na dobu deseti let). K osobě odsouzeného bylo dále zjištěno, že na území České republiky se nachází i jeho blízká rodina. Za dané situace lze tedy mít za to, že převzetí výše uvedených rozsudků není vázáno výhradně na souhlas odsouzeného.

6. Odvolací soud dále konstatuje, že se soud prvního stupně správně zabýval i zjišťováním skutečností, pro které by bylo možné neuznat rozhodnutí tak, jak je uvedeno v § 305 z. m. j. s. V této části je možné v plném rozsahu odkázat na podrobné odůvodnění napadeného rozsudku, pokud jde o ustanovení § 305 odst. 1 písm. a), c), d), f), h), i) z. m. j. s. Soud prvního stupně se pak také správně zabýval možnou právní kvalifikací jednání, pro které byl odvolatel odsouzen v Rakouské republice podle české právní úpravy, i v tomto směru dospěl ke správným závěrům vyjádřeným i ve výrokové části napadeného rozsudku. Výhrady pak odvolací soud nemá ani k závěrům soudu prvního stupně ve smyslu ustanovení § 305 odst. 1 písm. e) z. m. j. s. Faktem zůstává, že rozsudkem Okresního soudu pro vnitřní město Vídeň ze dne 31. 7. 2019, pod sp. zn. 18 U 334/19s, byl odsouzenému uložen nepodmíněný trest odnětí svobody na tři měsíce, na druhé straně je však třeba konstatovat, že odsouzený má vykonat další trest odnětí svobody z rozsudku Zemského soudu pro trestní věci Graz pod sp. zn. 18 Hv 53/21p, který výrazně přesahuje hranici šesti měsíců rozhodnou pro uznávací řízení. Je třeba mít za to, že ustanovení § 305 odst. 1 písm. e) z. m. j. s. odpovídá článku 9 rámcového rozhodnutí Rady Evropské unie 2008/909/SVV, který je projevem zásady proporcionality a vychází z toho, že proceduru uznání výkonu rozhodnutí jiného členského státu Evropské unie o nepodmíněném trestu odnětí svobody nemá smyslu uplatňovat tam, kde zbývající část trestu činí méně než šest měsíců. Závěr je tak kladen především na technickou a ekonomickou stránku vlastního předání odsouzené osoby. V daném případě, jak je již výše naznačeno, celková výměra trestů, které by měl odsouzený vykonat na území

České republiky, přesahuje výrazně hranici šesti měsíců, o převzetí cizozemských rozhodnutí je rozhodováno současně v rámci jednoho řízení, lze očekávat rovněž společný výkon uložených trestů a za dané situace lze tak mít za to, že rozhodnutí o uznání cizozemských rozsudků na území České republiky plně odpovídá i výše zmíněné technické a ekonomické náročnosti předání odsouzeného k výkonu trestu do České republiky, neboť v rámci „společného“ řízení se uvedené nároky žádným způsobem nezvyšují a nezpůsobují jak dožadujícímu státu, tak i státu, kde má být nepodmíněný trest vykonán, žádné další náklady či nutnost rozsáhlejších administrativních úkonů. I z tohoto důvodu lze tak napadený rozsudek v plném rozsahu akceptovat.

7. Pro uznání cizozemských rozhodnutí podle § 306 odst. 1 z. m. j. s. tak byly splněny všechny podmínky. Soud prvního stupně také správně rozhodl o tom, že tresty odnětí svobody na základě převzatých rozsudků budou vykonány a v tomto smyslu rovněž správně postupoval ve smyslu ustanovení § 124 odst. 4 z. m. j. s. a v návaznosti na to i § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku. V dané věci nebyly žádné důvody pro případnou korekci uložených trestů ve smyslu ustanovení § 124 odst. 2 z. m. j. s. Závěrem je pak třeba konstatovat, že výkonem trestu odnětí svobody na území České republiky nedochází k žádnému zhoršení situace odsouzeného, jeho námitky v tomto směru jsou zcela nekonkrétní, nepodložené, přičemž je třeba poukázat i na tu skutečnost, že na území České republiky má odsouzený svoji blízkou rodinu a ani z tohoto pohledu tak napadené rozhodnutí nijak odsouzeného neomezuje. Napadený rozsudek je tak podle názoru odvolacího soudu zcela zákonný a správný, řádně odůvodněný, opravný prostředek odsouzeného nevedl žádné skutečnosti, který by jej mohly zvrátit, a proto také o něm bylo rozhodnuto, jak vyplývá z výroku tohoto usnesení.

č. 10

I. Důvodem pro vyloučení soudce podle § 30 odst. 1 tr. ř. z vykonávání úkonů trestního řízení ve věci obviněného není bez dalšího zjištění, že soudce dříve uznal vinným tímž skutkem kvalifikovaným jako trestný čin jinou osobu. Nejde ani o porušení zásady presumpce neviny (§ 2 odst. 2 tr. ř.), jestliže v takovém svém předcházejícím rozsudku ve věci jiné osoby soud do popisu skutku zahrnul i obviněného, bylo-li to nezbytné pro správné vystižení právní kvalifikace, pokud přitom jednoznačně vyjádřil, že tento obviněný je stíhaný v samostatně vedeném trestním řízení, jeho vina dosud nebyla zákonným způsobem prokázána a tento rozsudek se jej netýká. Přitom jsou významné především použité slovní formulace a také kontext, v němž byly učiněny, a to jak ve výroku takového předcházejícího rozsudku, tak i v jeho odůvodnění.

Presumpce neviny, Vyloučení soudce

§ 2 odst. 2, § 30 odst. 1 tr. ř.

č. 10

II. Vyhlášením plného znění výroku rozsudku předsedou senátu ve smyslu § 128 odst. 1, 2 tr. ř. se rozumí především jeho ústní přednes, může však být provedeno i jiným způsobem, kterým se strany i veřejnost mohou seznámit s jeho obsahem v jednacích síních, zejména za využití technického zařízení (např. čtecího zařízení, zobrazení výroku rozsudku na obrazovku či plátno v jednacích síních) nebo předložením písemného vyhotovení výrokové části rozsudku.

Vyhlášení rozhodnutí, Rozsudek

§ 128 odst. 1, 2 tr. ř.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2023, sp. zn. [5 Tdo 459/2023](#), ECLI:CZ:NS:2023:5.TDO.459.2023.1

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného J. P. podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. ohledně tohoto obviněného a s přiměřeným použitím § 261 tr. ř. také ohledně obviněných V. P., M. P. a M. Š. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 12. 2022, sp. zn. 1 To 7/2022, a jemu předcházející rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 6. 10. 2021, sp. zn. 46 T 11/2018, podle § 265k odst. 2 věta druhá tr. ř. zrušil i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1, 3 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Brně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl v jiném složení senátu.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 6. 10. 2021, sp. zn. 46 T 11/2018, byl obviněný V. P. uznán vinným pod bodem I) zločinem zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), f) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „tr. zákoník“), spáchaným v jednočinném souběhu se zločinem dotačního podvodu podle § 212 odst. 1, 5 písm. b), c) tr. zákoníku a zločinem poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, 4 písm. b), c) tr. zákoníku (Krajský soud v Brně neoznačil řádně znění tr. zákoníku u § 260, ačkoli bylo toto ustanovení od doby spáchání posuzovaných skutků několikrát novelizováno), pod bodem II) pokusem zločinu dotačního podvodu podle § 21 odst. 1 a § 212 odst. 1, 5 písm. c) tr. zákoníku a pokusem zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 21 odst. 1 a § 260 odst. 1, 4 písm. c) tr. zákoníku spáchanými rovněž v jednočinném souběhu a pod bodem III) přečinem neoprávněného podnikání podle § 251 odst. 1 tr. zákoníku. Dále byli tímtéž rozsudkem uznáni vinnými též spoluobvinění M. P., a to pod bodem III) pomocí k přečinu neoprávněného podnikání podle § 24 odst. 1 písm. c) a § 251 odst. 1 tr. zákoníku, a J. P. a M. Š. pod bodem II) pokusem zločinu dotačního podvodu podle § 21 odst. 1 a § 212 odst. 1, 5 písm. c) tr. zákoníku a pokusem zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 21 odst. 1 a § 260 odst. 1, 4 písm. c) tr. zákoníku, jichž se dopustili v jednočinném souběhu a ve spolupachatelství s obviněným V. P. Za uvedenou trestnou činnost byl obviněný V. P. podle § 329 odst. 2 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku odsouzen k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 6 roků a 6 měsíců, pro jehož výkon ho soud podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou, dále podle § 73 odst. 1, 6 tr. zákoníku k trestu zákazu činnosti spočívajícímu v zákazu výkonu zaměstnání či funkce, v němž rozhoduje jako úřední osoba ve správním řízení, a v zákazu podnikání na základě živnostenského oprávnění na dobu 5 let a podle § 67 odst. 1 a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku také k peněžitému trestu ve výměře 300 denních sazeb po 1 500 Kč, tj. v celkové výměře 450 000 Kč. Obviněnému M. P. krajský soud podle § 251 odst. 1 a § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku uložil trest odnětí svobody v trvání 10 měsíců s podmíněným odkladem jeho výkonu na zkušební dobu v trvání 2 let, podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku trest zákazu činnosti spočívající v zákazu podnikání na základě živnostenského oprávnění na dobu 3 let a podle § 70 odst. 1 tr. zákoníku trest propadnutí věci, a to finančních prostředků specifikovaných ve výroku o trestu. Obviněným J. P. a M. Š. soud podle § 212 odst. 5 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku uložil úhrnné tresty odnětí svobody v trvání 3 let s podmíněným odkladem jejich výkonu podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 2 tr. zákoníku na zkušební dobu v trvání 5, resp. 4 let, oběma obviněným soud dále uložil podle § 67 odst. 1 a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku peněžitý trest, a to ve výměře 200, resp. obviněnému M. Š. 100 denních sazeb po 1 500 Kč, resp. po 1 000 Kč, tedy v celkové výměře 300 000 Kč, resp. 100 000 Kč, přičemž obviněný J. P. byl současně odsouzen ještě podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku k trestu zákazu činnosti spočívajícímu v zákazu výkonu funkce prokuristy „v obchodních korporacích a družstvech“ na dobu 3 let.

2. Citovaný rozsudek Krajského soudu v Brně napadli odvoláním všichni čtyři obvinění. Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že pro lepší srozumitelnost cituje ve svém usnesení označení konkrétních bodů, do nichž Vrchní soud v Olomouci rozčlenil své výroky v napadeném rozhodnutí, přestože tento soud použil poněkud nepřehledně římské číslice jak u svých základních výroků, tak současně u jednotlivých částí vlastního meritorního rozhodnutí.

Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 1. 12. 2022, sp. zn. 1 To 7/2022, z podnětu odvolání obviněných V. P., J. P. a M. Š. pod bodem I. nejprve podle § 258 odst. 1 písm. b), d), odst. 2 tr. ř. částečně zrušil rozsudek krajského soudu, a to pod body I) a II) výroku o vině a ve výroku o trestech uložených těmto obviněným. Dále pak pod bodem II. vrchní soud podle § 259 odst. 3 tr. ř. sám nově rozhodl tak, že uznal obviněného V. P. vinným zločinem zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), f) tr. zákoníku, ve znění zákona č. 333/2020 Sb., zločinem dotačního podvodu podle § 212 odst. 1, 5 písm. b), c) tr. zákoníku, ve znění zákona č. 333/2020 Sb., a zločinem poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, 4 písm. b), c) tr. zákoníku, ve znění zákona č. 333/2020 Sb. [bod II. I) výroku o vině] a pod bodem II. II) vrchní soud nově uznal obviněné V. P., J. P. a M. Š. vinnými pokusem dotačního podvodu podle § 21 odst. 1 a § 212 odst. 1, 5 písm. c) tr. zákoníku, ve znění zákona č. 86/2015 Sb., a pokusem zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 21 odst. 1 a § 260 odst. 1, 4 písm. c) tr. zákoníku, ve znění zákona č. 86/2015 Sb. Vrchní soud v Olomouci dále rozhodl také o trestech těchto obviněných, V. P. za uvedenou trestnou činnost a za přečin neoprávněného podnikání, jímž byl uznán vinným napadeným rozsudkem krajského soudu pod bodem III), odsoudil podle § 329 odst. 2 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 6 let, pro jehož výkon obviněného podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou. Zcela shodně jako soud prvního stupně vrchní soud uložil obviněnému V. P. trest zákazu činnosti a peněžitý trest. Obvinění J. P. a M. Š. byli nově odsouzeni podle § 212 odst. 5 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku každý k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 2 let a 6 měsíců, jejichž výkon soud podmíněně odložil podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku na zkušební dobu v trvání 4 let a 6 měsíců, resp. ohledně obviněného M. Š. 3 let a 6 měsíců. Těmto dvěma obviněným vrchní soud uložil dále peněžité tresty, a to ve stejné výměře, jako byly původně uloženy krajským soudem, a obviněného J. P. odsoudil také k trestu zákazu činnosti, který formuloval stejně, jako soud prvního stupně. Zároveň citovaným rozsudkem Vrchní soud v Olomouci podle § 256 tr. ř. zamítl odvolání obviněného M. P. jako nedůvodné.

3. S ohledem na výsledek dovolacího řízení a především důvod kasačního rozhodnutí považuje Nejvyšší soud za vhodné připomenout, že v posuzované trestní věci bylo u Krajského soudu v Brně původně vedeno společné řízení pod sp. zn. 46 T 11/2018 na podkladě obžaloby Krajského státního zastupitelství v Brně, č. j. 2 KZV 43/2016-354, doručené krajskému soudu dne 3. 12. 2019, jež byla podána nejen na obviněné V. P., M. P., J. P. a M. Š., o jejichž vině a trestu rozhodoval krajský soud shora citovaným rozsudkem, ale rovněž na další čtyři spoluobviněné osoby. Společně s V. P., M. P., J. P. a M. Š. byli ve společném řízení trestně stíháni rovněž obvinění J. K., J. P. [oba pro zločin dotačního podvodu podle § 212 odst. 1, 6 písm. a) tr. zákoníku a zločin poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, 5 tr. zákoníku spáchané ve spolupachatelství s V. P. pod bodem 1) obžaloby], V. Z. ml. pro pomoc ke zločinu dotačního podvodu podle § 24 odst. 1 písm. c) a § 212 odst. 1, 6 písm. a) tr. zákoníku a pomoc ke zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 24 odst. 1 písm. c) a § 260 odst. 1, 5 tr. zákoníku pod bodem 1) obžaloby, a J. B. pro pokus zločinu dotačního podvodu podle § 21 odst. 1 a § 212 odst. 1, 5 písm. c) tr. zákoníku a pokus zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 21 odst. 1 a § 260 odst. 1, 4 písm. c) tr. zákoníku, jichž se měl dopustit skutkem pod bodem 2) obžaloby ve spolupachatelství s V. P., J. P. a M. Š. Ještě před podáním obžaloby v posuzované trestní věci dne 25. 5. 2021 byly pod č. j. 2 KZV 43/2016-450, a č. j. 2 KZV 43/2016-446, uzavřeny dvě dohody o vině a trestu. Jedna mezi státní zástupkyní Krajského státního zastupitelství v Brně a obviněnými J. K., J. P. a V. Z. ml.

a druhá mezi státní zástupkyní Krajského státního zastupitelství v Brně a obviněným J. B. (č. I. 5407 a násl. tr. spisu). Obě tyto dohody o vině a trestu státní zástupkyně předložila soudu prvního stupně u hlavního líčení konaného po podání obžaloby na všechny spoluobviněné dne 31. 5. 2021. Po jeho zahájení soud vyslechl v procesním postavení obžalovaných shora jmenované obviněné, kteří uzavřeli se státní zástupkyní Krajského státního zastupitelství v Brně shora citované dohody o vině a trestu. Před skončením tohoto hlavního líčení rozhodl Krajský soud v Brně usnesením pod sp. zn. 46 T 11/2018 podle § 23 odst. 1 tr. ř. o vyloučení věci obviněných J. K., J. P., V. Z. ml. a J. B. ze společného řízení k samostatnému projednání a rozhodnutí s tím, že vyloučená věc bude nadále vedena pod sp. zn. 46 T 4/2021. Krajský soud v Brně následně rozhodl rozsudkem ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 46 T 4/2021, o schválení předmětných dvou dohod o vině a trestu ze dne 25. 5. 2021, č. j. 2 KZV 43/2016-450, a č. j. 2 KZV 43/2016-446. Na jejich podkladě Krajský soud v Brně uznal obviněné J. K., J. P. vinnými zločinem dotačního podvodu podle § 212 odst. 1, 5 písm. c) tr. zákoníku a zločinem poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1, 4 písm. c) tr. zákoníku spáchanými ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku a obviněného V. Z. ml. za pomoc k oběma těmto zločinům podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku. Za uvedené zločiny, resp. pomoc k nim uložil krajský soud podle § 212 odst. 5 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku všem obviněným úhrnné tresty odnětí svobody v trvání 3, resp. 2 let ohledně V. Z. ml., jejichž výkon soud podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání 5, resp. 4 let ohledně J. P., a dále uložil všem obviněným také peněžité tresty v celkové výměře 500 000 Kč, resp. 100 000 Kč ohledně J. P. Citovaný rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 30. 6. 2021 nabyl právní moci v den jeho vyhlášení. Obviněného J. B. uznal soud tímtéž rozsudkem vinným pokusem zločinu dotačního podvodu podle § 21 odst. 1 a § 212 odst. 1, 5 písm. c) tr. zákoníku a pokusem zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 21 odst. 1 a § 260 odst. 1, 4 písm. c) tr. zákoníku, za což jej odsoudil podle § 212 odst. 5 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 30 měsíců s podmíněným odkladem jeho výkonu na zkušební dobu v trvání 3 let a k peněžitému trestu v celkové výměře 30 000 Kč s tím, že peněžitý trest bude zaplacen ve 24 měsíčních splátkách po 1 250 Kč vždy do 15. dne v měsíci. V původní trestní věci tak bylo následně u Krajského soudu v Brně vedeno trestní stíhání pod sp. zn. 46 T 11/2018 již pouze ohledně obviněných V. P., M. P., J. P. a M. Š.

4. Protože skutkové okolnosti jednotlivých trestných činů jsou všem dovolatelům dostatečně známy a také s ohledem na zrušení dovoláními napadených rozhodnutí, Nejvyšší soud nebude ani stručně rekapitulovat skutková zjištění týkající se zločinů, o nichž je vedeno posuzované trestní stíhání obviněných a která jsou popsána v příslušných částech výroků o vině rozsudků soudů prvního i druhého stupně.

II.

Dovolání obviněných a vyjádření k nim

5. Proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 12. 2022, sp. zn. 1 To 7/2022, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 6. 10. 2021, sp. zn. 46 T 11/2018, v celém jejich rozsahu podali dovolání obvinění V. P., M. P. a J. P. Posledně jmenovaný opřel své dovolání o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. b), g), h) a l) tr. ř. Obvinění V. P. a M. P. napadli uvedený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci i jemu předcházející řízení prostřednictvím společného obhájce, a to oba z dovolacích důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g), h), m) tr. ř. Vzhledem k tomu, že ve vztahu k trestnému činu nedovoleného podnikání byla jejich

dovolací argumentace shodná, Nejvyšší soud bude reprodukovat jejich dovolání souhrnně, s ohledem na výsledek dovolacího řízení, resp. důvod kasačního výroku také velmi stručně.

a) Dovolání obviněných V. P. a M. P.

6. Obvinění V. P. a M. P. byli přesvědčeni, že v řízení předcházejícím vydání napadeného rozsudku Vrchního soudu v Olomouci byly dány důvody dovolání v písmenech g) a h), tj. že rozhodná skutková zjištění rozhodující pro naplnění znaků trestného činu jsou v rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech a že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Obviněný V. P. ke skutku pod bodem I) výroku rozsudku vrchního soudu brojil proti skutkovému zjištění o falšování podpisu svědkyně L. K. na dokumentech ze dne 24. 1. 2014. Ve skutečnosti jde o jeho vlastní paraфу, již s vědomím L. K. připojil k jejímu jménu na předmětných listinách ze dne 24. 1. 2014. Rovněž k tomuto skutku obviněný V. P. tvrdil, že nevěděl o skutečném technickém stavu strojů a technologií, tj. že jsou použité, naopak předpokládal, že jde o nová zařízení. V tomto ohledu, stejně jako ve vztahu k jeho paraфám u jména L. K., namítl rozpor rozhodných skutkových zjištění soudů s provedeným dokazováním. Dále tento dovolatel předestřel vlastní interpretaci záznamu telefonních odposlechlů, než jak ji provedly soudy. Oba obvinění brojili proti právnímu posouzení skutku pod bodem III) výroku rozsudku krajského soudu, jímž měli spáchat přečin neoprávněného podnikání podle § 251 odst. 1 tr. zákoníku. Citovali usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2020, sp. zn. [5 Tdo 953/2020](#), z něhož podle obviněných vyplývá, že znak skutkové podstaty podle § 251 odst. 1 tr. zákoníku „ve větším rozsahu“ je podmíněn tím, aby cílem pachatele bylo získat trvalejší zdroj finančních prostředků, což bylo vyloučeno u obviněného V. P., který na rozdíl od obviněného M. P. nepodnikal. Dále obvinění poukázali na výše citované usnesení pátého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu v souvislosti s námitkou proti opomenutí soudu aplikovat zásadu subsidiarity trestní represe a *ultima ratio* na jejich jednání popsané pod bodem III) výroku rozsudku krajského soudu. V trestním řízení došlo podle obviněných k porušení jejich práva na spravedlivý proces, neboť jim ani jejich obhájčům nebyl při skončení vyšetřování předložen celý trestní spis k prostudování podle § 166 odst. 1 tr. ř. Toto pochybení obvinění namítali u soudu prvního stupně, který však rozhodl, že prostudování spisu bude řádně umožněno po podání obžaloby, čímž mělo být pochybení policejního orgánu zhojeno. Na obviněného M. P. krajský soud vyvíjel nátlak a on z toho důvodu upustil od uplatňování svých obhajovacích práv. V průběhu trestního řízení nebyla řádně přezkoumána zákonnost provedených odposlechlů. Nepřiměřenost uloženého trestu potom namítl výhradně obviněný V. P., který jemu uložený nepodmíněný trest odnětí svobody považoval za excesivní, neslučitelný s principem proporcionality trestní represe a v rozporu s povahou a závažností trestné činnosti, jež je mu kladena za vinu. Z uvedených důvodů obvinění M. P. a V. P. shodně navrhli, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil krajskému soudu k novému projednání a rozhodnutí. Dále obvinění předložili alternativní návrh, aby po zrušení dovoláními napadených rozhodnutí Nejvyšší soud zastavil jejich trestní stíhání, případně je zprostil obžaloby. K výzvě krajského soudu oba obvinění prostřednictvím svého obhájce dne 24. 3. 2023 zaslali společné vyjádření, že nesouhlasí s projednáním dovolání v neveřejném zasedání, přičemž toto podání označili jako „doplnění dovolání“.

b) Dovolání obviněného J. P.

7. Shora citované rozsudky Vrchního soudu v Olomouci a Krajského soudu v Brně v celém jejich rozsahu napadl dovoláním také obviněný J. P., který uplatnil dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. b), g), h), l) tr. ř. K dovolacímu důvodu pod písm. b) uvedl, že ve věci rozhodl vyloučený orgán, přičemž důvodem pro vyloučení byla podjatost všech členů trestního senátu 46 T Krajského soudu v Brně. Předseda tohoto senátu a oba přísedící totiž ještě před vyhlášením rozsudku pod sp. zn. 46 T 11/2018 schválili ve vyloučeném řízení pod sp. zn. 46 T 4/2021 dohodu o vině a trestu mezi státní zástupkyní Krajského státního zastupitelství v Brně a původně spoluobviněným J. B., přičemž předseda senátu Mgr. Aleš Novotný v rozsudku o schválení dohody o vině a trestu označoval dovolatele jako „obžalovaného“ a nerozlišoval mezi popsáním jednání osoby, jejíž dohoda o vině a trestu byla schvalována, a jednáním ostatních osob, kteří se měli podílet na shodné trestné činnosti. Popis skutku je v obou rozhodnutích téhož senátu vydaných v samostatných řízeních v podstatě identický. Stejnou výhradu obviněný uplatnil již před odvolacím soudem, který však jeho argumentaci nepřisvědčil a neshledal důvody pro vyloučení ve věci rozhodujících členů senátu 46 T. Obviněný na podporu své námitky odkázal na rozhodovací praxi Evropského soudu pro lidská práva (dále též jen „ESLP“), který opakovaně zaujal stanovisko, že pokud je z procesního důvodu rozhodováno v různých řízeních o společné trestné činnosti více pachatelů a je v souvislosti s tím nutné uvádět i popis jednání ostatních spolupachatelů, ohledně nichž je vedeno samostatné řízení než ohledně obviněného, s nímž je uzavřena schvalovaná dohoda o vině a trestu, je třeba v takovém rozhodnutí jasně formulovat, že skutky ostatních osob uváděných v dohodě o vině a trestu jsou předmětem samostatného řízení a o vině původně spoluobviněných osob nebylo dosud rozhodnuto. Jde o vyjádření principu presumpce nevin, který byl v posuzované věci porušen. Konkrétně obviněný J. P. citoval rozsudek ESLP ze dne 16. 2. 2021 ve věci Meng proti Německu, č. stížnosti [1128/17](#), rozsudek ESLP ze dne 25. 11. 2021 ve věci Mucha proti Německu, č. stížnosti 63073/19, a rozsudek Soudního dvora EU (obviněný nesprávně uváděl ESLP) ze dne 5. 9. 2019 ve věci [C-377/18](#).

8. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. obviněný uplatnil v té variantě, podle níž mezi skutkovými zjištěními soudů a obsahem provedeného dokazování, a to zejména obsahem provedených odposlechů, spatřoval zjevný rozpor. Konkrétně obviněný tvrdil, že žádný z důkazů nesvědčil o úmyslném zavinění, ať v jeho přímé nebo nepřímé formě. Připomněl, že k řádnému zajištění průběhu dotačního řízení vyčlenil jednoho ze zaměstnanců obchodní společnosti B. K., a to spoluobviněného M. Š., v něhož měl absolutní důvěru. Předávací protokol ze dne 3. 6. 2015 vypovídá pouze o předání technického průkazu, klíčů od traktoru a návodu k obsluze v českém jazyce. Přínosná k posouzení subjektivní stránky dovolatele by mohla být výpověď J. B. jako svědka, avšak toho soudy odmítly předvolat, vypovídal pouze v postavení obžalovaného. Soudy nevyhověly ani návrhu státní zástupkyně na slyšení svědka A. K., zaměstnance obchodní společnosti B. K., který administroval reklamaci traktoru a jeho součástí. Zopakoval, že žádný z provedených důkazů nesvědčí o jeho úmyslném zavinění, resp. o jeho seznámení se s obsahem žádosti o proplacení výdajů, neboť žádost vyplňoval V. P. a přílohy byly pořízeny J. B. Další výtky obviněného J. P. mířily proti způsobu, jakým byly před soudem provedeny odposlechy telefonních hovorů, a totiž pouhým předložením příslušných svazků trestního spisu. Právní nauka i judikatura však považují odposlechy za řádně provedený důkaz teprve přehráním nosiče, na němž jsou zachyceny. Na nutnost přehrání odposlechů před soudem v posuzované trestní věci upozornil i policejní

orgán, a to vzhledem ke skutečnosti, že nejsou k dispozici jejich doslovné přepisy. K tomu obviněný odkázal také na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. [3 Tdo 886/2019](#), podle něhož soud musí zjišťovat rozhodné skutečnosti z pramene jim nejbližšího. V souvislosti s tím, že obviněný nepovažoval přepis obsahu odposlechů za relevantní důkaz, ohradil se proti nesprávnému poučení jeho osoby soudem při předložení trestního spisu u hlavního líčení dne 31. 5. 2020. Zcela stručně s odkazem na svou argumentaci v předchozích částech dovolání obviněný J. P. s poukazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. brojil proti naplnění subjektivní stránky obou pokusů trestných činů dotačního podvodu a poškození finančních zájmů Evropské unie.

9. Vadný postup odvolacího soudu odpovídající dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. je podle obviněného naplněn v té alternativě, podle níž výrok napadeného rozsudku je neúplný. Obviněný tuto neúplnost spatřuje v tom, že předseda senátu Vrchního soudu v Olomouci vyhlásil napadený rozsudek v části popisu skutku pouhým odkazem na výrok rozsudku Krajského soudu v Brně. Takový způsob vyhlášení celého skutku je v rozporu se zákonem, konkrétně s ustanovením § 128 odst. 2 tr. ř. Předseda senátu rovněž nerespektoval § 129 odst. 1 tr. ř., neboť v důsledku uvedené formy vyhlášení výroku rozsudku nejsou písemné vyhotovení rozsudku a protokol o veřejném zasedání ze dne 1. 12. 2022 obsahově ve shodě. Dále pak obviněný odkazem na § 265o odst. 1 tr. ř. požádal Nejvyšší soud o odklad výkonu dovoláním napadeného rozhodnutí, neboť jemu uložený trest zákazu činnosti a peněžitý trest významně ohrožují jeho podnikatelské aktivity a mohou vést i ke vzniku škody v řádech stovek milionů Kč.

10. Na závěr svého dovolání obviněný J. P. navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně i rozsudek Vrchního soudu v Olomouci a věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí s nařízením, aby věc projednal v jiném složení senátu. Dne 24. 4. 2023, tj. poslední den lhůty pro podání dovolání, bylo krajskému soudu doručeno doplnění dovolání obviněného J. P., který rozšířil svůj mimořádný opravný prostředek o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. Ve vztahu k tomuto důvodu obviněný namítl porušení jeho práva na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a práva na spravedlivý proces (dále též jen "Listina") podle § 36 odst. 1 Listiny, resp. podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod (dále též jen "Úmluva"). Konkrétně vytkl soudu prvního stupně netransparentní způsob obsazení senátu 46 T, a to přísedících Ivana Procházky a JUDr. Mileny Vostálové, kteří byli vybráni ze seznamu na podkladě vágních pravidel přidělování přísedících jednotlivým senátům. Obsazení senátu 46 T označil za nepřezkoumatelné, zejména pokud mezi uvedenými dvěma přísedícími je ve jmenném seznamu uvedeno dalších 6 osob přísedících. V takovém postupu obviněný tedy spatřoval libovůli soudu prvního stupně, v jejímž důsledku bylo porušeno jeho právo na zákonného soudce.

c) Vyjádření k dovoláním

11. K dovolání obviněných se vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“), který tak učinil jedním podáním, v jehož úvodu nejprve připomněl průběh řízení před soudy obou stupňů. Následně postupně shrnul dovolací argumentaci každého z dovolatelů a poté se k jednotlivým výhradám obviněných rozčleněných podle uplatněných dovolacích důvodů souhrnně vyjádřil. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1

písm. a) tr. ř. státní zástupce nepovažoval za naplněný, protože přisedící byli vybráni ze seznamu obsaženého v rozvrhu práce Krajského soudu v Brně, který je veřejnosti přístupný, a poukázal na to, že zákonné požadavky na určení konkrétních přisedících jsou méně specifikované než na určení konkrétního soudce, resp. předsedu senátu. Právo na zákonného soudce tedy nebylo obviněnému J. P. ani dalším obviněným upřeno. Podle státního zástupce nebyla důvodná ani námitka proti rozhodnutí ve věci vyloučeným soudem, resp. soudcem, která byla uplatněna opět obviněným J. P., a to pod dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. Důvody pro vyloučení soudce jsou taxativně vyjmenovány v ustanovení § 30 tr. ř. a nelze je extenzivním výkladem rozšiřovat. Pokud obviněný J. P. stejně jako v odvolacím řízení vytýkal podjatost senátu krajského soudu 46 T s odkazem na judikaturu ESLP, státní zástupce mu shodně s odvolacím soudem, na jehož odůvodnění rozsudku odkázal, nepřisvědčil. Byl toho názoru, že použité formulace v pravomocném výroku rozhodnutí o schválení dohody o vině a trestu v oddělené věci nepředstavují porušení presumpce nevinoty obviněného J. P. ani dalších obviněných, proto neshledal důvody pro vyslovení podjatosti rozhodujícího senátu Krajského soudu v Brně. Co se týká dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., podle státního zástupce nenastala žádná ze situací, jež tento důvod dovolání předpokládá, zjevný rozpor mezi rozhodnými skutečnostmi a obsahem důkazů ani jiné procesní nedostatky v trestním řízení neshledal. Námitkám proti nesprávnému právnímu posouzení skutku státní zástupce rovněž nepřisvědčil. Znak skutkové podstaty trestného činu neoprávněného podnikání, „ve větším rozsahu“, měl za naplněný, neboť jednání obviněného V. P. směřovalo k dosažení finančního prospěchu. Nesouhlasil ani s obviněnými V. P. a M. P., že ve vztahu ke skutku kvalifikovanému jako trestný čin neoprávněného podnikání soudy měly aplikovat zásadu subsidiarity trestní represe, podle státního zástupce pro takový postup nebyl jakýkoli důvod. Výhrady obviněného J. P. proti úmyslnému zavinění nebyly blíže upřesněny, dovolatel pouze odkázal na konkrétní argumenty k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jež však státní zástupce neshledal opodstatněnými. K námitce obviněného J. P. proti neúplnému výroku rozhodnutí, kterou obviněný správně podřadil pod dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., státní zástupce vysvětlil, že jemu není dostupný zvukový záznam, z něhož je možné zjistit znění vyhlášeného výroku. Státní zástupce měl k dispozici protokol o veřejném zasedání, který však o neúplném nebo chybějícím výroku nevyovídá. Obecně k této otázce souhlasil s dovolatelem, že odvolací soud by neměl ve výroku o vině odkázat na popis skutkových okolností uvedených v předcházejícím (zrušeném) rozsudku, avšak zároveň nepovažoval takové eventuální pochybení odvolacího soudu za důvod pro zrušení dovoláním napadeného rozhodnutí, neboť případnou vadu lze zhojit v rámci přezkumné činnosti dovolacího soudu tak, že dovolací soud buď zajistí nezbytnou nápravu podle § 265l odst. 2 tr. ř. (přikáže odvolacímu soudu doplnit neúplný výrok), anebo dovolací soud sám podle § 265m odst. 1 tr. ř. neúplný výrok doplní. Jestliže obvinění V. P. a M. P. shodně uplatnili dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. v jeho druhé alternativě, potom státní zástupce upozornil na to, že formálně jej mohl využít pouze obviněný M. P., neboť odvolání obviněného V. P. bylo částečně vyhověno a jeho odvolání tudíž nebylo zamítnuto, což je podmínkou pro řádné uplatnění citovaného důvodu. Ostatní námitky obviněných nebylo možné podle názoru státního zástupce podřadit pod žádný z dovolacích důvodů. Šlo o výtky proti postupu policejního orgánu, který po skončení vyšetřování neumožnil obviněným seznámit se s celým trestním spisem, o nařčení předsedy senátu z procesního vydírání a o námitky proti nepřiměřenosti trestu uloženého obviněnému V. P. Vzhledem k tomu státní zástupce Nejvyššímu soudu navrhl, aby dovolání všech obviněných odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněná, a připojil souhlas podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.

s rozhodnutím dovolacího soudu v neveřejném zasedání i pro případ jiného než navrhovaného rozhodnutí.

III.

Posouzení důvodnosti dovolání

a) Obecná východiska

12. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení, a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označeným dovolacím důvodům.

13. Obecně lze uvést, že dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. spočívá ve dvou procesních vadách, a to že ve věci rozhodl věcně nepřislušný soud a dále soud, který nebyl náležitě obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodl senát nebo rozhodl soud vyššího stupně. Obviněný J. P. výslovně neoznačil jednu z obou variant, protože však brojil proti obsazení senátu krajského soudu konkrétními dvěma přísedícími, lze dovést, že mínil uplatnit druhou z uvedených variant. Soud není náležitě obsazen, jestliže obsazení soudu je v rozporu s ustanoveními § 27, § 31 a § 35 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů, ve znění pozdějších předpisů. Jde o případy, v nichž namísto senátu rozhodoval samosoudce nebo pokud byl senát složen z předsedy a přísedících, přestože správně měl rozhodovat ve složení pouze ze soudců nebo opačně, dále pokud senát rozhodoval v neúplném složení, na rozhodování se podílel soudce, který nebyl náhradním soudcem podle § 197 tr. ř., nebo soudce, který byl dočasně přidělen k jinému soudu (srov. rozhodnutí č. [36/2012-II.](#) Sb. rozh. tr.).

14. Naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. je podmíněno tím, aby ve věci rozhodl vyloučený orgán, za současného splnění podmínky, že tato okolnost nebyla dovolateli v původním řízení známa anebo jím byla namítnuta již před rozhodnutím orgánu druhého stupně. Vyloučený orgán blíže specifikuje ustanovení § 30 tr. ř. Podle § 30 odst. 1 tr. ř. je z vykonávání úkonů trestního řízení vyloučen soudce nebo přísedící a další osoby, jestliže u nich lze mít pochybnosti, že pro poměr k projednávané věci nebo k osobám, jichž se úkon přímo dotýká, k jejich obhájcům, zákonným zástupcům, opatrovníkům a zmocněncům, nebo pro poměr k jinému orgánu činném v trestním řízení nemůže nestranně rozhodovat. V následujících odstavcích § 30 tr. ř. jsou uvedeny další důvody pro vyloučení orgánů činných v trestním řízení z úkonů trestního řízení, jež však nejsou pro aktuální dovolací řízení relevantní. Aby se však jednalo o naplnění tohoto dovolacího důvodu, musí to být právě vyloučený orgán, který vydal meritorní rozhodnutí, jež je napadáno předmětným dovoláním. Pod citovaný důvod dovolání tedy nebudou spadat dovolání namítající účast některých z vyloučených osob podle § 30 tr. ř. na předchozích stádiích trestního řízení ani situace, v nichž vyloučený orgán učinil jiné rozhodnutí než rozhodnutí ve věci samé. Dále nelze tento důvod úspěšně uplatnit, pokud dovolatel o tom, že ve věci rozhodl vyloučený orgán, věděl v původním řízení a nenamítl tuto okolnost před rozhodnutím orgánu druhého stupně.

15. Dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možné podat, jestliže rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované

podstatné důkazy. Tento dovolací důvod byl včleněn do taxativního výčtu dovolacích důvodů s účinností od 1. 1. 2022 zákonem č. 220/2021 Sb. Při posuzování důvodnosti uplatněných námitek ve vztahu k uvedenému dovolacímu důvodu je důležité skutečně pečlivě hodnotit, jaký význam mohly mít případné vady dokazování na výsledek trestního řízení, eventuálně na zachování práva obviněného na spravedlivý proces. Tento dovolací důvod tak nemohou naplnit jen obecně formulované výhrady proti způsobu hodnocení důkazů soudy prvního či druhého stupně, nebo na nedostatečný rozsah dokazování a již vůbec nelze akceptovat námitky, které jsou primárně založeny na jiné verzi skutkového stavu, než kterou dovodily soudy, pokud z nich není zřejmý evidentní rozpor mezi obsahem důkazů a jejich hodnocením soudy.

16. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je určen k nápravě vyjmenovaných rozhodnutí, která spočívají na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Vadou, která je prostřednictvím tohoto důvodu dovolání vytýkána, je proto jen nesprávné použití ustanovení hmotného práva, typicky trestního zákoníku, případně na něj navazujících hmotněprávních norem mimo oblast trestního práva. K výkladu tohoto dovolacího důvodu Nejvyšší soud připomíná, že je dán tehdy, jestliže soudy zjištěný skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplnuje znaky žádného trestného činu. Nesprávné právní posouzení skutku může spočívat i v okolnosti, že rozhodná skutková zjištění neposkytují dostatečný podklad k závěru o tom, zda je stíhaný skutek vůbec trestným činem, popřípadě o jaký trestný čin jde. Podobně to platí o jiném nesprávném hmotněprávním posouzení, které lze dovodit pouze za situace, pokud byla určitá skutková okolnost posouzena podle jiného ustanovení hmotného práva, než jaké na ni dopadalo.

17. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. spočívá ve dvou alternativách. Podle první z nich je tento dovolací důvod naplněn, pokud v rozhodnutí určitý výrok chybí, tj. nebyli vůbec učiněn, ač se tak mělo stát, podle druhé alternativy jde o případ, když konkrétní výrok sice byl učiněn, ale není úplný, protože neobsahuje některou z podstatných zákonných náležitostí (viz např. § 120 odst. 3 tr. ř.).

18. Předpokladem pro uplatnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. v jeho obou alternativách je, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., což se v případě dovolatelů V. P. a M. P., kteří uplatnili tento dovolací důvod, stalo pouze ve vztahu k odvolání obviněného M. P., jak správně podotkl státní zástupce ve vyjádření k dovoláním. Pouze tento obviněný tak byl z formálních hledisek oprávněn opřít své námitky o druhou variantu dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř., a to současně ve spojení s dalším z důvodů vyjmenovaných pod písm. a) až l) téhož ustanovení.

19. Nejvyšší soud na podkladě obsahu trestního spisu musel přisvědčit primárně námitkám, které obviněný J. P. podřadil dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř., neboť nejenže mu odpovídaly, ale byly důvodné. Na jejich podkladě bylo nezbytné zrušit rozhodnutí soudů obou stupňů v celém rozsahu, a to za použití zásady *beneficium cohaesionis* i ohledně dalších spoluobviněných, a vrátit věc do stadia řízení před soudem prvního stupně. Nejvyšší soud se tedy z důvodu předčasnosti vypořádání dovolacích námitek podrobněji

nebude (až na uvedené výjimky) zabývat ostatními výhradami všech dovolatelů, neboť mohou být uplatněny v rámci nového hlavního líčení, resp. odvolacího řízení.

b) K dovolacím námitkám

20. Zcela zásadní a podle Nejvyššího soudu důvodnou námitku proti nestrannosti členů senátu 46 T Krajského soudu v Brně, týkající se porušení pravidla presumpce neviny, uplatnil v dovolacím řízení obviněný J. P. Tento senát složený z předsedy senátu Mgr. Aleše Novotného a přísedících JUDr. Mileny Vostalové a Ivana Procházky, rozhodoval jako soud prvního stupně o vině a trestu obviněného a byl obsazen naprosto stejně, jako ve věci, jež byla vyloučena k samostatnému projednání a rozhodnutí z původního společného řízení, a v níž došlo ke schválení dohod o vině a trestu spoluobviněných J. K., J. P., V. Z. ml. a J. B., jak bylo uvedeno shora pod bodem 3. tohoto usnesení. Obviněný J. P. přitom vyloučení uvedeného senátu krajského soudu pro jeho podjatost namítal již v řízení před odvolacím soudem, což je mj. podmínkou pro úspěšné uplatnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř., jež tedy byla splněna. Nutno podotknout, že Vrchní soud v Olomouci se s touto výtkou vypořádal v bodech 21. a 22. odůvodnění svého rozsudku, ale jeho úvahy posoudil Nejvyšší soud jako nesprávné. Odvolací soud si byl plně vědom rozhodovací praxe Evropského soudu pro lidská práva i směrnice Evropského parlamentu a Rady EU č. 2016/343, přesto dospěl k závěru, že způsob, jakým je popsán skutek v rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 46 T 4/2021, jímž došlo mj. ke schválení předmětných dohod o vině trestu původně spoluobviněných osob, nevyloučil tentýž senát 46 T Krajského soudu v Brně z konání řízení a k vydání odsuzujícího rozsudku ohledně obviněných V. P., J. P. a M. Š. S takovým závěrem Vrchního soudu v Olomouci jako soudu druhého stupně se však Nejvyšší soud z níže uvedených důvodů neztotožnil.

21. Primárně je nutné zdůraznit význam práva obviněného na spravedlivý (fair) proces zakotveného v čl. 36 odst. 1 Listiny a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy, na něž je nezbytné brát zřetel v průběhu celého trestního řízení. Nedílnou součástí tohoto práva je záruka, aby ve věci rozhodoval nezávislý a nestranný soudce, přičemž nestrannost a nezaujatost soudce je jedním z hlavních předpokladů spravedlivého rozhodování a jednou z hlavních premis důvěry občanů a jiných subjektů práva v právo a právní stát. Nestranností soudce je rozuměna nepodjatost rozhodujícího subjektu ve vztahu ke konkrétním účastníkům či k předmětu řízení a rozlišujeme u nestrannosti její subjektivní a objektivní rovinu. V subjektivní rovině je vyjádřen vnitřní psychický vztah soudce k projednávané věci v širším smyslu (zahrnuje vztah k předmětu řízení, účastníkům řízení, jejich právním zástupcům atd.), o němž je schopen relativně přesně referovat pouze soudce sám. Objektivní rovina nestrannosti soudce odráží, zda reálně (ne)existují objektivní okolnosti, které by mohly objektivně vést k legitimním pochybnostem o tom, že soudce určitým nikoliv nezaujatým vztahem k věci disponuje (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. [I.ÚS 371/04](#), uveřejněný pod č. 121 ve svazku 34 Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu). Také Evropský soud pro lidská práva ve své judikatuře vychází z dvojího testu nestrannosti soudce, a to ze subjektivního a objektivního testu (srov. rozsudek ze dne 22. 4. 1994 ve věci Saraiva de Carvalho vs. Portugalsko, č. stížnosti [15651/89](#), nebo rozsudek ze dne 20. 5. 1998 ve věci Gautrin a další vs. Francie, č. stížnosti [21257/93](#), [21258/93](#), [21259/93](#) a [21260/93](#)). Současně platí, že vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci má být založeno nikoliv na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnost o jeho nepodjatosti.

22. V posuzované trestní věci obviněný J. P. zpochybnil nestrannost senátu krajského soudu, který ve stejném složení v prvním stupni rozhodoval o vině a trestech dovolatelů, ačkoli dříve již rozsudkem schválil dohody o vině a trestech ostatních spoluobviněných, přičemž skutky popsané ve schválených dohodách jsou mj. ohledně dovolatelů formulovány shodně s obžalobou. Výroky o vině obviněných, účastníků dohod o vině a trestu zahrnují proto okolnosti jednání dovolatelů způsobem, který podle obviněného J. P. svědčí o předjímání naplnění jejich trestní odpovědnosti za trestnou činnost kvalifikovanou právě až později v rozsudku ze dne 6. 10. 2021, sp. zn. 46 T 11/2018. K řešené otázce se na úrovni komunitárního práva vztahuje Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/343 ze dne 9. 3. 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce neviny a právo být přítomen při trestním řízení před soudem (dále též jen „Směrnice“). Tato Směrnice ukládá členským státům Evropské unie zajistit, aby byla podezřelá nebo obviněná osoba považována za nevinnou, dokud její vina nebyla prokázána zákonným způsobem (čl. 3), a aby přijaly opatření nezbytná k zajištění toho, aby do doby prokázání viny podezřelý nebo obviněný osobě zákonným způsobem nebyla tato osoba ve veřejných prohlášeních orgánů veřejné moci a soudních rozhodnutích jiných než o vině, označována za vinnou (čl. 4 odst. 1 citované Směrnice). Směrnice však, jak konstatoval Soudní dvůr Evropské unie v rozsudku ze dne 5. 9. 2019 ve věci [C-377/18](#), neobsahuje konkrétní vodítka pro určení, zda je či není určitá osoba v soudním rozhodnutí označena za vinnou ve smyslu čl. 4 odst. 1 Směrnice. Proto Soudní dvůr Evropské unie pro daný účel, tj. jak vyložit čl. 4 odst. 1 Směrnice, odkázal na judikaturu ESLP týkající se čl. 6 odst. 2 Úmluvy. ESLP zaujal ve své rozhodovací praxi právní názor, že zásada presumpce neviny je porušena, jestliže soudní rozhodnutí či úřední akt týkající se osoby obviněného v případě, že nebyl vydán pravomocný odsuzující rozsudek, jasným způsobem konstatuje, že dotčená osoba spáchala předmětný trestný čin. ESLP přitom zdůraznil význam formulace zvolené soudními orgány, ale i význam konkrétních okolností, za jakých byla tato formulace použita, a povahy či kontextu předmětného řízení. Ačkoli ESLP uznal, že ve složitých trestních řízeních, která se týkají více podezřelých, kteří nemohou být souzeni společně, je možné, že za účelem posouzení viny obviněných je nezbytné zmínit účast třetích osob, o jejichž vině může být rozhodováno samostatně, přesto trval na tom, že soud by neměl uvést více informací, než je nezbytné k analyzování právní odpovědnosti osob, o nichž aktuálně rozhoduje. Také odůvodnění soudních rozhodnutí musí být formulováno tak, aby se zabránilo možnému předčasnému rozhodnutí o vině dotčených třetích osob, což by později mohlo ohrozit spravedlivé posouzení obvinění vznesených proti nim v jiném řízení (srov. zejména rozsudek ESLP ze dne 27. 2. 2014 ve věci Karaman proti Německu, č. stížnosti [17103/10](#), rozsudek ESLP ze dne 23. 2. 2016 ve věci Navalnyj a Oficerov proti Rusku, č. stížnosti [46632/13 a 28671/14](#)). Významným argumentem pro tento výklad je také skutečnost, že další osoby, které nejsou účastníky řízení, o nichž se soudy (jiné orgány) zmiňují, jsou zbaveny možnosti jakékoli obrany proti tvrzení soudního či jiného orgánu o jejich účasti na trestné činnosti (srov. opět rozsudek ESLP ze dne 27. 2. 2014 ve věci Karaman proti Německu, č. stížnosti [17103/10](#)). Soudní dvůr Evropské unie k řešené otázce v podstatě shrnul své úvahy v jeho rozsudku ze dne 5. 9. 2019 ve věci [C-377/18](#) tak, že čl. 4 odst. 1 Směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání, aby dohoda, v níž obviněný doznává svou vinu výměnou za snížení trestu a která musí být schválena vnitrostátním soudem, výslovně jmenovala jako spolupachatele dotčeného trestného činu nejen tuto osobu, ale i další obviněné, kteří svou vinu nedoznali a je proti nim vedeno samostatné trestní řízení, je-li jejich uvedení v této dohodě nezbytné ke kvalifikaci právní odpovědnosti osoby, která uvedenou dohodu uzavřela, a uvádí-li tato dohoda jasným způsobem, že tyto jiné osoby jsou stíhány

v rámci samostatného trestního řízení a jejich vina nebyla zákonným způsobem prokázána. Jde o určité vodítko pro dodržení čl. 4 odst. 1 Směrnice, který sice primárně nebrání tomu, aby v dohodě o vině a trestu byla zmíněna účast jiných obviněných, avšak pouze při dodržení minimálně dvou stěžejních sdělení, tedy že tyto jiné osoby jsou stíhány v rámci samostatného trestního řízení a jejich vina zatím nebyla zákonným způsobem prokázána.

23. Co se týká další judikatury ESLP vztahující se k řešené otázce presumpce nevinu a nestrannosti rozhodujícího orgánu, sám dovolatel J. P. citoval také rozsudek ESLP ze dne 25. 11. 2021 ve věci Mucha proti Slovensku, č. stížnosti [63703/19](#). V tomto rozsudku z poslední doby se ESLP zabýval otázkou, jestli v případě stěžovatele nedošlo k porušení jeho práva na projednání věci nestranným soudem a práva na presumpci nevinu ve smyslu čl. 6 Úmluvy tím, že byl za trestné činy odsouzen stejným senátem, který předtím schválil dohodu o vině a trestu ohledně dalších osob, které se k těmto trestným činům samy doznaly. ESLP dospěl k závěru, že odsuzující rozsudky schvalující dohody o vině a trestu spolupachatelů stěžovatele byly vzhledem ke svému znění na újmu stěžovatelovy presumpce nevinu, neboť obsahovaly podrobný popis skutků, kterými měli procesně dosud „nevinní obvinění“ spolupachatelé trestné činy spáchat, včetně role, kterou v nich hrál stěžovatel jako spolupachatel, a dále proto, že přesný popis některých jimi spáchaných trestných činů byl shodný s přesným skutkovým popisem trestných činů připisovaných stěžovateli. Ačkoli rozsudek schvalující dohody o vině a trestu neobsahuje samotný závěr o vině stěžovatele, je třeba na něj nahlížet se zřetelem ke znakům skutkových podstat daných trestných činů. ESLP dále rozsudku schvalujícímu dohody o vině a trestu vytkl, že se v něm nikde neobjevuje žádná formulace ani jiné vysvětlení v tom smyslu, že stěžovatelova vina nebyla dosud pravomocně prokázána. Zásadní rozdíl je totiž třeba činit mezi tvrzením, že někdo je pouze podezřelý ze spáchání trestného činu, a jasným prohlášením, že se dotyčná osoba dopustila daného trestného činu, aniž byla pravomocně odsouzena (srov. bod 57. citovaného rozsudku). ESLP ve věci [Mucha proti Slovensku](#) s odkazem na shora citovaný rozsudek téhož soudu ze dne 27. 2. 2014 ve věci Karaman proti Německu, č. stížnosti [17103/10](#), připustil, že ve složitých trestních řízeních vedených proti více osobám, které nejsou souzeny společně, může být vyjádření soudu prvního stupně o účasti třetích osob, o jejichž vině bude rozhodnuto později, nezbytné pro posouzení viny souzených osob. Zároveň však zdůraznil, že pokud mají být takové skutečnosti uvedeny, soud by neměl poskytnout více informací, než je nutné pro posouzení právní odpovědnosti obviněných, přičemž ve věci [Mucha proti Slovensku](#) ESLP zpochybnil nutnost stěžovatele individuálně označit, pro právní kvalifikaci žalovaných skutků postačovalo uvést účast spolupachatele se specifickým postavením nebo úlohou (srov. body 58., 59. citovaného rozsudku). Odsouzení stěžovatelových spolupachatelů za trestné činy na základě popisu skutků, které byly formulovány soudem prvního stupně v rozsudku o schválení dohod o vině a trestu stejně jako později v rozsudku odsuzujícím stěžovatele za jím spáchané trestné činy (tj. včetně konkrétního vymezení role stěžovatele) v zásadě tedy mohlo vyvolat pochybnosti, zda soud nepředjímal otázku o tom, jestli stěžovatel naplnil všechny podmínky nezbytné k závěru o jeho vině (srov. bod 55. citovaného rozsudku). Na tomto místě lze předeslat, že v uvedeném ohledu existuje nepopíratelná paralela s věcí dovolatelů, jejichž konkrétní účast včetně jejich vědomostní složky zavinění byla vyjádřena právě již v rozsudku krajského soudu, jímž byly schváleny dohody o vině a trestu těch obviněných, kteří se k trestné činnosti na rozdíl od dovolatelů doznali (více k tomu viz níže). Dále je možné při posuzování otázky nestrannosti soudu a respektování práva na presumpci nevinu vycházet z rozsudků ESLP ze dne 16. 2. 2021 ve věci Meng proti Německu, č. stížnosti [1128/17](#),

ze dne 12. 11. 2019 ve věci Adamčo proti Slovensku, č. stížnosti [45084/14](#), ze dne 5. 7. 2001 ve věci Erdem proti Německu, č. stížnosti [38321/97](#), aj., nebo z judikatury Soudního dvora Evropské unie (např. rozsudek ze dne 18. 3. 2021 ve věci [C 440/19](#), nebo výše již citovaný rozsudek ze dne 5. 9. 2019 ve věci [C-377/18](#)). Také Nejvyšší soud se nedávno vyjádřil k výkladu zásady presumpce nevinny v odděleně vedených řízeních spolupachatelů s respektem k citované judikatuře evropských soudů, a to ve svém usnesení ze dne 23. 3. 2023, sp. zn. [11 Tdo 1025/2022](#) (srov. odůvodnění tohoto rozhodnutí).

24. Ustálená rozhodovací praxe ESLP a Soudního dvora Evropské unie tedy pro případy, v nichž se týž soudce mj. podílí jak na předchozích rozhodnutích o vině skupiny spoluobviněných, tak na pozdějším rozhodnutí o vině dalších spoluobviněných, vyžaduje, aby soud předcházel vzniku objektivně oprávněných pochybností o nestrannosti rozhodujícího senátu, resp. soudce. Dosáhnout toho lze kromě dalšího pečlivým odlišením osoby obviněného, o jehož vině není rozhodováno, a o jeho konkrétní účasti na společné trestné činnosti tak, aby bylo zřejmé, že jeho vina není aktuálně posuzována. K tomu je třeba zvolit takovou formulaci skutkových zjištění a popisu účasti tohoto obviněného na trestném jednání, která bude předcházet jakémukoli možnému předběžnému úsudku o vině dotčené osoby, resp. o naplnění subjektivní a objektivní stránky daného trestného činu ohledně jeho osoby. Zejména ve shodě s citovaným rozsudkem ESLP ve věci [Mucha proti Slovensku](#) Nejvyšší soud konstatuje, že v posuzované trestní věci obviněných V. P., M. P., J. P. a M. Š. soud prvního stupně uvedeným požadavkům naprosto nedostál. Obviněný J. P. ve svém dovolání brojil proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 46 T 4/2021, jestliže jím soud schválil dohodu o vině a trestu uzavřenou mezi J. B. a státní zástupkyní (nebrojil tedy proti té části rozsudku, jímž byla schválena dohoda o vině a trestu státní zástupkyně s obviněnými J. K., J. P. a V. Z. ml.), protože se ho týkal skutek, na němž se měl podílet právě s J. B. Pro zřetelné znázornění nesprávného postupu příslušného senátu Krajského soudu v Brně je možné ocitovat některé pasáže přímo z výroku rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30. 6. 2021, v němž je ohledně viny obviněného J. B. uvedeno, že tento obviněný (jehož dohoda o vině a trestu uzavřená se státní zástupkyní byla citovaným rozsudkem krajského soudu schválena) „...společně s V. P., nar. XY, M. Š., nar. XY, a J. P., nar. XY, nejméně v období od 9. 2. 2015 do 29. 6. 2015 v Olomouci, Praze a dalších dosud neustanovených místech v České republice v souvislosti s přiznanou dotací z Programu rozvoje venkova ČR na období 2007–2013 (dále jen „PRV“), opatření: Investice do lesů, název projektu: XY, žadatel: společnost B. K., IČ: XY,..., vykonával činnost směřující k získání dotace, kdy společně s obžalovanými V. P., M. Š. a J. P. úmyslně zmanipuloval zadávací řízení na výběr dodavatele předmětu dotace žadatele společnosti B. K., IČ: XY, a v rozporu s Pravidly pro poskytování dotace na projekty Programu rozvoje venkova ČR na období 2007–2013 (dále jen „Pravidla“) pro 22. kolo příjmů žádostí, vydané Ministerstvem zemědělství pod č.j. 87207/2014-MZE-14112, úmyslně vyhotovil doklady s nesprávnými a hrubě zkreslenými údaji, tak, že poté, co dne 9. 2. 2015 V. P. s vědomím M. Š. a J. P., na základě Smlouvy o dílo č. 1/2015, uzavřené mezi firmou M. P., IČ: XY, a společností B. K. vyhotovil jménem firmy M. P. v elektronické podobě dokument „Žádost o dotaci“ (dále jen „ŽOD“) na projekt z PRV a tuto s vědomím M. Š. a na žádost J. P. odeslal na SZIF RO v Olomouci, kde došlo téhož dne k její registraci,...“. Součástí výroku o vině obviněného J. B. bylo také právní posouzení jeho jednání jako spáchaného ve spolupachatelství, a to, jak je patrné z tzv. skutkové věty, právě s dalšími obviněnými J. P., M. Š. a V. P. Krajský soud v Brně tedy evidentně vůbec neodlišil procesní postavení obviněného J. P. (a také obviněných M. Š. a V. P.), žádným způsobem ani nenaznačil, že jde o osoby,

o jejichž vině teprve bude rozhodováno samostatným rozhodnutím a u nichž nelze předjímat naplnění znaků skutkových podstat trestných činů dotačního podvodu a poškození finančních zájmů Evropské unie ve stadiu pokusu. Vedle toho soud zjevně nevyhověl ani požadavku vyplývajícího z judikatury ESLP na korekci znění skutku, v jehož rámci by správně neměl být vymezen způsob, jakým se další osoby, o jejichž vině není rozhodováno, podílely na trestné činnosti. Naopak soud prvního stupně opakovaně užil takové slovní formulace, které vzbuzují poměrně jasnou predikci konkrétního zapojení spoluobviněných J. P., M. Š. a V. P. do posuzované trestné činnosti, přestože o jejich trestní odpovědnosti bylo meritorně rozhodováno až v pozdější fázi trestního řízení (než v rámci rozhodování o schválení dohod o vině a trestu dne 30. 6. 2021). Z těchto důvodů nelze než uzavřít, že soud prvního stupně v rámci rozhodování o schválení dohod o vině a trestu nectil presumpci nevinu spoluobviněných J. P., V. P. a M. Š. ve smyslu § 2 odst. 2 tr. ř., resp. ve smyslu čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (srov. nálezn Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2016, sp. zn. [I. ÚS 1965/15](#), uveřejněný pod č. 15 ve svazku 80 Sb. n. a u.).

č. 10

25. Totožné závěry lze vztáhnout i na tu část citovaného rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 46 T 4/2021, již byla schválena další dohoda o vině a trestu, kterou státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně uzavřela s obviněnými J. K., J. P. a V. Z. ml. Tito obvinění se podle citovaného rozsudku dopustili v jednočinném souběhu zločinů dotačního podvodu a poškození finančních zájmů Evropské unie (resp. obviněný V. Z. ml. se dopustil pomoci k nim), a to ve spolupachatelství tím, že: „...společně s V. P., nar. XY, nejméně v období od 13. 1. 2012 do 22. 4. 2014 v XY, XY a dalších dosud neustanovených místech České republiky J. K., V. Z. st., který však dne XY ve XY zemřel, a J. P. za pomoci V. Z. ml., v souvislosti s přiznanou dotací z Programu rozvoje venkova ČR na období 2007–2013 (dále jen „PRV“), opatření: Diverzifikace činností nezemědělské povahy, záměr: Výstavba a modernizace zařízení na výrobu tvarovaných biopaliv, registrační číslo žádosti: 11/013/3110d/563/000643, název projektu: XY,..., vykonávali činnost směřující k získání dotace v rozporu s pravidly pro poskytování dotace na projekty Programu rozvoje venkova ČR na období 2007–2013,..., dne 10. 1. 2014 J. K. předal V. P. jako zaměstnanci S. R. v Brně na pozici kontrolora projektových podpor, uvedenou „Žádost“ včetně obligatorních příloh s nepravdivými údaji k administraci,..., 24. 1. 2014 J. K. předal V. P. k založení do dotační dokumentace fakturu č. 931010094 ze dne 26. 11. 2013 na částku 12 800 000 Kč bez DPH s předmětem dodávky „XY“, včetně zjišťovacích protokolů, vystavených firmou V. Z. – S., když technologická část předmětu dotace byla fakturována jako nově pořízená za částku 9.805.000 Kč bez DPH, ačkoli oba věděli, že stroje a zařízení technologické části předmětu dotace byly pořízeny jako použité, ...“. Nepochybně tedy ani v rozsahu schválení této dohody o vině a trestu rozsudek krajského soudu ze dne 30. 6. 2021 nemohl z hlediska požadavků kladených na něj výše citovanou judikaturou ESLP a Soudního dvora Evropské unie, jež vyžaduje dodržování principu presumpce nevinu ve smyslu čl. 4 odst. 1 Směrnice, obstát. V rámci vysloveného výroku o vině krajský soud opětovně předjímal naplnění subjektivní i objektivní stránky žalované trestné činnosti i u toho obviněného (V. P.), o jehož trestní odpovědnosti v daném řízení nerozhodoval. Krajský soud v podstatě ponechal v obou případech schvalovaných dohod tzv. skutkovou větu ve shodném znění s obžalobou, aniž by její obsah korigoval ve vztahu k aktuální procesní situaci. Odsuzující rozsudek, jímž byly schváleny obě dohody o vině a trestu, tedy sice přímo nestanovil vinu dovolatele J. P. ani V. P. nebo M. Š., avšak vzhledem k užitým formulacím v popisu okolností, za nichž byly posuzované skutky spáchány a které se váží výlučně k zapojení dovolatelů do trestné činnosti, je naprosto

evidentní, že soud vůbec neodlišil procesní postavení těchto obviněných jako osob, o jejichž vině bude teprve meritorně rozhodovat. Ani ve vztahu k těmto třem spoluobviněným tedy Krajský soud v Brně vůbec nerespektoval jejich procesní postavení jako osob, jejichž účast na trestné činnosti bude teprve předmětem dokazování a nelze na ně pohlížet jinak, než jako na podezřelé pachatele s tím, že vina ohledně nich nebyla dosud vyslovena, natož pravomocně.

26. Vzhledem k výše uvedenému výkladu Nejvyšší soud shledal důvodnými námitky proti tomu, že v posuzované věci rozhodoval v prvním stupni vyloučený soudce, resp. všichni členové senátu, jak předpokládá dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. Objektivně existují v tomto trestním řízení pochybnosti o nestrannosti soudce, resp. předsedy a členů senátu 46 T Krajského soudu v Brně. Jestliže nejprve výše popsáním způsobem rozhodli o schválení příslušných dohod o vině a trestu spoluobviněných osob a posléze rozhodovali meritorně o vině a trestu samotných dovolatelů J. P., V. P., M. Š. a M. P., jsou namíste vážné pochybnosti o jejich nestranném posouzení viny těchto dovolatelů. Nedostatek či jen pouhé pochyby o schopnosti nestranně rozhodovat představuje důvod pro vyloučení orgánu činného v trestním řízení z úkonů trestního řízení ve smyslu § 30 tr. ř. a pokud je dán některý z důvodů vyloučení podle § 30 tr. ř., byla splněna podmínka naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř., jehož podstata je vysvětlena pod bodem 14. tohoto usnesení. Stručně uvedeno, v prvním stupni o vině a trestu dovolatelů rozhodl vyloučený orgán (senát Krajského soudu v Brně 46 T složený z předsedy senátu Mgr. Aleše Novotného a přísedících JUDr. Mileny Vostalové a Ivana Procházky), přičemž uvedená vada trestního řízení byla namítnuta již v řízení před soudem druhého stupně, který se s ní nesprávně vypořádal. Tento důvod pro zrušení napadených rozhodnutí soudů obou stupňů svědčí všem obviněným, protože bylo konáno společné trestní řízení [o skutcích původně označených v obžalobě body 1), 2) a 3)], v němž vyvstala překážka pro vyloučení soudce ve vztahu k obviněným V. P., M. P., M. Š. i J. P. Ačkoli obviněného M. P. se netýkají skutky, jež byly předmětem rozsudku o schválení dohod o vině a trestu vyhlášeného senátem krajského soudu ve stejném složení, v jakém později vyhlásil rozsudek ohledně trestné činnosti obviněných M. P., V. P., M. Š. a J. P., považoval Nejvyšší soud za nutné užít také ohledně obviněného M. P. princip dobrodiní záležející v souvislosti (*beneficium cohaesionis*). Souvislost mezi věcí M. P., resp. skutkem kvalifikovaným ohledně něj jako pomoc k přečinu neoprávněného podnikání, a skutky dalších spoluobviněných je věcná, ale také personální, a to v osobě spoluobviněného V. P., vůči němuž je podjatost senátu Krajského soudu v Brně 46 T zcela zřetelná, jak bylo vysvětleno shora. O věcné souvislosti vzhledem k odkazům na podnikání V. P. pod firmou M. P. přímo v popisu skutku pod bodem II) rozsudku odvolacího soudu rovněž není pochyb a Nejvyšší soud tudíž z těchto procesních důvodů považoval za vhodné vyslovit kasační výrok i ohledně obviněného M. P. Ke zrušení dovoláními napadených rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci i Krajského soudu v Brně v celém jejich rozsahu tedy Nejvyšší přistoupil proto, aby byly kompletně vyloučeny jakékoli pochybnosti o možné podjatosti senátu soudu prvního stupně nejen ohledně rozhodování o trestní odpovědnosti obviněných V. P., J. P. a M. Š. (k níž senát zaujal předpojatý postoj v rozsudku schvalujícím dohody o vině a trestu), ale i ve vztahu k posouzení účastenství obviněného M. P. na přečinu neoprávněného podnikání, jehož pachatelem byl podle soudů obviněný V. P. Závěrem lze k důvodné dovolací námitce shrnout, že v posuzované trestní věci rozhodoval v prvním stupni vyloučený orgán, a to senát 46 T Krajského soudu v Brně, který dříve, než rozhodl o vině dovolatelů (a M. P.), se podílel na předchozím rozhodování fakticky v téže věci, v němž učinil předčasné závěry o vině dovolatelů,

čímž ze shora uvedených důvodů porušil zásadu presumpce nevinny (čl. 4 čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, § 2 odst. 2 tr. ř.), resp. právo obviněných na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 1 Ústavy České republiky).

27. Za současného procesního stavu posuzování trestní věci tedy nastala potřeba konat nové hlavní líčení v jiném složení senátu soudu prvního stupně. Nejvyšší soud se v zásadě nebude vyjadřovat k dalším dovolacím výhradám obviněných, vlastně ani nemůže navázat na rozhodovací činnost ve věci soudce, resp. senátu, který byl z původního rozhodování v této věci vyloučen. Bude věcí obhajoby, aby znovu uplatňovala svá práva, a to eventuálně včetně připomínek, které jsou součástí dovolací argumentace a z nichž některé se jevily oprávněné (např. parafy obviněného V. P. u jména svědkyně L. K. na č. l. 1915 a 1915 verte tr. spisu, jež jsou odlišné od paraf na stejných listinách ze dne 24. 1. 2014 založených v Příloze tr. spisu č. 2). Pokud dojde v novém hlavním líčení znovu k odsouzení nejméně tohoto obviněného, připadá v úvahu minimálně korekce skutkových okolností, za nichž mělo dojít k páčání žalované trestné činnosti. Přestože se Nejvyšší soud dalšími dovolacími argumenty dovolatelů nezabýval z důvodu předčasnosti takového přezkumu, nad rámec výsledku dovolacího řízení stručně upozorní na některé další zjištěné nedostatky napadených rozhodnutí, jakož i na očividně bezpředmětné výhrady obviněných s přihlédnutím ke stávajícímu skutkovému stavu. Z podnětu dovolací námitky rozporu mezi vyhlášením rozsudku odvolacího soudu a jeho písemným vyhotovením uplatněné obviněným J. P. byl v neveřejném zasedání u Nejvyššího soudu dne 7. 6. 2023 přehrán zvukový záznam z veřejného zasedání Vrchního soudu v Olomouci, v čase cca 2 hod. a 18 min. a násl., na němž je zachycen způsob vyhlášení rozsudku předsedou senátu. V případě skutkových okolností charakterizujících trestnou činnost pod body I) i II) předseda senátu v podstatě s výjimkou doplnění porušených zákonných ustanovení pod bodem I) odkázal na výrok rozsudku soudu prvního stupně, jehož zrušení bezprostředně předtím konstatoval. Popsaný stav je přitom v přímém rozporu se zákonem, neboť podle ustanovení § 129 odst. 1 tr. ř. je každý rozsudek nutno vyhotovit písemně, přičemž vyhotovení rozsudku musí být ve shodě s obsahem rozsudku tak, jak byl vyhlášen (srov. shodně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2012, sp. zn. [4 Tdo 1089/2012](#), či ze dne 18. 4. 2012, sp. zn. [5 Tdo 366/2012](#); a přiměřeně též rozhodnutí č. [22/1977](#) Sb. rozh. tr., usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2015, sp. zn. [3 Tdo 860/2015](#), nebo ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. [8 Tdo 111/2010](#)). Způsob, jakým došlo k vyhlášení rozsudku odvolacího soudu, je tudíž v rozporu se zákonem, a to nejen s ustanovením § 129 odst. 1 tr. ř., ale rovněž s ustanovením § 128 odst. 1, 2 tr. ř., podle nichž je rozsudek nutno vždy vyhlásit předsedou senátu, který musí vyhlásit úvodní slova „Jménem republiky“, plné znění výroku, aspoň podstatnou část odůvodnění a poučení o opravném prostředku. Opět lze s odkazem na zvukový záznam uvést, že plné znění výroku vyhlášeno nebylo, a to ať už ústně (což je preferovaná forma) nebo přinejmenším vizuálně např. promítnutím celého popisu skutků na obrazovku či plátno v jednacím sále, nebo předložením písemného vyhotovení tzv. skutkové věty všem oprávněným osobám tak, aby účastníci veřejného zasedání mohli vnímat určitý konkrétní skutek (resp. skutky), jímž (jimiž) měla být spáchána trestná činnost alespoň zrakem. Přestože lze především u velmi rozsáhlých věcí, v nichž je rozhodováno o složité trestné činnosti, na niž se zúčastní větší množství obviněných, nebo v nichž došlo ke škodlivému následku u velkého počtu poškozených, připustit právě uvedené jiné formy sdělení výsledku skutkového zjištění oprávněným osobám, než je výslovně zákonem předvídané vyhlášení (čtení) výroku, vždy ale musí být skutek zřetelný a srozumitelný. Dalším nedostatkem napadeného rozsudku Vrchního soudu v Olomouci je nerespektování ustanovení

§ 120 odst. 1 písm. a) tr. ř., podle něhož po úvodních slovech „Jménem republiky“ je nutné označit nejen soud, o jehož rozsudek jde, ale i jména a příjmení soudců, kteří se na rozhodnutí zúčastnili, resp. to platí i o přisedících (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 1666, 1667). Naopak jako irelevantní posoudil Nejvyšší soud námitku porušení práva na spravedlivý proces, jestliže po skončení vyšetřování nebyl obviněnému či jeho obhájci předložen k prostudování kompletní trestní spis. K této otázce se již v minulosti vyjádřil rovněž Ústavní soud tak, že porušení práv obviněného prostudovat na konci vyšetřování kompletní spis za současného poskytnutí dostatečné doby k tomu účelu ve smyslu § 166 odst. 1 tr. ř., je možné zhojit v řízení před soudem, neboť obviněný může podle § 65 tr. ř. usilovat o nahlížení do spisu, což mu nemůže být odepřeno (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. [II. ÚS 2322/14](#)). Krajský soud v Brně poté, co obdržel obžalobu v posuzované věci, učinil pro nápravu pochybení orgánu činného v přípravném řízení vše, co za účelem zachování práv obviněného nahlížením do trestního spisu učinit mohl a měl. Žádná jiná možnost zhojení této vady než zpřístupnění kompletního trestního spisu po podání obžaloby ani není reálně možná. Konkrétní představu jiného způsobu řešení nastalé procesní situace sám dovolatel nenabídl. Pro úplnost Nejvyšší soud podotýká, že účast obviněného M. P. na trestné činnosti se za zjištěného skutkového stavu blíží těm výjimečným případům, o kterých je zmínka ve stanovisku trestního kolegia Nejvyššího soudu publikovaném pod č. [26/2013](#) Sb. rozh. tr. (ze dne 30. 1. 2012, sp. zn. Tpjn 301/2012) ohledně aplikace subsidiarity trestní represe. V novém hlavním líčení bude proto třeba, pokud nedojde ke změně skutkových zjištění ohledně jeho osoby včetně ujasnění otázky příjemce úhrady za poskytovanou poradenskou činnost (v tomto ohledu zaujali dovolatelé M. a V. P. ve svých dovolání zcela protikladný názor), pečlivě zvažovat užití trestní represe vůči tomuto obviněnému a pečlivěji se vypořádat s případnými důvody pro vyvození trestní odpovědnosti obviněného M. P.

28. Vzhledem k tomu, že obviněný V. P. vykonává trest odnětí svobody, který mu byl uložen výše napadeným rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci, ohledně něhož byl vysloven kasační výrok dovolacím soudem, bylo nutné rozhodnout o vazbě obviněného V. P. ve smyslu § 265l odst. 4 tr. ř. Trest, který obviněný v současné době vykonává, totiž ztratil svůj zákonný podklad. Nejvyšší soud zkoumal potřebu uvalení vazby, přitom dospěl k závěru, že v současném stadiu trestního řízení zatím nejsou u obviněného V. P. splněny zákonné podmínky pro existenci některého z důvodů, pro něž může dojít k omezení jeho osobní svobody, jak jsou vyjmenovány v § 67 písm. a) až c) tr. ř. Z trestního spisu je zřejmé, že obviněný nebyl dosud vazebně stíhán a výkon trestu odnětí svobody uložený nyní zrušeným rozsudkem odvolacího soudu obviněný nastoupil dobrovolně dne 3. 2. 2023. Lze tudíž očekávat, že v případě opětovného uložení stejného druhu trestu bude obviněný znovu respektovat svou povinnost a podrobí se soudnímu rozhodnutí. Zatím tedy není na místě obava, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat, aby se trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul, jak předpokládá ustanovení § 67 písm. a) tr. ř. Současně se Nejvyššímu soudu nejeví důvodnou ani obava, že by obviněný působil na svědky nebo spoluobviněné či jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání anebo že by obviněný v případě propuštění na svobodu opakoval trestnou činnost, pro niž je stíhán. Je možné shrnout, že v průběhu dovolacího řízení nenastala žádná jiná skutečnost zakládající důvod k omezení osobní svobody obviněného. Nejvyšší soud proto rozhodl podle § 265l odst. 4 tr. ř. tak, že se obviněný V. P. nebere do vazby.

VI. Závěr

29. Na základě všech shora uvedených skutečností dospěl Nejvyšší soud k závěru, že zásadní dovolací námitka obviněného J. P. podřazená pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. je opodstatněná. Důvod pro kasační výrok v dovolacím řízení spočívající v okolnosti, že ve věci rozhodl vyloučený orgán, svědčil také obviněným V. P., M. P. a M. Š. Proto s využitím zásady *beneficium cohaesionis* ve smyslu § 261 tr. ř. Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil v celém rozsahu jak rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 12. 2022, sp. zn. 1 To 7/2022, tak i rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 6. 10. 2021, sp. zn. 46 T 11/2018 ohledně všech obviněných. Podle § 265k odst. 2 věta druhá tr. ř. současně zrušil i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, tj. včetně nařízení výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody, který byl uložen obviněnému V. P. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Nejvyšší soud dále Krajskému soudu v Brně podle § 265l odst. 3 tr. ř. přikázal, aby danou věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl v jiném složení senátu.

č. 10

30. Úkolem Krajského soudu v Brně, jemuž se předmětná věc vrací k dalšímu řízení, tedy bude, a to při dodržení všech v úvahu přicházejících ustanovení trestního řádu a judikatury ESLP i Soudního dvora Evropské unie, jakož i s ohledem na výše uvedený závazný právní názor Nejvyššího soudu (§ 265s odst. 1 tr. ř.), věc obviněných na podkladě původně podané obžaloby znovu projednat v jiném složení senátu a v takovém rozsahu, aby mohl učinit zákonu odpovídající rozhodnutí. Soud prvního stupně v rámci svého postupu v dané věci mimo jiné zajistí dodržení všech pravidel, jež právní řád spojuje s právem obviněného na spravedlivý proces, přičemž se v rámci své rozhodovací činnosti vyvaruje jakýchkoli úkonů, jež by mohly zavdávat důvod k pochybnostem o jeho nepodjatosti, tedy k pochybnostem o jeho objektivním a nestranném přístupu k dané věci a osobám všech obviněných.

31. S ohledem na způsob rozhodnutí Nejvyššího soudu o dovolání obviněného bylo bezpředmětné rozhodovat o žádosti obviněného J. P. o odklad výkonu rozhodnutí podle § 265o odst. 1 tr. ř. Věc se vrací do stadia řízení před soudem prvního stupně, který bude konat nové hlavní líčení, přitom je povinen respektovat zákaz *reformationis in peius* (§ 265s odst. 2 tr. ř.). Nejvyšší soud tedy rozhodl o zrušení napadených rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci a Krajského soudu v Brně včetně všech dalších obsahově navazujících rozhodnutí a o přikázání věci soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání, neboť zjištěnou vadu nebylo možno odstranit ve veřejném zasedání.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

č. 13

Není nedostatkem podmínky řízení, vystupuje-li podle ustanovení § 6 odst. 6 zákona č. 219/2000 Sb. v témže řízení na každé straně sporu Česká republika jednající dvěma různými organizačními složkami státu.

Podmínky řízení, Účastníci řízení, Stát, Organizační složka státu

§ 21a odst. 1 o. s. ř., § 90 o. s. ř., § 6 odst. 6 zákona č. 219/2000 Sb.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2023, sp. zn. [30 Cdo 3617/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:30.CDO.3617.2022.1

č. 13

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. 7. 2022, sp. zn. 13 Co 221/2022, a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se domáhá na žalované, za níž vystupuje Ministerstvo vnitra jako ústřední orgán státní správy ve věcech státního občanství, zaplacení shora uvedené částky jako náhrady škody, která jí měla vzniknout tím, že vydala pozemky v ceně žalované částky v restituci K. E. C., přičemž pro vydání pozemků bylo nezbytnou podmínkou rozhodnutí Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 6. 1. 1999, kterým bylo určeno, že J. C. byla v době své smrti státní občankou Československé republiky. K vydání uvedeného rozhodnutí v přenesené působnosti došlo trestným činem zaměstnankyň Magistrátu hlavního města Prahy.

2. Obvodní soud pro Prahu 7 jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 15. 3. 2022, č. j. 10 C 229/2021-50, zamítl žalobu (výrok I) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok II).

3. Soud prvního stupně rozhodl ve věci samé, přičemž uplatněný nárok posoudil podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Odpšk“). Uzavřel, že osvědčení o státním občanství České republiky, které bylo vydané v rozporu se zákonem, musí být zrušeno usnesením toho správního orgánu, který je vydal. Protože však rozhodnutí Magistrátu hlavního města Prahy nebylo dosud zrušeno či změněno, chybí zákonný předpoklad pro vznik nároku na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím.

4. Městský soud v Praze jako soud odvolací napadeným usnesením zrušil rozsudek soudu prvního stupně a řízení zastavil (výrok I usnesení odvolacího soudu) a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok II usnesení odvolacího soudu).

5. Odvolací soud dospěl k závěru, že je dán neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, spočívající v tom, že žalobkyně a žalovaná jsou jedna a táž osoba (stát). Taková procesní situace odporuje definici účastenství ve sporném řízení, kdy se z povahy věci musí jednat o odlišné osoby. Připomněl, že usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. [33 Cdo 181/2011](#) nebylo přijato k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek a Nejvyšší soud se s ním neztotožnil ani v rozhodnutí velkého senátu sp. zn. [31 Cdo 2764/2016](#).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Usnesení odvolacího soudu v rozsahu výroku I napadla žalobkyně včasným dovoláním.

7. Přípustnost podaného dovolání spatřuje v tom, že usnesení odvolacího soudu závisí na vyřešení právní otázky, zda může jedna organizační složka státu žalovat jinou organizační složku státu v civilním řízení, přičemž tato otázka je dovolacím soudem rozhodována rozdílně. Dále namítá, že tato otázka nebyla dosud řešena za účinnosti zákona č. 118/2020 Sb.

8. Žalobkyně zdůrazňuje, že stran „pasivní procesní legitimace“ žalované vychází z principu tzv. dělené subjektivity ve smyslu § 6 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění účinném od 1. 4. 2020, který zejména s ohledem na odstavce 4 až 6 umožňuje, aby jedna organizační složka uplatnila nárok vůči jiné organizační složce prostřednictvím žaloby u civilního soudu. Právo žalobkyně na uplatnění již existujícího práva na náhradu škody nelze odmítnout ani s poukazem na § 19 odst. 1, 2 tohoto zákona, neboť žalobkyně se nijak nedomáhala právního jednání s žalovanou, navíc jde o dluh, nikoliv majetek. Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. [31 Cdo 2764/2016](#) směřoval k typově odlišnému případu, kdy po zaměstnanci byla požadována náhrada škody ve výši zaplacené pokuty; šlo tedy o nárok původně veřejnoprávní povahy. Závěr o procesní možnosti žalování organizační složky státu dovozuje žalobkyně z rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. [21 Cdo 3763/2020](#).

9. Žalobkyně navrhl, aby dovolací soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a aby věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

10. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III.

Přípustnost dovolání

11. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II a XII zákona č. 286/2021 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

12. Dovolání bylo podáno včas a osobou k tomu oprávněnou, a to za splnění podmínky povinného zastoupení podle § 241 odst. 1 a 4 o. s. ř. Zároveň toto dovolání obsahuje všechny náležitosti vyžadované § 241a odst. 2 o. s. ř. Nejvyšší soud se proto dále zabýval jeho přípustností.

13. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

14. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

15. Dovolání žalobkyně je přípustné pro řešení otázky, zda je v řízení o žalobě státu, za který vystupuje jedna organizační složka, na náhradu škody vůči státu, za který vystupuje jiná organizační složka, dán neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, neboť tato otázka nebyla za účinnosti zákona č. 118/2020 Sb. v judikatuře dovolacího soudu dosud řešena.

č. 13

IV.

Důvodnost dovolání

16. Dovolání je důvodné.

17. Způsobilost být účastníkem řízení má ten, kdo má právní osobnost; jinak jen ten, komu ji zákon přiznává (§ 19 o. s. ř.). Účastníky řízení jsou žalobce a žalovaný (§ 90 o. s. ř.).

18. Podle ustanovení § 21a o. s. ř. odst. 1 za stát před soudem vystupuje

a) Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových v případech stanovených podle zvláštního právního předpisu,

b) organizační složka státu příslušná podle zvláštního právního předpisu v ostatních případech.

19. Podle dalších odstavců § 21a o. s. ř. vystupuje-li před soudem za stát Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, jedná před soudem jménem státu zaměstnanec zařazený v Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, pověřený jeho generálním ředitelem (odst. 2). Vystupuje-li před soudem za stát organizační složka státu příslušná podle zvláštního právního předpisu, jedná před soudem jménem státu vedoucí organizační složky státu nebo jím pověřený zaměstnanec působící u této nebo jiné organizační složky státu (odst. 3). Ustanovení § 21 odst. 4 a 5 platí obdobně (odst. 4).

20. Podle § 6 OdpŠk ve věcech náhrady škody způsobené rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o regresních úhradách jednájí jménem státu ministerstva a jiné ústřední správní úřady (dále jen "úřad") (odst. 1). Úřad určený podle odstavců 1 až 6 jedná za stát jako organizační složka státu i v řízení před soudem, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak (odst. 7).

21. Institut organizační složky státu byl nejvýznamnější novinkou zavedenou do českého právního řádu od 1. 1. 2001 skupinou nových právních předpisů v čele se zákonem č. 219/2000 Sb. Organizační složka státu se začala chápat „nikoli jako kvaziprávní subjekt

s jakými samostatnými oprávněními a povinnostmi, ale skutečně jako organizační (a zásadně též účetní) útvar svého („veřejnoprávního“) druhu, který nemá vlastní majetková oprávnění a právní povinnosti, ale „pouze“ je státu vykonává“ [viz HAVLAN, P. Stát jako subjekt vlastnického práva a jiných majetkových práv v nové právní úpravě (vybrané otázky I), Časopis pro právní vědu a praxi 2/2001]. Nové pojetí, opouštějící institut práva hospodaření státních organizací, vyšlo z charakteristiky státu jako právnické osoby, která vůči dalším osobám při výkonu svých majetkových práv vystupuje zásadně v rovném postavení, přičemž regulace jednání státu měla být zaměřena především interně, „uvnitř jeho vlastnické sféry“. Jednání a vystupování státu v právních vztazích se změnilo z nepřímého na přímé, které měli jménem státu fyzicky zajišťovat pod svou osobní odpovědností vybraní zaměstnanci působící v jednotlivých organizačních složkách. Značnému počtu dosavadních státních organizací byla odňata právní subjektivita a došlo k jejich transformaci na organizační složky státu jako jeho specifické organizační útvary (viz obecná část důvodové zprávy k zákonu č. 219/2000 Sb., tisk 438, Poslanecká sněmovna, 3. volební období, dostupná na <http://psp.cz>). Doprovodnou novelou občanského soudního řádu (zákonem č. 220/2000 Sb.) byla upravena procesně právní stránka vystupování státu.

č. 13

22. V tomto pojetí tedy zákon č. 219/2000 Sb. definuje, co je to organizační složka, jejímž prostřednictvím vykonává stát svá procesní práva a plní své procesní povinnosti, a současně stanoví, jaká organizační složka je složkou příslušnou (§ 9 a násl.). Kromě této obecné úpravy může být příslušnost organizační složky upravena i zvláštními právními předpisy (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2009, sp. zn. [25 Cdo 1649/2007](#), uveřejněný pod č. 10/2010 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek); takovým zvláštním předpisem je také ustanovení § 6 OdpŠk.

23. Pro odpověď na nyní posuzovanou otázku procesního práva má význam koncept tzv. dělené právní subjektivity státu. K němu již Nejvyšší soud zaujal následující závěry.

24. V usnesení ze dne 28. 6. 2012, sp. zn. [33 Cdo 181/2011](#), se Nejvyšší soud zabýval otázkou, zda je dán neodstranitelný nedostatek podmínky v řízení, v němž stát vystupuje na straně žalující i žalované, ale za každou z procesních stran jedná jiná organizační složka státu. Jednalo se o spor mezi Ministerstvem obrany a Generálním ředitelstvím cel ze zápisu o výpůjčce nebytových prostor o úrok z prodlení v důsledku pozdní úhrady částky přeúčtované za úhradu energií a služeb „prvoodavatelům“. Ve vztahu k otázce podmínky řízení Nejvyšší soud uzavřel, že „[k]onstrukce dělené subjektivity státu, výstižně charakterizované žalobkyní v dovolání, vylučuje, aby na stát bylo v právních vztazích týkajících se hospodaření (nakládání) s jeho majetkem prostřednictvím organizačních složek státu nahlíženo jako na kompaktní a vnitřně splývající celek. Se zřetelem k povaze právního vztahu mezi organizačními složkami je namíste uzavřít, že uvedeným nedostatkem řízení netrpí.“

25. Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu však koncepci „dělené subjektivity státu“ odmítl v rozsudku ze dne 12. 4. 2017, sp. zn. [31 Cdo 2764/2016](#), uveřejněném pod č. 126/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, v němž se jednalo o posouzení otázky hmotného práva, zda mohla být zaměstnavateli (České republice – Ministerstvu obrany) způsobena zaměstnancem škoda tím, že v důsledku porušení pracovní povinnosti zaměstnance byla zaměstnavateli uložena Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže pokuta. Nejvyšší soud v tomto rozhodnutí uzavřel, že „[v]zhledem k tomu,

že organizační složka státu není právnickou osobou (právnickou osobou je stát) a pouze za právnickou osobu (tj. za stát) jedná, není oprávněna jednat svým vlastním jménem, ale jménem státu, a práva a povinnosti z jednání organizační složky tak nabývá stát jako právnická osoba. Z uvedeného vyplývá, že účastníkem pracovněprávních vztahů je jako „nedělitelný subjekt“ stát; koncepci „dělené subjektivity státu“ nelze sdílet, neboť pro ni jednak chybí opora v zákoně, jednak nebere v úvahu, že organizační složky státu nevlastní a nemohou vlastnit majetek. I když organizační složky státu vykonávají za stát práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů, je tu rozhodující, že pouze obhospodařují majetek, který vlastní stát, a že proto v důsledku zaviněného porušení povinností při plnění pracovních úkolů zaměstnance nebo v přímé souvislosti s ním může vzniknout újma na majetku (zmenšení majetku nebo zmaření očekávatelného zvýšení majetku) pouze státu, a nikoliv organizační složce státu. Ke škodě, kterou by byl zaměstnanec povinen nahradit podle § 250 zák. práce, proto může dojít pouze u státu, jestliže nastalo zmenšení jeho majetku nebo jestliže u něj nedošlo ke zvýšení (rozmnožení) majetku, které bylo možné – nebýt škodné události – s ohledem na pravidelný běh věcí důvodně očekávat.“

26. Bez vztahu ke koncepci „dělené subjektivity státu“ lze ještě připomenout, že Nejvyšší soud v usnesení ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. [30 Cdo 3737/2014](#), uveřejněném pod č. 40/2016 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, vyřešil procesní otázku vedlejšího účastenství tak, že „[s]tát může být vedlejším účastníkem na téže sporné straně, kde je účastníkem, za nějž vystupuje jiná organizační složka.“ Svůj závěr vystavěl (mimo jiné) na argumentaci, že „[z]ájem na výsledku řízení tudíž nemusí mít pouze stát jako takový, ale rovněž konkrétní organizační složka státu, byť tato z pohledu soukromoprávního není samostatným subjektem práva a ani v civilním řízení není nadána samostatnou procesní subjektivitou. Jejím zájem na výsledku řízení je však rovněž zájmem státu, za nějž má tato organizační složka v pozici vedlejšího účastníka v soudním řízení vystupovat. Stát může být vedlejším účastníkem na téže sporné straně, kde je účastníkem, za nějž vystupuje jiná organizační složka.“

27. Soudní judikatura dále dovodila, že v případě, kdy je proti státu uplatňován pouze jediný nárok, a to i v případě, že k jeho vzniku došlo v působnosti dvou nebo více organizačních složek státu, může za stát v řízení jednat jen jedna organizační složka státu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. [25 Cdo 3495/2012](#)). Pokud je však žalobou uplatňováno více samostatně vymezených nároků vůči státu najednou (objektivní kumulace nároků), účast více různých organizačních složek státu v řízení již vyloučena není, bude-li každá z těchto složek jednat ohledně toho nároku, jenž vznikl v jejím resortu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2016, sp. zn. [30 Cdo 968/2014](#), a ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. [30 Cdo 493/2013](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2016, sp. zn. [30 Cdo 2577/2016](#), a ze dne 30. 1. 2019, sp. zn. [30 Cdo 665/2017](#)). I v takové situaci je žalovaným pouze jeden subjekt, a to Česká republika, za niž jedná ve vztahu k jednotlivým uplatněným nárokům více příslušných organizačních složek (srov. VOJTEK, P., BIČÁK, V. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017 s. 80-81, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2022, sp. zn. [30 Cdo 3136/2021](#), který již zohlednil zákon č. 118/2020 Sb.).

28. Dne 1. 4. 2020 nabyl účinnosti zákon č. 118/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu

veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů. Novela doplňuje v § 6 zákona č. 219/2000 Sb. odstavce 2 až 6, které znějí:

(2) Právní osobnost a svéprávnost státu se pro účely jeho vystupování v právních vztazích s jinými osobami dělí mezi jednotlivé organizační složky, které jsou podle tohoto zákona anebo podle zvláštních právních předpisů věcně příslušné k zajišťování výkonu práv a plnění závazků státu v těchto právních vztazích a jsou účetními jednotkami.

(3) Organizační složky uvedené v odstavci 2 naplňují právní osobnost a svéprávnost státu v právních vztazích, které se jich týkají, samostatně a vzájemně nezávisle.

(4) Týká-li se právní vztah současně různých organizačních složek uvedených v odstavci 2, naplňuje každá z nich právní osobnost a svéprávnost státu v rozsahu, který odpovídá její příslušnosti.

(5) Odstavce 2 až 4 se použijí přiměřeně i na právní vztahy mezi organizačními složkami navzájem. Právní jednání organizačních složek se v těchto případech řídí ustanovením § 19 odst. 1.

(6) V řízení před soudy a jinými orgány vystupují organizační složky za stát jako jednotliví účastníci (pozn. zde je umístěn odkaz na poznámku pod čarou č. 96, jež zní: § 19 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů). Vystupuje-li v řízení před soudy a jinými orgány za stát v téže věci více organizačních složek, postupují v řízení samostatně, v souladu se svou procesní rolí a vzájemně nezávisle v rozsahu, který odpovídá jejich příslušnosti.

29. Nové ustanovení § 6 odst. 6 zákona č. 219/2000 Sb. je svojí povahou ustanovením procesním, neboť upravuje procesní účastenství. Protože v procesním právu platí, že soud jedná podle procesní úpravy účinné v době jeho jednání, není-li stanoveno jinak (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2006, sp. zn. [I. ÚS 458/06](#)), není pochyb o tom, že toto ustanovení musí být aplikováno i při řešení otázky procesního práva v nyní posuzované věci. Jeho jazykový výklad je jednoznačný v tom směru, že umožňuje, aby v témže občanském soudním řízení vystupovaly za stát samostatně, v různých procesních rolích a vzájemně nezávisle různé organizační složky státu. Použití formulace, že organizační složky vystupují v řízení za stát, vede k závěru, že účastníkem řízení zůstává stát. Ohledně výrazu „samostatně“ použitého ve druhé větě je namísto závěr, že vyjadřuje postavení více organizačních složek vůči sobě navzájem, nikoliv snad to, že by stát a organizační složka měly být dvěma samostatnými, odlišnými subjekty.

30. Z hlediska systematického výkladu odstavce šestého lze připomenout, že předcházející odstavce dělí právní osobnost a svéprávnost státu mezi jednotlivé organizační složky, a to jak v právních vztazích s jinými osobami, tak i ve vztazích mezi organizačními složkami navzájem. Proto je logické, že i ve vztazích procesních musí být procesní subjektivita a procesní způsobilost státu rovněž dělená, a to i tam, kde organizační složky vystupují vůči sobě navzájem. Protože nebylo uvedenou novelou dotčeno ustanovení § 21a o. s. ř., lze uzavřít, že organizační složky vystupují v řízení stále za stát, jenž je účastníkem řízení.

31. Při výkladu historickém nelze při zjišťování úmyslu zákonodárce vycházet z původní důvodové zprávy (tisk 69, Poslanecká sněmovna, 8. volební období, dostupný na <http://psp.cz>), neboť přijatý zákon se od původního návrhu (skupiny poslanců) zcela odlišuje. Výsledná podoba vznikla na základě pozměňovacího návrhu obsaženého v usnesení garančního rozpočtového výboru č. 238. Ze záznamu o rozpravě o tomto pozměňovacím návrhu na schůzi Poslanecké sněmovny (viz stenozáznam z projednávání bodu 18. pořadu schůze dne 7. 11. 2019, dostupný <http://psp.cz>) lze seznat, že cíl zákonodárce primárně zůstal stejný („odpovědnost za škody na majetku státu, které jednotlivým organizačním složkám, respektive státu jako celku, vznikají uhrazením pokut za správní delikt“), ovšem pozměňovací návrh je (mimo jiné) výsledkem, „do kterého si Ministerstvo financí vtělilo i tu svoji koncepci dělené subjektivity státu“. Je tak mimo jiné zjevné, že postup zákonodárce byl reakcí na shora uvedený rozsudek velkého senátu Nejvyššího soudu, a že zákonodárce skutečně sledoval prosazení koncepce dělené subjektivity státu silou zákona (dále srov. např. UHRINOVÁ, A., KRÁLÍK, O. Odpovědnost zaměstnanců za škodu způsobenou organizační složce státu v kontextu novely zákona o majetku ČR, Právní rozhledy č. 8/2022).

č. 13

32. Uvedené výklady zákona vedou k závěru, že nová právní úprava provedená zákonem č. 118/2020 Sb. nesledovala změnu koncepce založené zákonem č. 219/2000 Sb. a postavené na pojetí státu jako právnické osoby a organizačních složek jako jeho organizačních útvarů bez vlastní právní subjektivity (srov. § 3 odst. 2 zákona č. 219/2000 Sb., podle kterého organizační složka není právnickou osobou. Tím není dotčena její působnost nebo výkon předmětu činnosti podle zvláštních právních předpisů a její jednání v těchto případech je jednáním státu.). V civilním řízení soudním stále vystupuje příslušná organizační složka za stát, který je účastníkem řízení, a před soudem jedná jménem státu vedoucí organizační složky nebo jím pověřený zaměstnanec působící u této nebo jiné organizační složky státu. Nová právní úprava se nedotkla ani úpravy příslušnosti k hospodaření s určitým majetkem státu (srov. § 9 a násl. zákona č. 219/2000 Sb.). Nadále jsou tak použitelné závěry ustálené judikatury, podle nichž je soud povinen zjistit, která z organizačních složek je příslušná vystupovat za stát v konkrétním sporu nebo jiné právní věci, a tuto organizační složku přibere do řízení (pokud se ho již neúčastní). Rozhodnutí o tom se nevydává; závěr soudu se projeví v tom, že s určitou organizační složkou státu přestane jednat a začne jednat s jinou organizační složkou, která je příslušná za stát vystupovat. Otázka, která organizační složka státu má za něj s ohledem na obsah a povahu sporu nebo jiné právní věci vystupovat před soudem, není otázkou věcné legitimace (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2004, sp. zn. [33 Odo 67/2004](#), nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. [30 Cdo 629/2005](#)).

33. Ostatně s ohledem na dále vyjádřenou pochybnost o tom, že by zmíněnou právní úpravou mohlo dojít k založení dělené subjektivity i v rovině hmotného práva, by připuštění varianty, podle které by nositelem práv a povinností v rovině hmotného práva byl nadále stát, ale procesní legitimace by byla svěřena organizační složce jako samostatnému subjektu od státu oddělenému, vedlo k odtržení procesní a věcné legitimace tak, že by účastníkem řízení byl ze zákona subjekt, kterému nesvědčí věcná legitimace a na druhou stranu subjekt, kterému věcná legitimace svědčí, by účastníkem řízení být nemohl. Taková situace by byla zjevným porušením práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, neboť by znemožnila proti státu uplatnit úspěšně jakékoli soukromoprávní nároky.

34. Nová právní úprava tedy zjevně zamýšlela dosažení takového stavu, aby tam, kde jde ve výsledku o vyvození odpovědnosti za škodu na majetku státu, mohly za stát vystupovat v témže řízení různé organizační složky státu. S účinností od 1. 4. 2020 tedy zákon pro tyto případy umožňuje, aby v témže řízení vystupovaly vzájemně samostatně dvě různé organizační složky státu (ale vždy za stát) i v procesních rolích žalobce a žalovaného.

35. Pro úplnost Nejvyšší soud dodává, že pravidlo zakotvené v § 6 odst. 6 zákona č. 219/2000 Sb. je speciální právní úpravou ve vztahu k § 6 odst. 1 a 7 OdpŠk. Posledně uvedené ustanovení sice stanoví, který úřad jedná v řízení před soudem za stát na straně žalované z titulu odpovědnosti za újmu způsobenou při výkonu veřejné moci, ale již se nezabývá otázkou způsobu, jakým v řízení za stát jednotlivé organizační složky vystupují. Ten upravuje právě § 6 odst. 6 zákona č. 219/2000 Sb.

č. 13

36. Nejvyšší soud proto z popsaných důvodů usnesení odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. včetně závislého výroku o nákladech řízení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

37. Odvolací soud je nyní ve smyslu § 243g odst. 1 části první věty za středníkem o. s. ř., ve spojení s § 226 o. s. ř., vázán právním názorem dovolacího soudu, jenž byl v tomto usnesení vysloven.

38. Dovolací soud mohl posuzovat pouze otázku procesního práva, považuje za důležité *obiter dictum* týkající se závěrů shora uvedeného rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2017, sp. zn. [31 Cdo 2764/2016](#). Ten totiž vychází jednak z absence zákonné úpravy dělené subjektivity státu, a jednak z toho, že organizační složky nevlastní a nemohou vlastnit majetek; ten vlastní pouze stát a pouze státu (nikoliv organizační složce) může vzniknout újma na majetku. Při řešení jiných právních případů shodujících se v podstatných znacích s tímto judikátem (jímž je společné zaplacení pokuty organizační složkou do státního rozpočtu) bude proto muset soud podat výklad, zda zákonem č. 118/2020 Sb. (který se mimo jiné nijak nedotkl § 8 zákona č. 219/2000 Sb.) byl překonán i koncept státu jako jediného vlastníka majetku. Pochybnosti o tom, že se tak stalo, jsou přitom již dnes vyjádřeny v odborné literatuře (srov. výše uvedený odkaz na článek autorů UHRINOVÁ, KRÁLÍK, nebo ŠTANCL, M. Nakládání s majetkem státu. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 146).

č. 14

U řízení zahájených téhož dne žalobami doručenými soudem prostřednictvím informačního systému datových schránek je pro účely posouzení, které z těchto řízení má být zastaveno pro překážku věci zahájené (litispence) ve smyslu § 83 odst. 1 o. s. ř., rozhodný již „okamžik“ zahájení řízení určený ve smyslu ustanovení § 82 odst. 1 věty druhé o. s. ř. hodinou, minutou a vteřinou, ve které byla žaloba dodána prostřednictvím datové zprávy do datové schránky soudu. Jen tehdy, je-li u řízení zahájených téhož dne žalobami doručenými soudem prostřednictvím informačního systému datových schránek stejný i „okamžik“ zahájení řízení, je posouzení, které z těchto řízení má být zastaveno pro překážku věci zahájené (litispence) ve smyslu § 83 odst. 1 o. s. ř., ponecháno na úvaze soudu, který přitom postupuje tak, aby byla zajištěna spravedlivá ochrana práv a oprávněných zájmů účastníků řízení a aby ochrana práv byla rychlá a účinná (§ 1 a § 6 o. s. ř.).

č. 14

Překážka zahájeného řízení (litispence), Datové schránky

§ 107a o. s. ř., § 82 odst. 1 o. s. ř., § 83 odst. 1 o. s. ř., § 7 IZ, § 16 odst. 1 IZ, § 18 odst. 1 IZ, § 19 odst. 1 IZ, § 79e zákona č. 141/1961 Sb., § 1 odst. 1, § 8a odst. 1, § 8a odst. 2, § 9 odst. 1, § 9 odst. 7, § 10 odst. 1 a § 10 odst. 3 zákona č. 279/2003 Sb.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sen. zn. [29 ICdo 77/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:29.ICDO.77.2022.1

Nejvyšší soud zamítl dovolání prvního žalovaného proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 1. 2021.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobou doručenou (prostřednictvím datové schránky) na elektronickou podatelnu Krajského soudu v Praze (dále jen „insolvenční soud“) dne 3. 3. 2019 ve 21:23:48 hodin a tam vedenou v soudním oddělení č. 75 se žalobce (Insolvenční a správcovská v. o. s., insolvenční správce dlužníka M. M.) domáhal vůči žalovanému (České republice – Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových):

[1] určení, že pohledávka L. C. C. D. LTD. (dále též jen „společnost L“) ve výši 13.351.349,91 Kč přihlášená do insolvenčního řízení dlužníka vedeného u insolvenčního soudu pod označenou spisovou značkou není po právu, eventuálně (pro případ, že popření pravosti pohledávky nebude úspěšné)

[2] určení, že pohledávka společnosti L přihlášená do insolvenčního řízení dlužníka vedeného u insolvenčního soudu pod označenou spisovou značkou je po právu ve výši 11.392.026,88 Kč a ve výši 1.959.323,03 Kč po právu není.

2. V žalobě (mimo jiné) uvedl, že takto podává žalobu proto, že Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 16. 2. 2017, sp. zn. 6 To 48/2016 (dále též jen „usnesení o zajištění pohledávky“), zajistil (mimo jiné) předmětnou pohledávku společnosti L za dlužníkem a její správou pověřil Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (dále též jen „Úřad“ nebo „správce pohledávky“), a že tak činí z opatrnosti (jelikož není postaveno najisto, kdo je ve sporu pasivně věcně legitimován) vedle žaloby, kterou ohledně téhož určení podal proti společnosti L.

3. Žalobou doručenou (prostřednictvím datové schránky) na elektronickou podatelnu insolvenčního soudu dne 3. 3. 2019 ve 22:10:22 hodin a tam vedenou v soudním oddělení č. 74 se též žalobce domáhal vůči témuž žalovanému:

[1] určení, že pohledávka WPB Capital, spořitelní družstvo v likvidaci (dále též jen „družstvo“), ve výši 21.820.535,42 Kč, přihlášená do insolvenčního řízení dlužníka vedeného u insolvenčního soudu pod označenou spisovou značkou není po právu, eventuálně (pro případ, že popření pravosti pohledávky nebude úspěšné)

[2] určení, že pohledávka družstva přihlášená do insolvenčního řízení dlužníka vedeného u insolvenčního soudu pod označenou spisovou značkou je po právu ve výši 11.254 076,88 Kč a ve výši 10.566.458,54 Kč po právu není.

4. Také v této žalobě (mimo jiné) uvedl, že takto podává žalobu proto, že Vrchní soud v Praze usnesením o zajištění pohledávky zajistil (mimo jiné) předmětnou pohledávku družstva za dlužníkem a její správou pověřil Úřad, a že tak činí z opatrnosti (jelikož není postaveno najisto, kdo je ve sporu pasivně věcně legitimován) vedle žaloby, kterou ohledně téhož určení podal proti družstvu.

5. Usnesením ze dne 11. 5. 2020 insolvenční soud obě incidenční řízení spojil, s tím, budou dále vedena pod označenou spisovou značkou v soudním oddělení č. 75.

6. Usnesením ze dne 30. 3. 2021, v jehož záhlaví označil jako prvního žalovaného společnost L a jako druhého žalovaného družstvo, insolvenční soud:

[1] Zastavil řízení vůči prvnímu žalovanému (společnosti L) [bod I. výroku].

[2] Určil, že ve vztahu mezi žalobcem a prvním žalovaným (společností L) nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení (bod II. výroku).

7. Insolvenční soud nejprve uvedl, že usnesením ze dne 8. 3. 2021, sp. zn. 6 To 12/2021, Vrchní soud v Praze zrušil „zajištění pohledávky, která je předmětem tohoto incidenčního sporu“ (dále též jen „usnesení o zrušení zajištění pohledávky“), v důsledku čehož se účastníky tohoto řízení stávají bez dalšího přihlášení věřitelé pohledávek č. P15 (společnost L) a č. P16 (družstvo), ve smyslu názoru vyjádřeného v rozsudku Vrchního soudu v Praze označené spisové značky ze dne 9. 5. 2019.

8. Následně insolvenční soud poukázal na to, že u něj je (v soudním oddělení č. 74) vedeno řízení (zahájené dne 3. 3. 2019 ve 21:15:33 hodin) mezi žalobcem a společností L se shodným předmětem řízení.

9. Na výše uvedeném základě pak insolvenční soud – vycházejí z ustanovení § 6, § 83 odst. 1 a § 104 odst. 1 věty první zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) – dospěl k závěru, že je důvod řízení zastavit pro překážku litispendence.

10. K odvolání společnosti L Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 14. 1. 2021:

[1] Potvrdil usnesení insolvenčního soudu (první výrok).

[2] Určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

11. Odvolací soud – vycházejí z údajů z insolvenčního spisu a incidenčních sporů obsažených v insolvenčním rejstříku a z ustanovení § 83 odst. 1 o. s. ř. – dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí k následujícím závěrům:

12. Odvolací soud sdílí závěry, které formuloval v rozsudku označené senátní značky (v incidenčním sporu vzešlém z insolvenčního řízení vedeného na majetek jiného dlužníka), podle nichž se Úřad stal účastníkem řízení namísto tam žalovaného družstva bez dalšího na podkladě opatření ze dne 4. 8. 2017, jímž jej Vrchní státní zastupitelství v Praze pověřilo správou zajištěné pohledávky. Závěry formulované v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2020, č. j. [21 Cdo 4625/2018-343](#), na něž poukazuje společnost L [jde o rozsudek uveřejněný v časopise Soudní judikatura, číslo 11, ročníku 2021, pod číslem 104, který je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu], jež účastenství Úřadu v řízení, v němž předtím vystupoval věřitel pohledávky zajištěné v trestním řízení, pojí s postupem podle § 107a o. s. ř., nemá odvolací soud za uplatnitelné vzhledem k ustanovením § 18 a § 19 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona). Použit lze jen pasáž o povaze správy podle zákona č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o zajištění majetku“).

13. Po vydání usnesení o zrušení zajištění pohledávky by tedy mělo řízení bez dalšího pokračovat s věřitelem pohledávky přihlášeným do insolvenčního řízení.

14. Podal-li proto žalobce v této věci žalobu, jež se týkala pohledávky společnosti L, „z opatrností“ proti Úřadu, pak nepochybil. Po zrušení zajištění pohledávky pak lze bez dalšího pokračovat v řízení se společností L.

15. Vzhledem k žalobě podané ve věci vedené u insolvenčního soudu v soudním oddělení č. 74 zde tedy nepochybně jsou dvě řízení týkající se týchž účastníků a shodného předmětu řízení (zahájená stejného dne shodnými žalobami), proto je namístě závěr o překážce věci zahájené (litispendenci) dle § 83 o. s. ř.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

16. Proti prvnímu výroku usnesení odvolacího soudu podala společnost L dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek procesního práva, při jejichž řešení se odvolací soud

odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, případně otázek procesního práva, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny; konkrétně jde o otázky důsledků pověření Úřadu v kontextu insolvenčního řízení.

17. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

18. V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel odvolacímu soudu vytýká nesprávnost závěru, že v důsledku zrušení zajištění pohledávky se účastníky řízení místo Úřadu bez dalšího stali dovolatel a družstvo. Mínil, že potud je napadené rozhodnutí v rozporu se závěry obsaženými jednak v usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. [21 Cdo 4625/2018](#), jednak v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. [27 Cdo 3902/2017](#) (byť v podmínkách „nesporného řízení“ se ustanovení § 107a o. s. ř. nepoužije).

19. Důsledkem chybného posouzení označené otázky je pak chybný závěr odvolacího soudu, že je dána překážka věci zahájené (a tedy důvod k zastavení řízení). Žalobu podanou proti Úřadu měl soud zamítnout pro nedostatek pasivní věcné legitimace; Úřad se (totiž) zřejmě nikdy nestal účastníkem insolvenčního řízení (nebylo rozhodnuto o jeho vstupu do insolvenčního řízení dle ustanovení § 18 insolvenčního zákona).

20. Dovolatel rovněž namítá, že napadené usnesení nesprávně posoudilo i otázku litispendence dle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. Odvolací soud (zřejmě) aproboval závěr insolvenčního soudu, jenž měl pro řešení této otázky za rozhodný nikoli den, nýbrž (i) přesný čas zahájení obou řízení, což ale odporuje rozhodovací praxi Nejvyššího soudu; srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2012, sp. zn. [21 Cdo 1525/2010](#). Úvahu odpovídající závěrům obsaženým v tomto usnesení odvolací soud neprovedl.

III.

Přípustnost dovolání

21. Pro dovolací řízení je rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění.

22. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř. a co do posouzení dovoláním předestřené právní otázky nelze mít judikaturu Nejvyššího soudu za beze zbytku ustálenou (odpověď na ni podal v dále označeném rozhodnutí vydaném po podání dovolání v této věci). Ve vztahu k době rozhodné pro zkoumání překážky věci zahájené (litispendence) pak jde v daných souvislostech o věc neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

23. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

24. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

25. Pro právní posouzení věci jsou rozhodné následující skutkové údaje (z nichž vyšly oba soudy při šetření podmínek řízení):

26. Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 16. 2. 2017, sp. zn. 6 To 48/2016, zajistil podle ustanovení § 79e zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestního řádu), mimo jiné předmětnou pohledávku společnosti L za dlužníkem.

27. Opatřením ze dne 4. 8. 2017 Vrchní státní zastupitelství v Praze pověřilo podle § 9 odst. 1 písm. a/ zákona o zajištění majetku Úřad mimo jiné i správou pohledávky společnosti L za dlužníkem.

28. Žalobou doručenu (prostřednictvím datové schránky) na elektronickou podatelnu insolvenčního soudu dne 3. 3. 2019 ve 21:15:33 hodin a tam vedenou v soudním oddělení č. 74 se žalobce domáhal vůči společnosti L:

[1] určení, že její pohledávka ve výši 13.351.349,91 Kč přihlášená do insolvenčního řízení dlužníka vedeného u insolvenčního soudu pod označenou spisovou značkou není po právu,
eventuálně (pro případ, že popření pravosti pohledávky nebude úspěšné)

[2] určení, že její pohledávka přihlášená do insolvenčního řízení dlužníka vedeného u insolvenčního soudu pod označenou spisovou značkou je po právu ve výši 11.392.026,88 Kč a ve výši 1.959.323,03 Kč po právu není.

29. Usnesením ze dne 8. 3. 2021, sp. zn. 6 To 12/2021, Vrchní soud v Praze zrušil (mimo jiné) i zajištění pohledávky společnosti L za dlužníkem.

30. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou pak rozhodná následující ustanovení občanského soudního řádu, insolvenčního zákona, trestního řádu a zákona o zajištění majetku:

§ 82 (o. s. ř.)

(1) Řízení je zahájeno dnem, kdy došel soudu návrh na jeho zahájení. Pokud je návrh na zahájení řízení učiněn prostřednictvím veřejné datové sítě a elektronické aplikace určené k podání takového návrhu, platí, že řízení je zahájeno v okamžiku, kdy je návrh dostupný informačnímu systému určenému k příjmu takového podání.

(...)

§ 83 (o. s. ř.)

(1) Zahájení řízení brání tomu, aby o téže věci probíhalo u soudu jiné řízení.

(...)

§ 7 (insolvenčního zákona)

Použití občanského soudního řádu a zákona o zvláštních řízeních soudních

Nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení, použijí se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních; ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce se však použijí přiměřeně jen tehdy, jestliže na ně tento zákon odkazuje.

§ 16 (insolvenčního zákona)

(1) Účastníky řízení v incidenčních sporech jsou žalobce a žalovaný, není-li dále stanoveno jinak.

(...)

§ 18 (insolvenčního zákona)

(1) Nastane-li v průběhu insolvenčního řízení skutečnost, se kterou právní předpisy spojují převod nebo přechod přihlášené pohledávky z původního věřitele na nabyvatele pohledávky, aniž původní věřitel ztrácí způsobilost být účastníkem řízení, insolvenční soud rozhodne, že místo tohoto věřitele vstupuje do insolvenčního řízení nabyvatel jeho pohledávky. Učiní tak na základě návrhu věřitele, který lze podat pouze na formuláři, jehož náležitosti stanoví prováděcí právní předpis, a po písemném souhlasu nabyvatele jeho pohledávky. Převod nebo přechod pohledávky, který nevyplývá přímo z právního předpisu, je nutné doložit veřejnou listinou nebo listinou, na které je úředně ověřena pravost podpisů osob, které ji podepsaly.

(...)

§ 19 (insolvenčního zákona)

(1) Nabyvatel pohledávky se stává účastníkem insolvenčního řízení, jakmile insolvenční soud podle § 18 rozhodne o jeho vstupu do insolvenčního řízení, a platí pro něj stav insolvenčního řízení v době, kdy se stal jeho účastníkem. Nabyvatel takto vstupuje na místo původního věřitele i do incidenčních sporů, které se týkají jím nabyté pohledávky.

(...)

§ 79e (trestního řádu)

Zajištění nemotné věci

(1) Nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že jiná nemotná věc, než která je uvedena v § 78 až 79c, je určena ke spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání byla užita, nebo je výnosem z trestné činnosti, může předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán rozhodnout o zajištění takové nemotné věci. Policejní

orgán k takovému rozhodnutí potřebuje předchozí souhlas státního zástupce. Předchozího souhlasu státního zástupce není třeba v naléhavých případech, které nesnesou odkladu. Policejní orgán je v takovém případě povinen do 48 hodin své rozhodnutí předložit státnímu zástupci, který s ním buď vysloví souhlas, nebo je zruší. Proti rozhodnutí o zajištění nehmotné věci je přípustná stížnost.

(...)

(9) Postup při správě zajištěné nehmotné věci stanoví zvláštní právní předpis.

§ 1 (zákona o zajištění majetku)

(1) Tento zákon stanoví postup při výkonu rozhodnutí o zajištění majetku nebo jeho určené části pro účely výkonu trestu, výkonu ochranného opatření zabránění části majetku nebo uspokojení nároku poškozeného v trestním řízení a při správě takového majetku, jakož i při správě věcí a náhradních hodnot vydaných, odňatých nebo jinak zajištěných v trestním řízení (dále jen „majetek“).

(...)

§ 8a (zákona o zajištění majetku) Účel správy a odpovědnost správce

(1) Majetek zajištěný v trestním řízení se spravuje podle tohoto zákona, pokud je zapotřebí právně jednat nebo činit potřebné úkony, aby nedošlo bezdůvodně k snížení hodnoty zajištěného majetku nebo k jeho zmenšení, popřípadě aby se majetek očekávaným způsobem zvýšil.

(2) Pro dosažení účelu správy správce vykonává v potřebném rozsahu práva a povinnosti spojené se zajištěným majetkem, jejichž výkon mu přiznává tento zákon, nebo jejichž výkon byl obviněnému zakázán soudem. Správce vykonává jednotlivá práva a povinnosti podle povahy zajištěného majetku a práv s ním spojených v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy a v souladu s pověřením nebo smlouvou o správě; přitom postupuje řádně a svědomitě.

(...)

§ 9 (zákona o zajištění majetku) Správce zajištěného majetku

(1) Není-li dále uvedeno jinak, podle povahy a rozsahu věcí a práv, které tvoří zajištěný majetek, vykonává jeho správu po dobu zajištění buď soud, který o zajištění v prvním stupni rozhodl nebo na který přešla příslušnost ke správě podle § 1 odst. 5, nebo na základě jeho pověření

a/ územní pracoviště Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, nebo

b/ soudní exekutor,

v jejichž obvodu se zajištěný majetek nachází; jestliže se zajištěný majetek nachází v obvodech dvou nebo více územních pracovišť Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových nebo dvou nebo více územních pracovišť soudních exekutorů, může soud výkonem správy pověřit každé z těchto pracovišť.

(...)

(7) Pověření ke správě zajištěného majetku je opatření, jež musí mít písemnou formu a obsahovat zejména označení orgánu, který pověření vydal, označení pověřeného správce a vymezení práv a povinností spojených s výkonem správy. V pověření nebo v připojených listinách je zapotřebí náležitě a nezaměnitelně určit zajištěný majetek, kterého se pověření týká. Pověření může být vydáno i pro výkon dílčího právního jednání nebo úkonu spojeného se zajištěným majetkem. Pověření se nevydává ke správě majetku uvedeného v odstavci 3. Orgán uvedený v odstavci 1 může pověření kdykoli písemně zrušit a za podmínek stanovených tímto zákonem pověřit jiného správce, uzavřít smlouvu o správě, nebo zajištěný majetek spravovat sám.

(...)

§ 10 (zákona o zajištění majetku) Práva a povinnosti správce

(1) Správce je povinen právně jednat za účelem zabránění snížení hodnoty nebo zmenšení zajištěného majetku, zejména

a/ včas uplatňovat nárok na náhradu škody a na vydání předmětu bezdůvodného obohacení,

b/ průběžně sledovat, zda dlužníci včas a řádně plní své závazky k zajištěnému majetku, včas uplatňovat a vymáhat práva, která jinak přísluší vlastníku zajištěného majetku, případně jiné osobě oprávněné s majetkem nakládat, a zamezovat promlčení nebo zániku těchto práv,

c/ dovolávat se neplatnosti právního jednání učiněného obviněným v rozporu se zákazy, jež mu byly uloženy rozhodnutím o zajištění majetku podle trestního řádu.

(...)

(3) Správce činí za účelem ochrany zajištěného majetku v soudním, správním nebo jiném řízení všechny úkony, které je jinak oprávněn činit jeho vlastník, případně jiná osoba oprávněná s majetkem nakládat.

(...)

31. Ve výše citované podobě, pro věc rozhodné, platí ustanovení § 82 odst. 1 a § 83 odst. 1 o. s. ř. již od zahájení řízení v této věci. S přihlédnutím k době vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka (15. 6. 2016) je pro insolvenční řízení vedené na majetek dlužníka i v době

od 1. 6. 2019 rozhodný insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 5. 2019 [srov. článek II (Přechodné ustanovení) části první zákona č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony]. Shora citovaná ustanovení insolvenčního zákona (v rozhodném znění) přitom platila již v době, kdy (trestní) soud vydal usnesení o zajištění pohledávky (16. 2. 2017). Ustanovení trestního řádu platilo v citované v podobě (účinné do 17. 3. 2017) v době vydání usnesení o zajištění pohledávky (16. 2. 2017); pozdější změny právní úpravy nemají na níže předestřené úvahy žádný vliv. Ustanovení zákona o zajištění majetku platila v citované podobě v době vydání opatření Vrchního státního zastupitelství ze dne 4. srpna 2017 a do dnešního dne změny nedoznala.

32. Ve shora ustaveném skutkovém a právním rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním otevřeným právním otázkám následující závěry:

33. Insolvenční zákon se u přihlášených věřitelů cíleně rozešel s koncepcí rozhodování o procesním nástupnictví podle ustanovení § 107a o. s. ř., jehož (byť i jen přiměřená) aplikace je v insolvenčním řízení vyloučena úpravou obsaženou v § 17 a násl. insolvenčního zákona srov. shodně např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2022, sen. zn. [29 ICdo 7/2020](#), uveřejněný pod číslem 9/2023 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 9/2023“), nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2022, sen. zn. [29 ICdo 12/2021](#). Tento úsudek vylučuje uplatnění těch závěrů, jež pro účely aplikace ustanovení § 107a o. s. ř. formuloval Nejvyšší soud v rozsudku sp. zn. [21 Cdo 4625/2018](#). Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. [27 Cdo 3902/2017](#) (na které dovolatel též poukazuje) v daných souvislostech samostatný význam nemá (stěžejní je v něm závěr, že ustanovení § 107a o. s. ř. se v tzv. nesporných řízeních nepoužije).

34. Z ustanovení § 19 odst. 1 věty druhé insolvenčního zákona se podává, že tam, kde se postavení účastníka incidenčního sporu odvíjí od postavení přihlášeného věřitele, se změna majitele přihlášené pohledávky z původního věřitele na nabyvatele pohledávky, uskutečněná v insolvenčním řízení postupem podle § 18 insolvenčního zákona bez dalšího promítne v okruhu účastníků incidenčního sporu (byl-li původní věřitel jeho účastníkem); srov. i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2019, sen. zn. [29 ICdo 65/2017](#), uveřejněné pod číslem 14/2020 Sb. rozh. obč.

35. Ponechá-li se stranou zvláštní úprava obsažená v § 183 odst. 3 insolvenčního zákona, plyne i z ustanovení § 18 insolvenčního zákona, že k předpokladům, za nichž insolvenční soud rozhodne o procesním nástupnictví na straně dlužníkovy věřitele [tam, kde při převodu nebo přechodu přihlášené pohledávky na nového (či nové) věřitele neztrácí původní věřitel způsobilost být účastníkem řízení], patří návrh původního věřitele na vydání rozhodnutí podle § 18 insolvenčního zákona; srov. odstavec 23. odůvodnění [R 9/2023](#). V odstavci 24. odůvodnění [R 9/2023](#) Nejvyšší soud též uzavřel, že rozhodnutí podle

§ 18 odst. 1 insolvenčního zákona nesmí insolvenční soud vydat z úřední povinnosti (bez návrhu původního přihlášeného věřitele), i kdyby skutečnosti rozhodné pro závěr, že došlo k procesnímu nástupnictví formou singulární sukcese, vyšly najevo v průběhu insolvenčního řízení a i kdyby byly dostatečně osvědčeny.

36. Rozhodnutím o zajištění majetku vydaným podle § 79e trestního řádu ovšem nedochází ke změně vlastníka zajištěného majetku; stejně tak nevede ke změně vlastníka zajištěného majetku ani případné následné písemné opatření, kterým příslušný orgán pověří k tomu určenou osobu správou zajištěného majetku (§ 9 odst. 1 a 7 zákona o zajištění majetku). Správce zajištěného majetku spravuje takový majetek jako majetek jiné osoby [skutečného vlastníka, jímž zpravidla bude osoba, které orgán činný v trestním řízení takový majetek odňal (zajistil)].

č. 14

37. Správce zajištěného majetku je zvláštním případem správce cizího majetku (§ 1400 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku), přičemž jeho postavení je odvozeno od zajištění majetku vzniklého rozhodnutím státního orgánu a je tak v tomto ohledu (v rozsahu vzniklého zajištění a správy) srovnatelné s postavením insolvenčního správce majetkové podstaty dlužníka, což lze odvodit i z pravidel formulovaných v § 10 zákona o zajištění majetku. Uplatňuje-li věřitel pohledávku vůči dlužníku přihláškou v insolvenčním řízení, stává se správce zajištěného majetku osobou, která namísto dosavadního majitele (věřitele) a jeho případného dosavadního zástupce činí v souladu s ustanovením § 10 odst. 3 zákona o zajištění majetku v insolvenčním řízení (potažmo v incidenčním sporu) všechny úkony, k nimž byl dosud oprávněn věřitel (jeho zástupce) [nabývá právo s tímto majetkem disponovat k naplnění účelu takové správy]. Děje se tak (jak plyne z dikce posledně označeného ustanovení) bez dalšího, okamžikem, kdy se pověření ke správě zajištěného majetku stane účinným. Správce pohledávky musí být označen způsobem, z něhož je patrné, že jedná při výkonu funkce správce zajištěného majetku; součástí jeho označení je i nezaměnitelné označení osoby, s jejímž majetkem nakládá (v daném případě ve vztahu ke společnosti L: „Česká republika – Úřad pro zastupování ve věcech majetkových, jako správce zajištěné pohledávky věřitele LLANFAIR CAEREINION CWNI DALIANNOL LTD.“). Pominou-li účinky zajištění tím, že je k tomu oprávněný orgán zruší (jako v tomto případě), insolvenční soud (opět bez dalšího) přestane v insolvenčním řízení (potažmo v incidenčním sporu) jednat s osobou pověřenou správou zajištěné pohledávky. Srov. shodně opět rozsudek Nejvyššího soudu sen. zn. [29 ICdo 12/2021](#).

38. Soudy nižších stupňů tedy nepochybily, jestliže poté, co Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 8. 3. 2021 zrušil (mimo jiné) i zajištění pohledávky společnosti L za dlužníkem, jako s prvním žalovaným v předmětném incidenčním sporu bez dalšího jednaly se společností L. Dovolání proto v této části není opodstatněné.

39. Zbývá vypořádat se s námitkou, že zkoumání, zda pokračování předmětného řízení brání (ve smyslu ustanovení § 83 odst. 1 o. s. ř.) překážka věci zahájené (litispendence), se mělo dít na základě úvahy plynoucí ze závěrů obsažených v usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. [21 Cdo 1525/2010](#).

40. Dovolatel potud přehlédl, že posledně označené usnesení Nejvyššího soudu vycházelo (jak patrné i z doby, kdy bylo vydáno) z jiného znění § 82 odst. 1 o. s. ř. (ze znění účinného do 31. 12. 2012). Předmětné ustanovení v onom znění obsahovalo pouze text, který dnes tvoří jeho větu první. S účinností od 1. 1. 2013, po novele provedené zákonem č. 404/2012 Sb.,

kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, bylo (totiž) předmětné ustanovení doplněno o druhou větu, z níž se podává, že je-li návrh na zahájení řízení učiněn prostřednictvím veřejné datové sítě a elektronické aplikace určené k podání takového návrhu, pak platí, že řízení je zahájeno „v okamžiku,“ kdy je návrh dostupný informačnímu systému určenému k příjmu takového podání.

41. Ve zvláštní části důvodové zprávy k vládnímu návrhu pozdějšího zákona č. 404/2012 Sb. (tento vládní návrh projednávala Poslanecká Sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 6. volebním období 2010-2013 jako tisk č. 686), se k uvedenému bodu novely [K bodu 7 (§ 82 odst. 1)], jenž byl převzat beze změn do textu novely, uvádí:

„Občanské soudní řízení zahajované na návrh je zahájeno dnem, kdy došel soudu návrh na zahájení řízení (žaloba), který může být podán ústně nebo písemně, kdy písemně ho lze učinit v listinné podobě, elektronicky nebo telefaxem. V případě, kdy je návrh na zahájení řízení podán prostřednictvím veřejné datové sítě do elektronické aplikace k tomu určené, je návrh elektronicky dodán nejprve do této elektronické aplikace, a poté na příslušný soud. Za normálních okolností probíhá tato elektronická operace v rámci elektronické aplikace v časovém rozmezí několik minut. V praxi se však může objevit předem nepředvídatelná situace, která může způsobit to, že návrh na zahájení řízení bude na příslušný soud z technických důvodů dodán v pozdějším časovém horizontu, a to i v řádu několika dní. Při spouštění tohoto systému se nepředpokládalo, že by mohlo docházet k tak velkým časovým prodlevám mezi dodáním do této elektronické aplikace a následným dodáním návrhu soudu. Pokud taková situace v praxi nastane, není jednotný názor na to, zda řízení bylo zahájeno dodáním návrhu do elektronické aplikace určené k podání návrhu, nebo až dodáním návrhu na příslušný soud.

Nově navrhovanou právní úpravou dochází k explicitnímu zakotvení doby zahájení řízení v případě, že je návrh podán prostřednictvím veřejné datové sítě do elektronické aplikace určené k podání návrhu. Podle navrhované právní úpravy je občanské soudní řízení zahájeno okamžikem, kdy byl návrh dostupný informačnímu systému určenému k příjmu takového podání. Předkládaná právní úprava okamžiku zahájení řízení tak promítá do zákonného textu zásadu právní jistoty, zásadu legitimního očekávání a zásadu řádného fungování justice.“

42. V témže duchu (jako důvodová zpráva) komentuje význam předmětného doplnění (ve vazbě na informační systém datových schránek) např. též dílo: Jirsa J. a kolektiv. Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydání první. Praha: JUDr. Karel Havlíček. Havlíček Brain Team. 2014, str. 34.

43. S přihlédnutím k tomu, že řízení ve věcech vedených v soudních odděleních č. 75 a č. 74 byla zahájena u insolvenčního soudu žalobami doručenými insolvenčnímu soudu prostřednictvím informačního systému datových schránek, tedy prostřednictvím veřejné datové sítě (srov. i odstavec 9. a 12. bodu I. stanoviska pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, [Plsn 1/2015](#), uveřejněného pod číslem 1/2017 Sb. rozh. st.), nebyl pro účely posouzení překážky věci zahájené (litispendence) rozhodný „pouze“ den, v němž žaloba došla soudu, nýbrž, v rámci téhož dne (3. 3. 2019), i „okamžik“ zahájení řízení. Tento „okamžik“ je

vymezen časem doručení datové zprávy obsahující žalobu do datové schránky insolvenčního soudu, tedy ve věci vedené v soudním oddělení č. 75 časem 21:23:48 hodin a ve věci vedené v soudním oddělení č. 74 časem 21:15:33 hodin (takže dříve).

44. Jinak (obecněji) řečeno, u řízení zahájených téhož dne žalobami doručenými soudem prostřednictvím informačního systému datových schránek je pro účely posouzení, které z těchto řízení má být zastaveno pro překážku věci zahájené (litispence) ve smyslu § 83 odst. 1 o. s. ř., rozhodný již „okamžik“ zahájení řízení určený ve smyslu ustanovení § 82 odst. 1 věty druhé o. s. ř. hodinou, minutou a vteřinou, ve které byla žaloba dodána prostřednictvím datové zprávy do datové schránky soudu.

45. Jen tehdy, je-li u řízení zahájených téhož dne žalobami doručenými soudem prostřednictvím informačního systému datových schránek stejný i „okamžik“ zahájení řízení, je posouzení, které z těchto řízení má být zastaveno pro překážku věci zahájené (litispence) ve smyslu § 83 odst. 1 o. s. ř., ponecháno na úvaze soudu, který přitom postupuje tak, aby byla zajištěna spravedlivá ochrana práv a oprávněných zájmů účastníků řízení a aby ochrana práv byla rychlá a účinná; srov. § 1 a § 6 o. s. ř. a závěry obsažené v usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. [21 Cdo 1525/2010](#).

46. Dovolání tak ani potud není opodstatněné. V dalších aspektech zkoumání „totožnosti věci“ (rozuměj jiných než těch, jež byly z hlediska identity prvního žalovaného rozebrány výše), je napadené rozhodnutí souladné se závěry formulovanými na dané téma např. v důvodech usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. [31 Cdo 365/2009](#), uveřejněného pod číslem 68/2011 Sb. rozh. obč.

47. Tento závěr s sebou nese konečné posouzení podaného dovolání jako nedůvodného. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).

č. 15

Smyslem a účelem právní úpravy § 83 odst. 2 písm. c) o. s. ř. rozšiřující překážku věci zahájené není zamezit některému z vytěsněných vlastníků v podání (pozdější) žaloby, nýbrž pouze vyloučit existenci různých rozhodnutí ve věci samé majících rozšířený účinek závaznosti. Smysl a účel právní úpravy § 390 z. o. k. ve spojení s § 83 odst. 2 písm. c) a § 159a odst. 2 o. s. ř. vyžaduje, aby o všech žalobách podaných jednotlivými vytěsněnými vlastníky (o všech věcech) probíhalo (ze zákona) jediné společné řízení ústící v jedno konečné rozhodnutí o věci samé.

Je úkolem soudu, aby v průběhu řízení až do vydání rozhodnutí o věci samé zkoumal okruh osob, jež podaly proti hlavnímu akcionáři žalobu o dorovnání, a aby tyto osoby (každou z nich) bez dalšího považoval za žalobce. Každý ze žalobců může ve společném řízení plně uplatnit svá procesní práva, včetně práva navrhnout důkazy a vyjádřit se ke všem důkazům, které byly provedeny, jakož i práva na projednání věci samé při jednání. Ve vztahu ke každému ze žalobců pak nastávají účinky koncentrace řízení ve smyslu § 118b odst. 1 o. s. ř. až skončením prvního jednání, které bylo nařízeno a konalo se poté, co s ním soud začal jako se žalobcem jednat. O tom musí být žalobce poučen v předvolání k tomuto jednání.

č. 15

Účastníci řízení, Akciová společnost, Squeeze-out

§ 83 odst. 2 písm. c) o. s. ř., § 159a odst. 1 o. s. ř., § 390 zákona č. 90/2012 Sb.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2023, sp. zn. [27 Cdo 2169/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:27.CDO.2169.2022.1

Nejvyšší soud k dovolání žalobce f) změnil usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. 5. 2022, sp. zn. 8 Cmo 79/2022, tak, že se mění usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 3. 2022, sp. zn. 28 Cm 205/2020, tak, že se řízení ve vztahu mezi žalobcem f) a žalovanou nezastavuje.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. V projednávané věci se žalobci na žalované jako hlavní akcionáře domáhají práva na dorovnání v souvislosti s tím, že valná hromada společnosti Severomoravské vodovody a kanalizace O. a. s., se sídlem v O., (dále též jen „společnost“), rozhodla dne 23. 7. 2019 o přechodu všech ostatních účastnických cenných papírů na hlavní akcionářku.

2. Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 3. 3. 2022, č. j. 28 Cm 205/2020-325, zastavil řízení ve vztahu mezi žalobcem f) a žalovanou (výrok I.), rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II.) a o vrácení soudního poplatku (výrok III.).

3. Soud prvního stupně uvedl, že řízení bylo zahájeno žalobou žalobkyně a) C.T.C. holding, a. s., se sídlem v Jablonci nad Nisou, Pod Vodárnou 82/15, PSČ 466 05, identifikační číslo osoby 25604031, doručenu soudu dne 8. 7. 2020 [žalobkyně a) vzala žalobu zpět podáním ze dne 16. 2. 2022, soud ve vztahu k ní řízení zastavil usnesením ze dne 22. 2. 2022, č. j. 28 Cm 205/2020-292, které nabylo právní moci dne 12. 3. 2022]. Po zahájení řízení podali dále společnou žalobu žalobci b), c) a d), doručenu soudu dne 16. 9. 2020, a dne 28. 12. 2020 byla doručena soudu žaloba žalobce e). Soud v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu přijatou k výkladu právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 považoval tyto další „návrhy“ za „přistoupení k ‚prvnímu‘ řízení“. První jednání ve věci proběhlo dne 9. 12. 2021, přičemž soud „účastníky poučil v souladu s § 118b odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen ‚o. s. ř.‘), o koncentraci řízení“.

č. 15

4. Žaloba žalobce f) byla soudu doručena dne 13. 1. 2022 a následně byla doplněna podáním doručeným soudu dne 28. 2. 2022. Vzhledem k tomu, že se tak stalo až po prvním jednání ve věci a zásady sporného řízení již byly „aktivovány“, tedy „řízení o dříve podaných žalobách dospělo do té fáze, že již proběhlo dokazování a řízení bylo zkoncentrováno, nelze tuto nově podanou žalobu považovat za přistoupení do probíhajícího řízení“. Soud tak aplikoval ustanovení § 83 odst. 2 písm. c) o. s. ř. a pro překážku věci zahájené řízení o žalobě žalobce f) zastavil.

5. Protože řízení o přiznání práva na dorovnání je od 1. 1. 2014 řízením sporným, bylo by podle soudu nutné s (novým) žalobcem f) „bez ohledu na dosavadní stav řízení“ věc znovu projednat, aby bylo zachováno ústavně garantované právo přistoupivšího účastníka „na přítomnost při projednání věci a možnost vyjádřit se k prováděným důkazům“. To by však mohlo kolidovat s právem původních žalobců i žalované na projednání věci bez zbytečných průtahů. Soud se neztotožnil ani s názorem žalobce f), že by měl vyčkat uplynutí tříleté promlčecí lhůty k uplatnění práva na dorovnání u soudu a teprve poté věc projednat. I v takovém případě by bylo porušeno právo původních účastníků na projednání věci bez zbytečných průtahů a soudkyně by se též vystavila riziku kárného postihu pro nečinnost v řízení.

6. Soud měl za to, že ochrana práv žalobce f) je dostatečně garantována právní úpravou § 390 odst. 3 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění účinném do 31. 12. 2020 (dále též jen „z. o. k.“), jež ukládá povinnost hlavnímu akcionáři dorovnat přiměřené protiplnění všem vlastníkům účastnických cenných papírů.

7. Vrchní soud v Olomouci k odvolání žalobce f) v záhlaví označeným usnesením rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil.

8. Odvolací soud, ztotožňuje se s odůvodněním soudu prvního stupně, uvedl, že problémem účinné právní úpravy je chybějící lhůta k uplatnění práva na dorovnání u soudu. Neměl však za to, že „by časové omezení podávání dalších žalob bylo dáno délkou promlčecí lhůty“. Závěr soudu prvního stupně, podle něhož „časovou hranicí pro přistoupení dalších žalobců k řízení je okamžik koncentrace ‚prvního‘ zahájeného řízení, má proto odvolací soud za závěr zohledňující práva všech zúčastněných osob“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti usnesení odvolacího soudu podal žalobce f) dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 o. s. ř., maje za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, zda může nový žalobce přistoupit do řízení o přiznání práva na dorovnání i poté, kdy již proběhlo ve věci první jednání a došlo ke koncentraci řízení, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené judikatury odvolacího soudu.

10. Dovolatel, odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2009, sp. zn. [29 Cdo 4712/2007](#), uveřejněné pod číslem 104/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ze dne 15. 9. 2010, sp. zn. [29 Cdo 4918/2009](#), a ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. [29 Cdo 3856/2010](#), a též na nález Ústavního soudu ze dne 10. 3. 2009, sp. zn. [IV. ÚS 1106/08](#), uvádí, že o všech žalobách na přiznání práva na dorovnání má být rozhodováno ve společném řízení a právo do něj přistupovat náleží menšinovým akcionářům „až do okamžiku, kdy je věc pravomocně skončena“. Dosavadní postup se podle dovolatele prosadí i „po obměně právní úpravy v roce 2014“.

11. Dovolatel má za to, že výklad, který „nepřipouští přistoupení jiných účastníků po skončení prvního jednání, omezuje ... možnost ... potenciálních žalobců být před soudem slyšeni a předkládat důkazy“. Upřednostňuje tak „rychlejší“ žalobce před „pomalejšími“. Dále tento výklad omezuje „zákonem stanovenou promlčecí lhůtu k podání návrhu“.

12. Uvádí-li soud prvního stupně, že ochrana práv žalobců je dostatečně zajištěna úpravou § 390 odst. 3 z. o. k., neboť na přiznaném právu na dorovnání se budou účastnit všichni vlastníci účastnických cenných papírů, upozorňuje dovolatel, že aby mohlo být toto ustanovení aplikováno, „musí k přiznání nějakého protiplnění dojít“. Pokud např. původní žalobci vezmou své žaloby zpět, „mohla by uplynout ostatním potenciálním žalobcům promlčecí lhůta“.

13. Dovolatel souhlasí s tím, že řízení „nemá být zbytečně protahováno“ a soud i účastníci mají být ve věci aktivní. Tento princip však nelze „nadřadit nad spravedlivé a řádné projednání věci“ menšinových akcionářů, jež by měli být chráněni jako „slabší strana“.

14. Dovolatel uzavírá, že soudy porušily jeho právo na spravedlivý proces a omezily „právo dovolatele v rámci běžícího ... nerozhodnutého sporu, který se ho týká, navrhopvat důkazy, vyjadřovat se k provedeným důkazům, podávat a označit důkazy a účastnit se řízení“.

15. Dovolatel navrhuje, aby Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu, jakož i soudu prvního stupně, zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

III.

Přípustnost dovolání

16. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť rozhodnutí odvolacího soudu závisí na zodpovězení dovolatelem otevřené a dovolacím soudem v poměrech právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 dosud nevyřešené otázky procesního práva.

IV.

Důvodnost dovolání

17. S ohledem na skutkové okolnosti projednávané věci (valná hromada společnosti rozhodla o nuceném přechodu účastnických cenných papírů dne 23. 7. 2019) je pro její posouzení rozhodný zákon o obchodních korporacích ve znění účinném do 31. 12. 2020 [srovnej čl. II bod 12. zákona č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony].

18. Podle § 390 z. o. k. vlastníci účastnických cenných papírů se mohou od splatnosti protiplnění domáhat po hlavním akcionáři práva na dorovnání, není-li poskytnuté protiplnění přiměřené hodnotě účastnických cenných papírů ke dni přechodu vlastnického práva na hlavního akcionáře; toto právo zaniká, není-li žádným vlastníkem účastnických cenných papírů uplatněno u hlavního akcionáře do 3 měsíců ode dne zveřejnění zápisu usnesení valné hromady podle § 384 v obchodním rejstříku (odstavec první). Hlavní akcionář oznámí bez zbytečného odkladu den uplatnění práva podle odstavce 1 způsobem stanoveným pro svolání valné hromady. Promlčecí doba běží ode dne, kdy hlavní akcionář splní oznamovací povinnost (odstavec druhý). Soudní rozhodnutí, kterým bylo přiznáno právo na jinou výši protiplnění, je pro hlavního akcionáře závazné co do základu přiznaného práva i vůči ostatním vlastníkům účastnických cenných papírů. Vlastníci účastnických cenných papírů, kteří se dovolali práva na dorovnání, mají právo na náhradu v řízení účelně vynaložených výdajů; není-li povinen tuto náhradu poskytnout hlavní akcionář, poskytne se z prostředků uložených v úschově podle odstavce 4 (odstavec třetí).

19. Podle § 83 o. s. ř. zahájení řízení brání tomu, aby o téže věci probíhalo u soudu jiné řízení (odstavec první). Zahájení řízení ve věcech náhrady škody nebo dorovnání výše protiplnění podle zákona o nabídkách převzetí anebo ve věcech přezkoumání protiplnění při výkupu účastnických cenných papírů brání též tomu, aby proti témuž žalovanému probíhalo u soudu další řízení o žalobách jiných žalobců požadujících z téhož jednání nebo stavu stejné nároky [odstavec druhý písm. c)].

20. Podle § 159a odst. 2 o. s. ř. výrok pravomocného rozsudku, kterým bylo rozhodnuto ve věcech uvedených v § 83 odst. 2, je závazný nejen pro účastníky řízení, ale i pro další osoby oprávněné proti žalovanému pro tytéž nároky z téhož jednání nebo stavu. Zvláštní právní předpisy stanoví, v kterých dalších případech a v jakém rozsahu je výrok pravomocného rozsudku závazný pro jiné osoby než účastníky řízení.

21. Řízení o přezkoumání přiměřenosti protiplnění za nucený výkup účastnických cenných papírů podle § 183i a násl. zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obch. zák.“), bylo „sporem“ mezi vlastníkem cenných papírů (akcií), hlavním akcionářem a akciovou společností. Šlo o „spor“ týkající se vnitřních poměrů obchodní společnosti, vymezený (od 1. 4. 2008 výslovně) v § 9 odst. 3 písm. g) o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2013, tedy o řízení vypočtené v § 200e o. s. ř., v němž se účastenství řídilo ustanovením § 94 odst. 1 o. s. ř. S ohledem na výslovné znění § 183k odst. 3 obch. zák. zákonodárce zjevně vycházel z toho, že společnost byla účastníkem tohoto řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2018, sp. zn. [29 Cdo 2551/2016](#)).

22. Podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu přijaté k výkladu právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 platilo, že:

1) Podal-li vlastník účastnických cenných papírů návrh na určení přiměřené výše protiplnění či návrh na zaplacení protiplnění v požadované výši nebo doplacení poskytnutého protiplnění do požadované výše poté, co již bylo zahájeno řízení o přezkoumání výše téhož protiplnění návrhem jiného vlastníka (ale dříve, než bylo pravomocně skončeno), bylo nutno tento další návrh považovat za přistoupení k prvnímu řízení.

2) Nezbytnou podmínkou pro to, aby další návrh bylo možné považovat za přistoupení k řízení (zahájenému dřívějším návrhem), bylo, že další navrhovatelé podali návrh (přistoupili do již zahájeného řízení) ve lhůtě stanovené § 183k odst. 1 věty za středníkem obch. zák.

3) Tento závěr platil i poté, kdy s účinností od 1. 4. 2008 došlo ke změně § 83 odst. 2 písm. d) o. s. ř. Citované ustanovení bránilo tomu, aby u soudu probíhalo jiné (další) řízení o přezkoumání přiměřenosti téhož protiplnění. Byly-li však včas podané (další) návrhy považovány za přistoupení k již zahájenému řízení, žádné další řízení [ve smyslu § 83 odst. 2 písm. d) o. s. ř.] neprobíhalo.

4) Opačný závěr, podle něhož podání dalších včasných návrhů bránila překážka věci zahájené, by ve svém důsledku zbavil ty vlastníky účastnických cenných papírů, kteří podali návrh podle § 183k obch. zák. sice v zákonné lhůtě, ale poté, kdy bylo řízení o přezkoumání přiměřenosti téhož protiplnění již zahájeno k návrhu jiného vlastníka, práva na soudní ochranu zaručeného článkem 36 Listiny základních práv a svobod, neboť by jim odepřel možnost účastnit se řízení, v němž je rozhodováno (také) o jejich právech, a to i tehdy, když (v souladu se zásadou *vigilantibus iura scripta sunt*) své právo řádně a včas uplatnili. Pouze tehdy, stanou-li se účastníky řízení zahájeného prvním návrhem, mohou plně uplatnit svá procesní práva, včetně práva navrhopat důkazy a vyjádřit se ke všem důkazům, které byly provedeny (§ 123 o. s. ř.).

Srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. [29 Cdo 3856/2010](#), a judikaturu v něm citovanou.

23. S účinností zákona o obchodních korporacích a novely občanského soudního řádu provedené zákonem č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, došlo ke změně povahy řízení o přezkoumání přiměřenosti protiplnění, resp. – jak je označuje zákon o obchodních korporacích – řízení o dorovnání (srov. § 390 z. o. k.). Jakkoliv i nadále jde o řízení ve sporech mezi obchodními korporacemi, jejich společníky nebo členy, jakož i mezi společníky nebo členy navzájem, vyplývají-li z účasti na obchodní korporaci [nově upravené v § 9 odst. 2 písm. e) o. s. ř.], s ohledem na zrušení ustanovení § 200e o. s. ř. již jde o řízení sporné, jehož účastníky jsou žalobce (vytěsněný vlastník účastnického cenného papíru) a žalovaný (hlavní akcionář); akciová společnost se již řízení o dorovnání (zpravidla) neúčastní. Tomu odpovídá i § 390 odst. 3 z. o. k., jenž rozšiřuje závaznost rozhodnutí, kterým bylo přiznáno právo na jinou výši protiplnění, co do základu přiznaného práva i vůči ostatním vlastníkům účastnických cenných papírů (kteří se řízení o dorovnání neúčastnili) toliko pro hlavního akcionáře, a nikoliv

i pro společnost, jak to činil § 183k odst. 3 obch. zák. (srov. již shora citované usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. [29 Cdo 2551/2016](#)).

24. Účastníky sporného řízení o dorovnání jsou žalobce a žalovaný (§ 90 o. s. ř.). Aktivně věcně legitimován k podání žaloby o přiznání práva na dorovnání je každý (bývalý) vlastník účastnických cenných papírů, jehož vlastnické právo přešlo v důsledku rozhodnutí valné hromady na hlavního akcionáře (vytěsněný vlastník), uplatnil-li (tento nebo jakýkoli jiný stejně „postižený“ vytěsněný vlastník) právo na dorovnání u hlavního akcionáře v prekluzivní lhůtě uvedené v § 390 odst. 1 části věty za středníkem z. o. k. Právo vytěsněného vlastníka podat žalobu (domáhat se u soudu práva na dorovnání) není omezeno stejným právem dalších vytěsněných vlastníků, jde tudíž o samostatně uplatnitelné právo. Pasivně věcně legitimován je hlavní akcionář.

č. 15

25. Zákon nestanoví žádnou prekluzivní lhůtu k podání žaloby [žalobce je časově limitován pouze obecnou promlčecí lhůtou běžící ode dne, kdy hlavní akcionář (způsobem stanoveným pro svolání valné hromady) oznámí ostatním (bývalým) vlastníkům účastnických cenných papírů den, v němž u něj první z nich uplatnil právo na dorovnání (§ 390 odst. 2 z. o. k.)].

26. Řízení o dorovnání je zahájeno dnem, kdy soudu dojde žaloba (§ 82 odst. 1 o. s. ř.). Obecně platí, že každou samostatně podanou žalobou se zahajuje samostatné soudní řízení. V případě řízení o dorovnání však zákon brání tomu, aby proti hlavnímu akcionáři probíhalo u soudu (či dokonce u různých soudů) více samostatných řízení, jež by mohla skončit vydáním různých (vzájemně si odporujících) rozsudků (ve smyslu § 159a odst. 2 o. s. ř.) závazných nejen pro účastníky řízení, ale i pro další vytěsněné vlastníky, kteří se těchto řízení neúčastnili. Smyslem a účelem právní úpravy § 83 odst. 2 písm. c) o. s. ř. rozšiřující překážku věci zahájené tudíž není zamezit některému z vytěsněných vlastníků v podání (pozdější) žaloby, nýbrž pouze vyloučit existenci různých rozhodnutí ve věci samé majících rozšířený účinek závaznosti.

27. Shora řečené vede k závěru, podle něhož smysl a účel právní úpravy § 390 z. o. k. ve spojení s § 83 odst. 2 písm. c) a § 159a odst. 2 o. s. ř. vyžaduje, aby o všech žalobách podaných jednotlivými vytěsněnými vlastníky (o všech věcech) probíhalo (ze zákona) jediné společné řízení ústící v jedno konečné rozhodnutí o věci samé.

28. Je proto úkolem soudu, aby v průběhu řízení až do vydání rozhodnutí o věci samé zkoumal okruh osob, jež podaly proti hlavnímu akcionáři žalobu o dorovnání, a aby tyto osoby (každou z nich) bez dalšího považoval za žalobce. Každý ze žalobců může ve společném řízení plně uplatnit svá procesní práva, včetně práva navrhopvat důkazy a vyjádřit se ke všem důkazům, které byly provedeny, jakož i práva na projednání věci samé při jednání. Ve vztahu ke každému ze žalobců pak nastávají účinky koncentrace řízení ve smyslu § 118b odst. 1 o. s. ř. (při splnění všech podmínek vyžadovaných zákonem – k tomu srov. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. [31 Cdo 4616/2010](#), uveřejněný pod číslem 98/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek) až skončením prvního jednání, které bylo nařízeno a konalo se poté, co s ním soud začal jako se žalobcem jednat. O tom musí být žalobce poučen v předvolání k tomuto jednání (srov. obdobně § 118b odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

29. Promítnuto do poměrů projednávané věci, dospěl-li odvolací soud (ve shodě se soudem prvního stupně) k závěru, podle něhož je na místě řízení o žalobě dovolatele na přiznání práva

na dorovnání zastavit podle § 104 odst. 1 ve spojení s § 83 odst. 2 písm. c) o. s. ř., neboť ve věci proběhlo již první jednání a řízení o původních žalobách je již zkoncentrováno, je jeho právní posouzení nesprávné.

30. Jelikož řešení dovoláním otevřené otázky, na které napadené rozhodnutí spočívá, není správné a dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), usnesení odvolacího soudu podle § 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř. změnil.

31. O náhradě nákladů dovolacího řízení Nejvyšší soud nerozhodoval, když rozhodnutí Nejvyššího soudu není rozhodnutím, kterým se řízení končí, a řízení nebylo již dříve skončeno (srovnej např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2002, sp. zn. [20 Cdo 970/2001](#), uveřejněné pod číslem 48/2003 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

č. 16

Smlouvu o převodu nemovité věci, u níž byl rozhodnutím soudu nahrazen projev vůle účastníka ji uzavřít, nebo k jejímuž uzavření došlo v souvislosti s takovým rozhodnutím (§ 161 odst. 3 o. s. ř.), přezkoumá katastrální úřad v řízení o návrhu na vklad vlastnického práva jako soukromou listinu podle § 17 odst. 1 zákona č. 256/2013 Sb., katastrálního zákona (ve znění pozdějších předpisů), nikoliv v omezeném rozsahu podle § 17 odst. 2 až 4 katastrálního zákona. To neplatí, jde-li o rozsudek ukládající prohlášení vůle na základě povinnosti vyplývající z restitučních předpisů.

Katastr nemovitostí, Vklad do katastru nemovitostí

§ 161 odst. 3 o. s. ř., § 17 odst. 1 a odst. 3 zákona č. 256/2013 Sb.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sp. zn. [24 Cdo 3459/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:24.CDO.3459.2022.3

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti výroku I rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 6. 2022, sp. zn. 4 Co 230/2021; ve zbývajícím rozsahu dovolání odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobou podanou u Krajského soudu v Plzni (dále jen „soud prvního stupně“) se žalobkyně domáhala nahrazení rozhodnutí Katastrálního úřadu pro Plzeňský kraj, Katastrální pracoviště K. (dále jen „katastrální úřad“) ze dne 18. 7. 2017 rozhodnutím soudu tak, že se ve prospěch žalobkyně povoluje vklad vlastnického práva na základě smlouvy o bezúplatném převodu pozemků č. 1 ze dne 8. 3. 2017 k nemovitým věcem – pozemku v katastrálním území (dále jen „k. ú.“) V. parc. č. 1 o výměře 5 736 m², zapsanému na LV č. 2 a pozemkům v k. ú. F. parc. č. 3 o výměře 4 251 m², parc. č. 4 o výměře 8 901 m², parc. č. 5 o výměře 4 588 m², parc. č. 6 o výměře 52 m², parc. č. 7 o výměře 293 m², zapsaným na LV č. 2 (dále též „předmětné pozemky“).

2. Soud prvního stupně rozsudkem ze dne 13. 4. 2021, č. j. 19 C 53/2017-262, poté, co byl v odvolacím řízení zrušen jeho předcházející žalobu zamítající rozsudek ze dne 12. 3. 2019, č. j. 19 C 53/2017-144, opětovně žalobu zamítl (výrok I rozsudku) a žádnému z účastníků včetně vedlejšího účastníka nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení (výrok II rozsudku).

3. Soud prvního stupně vzal za prokázané, že účastníci byla pravomocným rozsudkem Okresního soudu v Klatovech ze dne 11. 11. 2016, č. j. 6 C 175/2016-67, uložena povinnost uzavřít s žalobkyní smlouvu o bezúplatném převodu nemovitostí, na jejímž základě uzavřely účastnice dne 8. 3. 2017 předmětnou smlouvu o bezúplatném převodu pozemků č. 1 (dále též „smlouva o bezúplatném převodu ze dne 8. 3. 2017“). Tato smlouva byla předložena oběma účastnicemi katastrálnímu úřadu ke vkladu vlastnického práva ve prospěch žalobkyně.

Katastrální úřad návrh na vklad zamítl podle § 18 odst. 1 zák. č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (dále jen „katastrální zákon“) z důvodu zániku právních účinků návrhu na vklad s poukazem na rozhodnutí soudu o předběžném opatření (usnesení Okresního soudu v Klatovech ze dne 27. 3. 2017, č. j. 7 C 66/2017-112, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 28. 4. 2017, č. j. 10 Co 167/2017-142), kterým bylo mj. zakázáno účastníci převést na jiného pozemek parc. č. 3 v k. ú. F.; ve vztahu k dalším pozemkům parc. č. 1 v k. ú. V. a parc. č. 4, 5, 6, 7 v k. ú. F. katastrální úřad návrh zamítl pro jím dovozenou nedílnost právního jednání.

4. Soud prvního stupně na základě zjištěného skutkového stavu a v souladu s právním názorem odvolacího soudu (vysloveným ve zrušovacím usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 8. 2020, č. j. 4 Co 171/2019-177) zkoumal vkladovou listinu – smlouvu o bezúplatném převodu ze dne 8. 3. 2017 – ze všech hledisek uvedených v § 17 odst. 1, zejména pak písm. d) a e) katastrálního zákona a dospěl k závěru, že účastnice řízení byla ke dni podání návrhu na vklad omezena právními předpisy v nakládání s předmětnými pozemky. Toto omezení dle soudu prvního stupně vyplývá z ustanovení § 6 odst. 1 písm. b) [správně § 6 odst. 1 písm. f)] zákona č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu (dále jen „zákon o SPÚ“), které ostatně logicky navazuje i na ustanovení v zákoně č. 219/2020 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích (dále jen „zákon o majetku ČR“).

5. Soud prvního stupně zaujal právní názor, že smlouva o bezúplatném převodu ze dne 8. 3. 2017 je soukromou listinou, jejíž schopnost vkladu se odvíjí od splnění všech náležitostí požadovaných v § 17 odst. 1 písm. a) až g) katastrálního zákona podle stavu v době podání návrhu na vklad. Žalobu směřující k povolení vkladu vlastnického práva soud opětovně zamítl podle § 17 odst. 1 písm. d), písm. e) katastrálního zákona, neboť v řízení před katastrálním úřadem nebylo doloženo a v řízení před soudem nebylo ani tvrzeno a prokazováno, že účastnice měla k převodu sporných pozemků potřebný souhlas Ministerstva životního prostředí.

6. Vrchní soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) rozhodnutím ze dne 23. 6. 2022, č. j. 4 Co 230/2021-311, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I rozsudku odvolacího soudu) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výroky II a III rozsudku odvolacího soudu).

7. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, která považoval za správná a dostatečná. Odkázal na své předchozí zrušovací usnesení, ve kterém vyslovil, že podstatnou pro vkladové řízení je vkladová listina, kterou byla v přezkoumávané věci smlouva o bezúplatném převodu ze dne 8. 3. 2017. Podle článku I., III., a IV. této smlouvy účastnice řízení bezúplatně převedla předmětné pozemky na žalobkyni (byť je v ní pod bodem II. odkaz na rozsudek Okresního soudu v Klatovech ze dne 11. 11. 2016, č. j. 6 C 175/2016-67). Jedná se tedy o soukromou listinu, kterou je třeba zkoumat z hledisek uvedených v § 17 odst. 1 písm. a) až g) katastrálního zákona. Vkladovou listinou podle odvolacího soudu naopak nebyl rozsudek Okresního soudu v Klatovech ze dne 11. 11. 2016, č. j. 6 C 175/2016-67, tj. listina veřejná, kterou katastrální úřad v rámci probíhajícího vkladového řízení zkoumá jen z hledisek uvedených v § 17 odst. 2 katastrálního zákona. Protože předběžné opatření (uložené usnesením Okresního soudu v Klatovech ze dne 27. 3. 2017, č. j. 7 C 66/2017-112, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 28. 4. 2017, č. j. 10 Co 167/2017-142), kterým bylo

účastníci zakázáno disponovat s pozemkem parc. č. 3 v k. ú. F., v mezidobí zaniklo, není již za tohoto stavu podle odvolacího soudu opodstatněné zamítnutí návrhu dle § 18 odst. 1 katastrálního zákona.

8. Odvolací soud dále konstatoval, že právní účinky zápisu nastávají k okamžiku, kdy návrh na vklad došel příslušnému katastrálnímu úřadu, proto je třeba ve vkladovém řízení (potažmo v navazujícím řízení podle části páté o. s. ř.) zkoumat vkladovou listinu rovněž ve smyslu § 17 odst. 1 písm. d) katastrálního zákona, tedy zda účastník vkladového řízení není omezen právními předpisy v oprávnění nakládat s nemovitou věcí k uvedenému datu, jak stanoví § 17 odst. 5 katastrálního zákona, a nikoliv k datu pozdějšímu (potud odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2019, sp. zn. [24 Cdo 3174/2018](#)). Z výpisu z katastru nemovitostí odvolací soud zjistil, že k datu podání návrhu na vklad, tedy k 16. 3. 2017, byl pozemek parc. č. 3, který je součástí zemědělského půdního fondu, zčásti v zóně II. a III. a pozemek parc. č. 4, který je součástí zemědělského půdního fondu, byl zčásti v zóně I., II. a III., ostatní pozemky byly situovány v zóně III. ochrany přírody Národního parku Šumava. Povolení vkladu vlastnického práva k části pozemků parc. č. 3 a parc. č. 4 proto brání ustanovení § 17 odst. 1 písm. b) katastrálního zákona, neboť ke dni podání návrhu na vklad bylo zakázáno podle § 6 odst. 1 zákona o SPÚ převádět zemědělské pozemky, zařazené v Národním parku Šumava do I. a II. zóny. Ve vztahu k ostatním pozemkům odvolací soud aplikoval § 22 odst. 6 zákona o majetku ČR, podle něhož bylo i k datu 16. 3. 2017 vyžadováno k převodu pozemku ve zvláště chráněném území a jeho ochranném pásmu schválení Ministerstvem životního prostředí. Protože se všechny uvedené pozemky nacházejí v chráněném území – národním parku, bylo k jejich převodu třeba obligatorního souhlasu Ministerstva životního prostředí, tento souhlas však ke vkladové listině (smlouvě o bezúplatném převodu ze dne 8. 3. 2017) doložen žalobkyní nebyl. Odvolací soud proto uzavřel, že povolení vkladu vlastnického práva k těmto pozemkům brání ustanovení § 17 odst. 1 písm. e) katastrálního zákona. K tvrzení žalobkyně o oddělitelnosti části právního jednání s poukazem na ustanovení § 576 o. z. odvolací soud doplnil, že z projevené vůle smluvních stran vyplývá, že všechny pozemky zahrnuté do jedné smlouvy tvoří nedílný soubor, o kterém nemohlo být ve vkladovém řízení rozhodováno samostatně.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Rozsudek odvolacího soudu žalobkyně napadla v celém jeho rozsahu dovoláním. Namítala v první řadě (bod IV. A. dovolání), že názor odvolacího soudu, podle kterého je nutné vkladovou listinu považovat za samostatné právní jednání, které nevychází z rozsudku Okresního soudu v Klatovech ze dne 11. 11. 2016, č. j. 6 C 175/2016-67, je chybný a vychází z přísně formalizovaného oddělení fyzické listiny od jejího obsahu. K tomu uvedla, že vkladová listina je odrazem, respektive formou plnění povinnosti uložené výše uvedeným pravomocným rozhodnutím soudu a takto by také mělo být k jejímu obsahu a zejména právním důvodům a možnostem jejího uzavření přistupováno. Otázku hmotněprávních předpokladů pro uzavření smlouvy o bezúplatném převodu předmětných pozemků, a tedy i o přípustnosti takového převodu pozemků do majetku žalobkyně, tedy posoudil a ve vztahu mezi účastníky rozhodl Okresní soud v Klatovech v rámci uvedeného pravomocně skončeného soudního řízení. Žalobkyně zdůraznila, že účastnice byla k příslušnému jednání povinna na základě pravomocného rozhodnutí, proto pak nemůže katastrální úřad,

potazmo ani soud v řízení podle části páté o. s. ř., přezkoumávat, zda byla daná povinnost uložená soudem v souladu se zákonem či nikoliv a zejména nemůže následně právní jednání – smlouvu o bezúplatném převodu ze dne 8. 3. 2017 – od takového rozhodnutí oddělovat.

10. Žalobkyně dále zdůraznila (bod IV. B. dovolání), že odvolací soud jednak překvapivě, tzn. bez předchozího poučení o změně právního názoru, ale i jinak nesprávně vyhodnotil možnost aplikace ustanovení § 22 odst. 6 zákona o majetku ČR do poměrů projednávané věci. Žalobkyně má za to, že zákon o SPÚ upravuje problematiku nakládání státu se zemědělskými pozemky komplexně a tvoří tak speciální právní úpravu daného procesu jako celek s tím, že v takovém případě není možné komplexní úpravu doplňovat ad hoc aplikací obecných ustanovení zákona o majetku ČR. Otázku možností a podmínek nakládání se zemědělskými pozemky ve zvláště chráněných územích výslovně upravuje a upravoval zákon o SPÚ a není proto na místě aplikovat ve věci úpravu obecnou, když speciální úprava v zákoně o SPÚ má v dané situaci přednost.

11. Žalobkyně dále namítla (bod IV. C. dovolání), že závěry odvolacího soudu jsou pro ni poměrně překvapivé, když s ohledem na odlišný názor odvolacího soudu na posouzení věci, postrádala v průběhu řízení poučení podle § 118a odst. 1, 2 a 3 o. s. ř. Až na základě písemného odůvodnění rozsudku odvolacího soudu totiž žalobkyně dohledala a s dovoláním předkládá listinu v podobě sdělení Ministerstva životního prostředí ze dne 29. 5. 2012, č. j. 29355/ENV/12, ze které vyplývá, že s převodem předmětných pozemků, které se nachází a nacházely v zastavitelném území obce M., vyslovilo Ministerstvo životního prostředí souhlas již v roce 2012, když se převodu předmětných pozemků domáhala dlouhodobě, nicméně účastnice ve věci nijak nekonala. Stejně tak považuje za překvapivý skutkový závěr odvolacího soudu, podle kterého se měly předmětné pozemky nacházet částečně na území I. a II. zóny ochrany přírody, neboť Okresní soud v Klatovech v rámci shora popsání řízení dospěl k jiným závěrům. Pokud měl odvolací soud v úmyslu zkoumat, zda se předmětné pozemky nachází v uvedených zónách ochrany přírody, pak měl o takovém svém skutkovém závěru a právním hodnocení věci žalobkyni poučit a měl za daným účelem vést dokazování, což se však nestalo.

12. Žalobkyně pak (bod IV. D. dovolání) ve vztahu k oddělitelnosti právního jednání nesouhlasí se závěry odvolacího soudu rovněž v tom, že by předmětné pozemky měly být považovány za nedělitelné plnění. Zákonná povinnost podle ustanovení § 7 odst. 1 písm. f) zákona o SPÚ (ve znění účinném do 31. 10. 2017) se týká každého z předmětných pozemků zvlášť, přitom každá listina je jen naplněním či realizací soudem uložené povinnosti převodu vlastnictví.

13. S ohledem na řečené má žalobkyně za to, že nic nebrání tomu, aby bylo ve vztahu k předmětným pozemkům návrhu na vklad vyhověno. Závěrem proto navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

14. Účastnice řízení ve vyjádření k dovolání uvedla, že podané dovolání postrádá zákonné náležitosti a není z něj zřejmá ani přípustnost dovolání. Mimo zásadní nedostatky dovolání namítá, že žalobkyně v podaném dovolání nepřipustně doplňuje dokazování o sdělení Ministerstva životního prostředí ze dne 29. 5. 2012, č. j. 29355/ENV/12, které se však týká žádosti o převod pozemků tehdy ve správě Pozemkového fondu ČR, o jejichž převod příslušnosti hospodaření požádala Správa Národního parku a Chráněné krajinné oblasti

Šumava. Příkládané sdělení je zcela obecným vyjádřením, které není a ani nemůže být souhlasem dle zákona o SPÚ, jenž nabyl účinnosti k 1. 1. 2013. Soudní spor vedený u Okresního soudu v Klatovech pod č. j. 6 C 175/2016 byl zahájen až čtyři roky po vzniku této listiny. Mimo to v této listině není nikde označen ani jediný pozemek, jenž by byl předmětem této žaloby. Z uvedených důvodů proto navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání jako nepřijatelné odmítl, případně jej zamítl a účastníci přiznal náhradu nákladů řízení.

III.

Přípustnost dovolání

15. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (viz čl. II bod 1 zákona č. 296/2017 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

16. Dovolání bylo podáno včas (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř.

17. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

18. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

19. Podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. není dovolání podle § 237 o. s. ř. přípustné proti rozhodnutím v části týkající se výroku o nákladech řízení. V rozsahu nákladového výroku je tedy dovolání žalobkyně objektivně nepřijatelné a bylo proto odmítnuto.

20. Dovolání žalobkyně směřující proti výroku I rozsudku odvolacího soudu, o věci samé, je přípustné, neboť otázka samostatnosti vkladové listiny – smlouvy o bezúplatném převodu nemovitostí, uzavřené na základě rozhodnutí soudu, kterým byla účastníci uložena povinnost uzavřít se žalobkyní tuto smlouvu ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 písm. e) zákona o SPÚ (bod IV. A. dovolání) a otázka aplikace ustanovení § 22 odst. 6 zákona o majetku ČR na předmětné pozemky (bod IV. B. dovolání), jež vyplývají z obsahu dovolání, dosud nebyly dovolacím soudem ve všech souvislostech vyřešeny.

21. Prostřednictvím argumentace žalobkyně vztahující se k překvapivosti rozhodnutí odvolacího soudu (bod IV. C. dovolání) a argumentace k oddělitelnosti právního jednání v případě zamítnutí návrhu podle § 18 odst. 1 katastrálního zákona z důvodu nařízeného předběžného opatření na část pozemků (bod IV. D. dovolání) se přípustnost dovolání, jak bude podrobně rozvedeno níže, ve smyslu § 237 o. s. ř. nepodařilo založit.

IV.

Důvodnost dovolání

22. Po přezkoumání dovoláním napadeného rozsudku odvolacího soudu (jeho výroku I) ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání není opodstatněné.

23. K bodu IV. A. dovolání Nejvyšší soud uvádí následující.

24. Podle § 17 odst. 1 zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (dále jen „katastrální zákon“), ve vkladovém řízení katastrální úřad zkoumá u vkladové listiny, která je soukromou listinou, zda a) splňuje náležitosti listiny pro zápis do katastru, b) její obsah odůvodňuje navrhovaný vklad, c) právní jednání je učiněno v předepsané formě, d) účastník vkladového řízení není omezen právními předpisy v oprávnění nakládat s nemovitostí, e) k právnímu jednání účastníka vkladového řízení byl udělen souhlas podle jiného právního předpisu, f) z obsahu listiny a z jeho porovnání s dosavadními zápisy v katastru není patrný důvod, pro který by bylo právní jednání neplatné, zejména zda z dosavadních zápisů v katastru nevyplývá, že účastníci vkladového řízení nejsou oprávněni nakládat s předmětem právního jednání, nejsou omezeni rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu veřejné moci ve smluvní volnosti týkající se věci, která je předmětem právního jednání, g) navrhovaný vklad navazuje na dosavadní zápisy v katastru; z tohoto hlediska není na překážku povolení vkladu, pokud logickou mezeru mezi zápisem v katastru a navrhovaným vkladem podle vkladové listiny navrhovatel doloží současně s návrhem na vklad listinami, které návaznost vkladové listiny na dosavadní zápisy v katastru doplní; tyto listiny však musí mít náležitosti vkladových listin.

25. Podle § 17 odst. 4 katastrálního zákona, jde-li o rozhodnutí soudu, zkoumá katastrální úřad, zda vkladová listina splňuje náležitosti listiny pro zápis do katastru, a dále, zda je toto rozhodnutí závazné i pro osoby, v jejichž prospěch je právo v katastru dosud zapsáno.

26. Podle § 161 odst. 3 o. s. ř. pravomocné rozsudky ukládající prohlášení vůle nahrazují toto prohlášení.

27. V judikatuře odvolacího soudu se ustálil právní názor, že pravomocné rozhodnutí soudu o povinnosti smlouvu uzavřít pak nahrazuje smluvní prohlášení druhé strany, takže mezi subjekty vznikne realizační smlouva (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 1990, sp. zn. [3 Cz 45/90](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 9-10/1991 pod č. 53). Platí přitom, že výrok ukládající povinnost uzavřít smlouvu je výrokem o prohlášení vůle žalovaného (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2012, sp. zn. [33 Cdo 3216/2010](#), usnesení odvolacího soudu ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. [20 Cdo 541/2005](#), reflektující mj. náleží Ústavního soudu České republiky ze dne 29. 10. 2001, sp. zn. [IV. ÚS 702/2000](#), nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2007, sp. zn. [22 Cdo 1875/2005](#)).

28. V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2013, sp. zn. [33 Cdo 768/2011](#), se uvádí: „Ustálená soudní praxe i odborná komentářová literatura jsou zajedno v tom, že pravomocné rozsudky ukládající prohlášení vůle nahrazují toto prohlášení a účinkem rozsudku ukládajícího prohlášení vůle je nahrazení projevu vůle žalovaného; rozsudek nahrazující prohlášení vůle

smluvní strany uzavřít přesně označenou smlouvu má za následek, že dnem právní moci rozsudku je smlouva uzavřena (tímto okamžikem jsou naplněny předpoklady vedoucí ke vzniku smlouvy ve smyslu § 44 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku).“ Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2013, sp. zn. [22 Cdo 1672/2013](#), není třeba, aby žalobce, domáhající se nahrazení vůle protistrany, smluvní projev nahrazený rozhodnutím po právní moci rozsudku podle § 161 odst. 3 ještě akceptoval; žalobce projev vůle (ofertu) učinil již v rámci žaloby, a k uzavření smlouvy tak došlo právní mocí rozsudku, další projev vůle žalobce by byl proto bez právního významu. Již za účinnosti dřívějších předpisů tak byl bez výhrad přijímán závěr, podle něhož jde-li o smlouvu o převodu nemovitostí, nemá nahrazení vůle žalovaného soudním rozhodnutím za následek převod vlastnického práva; k takovému přechodu je třeba vkladu práva do katastru nemovitostí (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2006, sp. zn. [22 Cdo 3148/2005](#)). Samozřejmě, pokud je v důsledku nahrazení prohlášení vůle uzavřena smlouva, která je titulem pro vznik, změnu nebo zánik vlastnického nebo jiného práva zápisem do katastru nemovitostí, nic nebrání jejímu předložení katastrálnímu úřadu za účelem provedení vkladu vlastnického (jiného zapisovaného) práva do katastru nemovitostí [v odborné literatuře srovnej HRNČIŘÍK, Vít. § 161 (Vykonatelnost rozsudku, fikce prohlášení vůle). In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. Občanský soudní řád. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 781, marg. č. 21.]

29. Žaloba, kterou se žalobce domáhá nahrazení projevu vůle, není určovací žalobou ani žalobou právotvornou, ale žalobou na plnění, neboť žalovaný byl povinen projevít určitou vůli (typicky učinit nějaké právní jednání, k němuž se zavázal sám nebo mu je ukládá zákon), ale tuto vůli neprojevil. Rozsudek, který takové žalobě vyhovuje, je rozsudkem na plnění. Vykonatelnost rozsudků ukládajících projev vůle spočívá v tom, že tyto rozsudky prohlášení vůle nahrazují, tedy právní mocí rozsudku je smlouva uzavřena. Zavazuje-li se touto smlouvou žalovaný převést na žalobce vlastnické právo k nemovitosti, je nutno od sebe odlišit obligační a věcněprávní účinky, přičemž smlouva má pouze účinky obligační, věcněprávní účinky mohou nastat teprve vkladem vlastnického práva do katastru nemovitostí. Vklad vlastnického práva na základě uzavřené smlouvy (a nikoliv jí předcházejícího rozsudku Okresního soudu v Klatovech), byl proto v dané věci nezbytný, neboť soud nerozhodoval o tom, zda je vlastníkem žalobkyně či žalovaný, ale svým rozhodnutím pouze nahradil projev vůle žalovaného k uzavření smlouvy, která představovala tzv. titul pro nabytí vlastnického práva.

30. Na výše uvedeném závěru ničeho nemění, že podle právní úpravy účinné od 1. 1. 2014, se vkladem do katastru, mimo jiných práv, zapisuje vlastnické právo [§ 11 odst. 1 písm. a) katastrálního zákona č. 256/2013 Sb.] jak podle soukromé listiny – § 17 odst. 1 katastrálního zákona, tak i podle veřejné listiny – § 17 odst. 2 katastrálního zákona, jíž je i rozhodnutí soudu (§ 17 odst. 4 katastrálního zákona), neboť zákon i nadále rozeznává distinkci mezi zápisy vlastnických práv, které mají konstitutivní účinky, a zápisy vlastnických práv, které mají naopak deklaratorní účinky. Je třeba též upozornit na to, že znění § 161 o. s. ř. upravující rozsudky o nahrazení projevu vůle ani v období od 1. 1. 2014 žádných změn nedoznalo.

31. Při respektu k výše nastoleným závěrům Nejvyšší soud zdůrazňuje specifikum rozhodnutí soudů o nahrazení projevu vůle, jež vycházejí z obsahu tzv. restitučních předpisů. Jak vyplývá z ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, jejíž závěry shrnují např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2019, sp. zn. [28 Cdo 4144/2018](#), či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2020, sp. zn. [28 Cdo 809/2020](#), rozhodnutí soudu, jímž se Pozemkovému fondu

České republiky, či České republice – Státnímu pozemkovému úřadu, ukládá uzavřít s oprávněnou osobou smlouvu o bezúplatném převodu náhradního pozemku dle zákona o půdě, je rozhodnutím podle zvláštního předpisu, přičemž jen s ohledem na zvláštní (restituční) charakter uplatňovaného práva jde o rozhodnutí státního orgánu o nabytí vlastnictví, podle něhož se oprávněná osoba stává vlastníkem pozemku dnem právní moci rozhodnutí soudu (srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2016, sp. zn. [21 Cdo 2669/2015](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 2. 2018, sp. zn. [28 Cdo 4161/2017](#)), a nikoliv o rozhodnutí nahrazující prohlášení vůle dle ustanovení § 161 odst. 3 o. s. ř. (k tomu srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2018, sp. zn. [28 Cdo 4166/2017](#)).

32. Od rozhodnutí nahrazujícího projev vůle podle § 161 odst. 3 o. s. ř. je tak nutné důsledně odlišit rozhodnutí soudu, kterým se ukládá povinné osobě uzavřít smlouvu ve smyslu některého z restitučních předpisů. Právě a jen v těchto restitučních případech nejde o nahrazení projevu vůle, ale o rozhodnutí, kterým vzniká vlastnictví právní mocí takového rozhodnutí (k tomu srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2013, sp. zn. [31 Cdo 2060/2010](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 19, ročník 2014, či rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2016, sp. zn. [21 Cdo 2669/2015](#)). V poměrech projednávané věci však o uspokojení restitučního nároku nešlo, z čehož rezultuje, že blíže označený rozsudek Okresního soudu v Klatovech toliko nahrazoval smlouvu o převodu vlastnického práva a sám o sobě tak nebyl tzv. vkladuschopnou listinou.

33. Vzhledem k řečenému je tedy nutné za soukromou listinu podle § 17 odst. 1 katastrálního zákona považovat i smlouvu, u níž byl rozhodnutím soudu nahrazen projev vůle účastníka tuto smlouvu uzavřít (§ 161 odst. 3 o. s. ř.), leda by šlo o smlouvu uspokojující restituční nárok nabyvatele práva. Ze shora citovaných ustanovení a navazující judikatury je zřejmé, že Okresní soud v Klatovech svým rozsudkem ze dne 11. 11. 2016, č. j. 6 C 175/2016-67, nahradil vůli účastnice uzavřít bezúplatnou smlouvu o převodu nemovitostí ve smyslu ustanovení § 161 odst. 3 o. s. ř., čímž došlo k jejímu uzavření, ale nevydal rozhodnutí o tom, kdo je vlastníkem dané nemovité věci. Katastrální úřad by tedy i v případě použití citovaného rozsudku jako vkladové listiny (což judikatura, jak výše vyloženo, nezapovídá) zkoumal splnění kritérií ve smyslu ustanovení § 17 odst. 1 katastrálního zákona, tedy jako u soukromé listiny, nikoliv ve smyslu ustanovení § 17 odst. 4 katastrálního zákona, jak se podle obsahu podaného dovolání domnívá žalobkyně. Dovolací argumentaci žalobkyně, že „katastrální úřad nemůže ve smyslu § 17 odst. 1 písm. e) katastrálního zákona přezkoumávat, zda byla daná povinnost v souladu se zákonem či nikoliv“ proto nelze přisvědčit. V posuzovaném případě byla navíc, jak správně konstatoval i odvolací soud, jako vkladová listina katastrálnímu úřadu předložena smlouva o bezúplatném převodu ze dne 8. 3. 2017, nikoliv žalobkyní citovaný rozsudek, kterým byla nahrazena vůle účastnice tuto smlouvu uzavřít. Nejvyšší soud proto závěr odvolacího soudu o posouzení listiny jako soukromé ve smyslu ustanovení § 17 odst. 1 katastrálního zákona shledal správným.

34. Dále se Nejvyšší soud zabýval bodem IV. B. dovolání.

35. Podle § 22 odst. 6 zákona o majetku ČR, schválení Ministerstvem životního prostředí vyžaduje převod pozemku ve zvláště chráněném území a jeho ochranném pásmu s výjimkou silničního pozemku podle odstavce 4 písm. i) a převod stavby, která se eviduje v katastru

nemovitostí, pokud je zřízena na pozemku ve zvláště chráněném území a jeho ochranném pásmu, nejde-li o převod podléhající schválení podle odstavce 5.

36. Podle § 14 odst. 2 písm. a), zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, kategorie zvláště chráněných území jsou národní parky.

37. Podle § 6 odst. 1 písm. f) zákona o SPÚ, ve znění účinném do 31. 10. 2017, nelze převádět zemědělské pozemky v národních přírodních památkách, národních přírodních rezervacích a v prvních a druhých zónách národních parků.

38. Podle výpisu z katastru nemovitostí byly pozemky ke dni podání návrhu na vklad (16. 3. 2017) parc. č. 1 a parc. č. 5 zapsány jako trvalý travní porost, III. zóna národního parku, ptačí oblast – tj. jako zemědělské pozemky nacházející se ve třetí zóně národního parku. Pozemky parc. č. 6 a 7 byly zapsány jako ostatní plocha, III. zóna národního parku, ptačí oblast – tj. jako nezemědělské pozemky nacházející se ve třetí zóně národního parku. Pozemek parc. č. 3 byl zapsán jako trvalý travní porost, II. zóna národního parku, ptačí oblast a pozemek parc. č. 4 jako trvalý travní porost, I. zóna národního parku, ptačí oblast – tj. tyto pozemky byly zapsány jako zemědělské pozemky nacházející se v první a druhé zóně národního parku.

39. Žalobkyně v dovolání blíže nespecifikuje, která ustanovení zákona o SPÚ měl dle jejího názoru odvolací soud aplikovat, pouze argumentuje, „že otázku možností a podmínek nakládání se zemědělskými pozemky ve zvláště chráněných územích výslovně upravuje a upravoval zákon o SPÚ a není proto na místě aplikovat ve věci úpravu obecnou, když speciální úprava v zákoně o SPÚ má v dané situaci přednost“.

40. Zákon o SPÚ je speciálním zákonem ve vztahu k zákonu o majetku ČR, tedy ustanovení zákona o majetku ČR se použijí jen subsidiárně v případech, které zákon o SPÚ neupravuje (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2021, sp. zn. [32 Cdo 3237/2019-II](#)). Zákon o SPÚ sice upravoval v citovaném § 6 ve znění účinném do 31. 10. 2017 zákaz převodu zemědělských pozemků v prvních a druhých zónách národních parků, ale podmínky převodu pozemků ve zvláště chráněném území, tedy i národních parcích, neupravoval. Odvolací soud proto správně vycházel a v posuzovaném případě i aplikoval u pozemků parc. č. 3 a parc. č. 4 ustanovení § 6 odst. 1 písm. f) zákona o SPÚ a u zbyvajících pozemků ustanovení § 22 odst. 6 zákona o majetku ČR, podle kterého je k převodu všech pozemků, které se nacházejí ve zvláště chráněném území a jejich ochranných pásmech potřeba souhlasu Ministerstva životního prostředí (s výjimkou silničního pozemku). Lze tedy shrnout, že každý jeden ve smlouvě označený pozemek byl situován v takovém místě, které pro svůj zákonem předvídaný specifický charakter vedlo k obligatorní potřebě vydání souhlasu příslušného správního orgánu s převodem takového pozemku ze státu na třetí osoby.

41. Ve vztahu k argumentaci dovolatelky pod bodem IV. C. dovolání Nejvyšší soud odkazuje na § 44 odst. 3 zákona o majetku ČR, podle kterého se schválení (Ministerstvem životního prostředí) poskytuje „k již uzavřené smlouvě“ nebo jinému provedenému právnímu jednání, pokud to jeho povaha nebo zvláštní právní předpisy nevylučují.

42. Podle § 44 odst. 4 zákona o majetku ČR, povolení výjimky, schválení i předchozí souhlas jsou podmínkou „platnosti“ právního jednání, k němuž se poskytují.

43. Žádost směřující k příslušnému schvalovacímu místu, jež ji má povolit, musí obsahovat již uzavřenou smlouvu (dohodu, ujednání apod.) či doklad (tvrzení) o provedeném právním jednání jiného druhu. Zákon o majetku ČR zřejmě záměrně uvádí smlouvu jako konkrétní druh právního jednání, aby bylo zřejmé, že musí být v době vydání zákonem předvídaného souhlasu již uzavřena. Uzavřením smlouvy se ve vztahu k občanskému zákoníku bezesporu míní splnění všech náležitostí pro to, aby mohla být platná, nicméně je nutné neustále mít na paměti, že platnost podle zákona nastane až po udělení výjimky (srov. ZÁVODSKÝ, Ondřej, SVOBODA, Martin, Zákon o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, Komentář. § 44, Wolters Kluwer, Praha, 2019, dostupné v právním informačním systému ASPI).

44. Nedisponovala-li žalobkyně potřebným souhlasem vydaným po uzavření smlouvy (ke kterému došlo, jak bylo vyloženo shora rozsudkem Okresního soudu v Klatovech ze dne 11. 11. 2016, č. j. 6 C 175/2016-67) a před podáním návrhu na vklad, tak nebyla splněna podmínka uvedená v § 17 odst. 1 písm. e) katastrálního zákona, což je samo o sobě důvodem ústícím v závěr o neopodstatněnosti podaného dovolání.

45. Za důvodnou nelze považovat ani argumentaci žalobkyně, že „až na základě písemného odůvodnění rozsudku odvolacího soudu totiž žalobkyně dohledala a s dovoláním předkládá listinu v podobě sdělení Ministerstva životního prostředí ze dne 29. 5. 2012, č. j. 29355/ENV/12, ze které vyplývá, že s převodem předmětných pozemků, které se nachází a nacházely v zastavitelném území obce M., vyslovilo Ministerstvo životního prostředí souhlas již v roce 2012“, neboť schválení Ministerstvem životního prostředí ve smyslu ustanovení § 22 odst. 6 zákona o majetku ČR se provádí připojením tzv. schvalovací doložky k již uzavřené smlouvě. Tato doložka má zpravidla podobu samostatného listu papíru s potvrzením o schválení a připojuje se ke každému vyhotovení předložené smlouvy. Je proto zřejmé, že žalobkyně v dovolacím řízení předložená listina (k níž by Nejvyšší soud nemohl jako k nepřijatelné novotě tak či onak přihlídnout, srov. § 243f odst. 1 o. s. ř.), která byla vydána v roce 2012, nemohla představovat podle § 44 odst. 3 zákona o majetku ČR schválení smlouvy uzavřené (na základě rozhodnutí soudu) o několik let později.

46. Nad rámec výše uvedeného Nejvyšší soud doplňuje, že od účinnosti zákona č. 123/2017 Sb., tj. od 1. 6. 2017 (v předmětném řízení byl návrh na vklad podán 16. 3. 2017), nelze na území národních parků zcizit pozemky, které jsou ve vlastnictví státu, což v současné době fakticky rozšiřuje rozsah zemědělských pozemků vyloučených z převodu podle § 6 zákona o SPÚ. K této problematice se vyjádřil také Ústavní soud ve svém rozhodnutí ze dne 25. 9. 2018, sp. zn. [Pl. ÚS 18/17](#), při přezkoumávání ústavnosti zákazu zcizovat státní pozemky v národních parcích: „právní úprava vychází z předpokladu, že sledované cíle ochrany národních parků je možné dosáhnout nejlépe a nejefektivněji, budou-li pozemky na území národních parků ve vlastnictví státu, čímž bude sjednocen jejich management. Je nesporné, že břímě ochrany veřejného zájmu na zachování a rozvíjení přírody leží primárně na státu; proto je odpovědností zákonodárce, jakou regulaci zvolí ve vztahu k vlastnímu majetku na zvláště chráněném území“.

47. K argumentaci o nepředvídatelnosti postupu odvolacího soudu doplňuje Nejvyšší soud následující: Podle § 4 nařízení vlády č. 163/1991 Sb., kterým se zřizuje Národní park Šumava a stanoví podmínky jeho ochrany (účinné od 10. 5. 1991 do 1. 6. 2017), národní park byl

rozdělen do tří zón; vymezení jednotlivých zón stanovilo ministerstvo po dohodě s jinými orgány státní správy a bylo zaznamenáno v mapách.

48. Podle ustanovení § 121 o. s. ř. není třeba dokazovat skutečnosti obecně známé nebo známé soudu z jeho úřední činnosti, jakož i právní předpisy uveřejněné nebo oznámené ve Sbírce zákonů České republiky. Z uvedeného ustanovení bez pochybností vyplývá, že předmětem dokazování nejsou právní předpisy (zásada *iura novit curia*) a dále takové skutečnosti vnějšího světa, které jsou obecně známé (tzv. notoriety – skutečnosti známé širšímu okruhu osob včetně soudu) nebo skutečnosti které jsou známy jen soudu, a to z jeho úřední činnosti.

49. Odvolací soud při posouzení charakteru jednotlivých zón ochrany přírody u předmětných pozemků správně vycházel ze stavu ke dni podání návrhu na vklad (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2019, sp. zn. [24 Cdo 3174/2018](#)), přičemž zohlednil jak citované nařízení vlády č. 163/1991 Sb., tak jednoznačné údaje z katastru nemovitostí, podle nichž není o částečném zařazení pozemků parc. č. 3 a 4 do zón I. a II. Národního parku Šumava pochyb. Vzhledem k tomu, že předmětem dokazování nejsou právní předpisy ani notoriety, nelze přisvědčit ani argumentaci žalobkyně, že odvolací soud měl ohledně problematiky zonace vést jakékoliv další dokazování.

50. Bez vlivu na výsledek tohoto dovolacího řízení Nejvyšší soud k bodu IV. D. dovolání dodává, že s ohledem na zánik předběžných opatření vztahujících se k jednomu ze smlouvou převáděných pozemků, je na ně nutné hledět tak, jako by nikdy (od počátku, *ex tunc*) neexistovala. Neexistující předběžná opatření nemohou vyvolávat právní účinky, a tedy nemají účinky ani na návrh na vklad práva podle § 76f odst. 2 o. s. ř. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. [21 Cdo 1708/2011](#) ze dne 30. 8. 2012).

51. Pokud návrh na vklad práva do katastru nemovitostí nepozbyl (v době rozhodování soudu) účinků z důvodu předběžného opatření váznoucího na dotčených nemovitostech ve smyslu § 76f odst. 2 o. s. ř., není již opodstatněné zamítnutí návrhu podle § 18 odst. 1 katastrálního zákona, tak jak učinil katastrální úřad svým rozhodnutím ze dne 18. 7. 2017 (tím ovšem není řečeno, že tu není jiná právní překážka vkladu bránící).

52. Žalobkyní předkládaná otázka týkající se nedílnosti či oddělitelnosti právního jednání u zbývajících pozemků se stává bezpředmětnou za situace, kdy je zřejmé, že smluvní převod všech zemědělských pozemků, k nimž se upínal návrh na zahájení řízení o povolení vkladu vlastnického práva, vyžadoval schválení Ministerstvem životního prostředí, jehož se žalobkyni nedostávalo. Nejvyšší soud přitom již v rozsudku ze dne 8. 12. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1374/96, a znovu v rozsudku ze dne 28. 5. 1998, sp. zn. [2 Cdon 119/97](#), uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 55/99, uvedl, že jestliže odvolací soud závěr o nedůvodnosti uplatněného nároku založil současně na dvou (či více) na sobě nezávislých důvodech, pak sama okolnost, že jeden z nich neobstojí, nemůže mít na správnost tohoto závěru vliv, jestliže obtojí důvod druhý (jiný). Jinak řečeno, nelze-li vklad provést pro absentující souhlas příslušného správního orgánu, nelze podané žalobě vyhovět, ani kdyby Nejvyšší soud v otázce „nedílnosti pozemků“ přijal pro žalobkyni příznivější závěr.

53. Protože bylo dovolání shledáno přípustným, zabýval se dovolací soud otázkou, zda v řízení nedošlo k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

54. Za takovou vadu považuje žalobkyně skutečnost (zbývající části bodů IV. B. a IV. C. dovolání), že odvolací soud potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně na základě jiného právního posouzení věci, než jaké bylo doposud předmětem úvah soudu prvního stupně. Podle žalobkyně se tak jednalo o nepřipustně překvapivé rozhodnutí.

55. Nepředvídatelným, resp. překvapivým je takové rozhodnutí, které nebylo možno na základě zjištěného skutkového stavu věci, postupu odvolacího soudu a dosud přednesených tvrzení účastníků řízení předvídat. Tak je tomu tehdy, kdy odvolací soud (oproti soudu prvního stupně) posuzoval skutečnost, kterou žádný z účastníků řízení nikdy netvrdil či nepopíral, popř. která nebyla předmětem posuzování soudu prvního stupně (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. [30 Cdo 2750/2009](#), nebo obdobně nálezy Ústavního soudu ze dne 15. 9. 2004, sp. zn. [I. ÚS 220/04](#), a nálezy Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2013, sp. zn. [I. ÚS 3271/12](#)).

56. Nepředvídatelným ovšem není rozhodnutí tehdy, pokud žalobci a účastníkům řízení muselo být známo, že daná právní kvalifikace je možná (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2011, sp. zn. [II. ÚS 2804/10](#)).

57. V posuzovaném případě k vydání překvapivého rozhodnutí, jak je vymezeno v judikatuře Ústavního soudu a Nejvyššího soudu, nedošlo. Odvolací soud pouze na část předmětných pozemků při právním posouzení aplikoval jiné ustanovení zákona než soud prvního stupně, ale žalobkyni nezbavil možnosti skutkově a právně argumentovat. Soud prvního stupně aplikoval (v bodě 42 odůvodnění) v době návrhu na vklad (16. 3. 2017) neúčinné znění zákona o SPÚ (účinné až od 1. 1. 2019), konkrétně § 6 odst. 1 písm. f), podle kterého „nelze převádět zemědělské pozemky v přírodních rezervacích a přírodních památkách, s výjimkou zemědělských pozemků, k jejichž zcizení vydalo souhlas Ministerstvo životního prostředí“. Odvolací soud poté, co sama žalobkyně při jednání před odvolacím soudem jednoznačně a bez pochybností sdělila (protokol na č. I. 306 spisu), že Ministerstvo životního prostředí vyjádřilo svůj nesouhlas s převodem, správně aplikoval ustanovení § 22 odst. 6 zákona o majetku ČR, podle kterého „schválení Ministerstvem životního prostředí vyžaduje převod pozemku ve zvláště chráněném území a jeho ochranném pásmu...“. Z obou citovaných ustanovení je zřejmý zákonný požadavek na souhlas Ministerstva životního prostředí, který nyní žalobkyně považuje za překvapivý. Překvapivost rozhodnutí odvolacího soudu však nemůže spočívat pouze v tom, že odvolací soud určitou otázku právně posoudil jinak než soud prvního stupně.

58. Protože napadené rozhodnutí odvolacího soudu je v řešení otázek, pro něž bylo dovolání shledáno přípustným, správné a vady řízení, k nimž dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti (srov. § 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.), se ze spisu nepodávají, Nejvyšší soud dovolání podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

č. 17

Náhrada poskytovaná oprávněným z práva nezbytné cesty za zvýšené náklady při spoluužívání nezbytné cesty není v zásadě součástí úplaty za povolení nezbytné cesty a nelze o ní rozhodnout již v rozsudku, kterým se nezbytná cesta povoluje.

Nezbytná cesta (o. z.)

§ 1029 o. z., § 1032 odst. 1 o. z.

č. 17

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sp. zn. [22 Cdo 1936/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:22.CDO.1936.2022.1

Nejvyšší soud k dovolání žalované zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 9. 2. 2022, sp. zn. 26 Co 8/2021, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud Praha-západ (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 23. 9. 2020, č. j. 8 C 41/2019-167, zamítl žalobu na zřízení věcného břemene odpovídajícího služebnosti stezky a cesty (výrok I) a rozhodl o nákladech řízení (výrok II).

2. Žalobce se domáhal povolení nezbytné cesty ke svým nemovitostem umístěným v oploceném areálu žalované. Soud prvního stupně nepovolil nezbytnou cestu podle § 1032 odst. 1 písm. b) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“ nebo „zákon č. 89/2012 Sb.“), neboť shledal hrubou nedbalost v jednání žalobce, který se před uzavřením smlouvy, na jejímž základě nabýval vlastnické právo k nemovitostem, dostatečně účinně nezajímal o právní zajištění přístupu a spokojil se pouze s informací od svého právního předchůdce o faktické možnosti přístupu. Žalobu soud prvního stupně zamítl i proto, že žalobce má možnost přístup zajistit obligační smlouvou. Z návrhu smlouvy o povolení nezbytné cesty vypracovaného žalovanou soud prvního stupně zjistil, že žalovaná nabízí žalobci obligační zajištění nezbytné cesty v dosud užívaném rozsahu pěšky i vozidly za podmínky podílení se na nákladech spojených s užíváním nezbytné cesty včetně nákladů na provoz příjezdové brány. Záloha na tyto náklady by byla vybírána na základě čipového kontroly vstupů do areálu (např. za průjezd osobního automobilu částka 10 Kč). Ročně by pak došlo k vyúčtování podle skutečně vzniklých nákladů s tím, že smlouva by byla uzavřena na dobu neurčitou.

3. Krajský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) rozsudkem ze dne 9. 2. 2022, č. j. 26 Co 8/2021-323, k odvolání žalobce rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že se zřizuje ve prospěch každého vlastníka pozemků parc. č. 1 a parc. č. 2 v k. ú. CH., obci CH., nezbytná cesta jako služebnost přes pozemky parc. č. 3 a parc. č. 4 v k. ú. CH., obci CH., v rozsahu vymezeném geometrickým plánem vyhotoveným A. Z., který je nedílnou součástí rozsudku,

a každý vlastník pozemků parc. č. 3 a parc. č. 4 v k. ú. CH. je povinen tuto služebnost strpět (výrok I), žalobci uložil povinnost zaplatit žalované za zřízení nezbytné cesty úplatu ve výši 672 000 Kč (výrok II) a rozhodl o nákladech řízení (výroky III až V).

4. Odvolací soud se neztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že návrh smlouvy by žalobci zajistil pro jeho potřeby dostačující přístup z veřejné cesty k jeho pozemkům v areálu. Měl za to, že nejistota budoucích právních vztahů vyplývá ze samotné obligační formy. Přihlédl k tomu, že žalobce užívá své nemovitosti k podnikání. Odkázal na judikaturu Nejvyššího soudu (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2014, sp. zn. [22 Cdo 999/2014](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 7. 2016, sp. zn. [22 Cdo 4205/2014](#)), která vychází z toho, že zejména je-li využívána k podnikání, nezbytná cesta by měla být zpravidla povolována jako služebnost, a to s ohledem na právní jistotu žadatele o nezbytnou cestu, která by byla zpochybněna zejména v případě změny vlastníka pozemku. Prvek nežádoucí nejistoty v budoucích právních vztazích je dán i obsahem návrhu smlouvy, neboť: Tento návrh je koncipován jako umožnění přístupu žalobce k jeho nemovitostem v areálu za podmínky, že bude hradit určitou částku za každý průjezd osobním nebo nákladním automobilem s tím, že takto vybrané prostředky žalovaná použije jako zálohu na výdaje na pořízení, provoz a údržbu vjezdového systému (brány), jakož i na údržbu a opravy dotčených komunikací v areálu. Žalovaná zároveň předběžně vyčíslila roční odhadovanou výši těchto nákladů s tím, že na žalobce by vždy připadla částka odpovídající míře využití dotčených komunikací v areálu určené především ze zjištěné frekvence použití dopravních prostředků.“

5. Podle názoru odvolacího soudu však takto koncipovaný návrh smlouvy na zajištění nezbytné cesty nezakládá nezbytnou právní jistotu ve vzájemných vztazích smluvních stran, neboť případná vyúčtování by závisela na mnoha dopředu nejistých okolnostech, v mnoha směrech závislých i na subjektivním posouzení žalované, zejména ohledně nutnosti a rozsahu nákladů na pořízení, provoz a údržbu vjezdového systému a na provoz a údržbu dotčených komunikací, přičemž sporovány by mohly být i faktury, kterými by žalovaná dokládala např. výši spotřebované energie či jiných skutečně vynaložených nákladů. Takto koncipovaný obsah obligačního zajištění nezbytné cesty by s velkou mírou pravděpodobnosti vedl ke sporům, které by nebyly z hlediska požadavku zajištění právní stability úpravy nezbytné cesty žádoucí.

6. Poté, co odvolací soud účastníkům předestřel svůj právní názor na věc, žalovaná předložila nový návrh smlouvy, která by pro žalobce zajistila nezbytnou cestu k jeho nemovitostem v areálu. K tomu odvolací soud uvedl, že „žalovaná i nadále trvá na smluvních podmínkách uvedených již v dříve zmíněném návrhu, tedy že žalobce (a osoby od něj odvislé) bude platit určitou (v návrhu smlouvy neuvedenou) částku za každý průjezd motorovým či nákladním vozidlem, a to jako zálohu na výdaje žalované na pořízení, provoz a údržbu vjezdového systému, jakož i na údržbu a opravy dotčených komunikací v areálu, kdy by docházelo k ročnímu vyúčtování, a to i s ohledem na míru využití dotčených komunikací podle evidence průjezdů. Takto koncipovaný návrh smlouvy o nezbytné cestě však, jak již zdůvodněno výše, z hlediska stability budoucích právních vztahů mezi zainteresovanými subjekty požadovanou dostatečnou jistotu nezajišťuje“. Žalobce s takto koncipovanou úpravou nezbytné cesty nesouhlasí; navrhl obligační zřízení nezbytné cesty za pravidelnou roční paušální náhradu ve výši 22 160 Kč. Žalovaná na tento návrh žalobce nepřistoupila. Z uvedených důvodů návrh této smlouvy nemůže vyloučit povolení nezbytné cesty jako služebnosti.

7. Odvolací soud nesouhlasil ani se závěrem soudu prvního stupně, že si žalobce nedostatek přístupu k veřejné cestě způsobil svou hrubou nedbalostí. „V době, kdy žalobce nabyl do vlastnictví nejprve stavby a poté i pozemky pod nimi, byla praxe taková, že žalovaná bezplatně umožňovala používání těchto pozemků k zajištění spojení uvnitř areálu, a to všem subjektům, které toho potřebovaly. Tato praxe pak existovala i nadále, a to prakticky až do současné doby, kdy teprve žalovaná pojala úmysl umožnit vjezd do areálu jen za poplatek“. Šlo o pozemky původně ve vlastnictví státu, které byly postupně rozprodávány, a tak vznikla nynější situace.

8. Při stanovení úplaty za povolení nezbytné cesty soud vycházel ze znaleckého posudku, a uvedl: „Znalec za použití § 16b odst. 5 zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, určil výši náhrady za zřízení služebnosti v žalovaném rozsahu dle § 39a vyhlášky č. 441/2013 Sb. (oceňovací vyhláška) v platném znění. S tímto postupem se odvolací soud ztotožňuje.“ Úplata by podle odvolacího soudu „měla zahrnout nejenom náhradu za omezení vlastnického práva (čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod), ale i náhradu nákladů na běžnou údržbu zatížené nemovitosti způsobených zvýšenou frekvencí užívání (v rámci spoluužívání) cizí soukromé cesty, jak to vyplývá z ustanovení § 1030 odst. 1 o. z. Z toho zároveň plyne, že v rámci náhrady dle § 1030 odst. 1 o. z. nelze vlastníku zatížené nemovitosti přiznat náhradu neběžných nákladů na údržbu, tedy takových, které by zvyšovaly kvalitu zatížené nemovitosti oproti stávajícímu stavu.“ Podle odvolacího soudu proto „není po právu zahrnovat do náhrady dle § 1030 odst. 1 o. z. i náhradu nákladů, se kterými v daném případě žalovaná počítá v souvislosti s vybudováním vjezdové brány do areálu s čipovým systémem, protože by se jednalo o náklady nikoli na běžnou údržbu, nýbrž o náklady zvyšující kvalitu služebné věci“. Protože základem pro určení výše náhrady bylo simulované roční nájemné, které obsahuje i složku odpovídající podílu na úhradě nákladů pronajímané věci, uzavřel odvolací soud, že jím stanovená částka 672 000 Kč v sobě zahrnuje kromě samotné náhrady za omezení vlastnického práva i odpovídající podíl žalobce na běžných nákladech na údržbu nezbytné cesty způsobených jejím spoluužíváním.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti rozsudku odvolacího soudu podává žalovaná (dále i jen „dovolatelka“) dovolání. Přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“); tvrdí, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci a závisí na vyřešení právních otázek, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od rozhodovací praxe dovolacího soudu.

10. Dovolatelka uvádí, že se odvolací soud odchýlil od rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [22 Cdo 999/2014](#) a sp. zn. [22 Cdo 3607/2016](#) při řešení otázky, zda může obligační smlouva v daném případě poskytovat žadateli dostatečnou právní jistotu. Právní nejistotu spatřoval odvolací soud v povaze smlouvy samotné a návrhu smlouvy vytýkal, že náklady spojené s užíváním nezbytné cesty nejsou předem stanoveny, aniž by se současně řádně vypořádal s tím, že každoroční vyúčtování nákladů nemělo žádný vliv na to, že nezbytná cesta jako taková byla dlouhodobě garantovaná a ze strany žalované ji nebylo možné vypovědět. Soud pominul, že navržená smlouva upravuje i povinnost převést ji v případě změny vlastnického práva na nového nabyvatele, užívání nezbytné cesty samo o sobě je koncipováno jako

bezplatné a že žalovaná žalobci v přístupu nikdy nebránila. Navíc upravený návrh smlouvy již neobsahoval podmínění nezbytné cesty hrazením záloh.

11. Ani úvahy odvolacího soudu ohledně „dopředu neznámých okolností“, na nichž by vyúčtování nákladů záviselo, nelze považovat za odpovídající. Dopředu neznámá okolnost nemůže objektivně uzavření smlouvy bránit. Je obvyklé, že užívání je spojeno i s náklady, jejichž rozsah nelze předem určit. Odvolací soud nebyl ochoten přijmout skutečnost, že náklady předem určit nelze, a tento postoj jej vedl k závěru, že návrh smlouvy je z těchto důvodů neakceptovatelný a pro žalobce neposkytuje dostatečnou právní jistotu. Žalobci tak stačilo návrh smlouvy předložený žalovanou odmítnout, aniž by musel odůvodnit, proč považuje za problematické hradit zálohy na náklady, které mu budou každoročně řádně doloženy a vyúčtovány, nebo uvést, jaké navrhuje změny návrhu smlouvy, které by žalované garantovaly, že náklady, jež by měl nést žalobce, nepůjdou k její tíži.

12. Odvolacímu soudu dále dovolatelka vytýká, že v rozporu s rozhodnutími Nejvyššího soudu sp. zn. [22 Cdo 5409/2015](#), sp. zn. [22 Cdo 1826/2020](#), sp. zn. [22 Cdo 2576/2016](#) a sp. zn. [22 Cdo 1569/2008](#) při stanovení náhrady za zřízení služebnosti nezbytné cesty nepřihlédl k újmě vlastníka pozemku zatíženého služebností spočívající ve snížení ceny tohoto pozemku v důsledku jeho zatížení právem nezbytné cesty. Odvolací soud při stanovení úplaty vyšel pouze ze znaleckého posudku, a tedy z cenového předpisu, což je v rozporu s rozhodnutím Nejvyššího soudu sp. zn. [22 Cdo 2854/2010](#). Přitom sám znalec označil svůj výpočet za neodpovídající skutečné náhradě za omezení vlastnického práva a upozornil na nelogičnosti stanovené cenovou vyhláškou, podle které se při výpočtu snažil postupovat. Odvolací soud nezohlednil, že žalobce nabyt stavby za cenu o několik milionů nižší a s vědomím, že se jedná o stavby bez přístupu, a že zřízením věcného břemene lze očekávat výrazné zhodnocení staveb, které znalec v rámci svých úvah vyčíslil. Nepřihlédl ani k podílu žalobce na úhradě nákladů a míře užívání nezbytné cesty žalobcem, která je užívána i žalovanou a dalšími dvěma vlastníky staveb v areálu.

13. Pokud jde o stanovení nákladů v úplatě za povolení nezbytné cesty, má dovolatelka za to, že jde o otázku dovolacím soudem dosud neřešenou. Výše nákladů měla být v rozhodnutí jasně stanovena, ať již pravidelně hrazenou částkou nebo stanovením způsobu, jakým budou náklady zjištěny a průběžně hrazeny. Z rozhodnutí odvolacího soudu však není zřejmé, jaké náklady a v jaké výši jsou v úplatě zahrnuty. Znalec je nebyl schopen vyčíslit.

14. Odvolací soud se podle dovolatelky odchýlil i od rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [22 Cdo 3242/2015](#), sp. zn. [22 Cdo 1472/2017](#) a sp. zn. [22 Cdo 1470/2016](#) při posouzení hrubé nedbalosti. Odvolací soud hodnotil důkazy provedené soudem prvního stupně týkající se hrubé nedbalosti jinak než tento soud, aniž je provedl. Žalobce se před nabytím nemovitostí nezajímal o přístup a nepokusil se přístup zajistit. S tímto jednáním je spojována hrubá nedbalost.

15. V rozporu s rozhodnutími Nejvyššího soudu sp. zn. [22 Cdo 2595/2008](#) a sp. zn. [22 Cdo 1344/2012](#) odvolací soud učinil nepřiměřené a neodůvodněné úvahy a zasáhl do vlastnického práva žalované. Za nespravedlivé považuje žalovaná i nákladové výroky.

16. Žalovaná navrhuje, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že se rozsudek soudu prvního stupně potvrzuje.

17. Žalobce ve vyjádření k dovolání navrhuje jeho odmítnutí. Souhlasí zcela se závěry odvolacího soudu. Žalovaná nenabízela žalobci nevypověditelné právo nezbytné cesty za konkrétní a jednoznačnou úplatu. Žalovaná nikdy nepředložila konkrétní nabídku s částkou, jíž by za zřízení obligačního práva průjezdu přes svůj pozemek po žalobci požadovala. Do ceny za průjezd neustále započítávala i budoucí náklady spojené s vybudováním vjezdového systému, mzdové náklady budoucích zaměstnanců, nebo náklady spojené s údržbou a opravami cesty, které byl žalobce vždy připraven hradit po jejich doložení. Žalovaná nebyla schopna tyto náklady vyčíslit nebo specifikovat. Žalovaná v dovolání pouze polemizuje se skutkovými závěry odvolacího soudu, které však nejde dovoláním zpochybnit. Otázkou snížení hodnoty nemovitostí žalované se odvolací soud zabýval podrobně a opět jde o skutkové hodnocení založené na odborném posudku ocenění hodnoty služebnosti. Správně hodnotil odvolací soud i další náklady na údržbu či opravy komunikace na pozemcích žalované.

č. 17

III.

Přípustnost dovolání

18. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

19. Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., že je uplatněn dovolací důvod, uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání je důvodné.

20. Přípustnost dovolání je založena tím, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu a také na otázce, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

IV.

Důvodnost dovolání

21. K dovolání je třeba dodat: Mezi povinné náležitosti dovolání podle § 241a odst. 2 o. s. ř. patří vymezení důvodu dovolání a uvedení, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Podle § 241a odst. 3 o. s. ř. důvod dovolání se vymezí tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení, přičemž ve smyslu § 237 o. s. ř. je povinen také vymežit otázku hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak. Dovolatel je tedy ze zákona povinen uvést jak právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné (a vyložit, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení), tak tuto nesprávnost – při vymezení splnění předpokladů přípustnosti dovolání – konfrontovat s dosavadní rozhodovací činností

Nejvyššího soudu, kterému náleží úkol sjednocovat rozhodovací činnost soudů v civilním řízení. Dovolatel je tedy povinen jasně vymezit relevantní rozhodovací praxi Nejvyššího soudu a uvést, v čem se odvolací soud odchýlil od této relevantní rozhodovací praxe Nejvyššího soudu či v čem je tato praxe rozporná nebo v čem je třeba ji změnit, případně že jde o právní otázku Nejvyšším soudem dosud nevyřešenou (k tomu z četných rozhodnutí viz např. usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 1. 2021, sp. zn. [III. ÚS 3558/20](#)). V této věci dovolatelka podává polemiku s právními názory odvolacího soudu a uvádí spisové značky rozhodnutí, od kterých se měl odvolací soud odchýlit; v této části je tak dovolání na hranici projednatelnosti, neboť právní otázky, na jejichž řešení napadené rozhodnutí spočívá, nejsou výslovně uvedeny a podávají se jen z obsahu dovolání.

22. K obligačnímu zajištění přístupu k nemovitostem:

23. Vlastník nemovité věci, na niž nelze řádně hospodařit či jinak ji řádně užívat proto, že není dostatečně spojena s veřejnou cestou, může žádat, aby mu soused za náhradu povolil nezbytnou cestu přes svůj pozemek (§ 1029 odst. 1 o. z.).

24. Nezbytnou cestu může soud povolit v rozsahu, který odpovídá potřebě vlastníka nemovité věci řádně ji užívat s náklady co nejmenšími, a to i jako služebnost. Zároveň musí být dbáno, aby soused byl zřízením nebo užíváním nezbytné cesty co nejméně obtěžován a jeho pozemek co nejméně zasažen. To musí být zvláště zvaženo, má-li se žadateli povolit zřízení nové cesty (§ 1029 odst. 2 o. z.).

25. V rozsudku ze dne 29. 10. 2014, sp. zn. [22 Cdo 999/2014](#), Nejvyšší soud uvedl, že nezbytnou cestu povolí soud podle § 1029 odst. 2 o. z. zpravidla jako služebnost; výjimečně ji může povolit jako obligační (závazkové) právo. Ve stejném rozhodnutí se pak vyjádřil k situaci, kdy žadatel o nezbytnou cestu odmítl uzavřít nabízenou obligační smlouvu o zřízení přístupu, a uvedl: „V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2006, sp. zn. [22 Cdo 38/2005](#), publikovaném pod č. 4/2007 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část civilní, dovolací soud vyslovil názor, podle kterého věcné břemeno nezbytné cesty nemůže soud zřídit, má-li žalobce zajištěn přístup na základě obligačního práva nebo může-li k přístupu využít pozemky ve svém vlastnictví. Skutečnost, že přístup zřízený přes cizí pozemek na základě práva odpovídajícího věcnému břemenu by byl pro žalobce pohodlnější, resp. výhodnější, nebo že by se obešel bez stavebních úprav, není významná. Zřízení nezbytné cesty soudem brání možnost přístupu na základě obligačního práva jen v případě, že toto právo v konkrétní věci objektivně postačuje k řádnému přístupu k nemovitosti a poskytuje jejímu vlastníku nezbytnou právní jistotu. Odvolací soud opřel rozhodnutí mimo jiné o to, že žalobkyně má možnost využít nabídky na zřízení práva nájmu nabízeného žalovanými; podmínky nájemní smlouvy jsou sice důležité, nicméně žalobkyně odmítá obecně uzavření nájemní smlouvy, aniž by ji podmínky zajímaly. Pokud by odvolací soud učinil závěr o tom, že žalobkyně vůbec nestojí o zajištění přístupu na základě nájemní či jiné obligační smlouvy, jejíž uzavření by v konkrétním případě objektivně postačovalo k zajištění přístupu a poskytnutí potřebné právní jistoty pro žalobkyni, pak by bylo možno jeho právnímu závěru přisvědčit. Tak tomu však v dané věci nebylo. Soudy neučinily zjištění, že by žalovaní nabídli žalobkyni uzavření takové smlouvy zajišťující příjezd, jejíž uzavření by po ní bylo možno spravedlivě požadovat, tedy takové, která by jí v konkrétní věci poskytla potřebnou právní jistotu při užívání stavby; jediné v takovém případě by totiž

bylo možno zamítnout žalobu s tím, že přístup je, resp. mohl a měl být, zajištěn jinak, na základě obligačního práva“.

26. Má-li tedy žadatel možnost zajistit si přístup k nemovitosti na základě obligační smlouvy, jejíž uzavření žalovaný nabízí, soud zváží, zda uzavření takové smlouvy s ohledem na její obsah lze po žadateli spravedlivě požadovat; v kladném případě nelze nezbytnou cestu formou služebnosti zřídit.

27. Nelze obecně stanovit podmínky, za kterých bude možné po žadateli spravedlivě žádat, aby nabízenou smlouvu uzavřel; bude třeba vyjít z okolností dané věci. Je třeba zvažovat, k čemu nemovitost žadatele slouží, je-li navrhovaný přístup objektivně dostačující, zda mu smlouva poskytuje potřebnou jistotu, pokud jde o možnost jejího vypovězení vlastníkem pozemku. Je třeba přihlédnout k tomu, že smlouva zaručující spoluužívání cesty bude mít zpravidla formu nájemní smlouvy, uplatní se tedy § 2221 odst. 1 a § 2222 odst. 1 o. z., zajišťující nájemci jistotu v případě změny vlastníka.

28. Úvahy soudů v nalézacím řízení, zda lze v konkrétní věci po žadateli spravedlivě požadovat uzavření nabízené obligační smlouvy zajišťující přístup k nemovitosti lze v dovolacím řízení zpochybnit, jsou-li zjevně nepřiměřené. Tak tomu je v dané věci; úvaha odvolacího soudu je i neúplná.

29. Odvolací soud uzavřel, že žalovanou předložený návrh obligačního zajištění nezbytné cesty pro žalobce požadovanou míru právní jistoty do budoucna nenaplňuje. To vyplývá v obecné rovině již z obligační formy.

30. Odvolací soud v projednávané věci akcentoval zejména skutečnost, že žalobce využívá (budoucí panující) nemovitosti k podnikání a obsah návrhu smlouvy, který je koncipován jako umožnění přístupu žalobce k jeho nemovitostem v areálu za podmínky, že bude hradit určitou částku za každý průjezd osobním nebo nákladním automobilem s tím, že vybrané prostředky žalovaná použije jako zálohu na výdaje na pořízení, provoz a údržbu vjezdového systému (brány), jakož i na údržbu a opravy dotčených komunikací v areálu. Na žalobce by připadla částka odpovídající míře využití zatížených pozemků určené ze zjištěné frekvence použití dopravních prostředků. Případná vyúčtování by záležela na mnoha dopředu nejistých okolnostech, v mnoha směrech závislých na subjektivním posouzení žalované, zejména ohledně nutnosti a rozsahu nákladů na pořízení, provoz a údržbu vjezdového systému a na provoz a údržbu dotčených komunikací, přičemž sporovány by mohly být i faktury, kterými by žalovaná dokládala např. výši spotřebované energie či jiných skutečně vynaložených nákladů. Takto koncipovaný obsah obligačního zajištění nezbytné cesty by s velkou mírou pravděpodobnosti vedl ke sporům, které by nebyly z hlediska požadavku zajištění právní stability úpravy nezbytné cesty žádoucí.

31. V návrhu předloženém v odvolacím řízení žalovaná nadále trvala na smluvních podmínkách uvedených v předchozím návrhu, tedy, že žalobce (a osoby od něj odvislé) bude platit určitou (v návrhu smlouvy neuvedenou) částku za každý průjezd motorovým či nákladním vozidlem, a to jako zálohu na výdaje žalované na pořízení, provoz a údržbu vjezdového systému, jakož i na údržbu a opravy dotčených komunikací v areálu. Následně bude docházet k ročnímu vyúčtování, a to i s ohledem na míru využití dotčených komunikací podle evidence průjezdů. Žalobce s takto koncipovanou úpravou nezbytné cesty nesouhlasil, nabídl obligační řešení

nezbytné cesty za pravidelnou roční paušální úplatou 22 160 Kč. Žalovaná trvala na svém návrhu.

32. Jak je však uvedeno níže, budoucí náklady na údržbu komunikace jsou v době povolení nezbytné cesty, resp. v době jejího smluvního zřízení, v zásadě vždy nejisté, a stejně tak je nejisté, zda ohledně nich mohou vzniknout spory; to platí i o nákladech na energie potřebné k provozu vjezdového systému. Tato nejistota tak nemůže být důvodem k odmítnutí nabízené smlouvy.

33. Odvolací soud v souvislosti se stanovením úplaty za nezbytnou cestu uvedl, že „není po právu zahrnovat do náhrady dle § 1030 odst. 1 o. z. i náhradu nákladů, se kterými v daném případě žalovaná počítá v souvislosti s vybudováním vjezdové brány do areálu s čipovým systémem, protože by se jednalo o náklady nikoli na běžnou údržbu, nýbrž o náklady zvyšující kvalitu služebné věci. Tyto náklady by proto měla podle odvolacího soudu po smyslu výše uvedených zákonných ustanovení nést pouze žalovaná jako vlastník služebné věci“. Z toho se podává, že odmítnutí uzavřít nabízenou smlouvu, zahrnující uvedený příspěvek, považuje za ospravedlnitelné. Takový závěr je však předčasný. Je třeba vzít do úvahy, nakolik takový systém slouží i zájmům žadatele z hlediska bezpečnosti a zajištění jeho nemovitostí před přístupem neoprávněným osobám, kvantifikaci míry užívání cesty žadatelem, která může zajistit spravedlivé rozdělení nákladů i poplatků za smluvně zřízené užívání, zejména užívá-li cestu více osob, ev. další významné okolnosti (břemeno tvrzení je tu na vlastníkově zatěžovaného pozemku). Teprve po zvážení všech okolností lze ohledně této otázky učinit závěr.

34. Odkazovala-li žalovaná na skutečnost, že žalobci v přístupu k jeho pozemkům nikdy nebránila a umožňovala mu jej, pak tato skutečnost nemůže být sama o sobě důvodem pro zamítnutí návrhu na povolení nezbytné cesty, neboť výprosa neposkytuje žadateli potřebnou právní jistotu spojení s veřejnou cestou (k tomu viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 7. 2016, sp. zn. [22 Cdo 4205/2014](#)). Nicméně k této okolnosti lze přihlídnout při zvažování toho, zda nabízená obligační smlouva poskytuje v konkrétním případě žadateli potřebnou jistotu.

35. Jestliže tedy odvolací soud komplexně a konkrétně, na základě obsahu navržené smlouvy, nezvážil, zda lze v této věci po žadateli spravedlivě požadovat uzavření navržené smlouvy zajišťující obligační přístup, a to i z hlediska, zda mu poskytuje dostatečnou právní jistotu potřebnou k jeho podnikání, je jeho úvaha neúplná a předčasná; pokud považoval za překážku to, že náklady na údržbu cesty, resp. na vjezdový systém, nejsou předvídatelné, jde o úvahu zjevně nepřiměřenou. Předčasná je též úvaha o tom, že vstupní systém bude jen vylepšením majetku žalované a nebude sloužit i žadateli. Za této situace je jeho úvaha předčasná, a tudíž i nepřiměřená; rozhodnutí je tak v rozporu s právním názorem vysloveným v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2014, sp. zn. [22 Cdo 999/2014](#); dovolání je tak v této části přípustné i důvodné, rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

36. K úplatě za povolení nezbytné cesty:

37. Podle § 1030 odst. 1 o. z. za nezbytnou cestu náleží úplata a odčinění újmy, není-li již kryto úplatou. Povolí-li se spoluužívání cizí soukromé cesty, zahrne úplata i zvýšené náklady na její údržbu.

38. V zásadě i v poměrech zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, platí to, co Nejvyšší soud uvedl například v rozsudku ze dne 28. 4. 2011, sp. zn. [22 Cdo 2854/2010](#) ohledně náhrady za zřízení nezbytné cesty, pokud konstatoval: a) při stanovení náhrady (úplaty) za povolení nezbytné cesty nelze vycházet ani z ceny určené podle cenových předpisů, ani jen z ceny, za kterou by bylo možno dosáhnout smluvního zřízení věcného břemene. Je totiž třeba rozlišit hodnotu práva odpovídajícího věcnému břemenu cesty na straně jedné a náhradu za omezení vlastnického práva na straně druhé; jejich výše nemusí být stejná; b) je nutno přihlídnout ke všem okolnostem věci. Zejména je třeba zvážit všechny negativní účinky, které s sebou zřízení nezbytné cesty pro zatížený pozemek přinese; c) náhrada za zřízení práva nezbytné cesty zahrnuje i náhradu za újmu, kterou vlastník pozemku utrpí, a to i tím, že v důsledku tzv. právní závady – práva cesty svědčící žalobci – zpravidla klesne cena zatíženého pozemku i stavby na něm zřízené a že jeho vlastník bude výkonem tohoto práva omezen v užívání pozemku, bude narušeno jeho soukromí apod. Nelze pominout skutečnost, že se právo cesty zřizuje bez časového omezení (i když není vyloučeno v konkrétní věci ani jeho zřízení na určitou dobu); d) stanovení výše náhrady je na úvaze soudu, která musí být řádně zdůvodněna; e) stanovení hodnoty zřizovaného věcného břemene je věcí skutkového zjištění, stanovení kritérií pro určení výše náhrady za omezení vlastnického práva zřízením nezbytné cesty je otázkou právní Souhrnným způsobem pak dovolací soud akceptoval tyto své dosavadní závěry v rozsudku ze dne 19. 4. 2012, sp. zn. [22 Cdo 2507/2010](#).

39. V rozsudku ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. [22 Cdo 2576/2016](#), Nejvyšší soud uzavřel, že „k újmě, kterou je postižen vlastník pozemku, ke kterému soud zřizuje právo nezbytné cesty, musí soud přihlídnout při stanovení náhrady (úplaty) za zřízení práva a tato újma se promítne ve výši úplaty.“ K obdobným závěrům dospěl Nejvyšší soud i v ostatních rozhodnutích, na která žalovaná odkazuje v dovolání. V rozsudku ze dne 10. 3. 2021, sp. zn. [22 Cdo 1826/2020](#), uveřejněném pod číslem 93/2021 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část civilní, Nejvyšší soud doplnil, že újma vlastníka „může spočívat i ve snížení ceny tohoto pozemku v důsledku jeho zatížení právem cesty. Lze také vzít v potaz, zda pozemek, resp. jeho část zatíženou právem nezbytné cesty bude výlučně užívat žadatel o její povolení, či spolu s ním i další osoby nebo vlastník zatíženého pozemku.“

40. Při stanovení úplaty za povolení nezbytné cesty vyšel odvolací soud ze znaleckého posudku Ing. M., který náhradu vypočetl podle vyhlášky č. 441/2013 Sb., k provedení zákona o oceňování majetku (oceňovací vyhláška).

41. Náhrada za povolení nezbytné cesty není upravena žádným cenovým předpisem. Nemožnost stanovit náhradu jen na základě ocenění podle cenového předpisu je dána tím, že nelze vycházet ze zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů, neboť tento zákon upravuje způsoby oceňování majetku a služeb pro účely stanovené zvláštními předpisy, tam povolení nezbytné cesty nepatří (viz např. i v poměrech o. z. použitelný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. [22 Cdo 2283/2013](#), a další judikaturu tam citovanou).

42. Odvolací soud při stanovení úplaty za povolení nezbytné cesty vycházel z úvahy, že úplata by měla zahrnout náhradu za omezení vlastnického práva a náhradu nákladů na běžnou údržbu zatížené nemovitosti způsobených zvýšenou frekvencí užívání (v rámci spoluužívání) cizí soukromé cesty. Při stanovení výše úplaty za povolení nezbytné cesty však nepřihlédl k újmě žalované jako vlastnice pozemků zatížených služebnostmi spočívající ve snížení ceny těchto pozemků v důsledku jejich zatížení právem nezbytné cesty. Zohlednění této újmy se nepromítlo ani v ocenění hodnoty práva odpovídajícího služebnosti soudem ustanoveným znalcem. Ostatně, jak uvedeno výše, je stanovení výše úplaty věcí právního posouzení a nepřisluší znalci.

43. Napadené rozhodnutí je tak založeno na právní otázce – určení výše úplaty za povolení nezbytné cesty, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od výše uvedené ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, což zakládá přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř., a spočívá na nesprávném právním posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. Dovolání je proto v této části přípustné a důvodné.

č. 17

44. K náhradě nákladů spojených s užíváním nezbytné cesty:

45. Položená otázka nebyla v poměrech zákona č. 89/2012 Sb. dosud Nejvyšším soudem řešena, dovolání je přípustné, není však důvodné.

46. Odvolací soud vyšel z toho, že úplata za povolení nezbytné cesty „by měla zahrnout nejenom náhradu za omezení vlastnického práva, ale i náhradu nákladů na běžnou údržbu zatížené nemovitosti způsobených zvýšenou frekvencí užívání (v rámci spoluužívání) cizí soukromé cesty, jak to vyplývá z ustanovení § 1030 odst. 1 o. z. Z toho zároveň plyne, že v rámci náhrady dle § 1030 odst. 1 o. z. nelze vlastníku zatížené nemovitosti přiznat náhradu neběžných nákladů na údržbu, tedy takových, které by zvyšovaly kvalitu zatížené nemovitosti oproti stávajícímu stavu“; tento závěr dále rozvedl. „Proto není po právu zahrnovat do náhrady dle § 1030 odst. 1 o. z. i náhradu nákladů, se kterými v daném případě žalovaná počítá v souvislosti s vybudováním vjezdové brány do areálu s čipovým systémem, protože by se jednalo o náklady nikoli na běžnou údržbu, nýbrž o náklady zvyšující kvalitu služebné věci. Tyto náklady by proto měla podle odvolacího soudu po smyslu výše uvedených zákonných ustanovení nést pouze žalovaná jako vlastníka služebné věci“. Tento závěr dovolání napadá.

47. Řešení uvedených otázek je závislé na otázce základní, a to zda o zvýšených nákladech na údržbu soukromé cesty užívané i vlastníkem pozemku lze rozhodnout již při povolení nezbytné cesty, resp. zda takové náklady lze zahrnout do úplaty.

48. Podle § 1029 odst. 1 o. z. vlastníka nemovité věci, na níž nelze řádně hospodařit či jinak ji řádně užívat proto, že není dostatečně spojena s veřejnou cestou, může žádat, aby mu soused za náhradu povolil nezbytnou cestu přes svůj pozemek.

49. Podle § 1030 odst. 1 o. z. za nezbytnou cestu náleží úplata a odčinění újmy, není-li již kryto úplatou. Povolí-li se spoluužívání cizí soukromé cesty, zahrne úplata i zvýšené náklady na její údržbu.

50. Pojem náhrada za povolení nezbytné cesty obsažený v § 1029 odst. 1 o. z. je rozveden v § 1030 odst. 1 o. z. a zahrnuje úplatu za povolení práva cesty a odčinění újmy, která není

kryta úplatou. Úplata představuje náhradu za omezení vlastnického práva; jde v podstatě o cenu za užívání zatíženého pozemku tím, že je na něm vykonáváno právo cesty, a také o kompenzaci újmy, která vlastníkovému dotčeného pozemku povolením nezbytné cesty vzniká.

51. Újma, která není kryta úplatou, je samostatnou složkou náhrady za povolení nezbytné cesty. Půjde zejména o újmu, která vznikne až po povolení nezbytné cesty, a nemohla být proto zohledněna v úplatě.

52. Právní úprava týkající se náhrady zvýšených nákladů za spoluužívání cizí soukromé cesty platí pro případy, kdy jde o užívání již existující cesty, kterou užívá i její vlastník [srovnej Spáčil, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 205]. Zvýšené náklady na údržbu za spoluužívání nezbytné cesty představují náklady, které vzniknou se zvýšenou frekvencí jejího užívání [srovnej Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník, Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1105]. Jsou to tedy náklady, které by vlastník pozemku spoluužívající zatížený pozemek neměl, pokud by vlastník panující nemovitosti zatížený pozemek neužíval spolu s ním.

53. Zákon č. 89/2012 Sb. v § 1030 odst. 1 zahrnuje do úplaty za nezbytnou cestu i zvýšené náklady na údržbu, povoluje-li se spoluužívání cizí soukromé cesty.

54. Při doslovném výkladu § 1030 odst. 1 o. z. by se mohlo zdát, že zvýšené náklady na údržbu cesty způsobené jejím užíváním tím, komu svědčí právo nezbytné cesty, se kompenzují již v rámci úplaty poskytované vlastníkovému pozemku při povolení nezbytné cesty. Tak tomu však není.

55. Jazykový výklad představuje pouze prvotní přiblížení se k aplikaci právní normy. Je pouze východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího obsahu a účelu (k čemuž slouží i řada dalších postupů, jako logický a systematický výklad, výklad *e ratione legis* atd.). K tomu viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. [III. ÚS 384/08](#). V nálezu ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. [Pl. ÚS 21/96](#) pak Ústavní soud vyslovil, že „soud není absolutně vázán doslovným zněním zákonného ustanovení, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit v případě, kdy to vyžaduje ze závažných důvodů účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů, jež mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku.“

56. Nároky na úplatu a odčinění újmy za zřízení nezbytné cesty na straně jedné a na náhradu zvýšených nákladů na její údržbu na straně druhé jsou dva různé nároky odlišné právní povahy s různými podmínkami vzniku.

57. Nárok na úplatu a na odčinění újmy kompenzuje tu újmu, která vlastníkovému pozemku vzniká v důsledku povolení nezbytné cesty v době vyhlášení rozsudku (§ 154 odst. 1 o. s. ř.). Rozhodnutí soudu o úplatě a odčinění újmy je součástí rozhodnutí o povolení nezbytné cesty, je konstitutivní, zakládá tedy práva a povinnosti, které tu dříve nebyly, byly tu jen zákonné podmínky umožňující založení práva soudem. Okolnosti umožňující posoudit, jaká újma vlastníkovému v době rozhodování soudů o jednorázově poskytnuté úplatě a náhradě újmy vzniká (zejména snížení ceny jeho pozemku, rušení vlastníka průjezdem či průchodem při užívání nemovitostí), lze objektivně zjistit, ocenit a v rozhodnutí z nich vyjít.

58. Naproti tomu to, jaké náklady (resp. v jaké výši) bude třeba vynaložit v souvislosti s povolením spoluužívané nezbytné cesty na její údržbu, a zda vůbec budou takové náklady vynaloženy, stejně jako jejich možnou výši, nelze v době rozhodování soudu o povolení nezbytné cesty v zásadě zjistit; pohledávka na jejich úhradu je budoucí nejistou pohledávkou. Není totiž jisté, jaké práce bude třeba provést a jaké náklady vynaložit, jaká bude v době jejich provedení jejich cena (k tomu viz např. současnou obecně známou inflaci a strmý růst cen stavebních materiálů v nedávné době) a ostatně zda takové náklady přes jejich potřebu budou vůbec vynaloženy. Také míra spoluužívání cesty se může v čase měnit. Rozhodnutí o náhradě těchto nákladů tak musí nutně vycházet z jejich skutečné výše; jde o rozhodnutí deklaratorní, přiznávající nárok již vzniklý v důsledku účelného vynaložení těchto nákladů.

59. Lze proto uzavřít, že náhrada poskytovaná oprávněným z práva nezbytné cesty za zvýšené náklady na údržbu při spoluužívání cizí soukromé cesty není v zásadě součástí úplaty za povolení nezbytné cesty a nelze o ní rozhodnout již v rozsudku, kterým se nezbytná cesta povoluje.

60. K věci se dodává: Předchozí právní úprava práva nezbytné cesty v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, neobsahovala úpravu náhrady za zřízení nezbytné cesty. Právo na náhradu bylo dovozováno z čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod (srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2005, sp. zn. [22 Cdo 1897/2004](#), uveřejněný pod číslem 32/2006 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část civilní, nebo nález Ústavního soudu ze dne 11. 3. 1998, sp. zn. [Pl. ÚS 41/97](#)). Judikatura rovněž dovodila, že jednorázová náhrada za omezení vlastnického práva náležející z věcného břemene povinné osobě v sobě nezahrnuje plnění odpovídající povinnosti stanovené v § 151n odst. 3 obč. zák., tj. nést přiměřené náklady na zachování a opravu cizí věci (srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 6. 2011, sp. zn. [22 Cdo 1357/2009](#)). Šlo zjevně o dva různé nároky, vycházející z různých skutkových předpokladů a majících nestejnou právní povahu. To vyplývá ze samotné povahy věci a ani poté, co nabyl účinnosti zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, se to navzdory jinému slovnímu vyjádření nezměnilo.

61. Z toho se podává, že odvolací soud rozhodl správně, pokud žalované již v rozhodnutí o povolení nezbytné cesty nepřiznal náhradu za zvýšené náklady na údržbu cesty, které mají vzniknout až v budoucnosti, resp. za zamýšlená technická opatření; bylo by tak nadbytečné zabývat se tím, zda v budoucnu vznikne právo na jejich náhradu. Pokud předpokládané náklady na běžnou údržbu zohlednil, učinil tak ve prospěch dovolatelky, a v této části se dovolací soud napadeným rozhodnutím nezabýval. Přesto, že v této části spočívá rozhodnutí odvolacího soudu na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.), neprojevovalo se toto pochybení nepříznivě do právních poměrů dovolatelky, a tak není důvodem pro zrušení rozsudku odvolacího soudu, který je zrušen z jiného důvodu.

62. Již jen na okraj se dodává, že odvolací soud uvedl, že jím stanovená výše náhrady za povolení nezbytné cesty zahrnuje i odpovídající podíl žalobce na nákladech na údržbu nezbytné cesty způsobených jejím spoluužíváním, jestliže základem pro určení výše náhrady bylo simulované roční nájemné, které v sobě podle odvolacího soudu obsahuje vedle odměny za umožnění užívání věci i podíl na úhradě nákladů souvisejících s pronajímanou věcí. Nicméně nájemné, upravené v § 2217 o. z., představuje úplatu za přenechání užívání věci, jak vyplývá z § 2201 o. z. Nájemné nezahrnuje úhradu nákladů souvisejících s užíváním předmětu nájmu

ani provádění běžné údržby, které upravuje § 2207 o. z. [srovnej Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014), Komentář, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 280]. S tímto názorem odborné literatury Nejvyšší soud souhlasí. Odvolacím soudem stanovená úplata za povolení nezbytné cesty tedy ve skutečnosti nezahrnuje žádné náklady na údržbu za spoluužívání soukromé cesty žalované.

63. K hodnocení důkazů v odvolacím řízení:

64. V usnesení ze dne 26. 6. 2017, sp. zn. [21 Cdo 1472/2017](#), Nejvyšší soud uvedl, že „odvolací soud je oprávněn zasáhnout do hodnocení důkazů soudem prvního stupně pouze tehdy, jestliže hodnocení důkazů soudem prvního stupně neodpovídá postupu vyplývajícímu z ustanovení § 132 o. s. ř. Domnívá-li se odvolací soud, že by provedené důkazy měly být hodnoceny odlišně, než se stalo za řízení před soudem prvního stupně, je povinen je zopakovat, a to včetně tzv. pominutých důkazů, které soud prvního stupně sice provedl, ale nehodnotil je, ač tak měl učinit.“

č. 17

65. Soud prvního stupně odůvodnil své rozhodnutí o nepovolení nezbytné cesty z důvodu způsobení si nedostatku přístupu z hrubé nedbalosti tím, že před uzavřením smlouvy, na jejímž základě nabyt vlastnícké právo k nemovitostem, se žalobce spokojil s informací svého právního předchůdce o faktické možnosti přístupu, ale na žalovanou se s dotazem na možnost a podmínky přístupu neobrátil. Tento skutkový závěr učinil z výpovědi žalobce, žalované a vyjádření J. F. (body 5, 7 a 8 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně). Odvolací soud, aniž uvedené důkazy zopakoval, vycházel ze skutkového závěru, že v době, kdy žalobce nabyt do vlastnictví nejprve stavby a poté i pozemky pod nimi, byla praxe taková, že žalovaná bezplatně umožňovala užívání těchto pozemků k zajištění spojení uvnitř areálu, a to všem subjektům, které to potřebovaly. Tento skutkový závěr, soudem prvního stupně označovaný jako skutkový stav (bod 3 odůvodnění jeho rozsudku), převzal od soudu prvního stupně (body 7 a 8 odůvodnění jeho rozsudku). Na rozdíl od soudu prvního stupně jej však považoval za důležitý pro právní posouzení věci, a to natolik, že postup žalobce nepovažoval za hrubě nedbalý, resp. lehkovážný, i když žalobce žalovanou nepožádal o zajištění spojení s veřejnou cestou. Odvolací soud tedy nehodnotil důkazy provedené soudem prvního stupně jinak než soud prvního stupně, pouze na jejich základě učinil jiný právní závěr.

66. Odvolací soud se v této části neodchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu ani nezatížil řízení vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

67. K hrubé nedbalosti žadatele o nezbytnou cestu:

68. Podle § 1032 odst. 1 písm. b) o. z. soud nepovolí nezbytnou cestu, způsobil-li si nedostatek přístupu z hrubé nedbalosti či úmyslně ten, kdo o nezbytnou cestu žádá.

69. V usnesení ze dne 15. 11. 2016, sp. zn. [22 Cdo 3242/2015](#), uveřejněném pod číslem 37/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část civilní, Nejvyšší soud uzavřel: „Hrubě nedbalé či úmyslné jednání vlastníka nemovité věci žadajícího o povolení nezbytné cesty, které je důvodem zamítnutí žaloby podle § 1032 odst. 1 písm. b) o. z., může podle okolností případu spočívat nejen ve zbavení se existujícího spojení s veřejnou cestou, ale i v nabytí nemovité věci bez zajištěného spojení s veřejnou cestou.“ Současně uvedl, že koupě nemovité věci bez spojení s veřejnou cestou automaticky neznamená, že nabyvatel nemá právo

na povolení nezbytné cesty. K zamítnutí žaloby na povolení nezbytné cesty lze proto přistoupit až na základě posouzení veškerých konkrétních okolností případu, z nichž vyplyne jednoznačný závěr, že nabyvatel nemovité věci v daném případě postupoval hrubě nedbale, či dokonce úmyslně, v důsledku čehož zabránil zřízení či existenci přístupu ke své nemovité věci. Jinými slovy řečeno, soud bude moci v poměrech konkrétní věci žalobě vyhovět, jestliže nabyvatelovo jednání nebylo úmyslné ani hrubě nedbalé (prostá nedbalost zřízení nezbytné cesty nevylučuje).

70. V rozsudku ze dne 30. 1. 2018, sp. zn. [22 Cdo 1470/2016](#), Nejvyšší soud uvedl: „Podmínkou obsaženou v § 1032 odst. 1 písm. b) o. z. nemá být sankcionována sama o sobě skutečnost, že někdo nabyt nemovitou věc bez přístupu, nýbrž především ta okolnost, že nabyvatel se lehkovážně spoléhal na to, že mu bude přístup k pozemku po jeho nabytí umožněn sousedy či povolen soudem, přičemž se nepokusil si přístup zajistit před nabytím nemovité věci sám, ačkoliv tak nepochybně učinit mohl. Pokud se naopak o zajištění přístupu nabyvatel pokusil, jeho snaha však nebyla úspěšná (například pro kategorický nesouhlas sousedů či pro požadavky sousedů, které po nabyvateli nebylo možné spravedlivě požadovat), pak mu nelze tuto skutečnost přičítat k tíži. Úmyslem zákonodárce totiž zjevně nebylo vytvoření kategorie nemovitostí bez přístupu, k nimž již nebude moci být nezbytná cesta povolena, nýbrž úmyslem bylo sankcionovat lehkovážné jednání nabyvatelů.“

71. Odvolací soud neshledal na straně žalobce hrubou nedbalost, pokud koupil stavby v areálu, a později i pozemky pod nimi, aniž žalovanou požádal o zajištění spojení s veřejnou cestou. Přihlédl k tomu, že oplocený areál, v němž se nemovitosti žalobce nacházejí, je tvořen pozemky více vlastníků a zatížené pozemky vždy sloužily jako komunikace k zajištění spojení jednotlivých objektů v areálu. V době, kdy žalobce nabyt do vlastnictví stavby a poté i pozemky pod nimi, byla praxe taková, že žalovaná bezplatně umožňovala používání těchto pozemků k zajištění spojení uvnitř areálu, a to všem subjektům, které spojení potřebovaly. V inkriminované době značná část pozemků v objektu byla ve vlastnictví státu, který je začal po odpadnutí blokáce z důvodu církevních restitucí postupně odprodávat, a mezi úspěšnými zájemci byla žalovaná, žalobce, jakož i další subjekty.

72. Úvaha odvolacího soudu, že si žalobce nezpůsobil nedostatek přístupu hrubou nedbalostí či úmyslně, není zjevně nepřiměřená. Žalobce se před koupí nemovitostí (staveb na pozemcích parc. č. 1 a 2 v roce 2012, pozemku parc. č. 2 v květnu 2018 a pozemku parc. č. 1 v březnu 2019 - body 3 a 5 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně) neobrátil na žalovanou, jako tehdejšího vlastníka zatížených pozemků, ve snaze vyjednat si přístup ke kupovaným nemovitostem. Byl však o zajištění přístupu ke stavbám již jako jednatel svého právního předchůdce V. D. O. G. ubezpečen J. F., jednatelem právního předchůdce V. D. O. G. V té době a i nadále zatížené pozemky užívaly bez problémů a bez omezení právní předchůdci žalobce i další subjekty jako cestu k přístupu ke svým nemovitostem umístěným v oploceném areálu, který byl původně ve vlastnictví státu, jenž jednotlivé nemovitosti v areálu prodával. Tím, že stát prodal žalované pozemky, které byly přístupovou cestou k ostatním nemovitostem umístěným v areálu původně vlastněným státem [další nemovitosti v areálu prodal stát jiným osobám než žalované (např. právnímu předchůdci žalobce, žalobci), případně vydal církvi (vlastníkem pozemku v areálu je i Metropolitní kapitula u sv. Víta v P. – bod 5 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně)], nastala situace, že zde byla v době koupě nemovitostí žalobcem absence přístupu k jeho nemovitostem objektivní skutečností a žalobce jako

nabyvatel nemovitostí do ní vstoupil. Nedostatek přístupu si tedy žalobce nezpůsobil sám prodejem, zastavěním, přehrazením cesty či jiným obdobným způsobem. Přesto lze postup žalobce, který se spolehl pouze na ujištění právního předchůdce o přístupu ke kupovaným nemovitostem a následně i na praxi umožňující vlastníkům i uživatelům nemovitostí v areálu volný přístup do areálu, považovat za nedbalý, nesnažil-li se žalobce jednat s žalovanou jako vlastníkem přístupových pozemků o přístup ke kupovaným nemovitostem. S přihlédnutím k uvedeným individuálním skutečnostem však nejde o nedbalost hrubou. Ostatně v řízení nevyšlo najevo, že by v případě, že by se žalobce již před koupí staveb a pozemků snažil zajistit si k nim přístup, bylo reálné docílení přístupu jednáním s žalovanou, mají-li účastníci naprosto odlišnou představu o obsahu dohody o zajištění přístupu.

73. Odvolací soud se tak při řešení této právní otázky neodchýlil od judikatury Nejvyššího soudu.

č. 17

74. Rozhodnutí odvolacího soudu není založeno na závěru, že by žalovaná porušovala případnou smlouvu, kterou by účastníci o zajištění přístupu žalobce k jeho nemovitostem uzavřeli. Dovolání proto není v této části podle § 237 o. s. ř. přípustné (srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2376/2013](#)).

75. K tvrzení o nepřiměřeném zásahu do vlastnického práva žalované:

76. Rozhodnutí odvolacího soudu není v rozporu s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2010, sp. zn. [22 Cdo 2595/2008](#), a s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. [22 Cdo 1344/2012](#), neboť tato rozhodnutí neřeší otázku přiměřenosti zásahu do vlastnického práva. V posledně uvedeném rozhodnutí bylo sice zmiňováno v dovolání, že rozhodnutím odvolacího soudu bylo zasaženo do vlastnického práva dovolatele, avšak v souvislosti se skutkovou námitkou. Dovolací soud se proto touto otázkou věcně nezabýval.

77. K nákladům řízení:

78. Proti výroku o nákladech řízení není dovolání objektivně přípustné [§ 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.].

79. Namítala-li žalovaná nerovný přístup odvolacího soudu k účastníkům, nevymezila kritérium přípustnosti dovolání. V této části proto není dovolání projednatelné.

80. Vzhledem k tomu, že v projednávané věci je pro řešení některých otázek dovolání přípustné, přihlíží Nejvyšší soud i k jiným vadám řízení, jež mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

81. Odvolací soud vycházel z nesprávných skutkových závěrů, pokud jde o obsah návrhu smlouvy na přístup žalobce k jeho nemovitostem, který žalovaná předložila v odvolacím řízení. Tato smlouva (č. l. 208 a násl. spisu), ostatně ani smlouva předložená žalovanou v řízení před soudem prvního stupně (č. l. 126 a násl. spisu), neobsahuje ujednání o tom, že by se měl žalobce podílet na nákladech za zřízení vjezdové brány s čipovým systémem, neobsahuje ani podmínění vjezdu do areálu zaplacením poplatku. A byť nestanoví paušálně výši nákladů, které by měl žalobce hradit žalované, obsahuje mechanismus, jak by byly počítány.

82. Jelikož rozsudek odvolacího soudu ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. spočívá při řešení některých otázek na nesprávném právním posouzení věci, dovolací soud jej podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a podle § 243e odst. 2 věty první o. s. ř. věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

83. Odvolací soud je vysloveným právním názorem dovolacího soudu vázán (§ 243g odst. 1 část věty první za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř.).

č. 18

Povaha kupní smlouvy ani tam, kde jsou předmětem převodu vlastnického práva nemovitě věci zapsané v katastru nemovitostí, nevylučuje její postoupení prodávajícím, který již převedl vlastnické právo k předmětu převodu na kupujícího, jenž je v prodlení s úhradou kupní ceny (§ 1895 o. z.). Jestliže postupník nabyl od prodávajícího (coby postupitele) smlouvou o postoupení pohledávky uzavřenou podle ustanovení § 1879 a násl. o. z. jen pohledávku z titulu neuhrazené kupní ceny z kupní smlouvy, pak nic nebrání tomu, aby jiná práva a povinnosti než ta, která postupník nabyl s postoupenou pohledávkou (§ 1880 o. z.), převedl prodávající (coby postupitel) na postupníka smlouvou o postoupení kupní smlouvy (§ 1895 o. z.), jejíž účinností se postupník stane novou smluvní stranou (prodávajícím) namísto postupitele, a jako současný majitel pohledávky z titulu neuhrazené kupní ceny z kupní smlouvy bude mít případně i právo odstoupit od kupní smlouvy pro neuhrazení kupní ceny kupujícím (postoupenou stranou).

Incidenční spory (vylučovací žaloba), Postoupení smlouvy (o. z.)

§ 225 IZ, § 1879 o. z., § 1880 o. z., § 1895 o. z., § 1897 o. z., § 1898 o. z.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2023, sen. zn. [29 ICdo 89/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:29.ICDO.89.2022.1

Nejvyšší soud k dovolání žalovaného zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 2. 2022, ve znění usnesení téhož soudu ze dne 5. 4. 2022, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 6. 9. 2021, č. j. 74 ICm 648/2019-184, Krajský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Zamítl žalobu, kterou se žalobce (O. R. P. s. r. o.) domáhal vůči žalovanému (Ing. T. Z., jako insolvenčnímu správci dlužníka BT R. a. s.) vyloučení označeného souboru pozemků (vinic) [dále též jen „pozemky“] a označeného pěstitelského celku sestávajícího z keřů vinné révy (dále jen „pěstitelský celek“) ze soupisu majetkové podstaty dlužníka (bod I. výroku).

[2] Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 28.798 Kč (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud – vycházejí z ustanovení § 224 a § 225 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), jakož i z ustanovení § 436 odst. 1, § 437, § 574, § 580 odst. 1, § 1895 odst. 1, § 2001, § 2002, § 2003 odst. 2 a § 2079 odst. 1 zákona

č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“) – dospěl po provedeném dokazování k závěru, že vlastníkem pozemků a pěstitelského celku je dlužník, jenž poté, co společnost B. T. a. s. (dále též jen „společnost B“), která tento majetek prodala žalobkyni (dvěma kupními smlouvami ze dne 8. 6. 2015), postoupila pohledávky z titulu kupních cen (smlouvou o postoupení pohledávek z 10. 6. 2015) a následně práva a povinnosti z kupních smluv (smlouvou o postoupení smluv z 12. 6. 2015), odstoupil od kupních smluv pro neuhrazení kupní ceny žalobcem.

3. K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 28. 2. 2022, ve znění (opravného) usnesení ze dne 5. 4. 2022:

[1] Změnil rozsudek insolvenčního soudu tak, že předmětný majetek se vylučuje z majetkové podstaty dlužníka (první výrok).

[2] Uložil žalovanému zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 46.026 Kč (druhý výrok).

4. Odvolací soud – vycházejí z ustanovení § 224 odst. 1 a § 225 insolvenčního zákona, z ustanovení § 1 odst. 1 a § 2 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, a z ustanovení § 159 odst. 2, § 436 odst. 1, § 437, § 441, § 561, § 580 odst. 1, § 1105, § 1895, § 1897, § 1898, § 1899 odst. 1, § 1978, § 2001, § 2002 odst. 1, § 2004, § 2005, § 2079 odst. 1 a § 2128 odst. 1 o. z. – dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí k následujícím závěrům:

5. Původní prodávající (společnost B) své povinnosti z kupních smluv splnil vůči žalobci před uzavřením smlouvy o postoupení smluv a předtím také převedl na dlužníka (smlouvou o postoupení pohledávek) pohledávky na úhradu kupních cen (čímž je pozbyl). V době uzavření smlouvy o postoupení smluv tedy již původní prodávající neměl vůči žalobci žádnou povinnost ani žádné právo z titulu kupních cen. Odtud plyne, že dlužník (coby domnělý prodávající) nemohl odstoupit od kupních smluv, neboť se nestal jejich smluvní stranou (nedošlo k žádné změně v osobě prodávajícího).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny (a jde-li o již vyřešené právní otázky, pak mají být dovolacím soudem posouzeny jinak), konkrétně otázek:

[1] Jaký je vztah autonomie vůle smluvních stran k platnosti jimi uzavřené smlouvy o postoupení pohledávky a k platnosti jimi následně uzavřené smlouvy o postoupení kupní smlouvy?

[2] Může postupitel po postoupení pohledávky postoupit na postupníka smlouvu, z níž tato pohledávka vznikla?

7. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí změnil v tom duchu, že rozsudek insolvenčního soudu se potvrzuje.

8. V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel argumentuje k položeným otázkám následovně:

9. Odvolací soud pochybil, měl-li za to, že společnost B nemohla převést na dlužníka smlouvou o postoupení smluv žádné právo ani povinnost vyplývající z kupních smluv, neboť je již neměla. Kupní smlouva neobsahuje pouze právo prodávajícího na zaplacení kupní ceny a právo kupujícího na převod vlastnického práva k předmětu koupě, ale i další práva s tím spojená, zejména právo na odstoupení od smlouvy v případě podstatného porušení smlouvy druhou smluvní stranou (nebo z jiných smluvních důvodů), právo na zaplacení případných smluvních pokut nebo další (jiná) práva.

10. Postoupením práva na úhradu kupní „smlouvy“ (správně ceny) se obsah kupní smlouvy nevyprázdnil a nic tedy nebránilo tomu, aby společnost B tato zbylá práva postoupila dlužníku. Odvolací soud nevzal v potaz, že smlouvu o postoupení pohledávek i smlouvu o postoupení smluv uzavřely stejné osoby, a nerespektoval zásadu autonomie vůle smluvních stran. Z časové souvztažnosti smluv je (totiž) zjevné, že vůlí obou smluvních stran bylo převést všechna práva z kupních smluv ze společnosti B na dlužníka.

11. Daná situace je srovnatelná se stavem, kdy se postoupená pohledávka z titulu úhrady kupní ceny vrátí zpět postupiteli (a ten jistě poté může odstoupit od kupní smlouvy).

12. Řečené podporuje i to, že žalobce onen postup schválil (tím, že dal souhlas s postoupením kupní smlouvy, a také tím, že se v uznání dluhu zavázal, že dluh z neuhrazené kupní ceny uhradí dlužníku).

13. Žalobce ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout, maje napadené rozhodnutí za správné. K tomu dále namítá, že zákonné právo odstoupit od kupní smlouvy pro neuhrazení kupní ceny (a o jiné nešlo) nemohlo být samostatně postoupeno.

III.

Přípustnost dovolání

14. Pro dovolací řízení je rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění.

15. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř. a v posouzení výkladu ustanovení § 1895 o. z. jde o věc dovolacím soudem neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

16. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán

dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

17. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

18. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází. Pro právní posouzení věci jsou rozhodná následující skutková zjištění (z nichž vyšly oba soudy):

19. Společnost B (jako prodávající) uzavřela se žalobcem (jako kupujícím) dne 8. 6. 2015 kupní smlouvu o převodu vlastnického práva k pozemkům za dohodnutou kupní cenu ve výši 2.100.000 Kč, splatnou do 6 měsíců od vkladu vlastnického práva k pozemkům ve prospěch kupujícího do katastru nemovitostí (dále jen „kupní smlouva č. 1“). Právní účinky vkladu vlastnického práva k pozemkům ve prospěch kupujícího do katastru nemovitostí nastaly k 11. 6. 2015.

20. Společnost B (jako prodávající) uzavřela se žalobcem (jako kupujícím) dne 8. 6. 2015 kupní smlouvu o převodu vlastnického práva k pěstitelskému celku za dohodnutou kupní cenu ve výši 5.621.960 Kč, splatnou do 12 měsíců od vkladu vlastnického práva k pozemkům ve prospěch kupujícího do katastru nemovitostí podle kupní smlouvy č. 1 (dále jen „kupní smlouva č. 2“).

21. Žalobce je v katastru nemovitostí zapsán jako vlastník pozemků na základě kupní smlouvy č. 1.

22. Podáním datovaným 10. 6. 2015 oznámila společnost B žalobci, že na základě smlouvy o postoupení pohledávek ze dne 10. 6. 2015 postoupila dlužníku pohledávky z titulu neuhrazené kupní ceny z kupních smluv č. 1 a 2 v celkové výši 7.721.960 Kč. Žalobce na listině stvrdil podpisem převzetí oznámení.

23. Společnost B (jako postupitel) uzavřela s dlužníkem (jako postupníkem) dne 12. 6. 2015 smlouvu o postoupení smlouvy, jejímž předmětem bylo postoupení práv a povinností plynoucích z kupních smluv č. 1 a 2 za úplatu ve výši 7.721.960 Kč, která byla mezi smluvními stranami vypořádána k 10. 6. 2015 na základě dohody o postoupení pohledávek a závazků a o jejich zápočtu. Podle článku 3.6 předmětná smlouva navazuje na smlouvu o postoupení pohledávek ze dne 10. 6. 2015 a dohodu o vypořádání pohledávek a závazků mezi smluvními stranami s tím spojenou.

24. Dlužník (jako věřitel) uzavřel s žalobcem (jako dlužníkem) dne 12. 11. 2015 dohodu o uznání dluhu a způsobu jeho placení, v němž žalobce výslovně uznává, že dlužníku dluží (jako osobě, která pohledávky nabyla postoupením) částku 7.721.960 Kč z titulu neuhrazených kupních cen z kupních smluv č. 1 a 2 a zavazuje se dlužnou částku zaplatit nejpozději do 31. 12. 2016.

25. Podáním datovaným 20. 1. 2016 souhlasil žalobce s postoupením kupních smluv č. 1 a 2 dlužníku podle smlouvy o postoupení smlouvy ze dne 12. 6. 2015.

26. V notářském zápisu se svolením k vykonatelnosti ze dne 5. 4. 2017 žalobce uznal, že dlužníku dluží částku 7.721.960 Kč z titulu neuhrazených kupních cen z kupních smluv č. 1 a 2 a zavázal se dlužnou částku zaplatit nejpozději do 12. 4. 2017.

27. Podáním datovaným 4. 1. 2018, adresovaným žalobci, dlužník odstoupil od kupních smluv č. 1 a 2 pro neuhrazení kupních cen žalobcem.

28. Pozemky a pěstitelský celek jsou sepsány v majetkové podstatě dlužníka.

29. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona a zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku:

§ 225 (insolvenčního zákona)

(1) Osoby, které tvrdí, že označený majetek neměl být do soupisu zahrnut proto, že to vylučuje jejich právo k majetku nebo že tu je jiný důvod, pro který neměl být zahrnut do soupisu, se mohou žalobou podanou u insolvenčního soudu domáhat rozhodnutí, že se tento majetek vylučuje z majetkové podstaty.

(...)

§ 1879 (o. z.)

Věřitel může celou pohledávku nebo její část postoupit smlouvou jako postupitel i bez souhlasu dlužníka jiné osobě (postupníkovi).

§ 1880 (o. z.)

(1) Postoupením pohledávky nabývá postupník také její příslušenství a práva s pohledávkou spojená, včetně jejího zajištění.

(2) Postupitel vydá postupníkovi potřebné doklady o pohledávce a sdělí mu vše, co je k uplatnění pohledávky zapotřebí.

§ 1895 (o. z.)

(1) Nevylučuje-li to povaha smlouvy, může kterákoli strana převést jako postupitel svá práva a povinnosti ze smlouvy nebo z její části třetí osobě, pokud s tím postoupená strana souhlasí a pokud nebylo dosud splněno.

(2) Má-li být plnění ze smlouvy trvající nebo pravidelně se opakující, lze smlouvu postoupit s účinky k tomu, co ještě nebylo splněno.

§ 1897 (o. z.)

(1) Postoupení smlouvy je vůči postoupené straně účinné od jejího souhlasu. Souhlasila-li předem, je postoupení smlouvy vůči postoupené straně účinné

okamžikem, kdy jí postupitel postoupení smlouvy oznámí nebo kdy jí postupník postoupení smlouvy prokáže.

(...)

§ 1898 (o. z.)

Okamžikem účinnosti postoupení smlouvy vůči postoupené straně se postupitel osvobozuje od svých povinností v rozsahu postoupení.

30. Ve výše uvedené podobě, pro věc rozhodné, platí ustanovení § 225 odst. 1 insolvenčního zákona beze změny od rozhodnutí o úpadku dlužníka [tedy od 19. 10. 2018, kdy insolvenční soud vydal usnesení (zveřejněné v insolvenčním rejstříku téhož dne), jímž (mimo jiné) zjistil úpadek dlužníka a prohlásil konkurs na jeho majetek]. S přihlédnutím k článku II (Přechodné ustanovení) části první zákona č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se přitom v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka i v době od 1. 6. 2019 uplatní insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 5. 2019. Ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve výše uvedené podobě, pro věc opět rozhodné, platí beze změny od uzavření obou kupních smluv (od 8. 6. 2015).

31. Ve shora ustaveném skutkovém a právním rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním otevřeným právním otázkám následující závěry:

32. K výkladu ustanovení § 1895 a násl. o. z. Nejvyšší soud především poukazuje na obsah důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (tento vládní návrh projednávala Poslanecká Sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 6. volebním období 2010 - 2013 jako tisk č. 362). Ve zvláštní části této důvodové zprávy (K § 1895 až 1900) se na dané téma uvádí:

„Původně se na závazek nahlíželo jako na osobní vztah věřitele a dlužníka, který lze změnit jen jejich ujednáním. Později se připustilo, že věřitel může své právo na plnění převést postoupením pohledávky na třetí osobu, avšak pokud měl ze závazku zároveň povinnosti, zůstal jimi i nadále vůči dlužníkovi zavázán bez zřetele k tomu, že pohledávku z obligace zcizil. Postoupením pohledávky nelze totiž převést celý závazek, nýbrž právě jen pohledávku jako právo na plnění. To je z praktického hlediska nevýhodné v případech, kdy smlouva zavazuje obě strany k vzájemnému plnění. Z toho důvodu některé právní úpravy od 19. století zavedly postoupení celé smlouvy jako nový institut. Známý jsou zejména úpravy francouzská a italská. Italská úprava, ze které vychází více méně doslova i návrh CEC (rozuměj *Code européen des contrats*), je inspiračním zdrojem rovněž tohoto návrhu.

Podstata postoupení smlouvy je v tom, že po uzavření smlouvy jedna ze smluvních stran svá práva a povinnosti ze smlouvy smluvně převede na třetí osobu. Vzhledem k tomu, že se takový postup podstatně dotýká právního postavení druhé strany původní smlouvy, vyžaduje se k postupu smlouvy její souhlas udělený buď předem, anebo následně.

Postoupit smlouvu lze jen tehdy, jestliže to její povaha nevyklučuje (zejména půjde o případy závazků k osobnímu plnění některé ze smluvních stran, závisí-li plnění na osobních vlastnostech jedné či druhé strany apod.) a za podmínky, že se postoupením smlouvy nezkrátí práva založená vedlejšími smluvními doložkami. Postoupení smlouvy ostatně vůbec nemůže být na újmu postoupené straně, proto jí zůstávají zachovány veškeré námitky, které jí podle smlouvy náleží. Mimoto si může při udělení souhlasu k postupu vyhradit i zachování jiných námitek, které má vůči postupníkovi i na základě jiných skutečností, než právě jen z postupované smlouvy.

Účinky postupu vůči postoupené straně nastanou až notifikací, podobně jako při postoupení pohledávky. Tím okamžikem se postupitel osvobodí od svých povinností ze smlouvy (ztratí z ní ovšem také práva) a na jeho místo nastoupí třetí osoba jako postupník. Tomu však může postoupená strana zabránit prohlášením, že osvobození postupektel odmítá. Učiní-li tak, bude moci po postupiteli požadovat, aby namísto postupníka splnil povinnosti, které postupník cessí smlouvy převzal, ale nesplnil.“

33. Příímým předmětem smlouvy o postoupení smlouvy je povinnost postupníka vstoupit do právního postavení původní strany závazkového vztahu (postupektel). Tato povinnost je splněna typicky okamžikem, kdy postoupená strana vysloví s postoupením souhlas. Nepříímým předmětem závazku vyplývajícího z postoupení smlouvy je souhrn práv a povinností, které mají původ v právním postavení smluvní strany. Na postupníka tedy přecházejí nejen veškerá práva a povinnosti související s plněním, včetně jejich příslušenství (§ 513 o. z.), nýbrž i veškerá vedlejší práva a kompetence s právním postavením strany závazku spojené, z nichž některé jsou demonstrativně vypočteny v § 1896 o. z. Srov. v literatuře shodně např. dílo Hulmák, M., a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, str. 795, a obdobně např. dílo Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. Občanský zákoník Komentář. Svazek V. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, str. 348.

34. Judikatura Nejvyššího soudu k výkladu ustanovení § 524 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (ve znění účinném do 31. 12. 2013), je ustálena v závěru, že postoupí-li prodávající pohledávku na zaplacení kupní ceny, nestává se sice postupník stranou kupní smlouvy (tou zůstává postupitel), nicméně postupitel přestává být věřitelem pohledávky na zaplacení kupní ceny. Není-li věřitelem, nemůže postupitel (nesjednají-li si strany v kupní smlouvě něco jiného) odstoupit od kupní smlouvy pro prodlení kupujícího se splněním povinnosti zaplatit kupní cenu; srov. shodně např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. [29 Cdo 2483/2012](#), uveřejněný pod číslem 46/2015 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 46/2015“), který je dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu). Postupník pak (logicky) nemůže odstoupit od kupní smlouvy pro prodlení kupujícího se splněním povinnosti zaplatit kupní cenu, jelikož postoupením nabyl pouze pohledávku na zaplacení kupní ceny (nestal se stranou kupní smlouvy namísto postupektel).

35. Závěry formulované v [R 46/2015](#) se podle přesvědčení Nejvyššího soudu beze zbytku uplatní i v poměrech úpravy postoupení pohledávky obsažené v ustanoveních § 1879 o. z. Platí tedy, že poté, co společnost B smlouvou o postoupení pohledávek ze dne 10. 6. 2015 postoupila dlužníku pohledávky vůči žalobci z titulu neuhrazené kupní ceny z kupních smluv č. 1 a 2 v celkové výši 7.721.960 Kč, již nemohla (při absenci jiného ujednání v kupních smlouvách č. 1 a 2) coby postupitel odstoupit od kupních smluv č. 1 a 2 pro prodlení kupujícího (žalobce) se splněním povinnosti zaplatit kupní cenu; dlužník (jako postupník) pak na základě smlouvy o postoupení pohledávek ze dne 10. 6. 2015 nemohl odstoupit od kupních smluv č. 1 a 2 pro prodlení kupujícího (žalobce) se splněním povinnosti zaplatit kupní cenu, jelikož postoupením podle oné smlouvy nabyl pouze pohledávky na zaplacení kupní ceny (nestal se stranou kupních smluv namísto postupitele).

36. Možnost odstoupit od kupní smlouvy pro neuhrazení kupní ceny kupujícím má (tedy) jen takový postupník, který na základě k tomu určené smlouvy nenabyl od postupitele jen pohledávku na zaplacení kupní ceny, nýbrž vstoupil do právního postavení původní strany závazkového vztahu (postupitele). Takový účinek má (může mít) právě smlouva o postoupení smlouvy uzavřená podle ustanovení § 1895 o. z. Obecně přitom platí, že povaha kupní smlouvy ani tam, kde jsou předmětem převodu vlastnického práva nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí, nevylučuje její postoupení prodávajícím, který již převedl vlastnické právo k předmětu převodu na kupujícího, jenž je v prodlení s úhradou kupní ceny (§ 1895 o. z.).

37. Nemá-li jít o jen částečné postoupení kupní smlouvy (§ 1896 o. z.), přecházejí smlouvou o postoupení kupní smlouvy prodávajícím (postupitelem) na postupníka nejen veškerá práva a povinnosti postupitele (prodávajícího) související s plněním, včetně jejich příslušenství, nýbrž i veškerá vedlejší práva a kompetence spojené s právním postavením postupitele (prodávajícího).

38. Z řečeného pro poměry dané vědci plyne, že od 12. 1. 2016, tedy od doby, kdy kupující (žalobce) souhlasil s postoupením kupních smluv č. 1 a 2 prodávajícím (společností B coby postupitelem) na dlužníka (v písemné formě uzavřenou smlouvou o postoupení smlouvy ze dne 12. 6. 2015), aniž učinil prohlášení ve smyslu ustanovení § 1899 o. z., nebo uplatnil nějakou výhradu ve smyslu ustanovení § 1900 o. z., se postoupení kupních smluv č. 1 a 2 mělo stát účinným vůči kupujícímu (žalobci coby postoupené straně) a postupitel (společnost B coby prodávající) měl být osvobozen od svých povinností v rozsahu postoupení (§ 1898 o. z.).

39. Zbývá určit, zda následek postoupení kupních smluv č. 1 a 2 popsany v předchozím odstavci vyloučila (mohla vyloučit) skutečnost, že prodávající (postupitel) ještě před uzavřením smlouvy o postoupení kupních smluv č. 1 a 2 na dlužníka (před 12. 6. 2015) postoupil dlužníku (smlouvou o postoupení pohledávek ze dne 10. 6. 2015) pohledávky na úhradu kupních cen z obou kupních smluv. Odvolací soud totiž z onoho předchozího postoupení pohledávek dovozuje (srov. odstavec 42. odůvodnění napadeného rozhodnutí a reprodukci napadeného rozhodnutí v odstavci 5. shora), že v době uzavření smlouvy o postoupení smluv tedy již původní prodávající „neměl vůči žalobci žádnou povinnost ani žádné právo z titulu kupních cen“.

40. Odpověď na uvedenou otázku se podává (za použití argumentu a contrario) již ze závěrů [R 46/2015](#).

41. Jestliže prodávající, který na základě kupní smlouvy již převedl na kupujícího vlastnické právo k předmětu převodu, coby postupitel na základě smlouvy o postoupení pohledávky uzavřené podle ustanovení § 1879 a násl. o. z. postoupí postupníku pohledávku z titulu neuhrazené kupní ceny z kupní smlouvy, pak z [R 46/2015](#) plyne následná nemožnost odstoupení od kupní smlouvy pro neuhrazení kupní ceny kupujícím jak pro postupitele (prodávajícího) tak pro postupníka (nového věřitele postoupené pohledávky). U postupitele je tomu tak proto, že sice zůstal stranou kupní smlouvy (prodávajícím), ale přišel o možnost vymáhat pohledávku, jejíž neuhrazení má být důvodem odstoupení, a u postupníka je tomu tak proto, že postoupením sice nabyl pohledávku, jejíž neuhrazení má být důvodem odstoupení, ale nestal se stranou kupní smlouvy (novým prodávajícím). Jinak řečeno, prodávající (postupitel) nemůže po postoupení pohledávky z titulu neuhrazené kupní ceny odstoupit od kupní smlouvy pro neuhrazení kupní ceny proto, že přišel o tu část svých práv (pohledávku), na kterou se odstoupení váže, a postupník (nový věřitel) nemůže poté, co postoupením nabyl pohledávku z titulu neuhrazené kupní ceny, odstoupit od kupní smlouvy pro neuhrazení kupní ceny proto, že postoupením pohledávky se nestal (novým) prodávajícím (smluvní stranou) místo postupitele. Postupiteli (prodávajícímu) i postupníku (novému věřiteli) tedy po (pouhém) postoupení pohledávky z titulu neuhrazené kupní ceny schází část těch práv, která jsou nezbytná k výkonu práva odstoupit od kupní smlouvy pro neuhrazení kupní ceny [postupiteli (prodávajícímu) schází pohledávka a postupníku (novému věřiteli) schází (jelikož nebyla předmětem postoupení) ta práva a povinnosti, jež by z něj učinila smluvní stranu kupní smlouvy (prodávajícího)].

42. Lze tedy uzavřít, že jen tím, že prodávající, který na základě kupní smlouvy již převedl na kupujícího vlastnické právo k předmětu převodu, postoupil postupníku pohledávku z titulu neuhrazené kupní ceny z kupní smlouvy, se nevyprázdnil okruh všech práv a povinností prodávajícího jako smluvní strany kupní smlouvy. Jestliže postupník nabyl od prodávajícího (coby postupitele) smlouvou o postoupení pohledávky uzavřenou podle ustanovení § 1879 a násl. o. z. jen pohledávku z titulu neuhrazené kupní ceny z kupní smlouvy, pak nic nebrání tomu, aby jiná práva a povinnosti než ta, která postupník nabyl s postoupenou pohledávkou (§ 1880 o. z.), převedl prodávající (coby postupitel) na postupníka smlouvou o postoupení kupní smlouvy (§ 1895 o. z.), jejíž účinností se postupník stane novou smluvní stranou (prodávajícím) namísto postupitele, a jako současný majitel pohledávky z titulu neuhrazené kupní ceny z kupní smlouvy bude mít případně i právo odstoupit od kupní smlouvy pro neuhrazení kupní ceny kupujícím (postoupenou stranou). Takový výklad je též v souladu s principem autonomie vůle smluvních stran vyjádřeným v článku 2 odstavci 3 Listiny základních práv a svobod.

43. Právní posouzení věci odvolacím soudem tudíž není správné.

44. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí zrušil (včetně závislého výroku o nákladech řízení) a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

č. 19

Ve sporu o zaplacení náhrady za převzetí zákaznické základny (§ 2315 o. z.) může být pasivně věcně legitimován jen (dřívější) pronajímatel.

Nájem prostoru sloužícího k podnikání (o. z.)

§ 2315 o. z.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2023, sp. zn. [26 Cdo 3644/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:26.CDO.3644.2022.1

č. 19

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 8. 9. 2022, sp. zn. 75 Co 351/2022.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se domáhala, aby jí žalovaná zaplatila částku 50.001 Kč s příslušenstvím (v podobě úroku z prodlení). Návrh odůvodnila tvrzením, že za trvání nájemního poměru k „budově č. p. 1 na pozemku parc. č. 2 v katastrálním území J.“ (dále jen „předmětná budova“, resp. „budova“ a „pozemek“), kterou jí pronajalo město Jeseník (pronajímatel) nájemní smlouvou ze dne 30. 4. 2007, vybuďovala v pronajatém prostoru zákaznickou základnu, již po ní po skončení nájemního poměru ke dni 31. 1. 2021 výpovědí pronajímatele ze dne 1. 3. 2017 převzala žalovaná jako nová nájemkyně budovy. Tím získala výhodu, za níž je povinna poskytnout jí náhradu podle § 2315 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“), jejíž část odpovídající žalované částce uplatňuje v tomto řízení.

2. Okresní soud v Jeseníku (soud prvního stupně) rozsudkem ze dne 9. 6. 2022, č. j. 10 C 198/2021-91, žalobu zamítl (výrok I.) a rozhodl o nákladech řízení účastnic (výrok II.).

3. K odvolání žalobkyně Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci jako soud odvolací rozsudkem ze dne 8. 9. 2022, č. j. 75 Co 351/2022-107, citovaný rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I.) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení účastnic (výrok II.).

4. Z provedených důkazů a shodných tvrzení účastnic učinil stejně jako soud prvního stupně následující skutková zjištění. Žalobkyně jako nájemkyně a město Jeseník (vlastník pozemku, jehož součástí je budova) jako pronajímatel uzavřeli dne 30. 4. 2007 smlouvu o nájmu předmětné budovy na dobu neurčitou (dále jen „Nájemní smlouva“) za účelem vybudování a provozování tam specifikovaných provozoven obchodu a služeb (obchodního centra), a to i cestou přenechání prostor v budově do podnájmu třetím osobám. V Nájemní smlouvě se smluvní strany rovněž dohodly, že nájemní poměr může kterákoli z nich ukončit písemnou výpovědí i bez udání důvodu a že výpovědní lhůta činí čtyři roky a počne běžet prvního dne

kalendářního měsíce následujícího po doručení výpovědi. Po uzavření Nájemní smlouvy žalobkyně postupně podnájala prostory v budově různým subjektům, které v nich pak provozovaly zpravidla podnikatelskou činnost. Dopisem z 1. 3. 2017 město Jeseník bez udání důvodu nájem vypovědělo a krátce před uplynutím sjednané výpovědní doby (která uplynula 31. 3. 2021) nájemní smlouvou z 6. 3. 2021 přenechalo (s účinností od 1. 4. 2021) předmětnou budovu do nájmu na dobu neurčitou žalované. Již před uzavřením této nájemní smlouvy počala žalovaná jako budoucí nájemkyně budovy uzavírat s žalobkyní jako její stávající nájemkyní a s dosavadními podnájemci prostor v budově tzv. dohody o zajištění plynulé změny provozovatele tamního obchodního centra (dále jen „Dohody“), podle nichž měli stávající podnájemci vždy uzavřít s žalovanou do určitého data nové podnájemní smlouvy za stejných podmínek, jaké s nimi původně sjednala žalobkyně, a pokud tak ve stanovených termínech neučiní, dosud užívané prostory v budově do dohodnuté doby vyklidí.

č. 19

5. Odvolací soud posuzoval uplatněný nárok stejně jako soud prvního stupně podle ustanovení o nájmu prostoru sloužícího podnikání (§ 2302 a násl. o. z. /§ 3074 odst. 1 o. z./) a ve shodě s ním dospěl na zjištěném skutkovém základě také k závěru, že žalovaná není ve sporu o zaplacení náhrady za převzetí zákaznické základny (§ 2315 o. z.) pasivně věcně legitimována. Zdůraznil, že dosavadní nájemce prostoru sloužícího podnikání má právo na uvedenou náhradu pouze vůči dřívějšímu pronajímateli a nikoli též proti novému nájemci stejného prostoru; svou povahou jde totiž o právo vznikající ze smlouvy (z dosavadního nájemního poměru, jež ukončil svým jednostranným jednáním právě pronajímatel), a nikoli ze zákona, a jelikož smluvní strany nemohou svým ujednáním zavazovat třetí osoby, stíhá povinnost k poskytnutí dotčené náhrady dřívějšího pronajímatele bez ohledu na to, zda výhodu z převzetí zákaznické základny získá on sám nebo nový nájemce. Proto zamítavý rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost opřela o ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“), a odůvodnila tvrzením, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla řešena, a to zda předchází nájemce prostoru sloužícího podnikání má právo na náhradu za výhodu získanou převzetím zákaznické základny (§ 2315 o. z.) i vůči jeho novému nájemci. Vyjádřila přesvědčení, že povinnost poskytnout vypovídanému nájemci náhradu podle citovaného ustanovení má stíhat především toho, kdo v zásadě „bezpracně“ profituje z jeho mnohdy letité snahy vybudovat si v pronajatých prostorách zákaznickou základnu, která mu přinese kýžený příjem. Podle jejího mínění by proto měl být subjektem pasivně legitimovaným k vydání náhrady za převzatou zákaznickou základnu i nový nájemce prostoru sloužícího podnikání, byl-li to právě on, kdo z takového převzetí získal výhodu, z níž nyní profituje ve svém podnikání. V tomto konkrétním případě je tímto subjektem jednoznačně žalovaná, která převzala její zákaznickou základnu, jak o tom svědčí zejména Dohody, jež uzavřela se stávajícími podnájemci daných prostor. Z vyložených důvodů měla tudíž za to, že není správný právní závěr, že žalovaná není v daném sporu pasivně věcně legitimována. Navrhla, aby dovolací soud zrušil rozsudky obou soudů a věc vrátil k dalšímu řízení soudu prvního stupně.

7. Žalovaná se ve vyjádření k dovolání ztotožnila s napadeným rozsudkem, odkázala na svá předchozí podání a přednesy a navrhla, aby dovolání bylo zamítnuto.

III.

Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání žalobkyně (dovolatelky) bylo podáno včas, subjektem k tomu oprávněným – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění podmínky advokátního zastoupení dovolatelky (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.) a je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť směřuje proti rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo odvolací řízení skončeno a které závisí na vyřešení otázky hmotného práva (otázky pasivní věcné legitimace v řízení o poskytnutí náhrady za převzetí zákaznické základny podle § 2315 o. z.), která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

IV.

Důvodnost dovolání

9. Podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden. Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a/ a b/ a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Existence uvedených vad tvrzena nebyla a tyto vady nevyplývaly ani z obsahu spisu.

10. V posuzované věci odvolací soud (shodně se soudem prvního stupně) předně dovodil, že právní vztah založený Nájemní smlouvou (uzavřenou dne 30. 4. 2007) je třeba od 1. 1. 2014 posuzovat jako nájem prostoru sloužícího k podnikání (§ 3074 odst. 1 věta první o. z., § 2302 a násl. o. z.). Uplatněný nárok na zaplacení náhrady za převzetí zákaznické základny pak posuzoval podle § 2315 o. z. Uvedený (dovolatelce prospívající) právní názor nebyl dovoláním zpochybněn, avšak dovolací soud přesto pokládá za potřebné podotknout, že vznik práva nájemce na náhradu podle § 2315 o. z. se pojí se zánikem nájemního poměru a nikoli již se vznikem oprávnění pronajímatele nájemní poměr vypovědět. Zanikl-li pak dovolatelce nájem budovy až dnem 31. 3. 2021, postupoval odvolací soud (soud prvního stupně) správně, posuzoval-li uplatněný nárok a s ním související otázku pasivní věcné legitimace žalované podle právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 a obsažené zejména v ustanovení § 2315 o. z.

11. Podle § 2315 o. z. skončí-li nájem vypovědí ze strany pronajímatele, má nájemce právo na náhradu za výhodu pronajímatele, nebo nového nájemce, kterou získali převzetím zákaznické základny vybudované vypovězeným nájemcem. Nájemce toto právo nemá, byl-li z nájmu vypovězen pro hrubé porušení svých povinností.

12. Citované ustanovení zakotvuje specifické právo nájemce prostoru sloužícího podnikání vázané na zánik nájemního poměru. Vychází z myšlenky, že zákaznická základna vytvořená nájemcem při podnikání v najatém prostoru představuje hospodářsky využitelný statek, jehož převzetí může podle okolností případu odůvodnit následné vypořádání (poskytnutí odpovídající náhrady). Náhradový (vypořádací) vztah podle § 2315 o. z. vznikne tehdy, jestliže 1/ nájemce v najatém prostoru vybuduje zákaznickou základnu, 2/ nájemní poměr skončí vypovědí pronajímatele (a nešlo o vypověď pro hrubé porušení povinností nájemce)

a 3/ vypovídající pronajímatel nebo nový nájemce prostoru získá z převzetí zákaznické základny vypovídání nájemce výhodu. Není pochyb o tom, že oprávněným subjektem z uvedeného náhradového vztahu je vypovězený nájemce. Naproti tomu ustanovení § 2315 o. z. výslovně neurčuje subjekt, jenž je povinen k poskytnutí náhrady (citované ustanovení pouze konstatuje, že nájemce má právo „na náhradu za výhodu pronajímatele, nebo nového nájemce...“, avšak neuvádí, vůči komu toto právo má). Při řešení této otázky nelze ztratit ze zřetele, že ustanovení § 2315 o. z. je systematicky zařazeno do právní úpravy nájemního poměru (§ 2201 a násl. o. z.), tedy závazkového vztahu (obligace) vznikajícího z dvoustranného právního jednání (smlouvy), konkrétně pak z nájemní smlouvy, která zavazuje zásadně jen smluvní strany a vůči jiným osobám působí pouze v případech stanovených v zákoně (§ 1759 o. z.). Jestliže tedy ustanovení § 2315 o. z. (ani jiný právní předpis) výslovně neurčuje, že k poskytnutí náhrady za výhodu získanou převzetím zákaznické základny vypovídání nájemce je (může být) povinna i osoba, jíž pronajímatel přenechal stejný obchodní prostor do užívání po skončení nájmu s vypovězeným nájemcem (tj. nový nájemce), je namístě vycházet z úvahy, že z právního jednání smluvních stran nemůže zásadně vzniknout povinnost k plnění jiné (třetí) osobě bez jejího souhlasu, a návazně dovodit, že povinnost k poskytnutí náhrady za převzetí zákaznické základny (§ 2315 o. z.) stíhá výhradně (dřívějšího) pronajímatele, neboť jde o nárok vyplývající ze zaniklého nájemního vztahu mezi ním a vypovězeným nájemcem; to platí bez zřetele k tomu, zda výhodu plynoucí z tohoto převzetí získá (dřívější) pronajímatel či nový nájemce. Jinými slovy řečeno, nájemce je oprávněn uplatnit nárok podle § 2315 o. z. v rámci existujícího závazkového vztahu vůči subjektu, který byl pronajímatelem v době ukončení nájmu a nemůže ho uplatnit vůči subjektu, s nímž v době skončení nájmu (a ani později) nebyl v žádném právním vztahu (tj. vůči novému nájemci). Tento závěr koresponduje i rozumnému uspořádání vztahů účastníků nájemního poměru, z něž dotčený nárok vychází. Nelze totiž opomenout, že samotná skutečnost, že někdo získá výhodu z cizí zákaznické základny, bez dalšího nezakládá důvod, aby mu byl odčerpán prospěch, jenž tím nabyl, konstruováním povinnosti k poskytnutí odpovídající náhrady. Zákonodárce v tomto smyslu negativně hodnotí jen výhodu, která byla získána v důsledku skončení nájmu výpovědí pronajímatele dané nájemci z jiného důvodu, než pro hrubé porušení jeho povinností z nájmu (srov. § 2315 větu druhou o. z. a contrario). I z této perspektivy by proto povinnost poskytnout nájemci náhradu za převzetí jeho zákaznické základny měla tížit právě a jen (dřívějšího) pronajímatele. Konečně nelze ani přehlédnout, že je-li zákaznická základna hospodářsky využitelný statek, jenž se pojí výlučně s podnikáním nájemce provozovaným v najatém prostoru, lze její vytvoření chápat též jako zvláštní způsob zhodnocení pronajatých obchodních prostor. Je přitom evidentní, že poskytnout náhradu za výhodu z toho plynoucí by měl bývalému nájemci právě ten, jehož prostor byl za trvání nájmu takto zhodnocen, tj. opět (dřívější) pronajímatel.

13. Se zřetelem k řečenému je proto dovolací soud toho názoru, že právo na náhradu za převzetí zákaznické základny (§ 2315 o. z.) vzniká bývalému nájemci pouze vůči dřívějšímu pronajímateli, a současně pro úplnost dodává, že tento právní názor také jasně převládá v odborné literatuře (srov. Kabelková, E., Dejlová, H. *Nájem a pacht v novém občanském zákoníku. Komentář /§ 2201–2357/*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 415; Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek V /§ 1721 až 2520/*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1355; Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Komentář. Závazkové právo: zvláštní část /§ 2055–3014/*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 520; Kindl, M., Rozehnal, A. a kol. *Občanský zákoník: praktický komentář*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 461; Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V.

a kol. Občanský zákoník: komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 2488; a Pilík, V. Náhrada při převzetí zákaznické základny. Obchodněprávní revue č. 1/2020, s. 26; opačně zřejmě jen Křeček, S. in Pražák, Z., Fiala, J., Handlar, J. a kol. Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku: komentář k § 1721–2893 OZ podle stavu k 1. 4. 2017 ve znění zákona č. 460/2016 Sb. Praha: Leges, 2017, s. 984).

14. Lze tak uzavřít, že dospěl-li odvolací soud k závěru, že žalovaná (jako nová nájemkyně budovy) není v daném sporu pasivně věcně legitimována, spočívá jeho rozhodnutí na správném právním posouzení věci, neboť ve sporu o zaplacení náhrady za převzetí zákaznické základny (§ 2315 o. z.) může být pasivně věcně legitimován jen (dřívější) pronajímatel. Dovolací důvod podle § 241a odst. 1 věty první o. s. ř. tudíž použila dovolatelka neopodstatněně.

15. Z uvedeného vyplývá, že z hlediska řešení otázky otevřené dovolacímu přezkumu je napadené rozhodnutí odvolacího soudu správné. Dovolací soud proto – aniž ve věci nařídil jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) – dovolání rozsudkem (§ 243f odst. 4 věta před středníkem o. s. ř.) zamítl (§ 243d odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).

č. 20

Skutečnost, že vlastník domu, který nebyl zamýšleným adresátem výkonu veřejné moci, ani se jinak trestního řízení neúčastnil v postavení jeho subjektu, přenechal dům do užívání jiné osobě, vůči níž byl následně veden oprávněný a přiměřený služební zákrok Policie České republiky (domovní prohlídka), nepředstavuje liberační důvod podle § 95 odst. 1 věta za středníkem zákona o Policii České republiky, na základě kterého by se mohl stát zprostit odpovědnosti za škodu způsobenou při domovní prohlídce vlastníkovi domu.

Náhrada škody způsobená státem, Liberace

§ 95 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb.

č. 20

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2023, sp. zn. [30 Cdo 1083/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:30.CDO.1083.2022.1

Nejvyšší soud zamítl dovolání směřující proti části výroku I rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 8. 12. 2021, sp. zn. 13 Co 292/2021, jíž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně ve výroku I; jinak dovolání odmítl v rozsahu, ve kterém směřovalo proti výroku II a části výroku I rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 8. 12. 2021, sp. zn. 13 Co 292/2021, jíž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně ve výroku II.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobci se podanou žalobou domáhali po žalované zaplacení částky 110 602,64 Kč s příslušenstvím jako náhrady škody, která jim měla vzniknout rozštípnutím vstupních dveří, vyražením zamykacího mechanismu a poškozením rozvorového systému v domě č. p. 1 v Ú. V jejich vlastnictví, ale v užívání jejich syna M. Š., a to při násilném vstupu Policie České republiky (dále jen „Policie ČR“) do domu při domovní prohlídce konané dne 12. 4. 2016.

2. Obvodní soud pro Prahu 7 jako soud prvního stupně (v pořadí již druhým) rozsudkem ze dne 3. 8. 2021, č. j. 12 C 183/2019-114, uložil žalované povinnost zaplatit žalobcům společně a nerozdílně částku 110 602,64 Kč s úrokem z prodlení ve výši 9 % ročně z této částky od 12. 12. 2018 do zaplacení (výrok I) a na náhradu nákladů řízení částku 108 181,80 Kč (výrok II).

3. Soud prvního stupně vyšel z následujících skutkových zjištění. Žalobci jsou vlastníky stavby č. p. 1 v k. ú. Ú., obec Ú. Dne 1. 4. 2016 vydal Obvodní soud pro Prahu 1 pod sp. zn. 43 Nt 1031/2016 příkaz k domovní prohlídce v předmětném domě užívaném se souhlasem žalobců jejich synem M. Š., který byl podezřelý ze spáchání trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 240 odst. 1, 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, a trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti dle § 216 odst. 1 písm. a), odst. 4 písm. b), c) trestního zákoníku. Na základě uvedeného příkazu byla v domě ve vlastnictví žalobců dne

12. 4. 2016 provedena Policií ČR domovní prohlídka, při níž došlo, po násilném vstupu do objektu, k zadržení M. Š. Při násilném vstupu byla poškozena kovová vstupní branka na pozemek a vstupní dveře do domu, které byly rozštípnuté, byl vyražen zamykací mechanismus, poškozen rozvorový systém a došlo k sednutí dveří. Před vstupem do domu nebyla ze strany Policie ČR učiněna výzva synovi žalobců k otevření dveří. Žalobci na opravu vstupních dveří vynaložili částku 110 602,64 Kč, neboť po násilném vstupu Policie ČR bylo možné dveře zamykat jen na jeden zámek a ty tak neplnily celou svou bezpečnostní funkci. Poškození jiného původu (než násilným vstupem) nebylo zjištěno. Oprava na přání žalobců nezahrnovala elektromotorickou vložku dveří, která byla součástí původních (poškozených) dveří. Žalobci uplatnili právo na náhradu škody u žalované dopisem ze dne 3. 12. 2018, odeslaným téhož dne, ve kterém vyzvali žalovanou k zaplacení žalované částky ve lhůtě do 11. 12. 2018 s upozorněním na možnost soudního vymáhání.

4. Po právní stránce posoudil soud prvního stupně nárok žalobců dle § 95 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o policii“), a uzavřel, že odpovědnost žalované je objektivního charakteru a k předpokladům odpovědnosti patří pouze vznik škody (1) v příčinné souvislosti (2) s plněním úkolů Policie ČR (3) a absence liberačního důvodu dle § 95 odst. 1 věta za středníkem zákona o policii. Dále soud prvního stupně uzavřel, že žalobci nutnost domovní prohlídky v žádném případě nezavinili a aplikace liberačního důvodu je tedy v posuzované věci vyloučena. Dále soud prvního stupně uvedl, že při domovní prohlídce (plnění úkolu Policie ČR) došlo k násilnému vstupu do nemovitosti žalobců, při kterém byly poškozeny vstupní dveře, žalobcům tudíž v příčinné souvislosti s plněním úkolů Policie ČR vznikla škoda a jsou tak naplněny předpoklady odpovědnosti státu podle § 95 odst. 1 zákona o policii. Syn žalobců za uvedenou škodu dle soudu prvního stupně neodpovídá, neboť samotná skutečnost, že je proti němu vedeno trestní stíhání, tuto odpovědnost nezakládá a mezi účastníky bylo nesporné, že násilnému vstupu do budovy výzva k otevření dveří nepředcházela. Syn žalobců tedy nemohl postupovat v rozporu se zásadou *neminem laedere* (nepůsobit škodu) a škodě předejít otevřením dveří na výzvu. Pokud jde o výši škody, žalobci prokázali, že na opravu dveří vynaložili částku 110 602,64 Kč a oprava byla provedena tak, aby byly zachovány bezpečnostní vlastnosti původních dveří. Námitky žalované, že dveře mohly být dále poškozeny užíváním ze strany žalobců po násilném otevření při domovní prohlídce, byla vyvrácena svědeckou výpovědí I. S., který při prohlídce dveří jiné poškození nezaznamenal. Částka 110 602,64 Kč tudíž představuje skutečnou škodu, která žalobcům vznikla. Žalobci uplatnili u žalované nárok na náhradu škody dne 6. 12. 2018 a požádali o její zaplacení ve lhůtě do 11. 12. 2018, což žalovaná neučinila a následující den se dostala do prodlení. Soud prvního stupně proto přiznal žalobcům i úrok z prodlení v zákonné výši.

5. Takto rozhodl soud prvního stupně poté, co jeho první (zamítavý) rozsudek ze dne 18. 6. 2020, č. j. 12 C 183/2019-58, byl k odvolání žalobců zrušen usnesením odvolacího soudu ze dne 14. 10. 2020, č. j. 13 Co 302/2020-80, se závazným právním názorem, kterým se soud prvního stupně v novém rozhodnutí řídil.

6. Městský soud v Praze jako soud odvolací k odvolání žalované napadeným rozsudkem rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I rozsudku odvolacího soudu) a uložil žalované povinnost zaplatit žalobci na náhradu nákladů odvolacího řízení částku 22 177 Kč (výrok II rozsudku odvolacího soudu).

7. Odvolací soud vyšel se skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se i s jeho právním posouzením. Odvolací soud odkázal na závěry uvedené v jeho dřívějším zrušujícím usnesení ze dne 14. 10. 2020, č. j. 13 Co 302/2020-80, o tom, že za stát v dané věci je příslušné jednat Ministerstvo vnitra, nikoliv Ministerstvo spravedlnosti a že se nárok řídí § 95 odst. 1 zákona o policii, nikoliv zákonem č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Odpšk“ nebo „zákon č. 82/1998 Sb.“), neboť žalobci jako osoby stojící vně trestního řízení, nezúčastnivi se domovní prohlídky a nemající o ní žádné relevantní informace žádný odpovědnostní titul dle zákona č. 82/1998 Sb. netvrdí a svůj nárok odvozují již z toho, že došlo k domovní prohlídce, při které jim při násilném překonání vstupních dveří vznikla škoda. Odvolací soud setrval na svém předchozím závěru, že žalobcům postačí tvrdit a prokázat, že se konala domovní prohlídka a že jim v příčinné souvislosti s její realizací vznikla škoda, což se stalo. Dle odvolacího soudu bylo naopak na žalované, aby tvrdila a prokazovala, že M. Š. snad neuposlechl výzvy policie ke zpřístupnění domu, protože právě jen tato okolnost by znamenala výlučnou odpovědnost M. Š. za vzniklou škodu, což ale prokázáno nebylo, neboť předchozí výzva učiněna nebyla. Odvolací soud rovněž konstatoval, že samotné trestní stíhání M. Š. jeho odpovědnost nezakládá, a proto je bez významu jeho oprávněnost či neoprávněnost daná v budoucnu jeho pravomocným výsledkem. Naplnění liberačního důvodu podle § 95 odst. 1 části věty za středníkem zákona o policii shledal odvolací soud bez dalšího vyloučeným, neboť žalobci nejsou osobami, jimž by bylo možné přičítat jakékoliv protiprávní jednání. Úvahu žalované o „lehkovážném“ jednání žalobců spočívajícím v tom, že svůj dům dali k užívání „osobě podílející se od roku 2012 na závažné trestné činnosti“, by podle odvolacího soudu mohla být opodstatněná tehdy, pokud by žalobci věděli (měli a mohli vědět) o tom, že jejich syn páchal trestnou činností, to však žalovaná netvrdila. Na umožnění bydlení nejbližšímu rodinnému příslušníku (potomku) ve vlastní nemovitosti odvolací soud nic lehkovážného neshledal a považoval je za počínání nikterak výjimečné. Námitky žalované o správnosti postupu policejního orgánu odvolací soud nepovažoval za významné, neboť na jeho nesprávnosti žalovaný nárok, stejně jako hypotéza § 95 zákona o policii, nestojí. Odvolací soud se tudíž plně ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně o naplnění všech předpokladů odpovědnosti žalované za škodu podle § 95 odst. 1 zákona o policii, neboť žalobcům vznikla škoda v příčinné souvislosti s plněním úkolu policejního orgánu, který spočíval ve vykonání domovní prohlídky v jejich domě sice v rámci trestního řízení, to však nesměřovalo a nesměřuje vůči žalobcům. Soud prvního stupně dle odvolacího soudu správně zjistil i výši škody, jakkoliv nepřesně argumentuje opravou dveří, které však byly vyměněny, neboť nutnost výměny dveří včetně poškozených zárubní a účelnost takto vynaložených nákladů nebyly v řízení zpochybněny. Navíc vyměněné dveře ani nedosahovaly parametrů dveří poškozených (absence elektromotorické vložky umožňující otevření dveří otiskem prstu). Odvolací soud rovněž akceptoval i závěr soudu prvního stupně o počátku prodlení žalované podle obecných (občanskoprávních) předpisů, neboť žalovaný nárok není namíste posuzovat podle zákona č. 82/1998 Sb. a jeho § 15.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalovaná v celém jeho rozsahu, tedy v obou jeho výrocích, dovoláním, ve kterém uplatnila následující dovolací důvody.

9. Dle žalované závisí napadené rozhodnutí na vyřešení dvou otázek hmotného práva. První otázka, která dle žalované dosud nebyla v rozhodovací činnosti dovolacího soudu řešena, je, zda je možné považovat dobrovolné „pronajmutí nemovitosti“ (za úplatu nebo bezúplatně) osobě důvodně podezřelé z páchaní závažné trestné činnosti, proti které je oprávněný a přiměřený služební zákrok Policie ČR veden, za liberační důvod podle § 95 odst. 1 věta za středníkem zákona o policii. Žalovaná v této souvislosti tvrdila, že žalobci jako vlastníci „pronajali“ svůj rodinný dům svému synovi, vůči kterému proběhl oprávněný a přiměřený zákrok Policie ČR. Tím se dobrovolně vzdali, resp. část svého vlastnického práva dočasně „převodili“ na tohoto uživatele (svého syna), který svým protiprávním jednáním zákrok Policie ČR vyvolal. Syn žalobců dle žalované fakticky a reálně užíval dům žalobců, choval se jako jeho nájemce, byť tento právní vztah nebyl ze strany žalobců a jejich syna upraven písemnou nájemní smlouvou, a v domě páchal trestnou činnost, proto dle žalované odpovídá za vzniklou škodu žalobcům, což žalovaná považuje za liberační důvod dle § 95 odst. 1 věta za středníkem zákona o policii. V této souvislosti žalovaná poukázala na usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 1. 2020, sp. zn. [IV. ÚS 3819/18](#), které se týká obdobné věci, ale dle žalované klade více otázek, než odpovídá. Otázka, která organizační složka státu má v takovém případě za stát jednat (zda Ministerstvo vnitra či Ministerstvo spravedlnosti), dle žalované nehraje podstatnou roli.

č. 20

10. Druhou otázkou, při jejímž řešení se měl odvolací soud odchýlit od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a to od usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2020, sp. zn. [30 Cdo 4066/2018](#), žalovaná zformulovala tak, zda v případě, kdy Policie ČR vystupující jako orgán činný v trestním řízení při realizaci domovní prohlídky nebo prohlídky jiných prostor pochybí, poskytuje stát náhradu škody podle zákona o policii nebo podle zákona č. 82/1998 Sb. V této souvislosti žalovaná uvedla, že v případě vyřešení této otázky by *pro futuro* byla vyřešena rovněž otázka, která organizační složka státu je oprávněná jednat jeho jménem v případě, kdy Policie ČR vystupuje jako orgán činný v trestním řízení a způsobí vznik škody. Dále žalovaná uzavřela, že je přesvědčena, že soudy obou stupňů nebylo prokázáno pochybení policejního orgánu při provedení domovní prohlídky, což podrobně rozvedla v odvolání proti druhému rozsudku soudu prvního stupně.

11. Žalobci se k dovolání žalované nevyjádřili.

III.

Přípustnost dovolání

12. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II a XII zákona č. 286/2021 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

13. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 a 2 písm. b) o. s. ř. a § 241a odst. 2 o. s. ř.

14. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

15. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí

na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

16. Podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. však není dovolání podle § 237 o. s. ř. přípustné proti rozhodnutím v části týkající se výroku o nákladech řízení.

17. Dovolání žalované v části směřující proti výroku I napadeného rozsudku odvolacího soudu, kterým byl potvrzen výrok II rozsudku soudu prvního stupně, a v části směřující proti výroku II napadeného rozsudku odvolacího soudu, není přípustné, neboť těmito výroky bylo rozhodnuto o nákladech řízení. Jelikož dovolání není v rozsahu uvedeném ve výroku I tohoto rozsudku podle § 238 o. s. ř. přípustné, Nejvyšší soud je v tomto rozsahu podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

18. Ve vztahu k dovolání žalované v části směřující proti výroku I napadeného rozsudku odvolacího soudu, kterým byl potvrzen výrok I rozsudku soudu prvního stupně o věci samé, se dovolací soud zabýval jeho přípustností dle § 237 o. s. ř.

19. Druhá předložená otázka (zda se v případě, kdy Policie ČR vystupující jako orgán činný v trestním řízení při realizaci domovní prohlídky nebo prohlídky jiných prostor pochybí, nárok na náhradu škody vůči státu řídí zákonem o policii nebo zákonem č. 82/1998 Sb.) nemůže založit přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř., neboť na jejím vyřešení napadené rozhodnutí nezávisí a odvolací soud, který žádné pochybení Policie ČR při provádění domovní prohlídky nedovodil (i sama žalovaná v dovolání i v předchozím řízení opakovaně tvrdila, že k žádnému pochybení ze strany Policie ČR nedošlo), na jejich řešení své rozhodnutí nezaložil (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. [2 Cdon 808/97](#), uveřejněné pod č. 27/2001 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

20. Dovolání je však přípustné ve vztahu k otázce, zda je možné považovat dobrovolné „pronajmutí nemovitostí“ (za úplatu nebo bezúplatně) osobě důvodně podezřelé z páčání závažné trestné činnosti, proti které je oprávněný a přiměřený služební zákrok Policie ČR veden, za liberační důvod podle § 95 odst. 1 věta za středníkem zákona o policii, neboť tato otázka nebyla dosud v rozhodování dovolacího soudu řešena.

IV.

Důvodnost dovolání

21. Dovolání není důvodné.

22. Nejvyšší soud předně zdůrazňuje, že je při přezkumu rozhodnutí odvolacího soudu vázán důvody vymezenými v dovolání (srov. § 242 odst. 3 věta první o. s. ř.). Z dovolací argumentace žalované a jí předložené otázky hmotného práva je přitom zřejmé, že dovoláním není zpochybněn závěr odvolacího soudu, že žalobcům vznikla postupem Policie ČR škoda v žalované výši. Žalovanou uplatněné (a přípustné) dovolací námitky se podle svého obsahu týkají výlučně závěru odvolacího soudu o nenaplnění liberačního důvodu dle § 95 odst. 1 věta za středníkem zákona o policii. Pouze v tomto rozsahu tedy byl dovolací soud oprávněn přezkoumávat správnost právního posouzení věci odvolacím soudem.

23. Podle § 2 zákona o policii Policie slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu (dále jen „mezinárodní smlouva“).

24. Podle § 95 odst. 1 zákona o policii je stát povinen nahradit škodu způsobenou policií v souvislosti s plněním úkolů; to neplatí, pokud se jedná o škodu způsobenou osobě, která svým protiprávním jednáním oprávněný a přiměřený zákrok vyvolala.

25. Podle § 95 odst. 6 zákona o policii náhradu škody poskytuje Ministerstvo vnitra.

26. Podle § 1012 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“ nebo „zákon č. 89/2012 Sb.“) má vlastník právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit. Vlastníku se zakazuje nad míru přiměřenou poměrům závažně rušit práva jiných osob, jakož i vykonávat takové činy, jejichž hlavním účelem je jiné osoby obtěžovat nebo poškodit.

27. V rozsudku ze dne 8. 3. 2022, sp. zn. [30 Cdo 2249/2020](#), Nejvyšší soud uzavřel, že § 95 odst. 1 zákona o policii stanoví jeden z případů předpokládaných v § 2895 o. z., kdy povinnost škůdce k náhradě škody vzniká bez ohledu na jeho zavinění (objektivní odpovědnost). Stát takto obecně odpovídá za škodu způsobenou Policií ČR, jestliže vznikla v souvislosti s plněním jejích úkolů, a to i když policie postupovala v souladu se zákonem. Tato odpovědnost však nevznikne, jde-li o škodu způsobenou osobě, která svým protiprávním jednáním oprávněný a přiměřený zákrok vyvolala. Prostřednictvím § 95 odst. 1 zákona o policii je poskytována ochrana vlastnickému právu osob dotčených jednáním policie podle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, vyhlášené pod č. 2/1993 Sb. (dále jen „Listina“), ve své podstatě jde o poskytnutí náhrady za nucené omezení vlastnického práva podle čl. 11 odst. 4 Listiny, k němuž dochází v souvislosti s plněním úkolů policie (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 1. 2020, sp. zn. [IV. ÚS 3819/18](#)). Základní úkoly Policie ČR definuje § 2 zákona o Policii České republiky. V tomto rozsudku Nejvyšší soud dále uzavřel, že v případě, že zákon o policii neobsahuje zvláštní právní úpravu (např. promlčení nebo rozsah nahrazované nemajetkové újmy), uplatní se obecná úprava obsažená v zákoně č. 89/2012 Sb.

28. Ze znění § 95 odst. 1 věta za středníkem zákona o policii i z výše citovaného rozsudku Nejvyššího soudu vyplývá, že jediným liberačním důvodem z objektivní odpovědnosti státu za škodu způsobenou Policií ČR v souvislosti s plněním jejích úkolů je, že škoda byla způsobena osobě, která svým protiprávním jednáním oprávněný a přiměřený zákrok Policie ČR vyvolala. V daném případě byla škoda způsobena žalobcům jako vlastníkům (nikoliv však uživatelům) domu, kde byla domovní prohlídka provedena, a žalovaná spatřuje naplnění výše uvedeného liberačního důvodu v tom, že žalobci dobrovolně přenechali dům do užívání (ačkoliv žalovaná hovoří o „pronajmutí nemovitosti za úplatu nebo bezúplatně“, je nájemní smlouva dle § 2201 o. z. smlouvou úplatnou, bezúplatné přenechání nemovitosti do užívání by tedy představovalo jiný smluvní typ než nájem, např. výpůjčku, proto je v dalším textu používáno slovní spojení „přenechání domu do užívání“, poznámka Nejvyššího soudu) osobě důvodně podezřelé z páchaní závažné trestné činnosti, proti které je oprávněný a přiměřený služební zákrok Policie ČR veden. Jak však sama žalovaná ve svém dovolání výslovně uvádí, dle § 1012 o. z. je základním právem vlastníka se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat,

tedy jej (úplatně či bezúplatně) přenechat do užívání třetích osob. Realizace tohoto základního práva vlastníka tedy nemůže představovat protiprávní jednání, aniž by dle § 1012 věta druhá o. z. tímto výkonem práva vlastníka byla nad míru přiměřenou poměrům závažně rušena práva jiných osob, nebo aby hlavním účelem takového výkonu vlastnického práva bylo jiné osoby obtěžovat nebo poškodit, což však v daném případě ze skutkových zjištění soudů obou stupňů, kterými je Nejvyšší soud vázán (§ 241a odst. 1 o. s. ř. *a contrario*), nijak nevyplývá. Skutečnost, že žalobci přenechali svůj dům do užívání třetí osobě, tudíž jejich protiprávní jednání nepředstavuje a nemůže tak naplňovat ani liberační důvod podle § 95 odst. 1 věta za středníkem zákona o policii.

29. Pokud žalovaná ve svém dovolání poukazuje na to, že žalobci přenechali svůj dům osobě, která (následně) byla stíhána pro závažný trestný čin a vůči níž byl oprávněný a přiměřený služební zákrok Policie ČR (domovní prohlídka) veden, pokouší se tak rozšiřovat dopad liberačního důvodu podle § 95 odst. 1 věta za středníkem zákona o policii nejen na protiprávní jednání přímo poškozeného (v daném případě žalobců), ale i na protiprávní jednání dalších osob, na které se však tento liberační důvod nevztahuje.

30. Již v usnesení ze dne 22. 1. 2020, sp. zn. [IV. ÚS 3819/18](#), které se zabývalo nárokem vlastníka bytu na náhradu škody na dveřích bytu obývaného nájemcem poškozených Policií ČR při násilném vstupu do bytu za účelem zadržení nájemce, Ústavní soud uzavřel, že liberační důvod podle § 95 odst. 1 věta za středníkem zákona o policii by se uplatnil jen pod podmínkou, že by předmětný zákrok Policie ČR byl oprávněný a přiměřený, a jen pokud by šlo o škodu, která by vznikla osobě, která měla být zadržena, tedy přímo nájemci bytu. Na škodu způsobenou tímto zákrokem stěžovateli jakožto vlastníkovi bytu se naopak žádný zákonem stanovený liberační důvod nevztahuje.

31. Co se pak týče vzájemného vztahu odpovědnosti státu dle § 95 odst. 1 zákona o policii a případné odpovědnosti uživatele domu za stejnou škodu, na což žalovaná v souvislosti s tvrzeným naplněním liberačního důvodu také poukazovala, je třeba v souladu se závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2022, sp. zn. [30 Cdo 2249/2020](#), postupovat dle obecné právní úpravy, a to dle § 2915 o. z. a násl., která upravuje případy škody způsobené několika osobami. Již v rozsudku ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. [30 Cdo 509/2013](#), který se týkal odpovědnosti státu za škodu dle zákona č. 82/1998 Sb., Nejvyšší soud konstatoval, že odpovědnost státu nelze vyloučit pouhým poukazem na odpovědnost jiného subjektu a že při škodě způsobené více subjekty dává zákon (tj. zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ale tyto závěry jsou aplikovatelné i v režimu zákona č. 89/2012 Sb.) přednost pravidlu společné a nerozdílné odpovědnosti vůči poškozenému; poškozeným uplatněný nárok je tedy jeho dispozitivním projevem realizace možnosti vyplývající z právní úpravy a podíl dalších škůdců na vzniku škody je významný jen v jejich vzájemném poměru. Skutečnost, že by syn žalobců případně z nějakého titulu za škodu žalobcům rovněž odpovídal, tedy liberační důvod ve vztahu k žalované nepředstavuje a vzájemný poměr obou odpovědností by bylo nezbytné řešit dle obecné právní úpravy až v případě vzájemného vypořádání jednotlivých škůdců. Případný nárok žalobců na náhradu škody vůči jejich synovi ani vzájemné vypořádání mezi několika škůdci však předmětem daného řízení nejsou. Lze tedy obecně uzavřít, že z absence úpravy těchto otázek v zákoně o policii nelze dovozovat, že by nebylo možno použít obecnou úpravu zákona č. 89/2012 Sb. a že by k řešení těchto situací bylo nutné extenzivně (nad rámec

textu zákona) vykládat liberační důvod podle § 95 odst. 1 věta za středníkem zákona o policii, jak se o to žalovaná v dovolání pokouší.

32. Za situace, kdy bylo dovolání shledáno přípustným, se Nejvyšší soud ve smyslu § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. zabýval i tím, zda ve věci existují zmatečnostní vady uvedené v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., případně jiné vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Existenci takových vad však žalovaná (kromě zpochybňování, zda za stát jednala správná organizační složka) netvrdila a nepodávájí se ani z obsahu soudního spisu. Žalovaná v dovolání namítala, že nepovažuje za dostatečně vyjasněné, jaká organizační složka státu má za stát v dané věci jednat a že názor odvolacího soudu odporuje odstavci 20 odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2020, sp. zn. [30 Cdo 4066/2018](#), kde je citována právní věta z rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 6. 2017, sp. zn. [31 Cdo 874/2015](#), uveřejněného pod č. 131/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část civilní, že v řízení o náhradě újmy vzniklé v souvislosti s úkony Policie ČR činěnými v trestním řízení jedná za Českou republiku Ministerstvo spravedlnosti, jinak Ministerstvo vnitra. Ačkoliv žalovaná na jiném místě dovolání uváděla, že otázka, která organizační složka státu má v daném případě za stát jednat (zda Ministerstvo vnitra či Ministerstvo spravedlnosti), nehraje dle jejího názoru podstatnou roli, není tomu tak, neboť v případě, že by za stát jednal soud s chybně určenou složkou, jednalo by se o vadu řízení, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2004, sp. zn. [33 Odo 67/2004](#)). Dovolací soud se tedy otázkou, zda v daném případě soudy prvního a druhého stupně jednaly se správně určenou organizační složkou státu, zabýval a dospěl k závěru, že tomu tak bylo.

33. V první řadě se dovolací soud ztotožňuje se závěrem odvolacího soudu, že je třeba věc posuzovat dle § 95 odst. 1 zákona o policii, nikoliv dle zákona č. 82/1998 Sb., neboť žalobci, kteří byli vlastníky poškozeného domu, ve kterém proběhla domovní prohlídka, ale nebydleli v něm (v domě bydlel jejich syn M. Š.), nebyli osobami, u kterých se dle zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), domovní prohlídka konala, neboť takovou osobou je pouze ten, kdo prohlížené obydlí skutečně obývá (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 6. 2011, sp. zn. [5 Tdo 482/2011](#)), a neměli tak ani práva ani povinnosti s tímto postavením související [např. právo na doručení příkazu k prohlídce (§ 83 odst. 1 trestního řádu), právo účasti při prohlídce (§ 85 odst. 1 trestního řádu), právo na písemné potvrzení o výsledku úkonu, o převzetí věcí, které byly přitom vydány nebo odňaty, anebo na opis protokolu (§ 85 odst. 4 trestního řádu) nebo povinnost prohlídku strpět (§ 85a odst. 1 trestního řádu)]. Žalobci tudíž neměli v předmětném trestním řízení postavení osob zúčastněných na této fázi trestního řízení, neboť nebyli zamýšleným adresátem předmětného výkonu veřejné moci (domovní prohlídky) a jejich nárok na náhradu škody se tak řídí § 95 odst. 1 zákona o policii (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2020, sp. zn. [30 Cdo 4066/2018](#)). Za této procesní situace je organizační složkou státu oprávněnou za stát v daném případě jednat Ministerstvo vnitra, a to dle § 95 odst. 6 zákona o policii, nikoliv Ministerstvo spravedlnosti, neboť s ohledem na výše uvedené nelze příslušnou organizační složku určovat dle § 6 OdpŠk, ale je třeba postupovat podle zákona o policii, který má povahu speciálního právního předpisu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2022, sp. zn. [30 Cdo 2249/2020](#)). Soudy obou stupňů tudíž jednaly se správně určenou organizační složkou státu. Pokud žalovaná poukazovala na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2020, sp. zn. [30 Cdo 4066/2018](#), a rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne

14. 6. 2017, sp. zn. [31 Cdo 874/2015](#), tak v obou těchto případech byly projednávány nároky na náhradu škody způsobené Policií ČR v postavení orgánu činného v trestním řízení osobám na daných trestních řízeních zúčastněným (osoba, u níž se domovní prohlídka konala, a vlastník vozidla, který je vydal pro účely trestního řízení), které se tedy řídily zákonem č. 82/1998 Sb. Jejich závěry o tom, že v daných případech je za stát oprávněno jednat Ministerstvo spravedlnosti, nikoliv Ministerstvo vnitra, tudíž na předmětnou věc aplikovat nelze.

34. Nejvyšší soud z výše uvedených důvodů dovolání žalované podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. ve zbylém rozsahu ohledně části výroku I rozsudku odvolacího soudu, již byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I, zamítl.

č. 21

Ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. nezakládá nárok oprávněné osoby na vydání užitku věci ve formě nájemného, jež přijímala povinná osoba od doručení výzvy k vydání věci na základě smlouvy o nájmu od nájemce pozemku.

Zmírnění křivd (restituce), Církev (náboženská společnost)

§ 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., § 7 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sp. zn. [28 Cdo 3873/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:28.CDO.3873.2022.3

č. 21

Nejvyšší soud odmítl dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. 6. 2022, sp. zn. 58 Co 197/2022; k dovolání žalované zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23. 6. 2022, sp. zn. 58 Co 197/2022, v části výroku I., již byl ve výroku I. změněn rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 14. 1. 2022, sp. zn. 17 C 124/2021, tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci 698.787,73 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z této částky od 1. 7. 2021 do zaplacení, a dále ve výrocích II. a III. o nákladech řízení před soudem prvního stupně a o nákladech odvolacího řízení a v tomto rozsahu věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 3 dne 15. 7. 2021 domáhal na žalované zaplacení částky 1.716.459,32 Kč s příslušenstvím. Žalobu založil na tvrzeních, podle nichž je právnickou osobou Církev římskokatolické a dne 1. 8. 2013 doručil žalované ve smyslu ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi), ve znění nálezu Ústavního soudu ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. [Pl. ÚS 10/13](#), publikovaného pod č. 177/2013 Sb. (dále „zákon č. 428/2012 Sb.“), výzvu k vydání pozemků v katastrálním území H. a K. (dále „předmětné pozemky“ nebo „pozemky“). Rozhodnutími ze dne 27. 11. 2015, č. j. SPU 621314/2015/Šeb a ze dne 14. 12. 2015, č. j. SPU 657233/2015/Dv žalovaná pro překážku upravenou v ustanovení § 8 odst. 1 písm. a) zákona č. 428/2012 Sb. část nárokovaných pozemků nevydala. Rozsudky Krajského soudu v Brně ze dne 13. 12. 2017, č. j. 24 C 10/2016-115, ze dne 13. 12. 2017, č. j. 24 C 11/2016-105, a ze dne 5. 6. 2020, č. j. 35 C 20/2016-301, byly žalobci pozemky poté, kdy soud neshledal překážky jejich naturální restituce, vydány. Po nabytí právní moci označených rozsudků Krajského soudu v Brně žalobce výzvou ze dne 23. 6. 2021 vyzval žalovanou o vydání nájemného za období od 1. 8. 2013 do 31. 10. 2018, jež pobírala na základě nájemní smlouvy uzavřené na pozemky v katastrálním území H. s Rybářstvím P. a. s. a na pozemek v katastrálním území K. s Moravským rybářským svazem, o. s., místní organizace K. Nájemné, jež se stalo

splatným po právní moci rozsudků soudu, na jejich základě byly žalobci pozemky vydány, žalovaná žalobci zaplatila.

2. Obvodní soud pro Prahu 3 (dále „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 14. 1. 2022, č. j. 17 C 124/2021-143, zamítl žalobu o uložení povinnosti žalované zaplatit žalobci částku 1.716.459,32 Kč spolu s úrokem z prodlení ve výši 8,5 % ročně od 1. 7. 2021 do zaplacení (výrok I.) a žalobci uložil povinnost nahradit žalované náklady řízení ve výši 900,- Kč (výrok II.).

3. Zjištěný skutkový stav, jenž odpovídal žalobním tvrzením, která žalovaná nezpochybnila, soud prvního stupně po právní stránce poměřoval ustanoveními § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., § 131 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 – dále také „obč. zák.“ (pro nárok za období od 1. 8. 2013 do 31. 12. 2013) a § 1000 a § 1001 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník - dále také „o. z.“ (pro nárok za období od 1. 1. 2014). Nepřisvědčil argumentaci žalobce závěry vyjádřenými v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2018, č. j. [28 Cdo 2801/2018-276](#) (tento rozsudek je, stejně jako dále označená rozhodnutí dovolacího soudu, přístupný na webových stránkách Nejvyššího soudu <http://www.nsoud.cz>), jež – dle mínění soudu prvního stupně – do poměrů jím posuzované věci nedopadají. Vysvětlil, že žalovanou povinnou osobu nelze považovat za neoprávněného nebo nepoctivého držitele, k čemuž dospěl Nejvyšší soud vzhledem k odlišným skutkovým okolnostem případu v odkazovaném rozsudku, a připomněl, že rozhodnutí o nevydání předmětných pozemků v řízení před pozemkovým úřadem nebylo s ohledem na jejich povahu projevem svévole státu. Uzavřel, že žalobci tudíž nárokováný užitek ve formě nájemného za období do právní moci rozhodnutí soudu, na jejichž základě oprávněná osoba nabyla vlastnické právo k pozemkům, nenáleží.

4. Městský soud v Praze (dále „odvolací soud“) k odvolání žalobce rozsudkem ze dne 23. 6. 2022, č. j. 58 Co 197/2022-173, rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé změnil tak, že žalované uložil povinnost zaplatit žalobci částku 698.787,73 Kč spolu s 8,5 % úrokem z prodlení ročně z uvedené částky od 1. 7. 2021 do zaplacení; v dalším ve věcném výroku rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I.). Žalobci uložil povinnost nahradit žalované náklady řízení před soudem prvního stupně ve výši 267,- Kč (výrok II.) a náklady odvolacího řízení ve výši 111,50 Kč (výrok III.).

5. Odvolací soud vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně, který dále zopakováním listinných důkazů doplnil. Z hlediska právního posouzení věci dospěl při zohlednění těch ustanovení zákona č. 428/2012 Sb., zákona č. 40/1964 Sb. a zákona č. 89/2012 Sb., které vzal v úvahu i soud prvního stupně, k odlišnému závěru o základu žalovaného nároku. Dovodil, že v intencích ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. lze přitakat důvodnosti žalobního požadavku oprávněné osoby na vydání nájemného, jež žalovaná povinná osoba inkasovala od jednotlivých nájemců posléze vydaných pozemků od okamžiku doručení výzvy. S argumentační oporou v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2018, č. j. [28 Cdo 2801/2018-276](#), konstruuujícího pro případ porušení povinnosti povinné osoby vydat věc, včetně součástí a příslušenství, ve stavu, v němž se nacházela k rozhodnému okamžiku, tezi o neoprávněném (nepoctivém) držiteli dovodil, že žalovaná nebyla od doručení výzvy v dobré víře [na absenci dobré víry žalované odvolací soud poukázal i s využitím závěrů rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 2000, sp. zn. [22 Cdo 1253/99](#), ze dne 10. 10. 2002, sp. zn. [22 Cdo 490/2001](#), a ze dne 30. 7. 2009, sp. zn. [29 Cdo 1830/2007](#)

(tento rozsudek byl uveřejněn pod číslem 55/2010 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek)] o tom, že pozemky nebude muset vydat, přičemž se od ní (od státu) očekávalo, že zná svůj právní řád a dále faktický stav pozemků (rybníční pozemky), jenž podle dostupné judikatury (žalované rovněž známé) nezakládá překážku pro vydání pozemku. Odvolací soud uzavřel, že žalobci v intencích ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. svědčí nárok na vydání užitků v podobě nájemného (§ 491 o. z.), které žalovaná obdržela od nájemců posléze vydaných pozemků za období od doručení výzev k vydání do právní moci rozsudků soudu, kterými bylo o naturální restituci pozemků rozhodnuto.

6. Poté, kdy odvolací soud dospěl k důvodnosti žaloby co do základu uplatněného nároku, zabýval se jeho výší. V důsledku námítky promlčení řádně uplatněné žalovanou a s využitím ustanovení § 619 odst. 1 a § 629 odst. 1 o. z. dovedil, že žalobou uplatněný nárok je promlčen za období tří let předcházejících datu podání žaloby (dne 15. 7. 2021); proto jej nelze žalobci v soudním řízení přiznat. Vzhledem k ujednání o splatnosti nájemného v nájemních smlouvách obou nájemců „ročně pozadu vždy k 1. 10. běžného roku“ pak za nepromlčenou dobu pro vydání užitků ve formě nájemného žalovanou označil odvolací soud i období od 1. 7. 2017 dále, za něž žalobci přiznal částku 698.787,73 Kč (z celkově žalovaných 1.716.459,32 Kč).

č. 21

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti rozsudku odvolacího soudu (výslovně proti té části výroku I., jíž byl ve výroku o věci samé potvrzen zamítavý rozsudek soudu prvního stupně) podal žalobce (dále též „dovolatel“) dovolání, jež má podle ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění (dále „o. s. ř.“) za přípustné pro zodpovězení právní otázky, která dosud nebyla v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu řešena, a sice stanovení časového okamžiku splatnosti dluhu povinné osoby vydat oprávněné osobě plody a užitky podle ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., jež implikuje i určení počátku běhu promlčecí lhůty k uplatnění takového nároku.

8. Dovolatel podrobil kritice závěr odvolacího soudu, podle něhož počíná promlčecí lhůta k vydání plodů a užitků restituované věci ve smyslu ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., je-li užitkem nájemné inkasované povinnou osobou od nájemců vydaných pozemků, od sjednaného data splatnosti nájemného mezi povinnou osobou a nájemci. Žalobce v návaznosti na tento závěr uplatnil dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci nejen při aplikaci citovaného ustanovení zákona č. 428/2012 Sb., ale i ustanovení § 619 odst. 1 a 2 o. z. S argumentační oporou v dílčí konkluzi vyplývající z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2018, sp. zn. [28 Cdo 2801/2018](#), o povinnosti vydat oprávněné osobě s restituovanou věcí i plody a užitky (za něž se dle odkazu dovolatele na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2002, sp. zn. [29 Cdo 2086/2000](#), považuje i nájemné) vyjádřil přesvědčení, že splatnost nároku na vydání plodů a užitků nastala až dnem vydání věci oprávněné osobě, tedy v poměrech posuzovaného sporu až právní mocí rozsudků Krajského soudu v Brně (rozsudek ze dne 13. 7. 2017, č. j. 24 C 10/2016-115, nabyt právní moci dne 31. 10. 2018, rozsudek ze dne 13. 7. 2017, č. j. 24 C 11/2016-105, nabyt právní moci dne 18. 7. 2018, a rozsudek ze dne 5. 6. 2020, č. j. 35 C 20/2016-301, nabyt právní moci dne 27. 6. 2020), jimiž bylo konstituováno vlastnické právo žalobce k vydaným pozemkům. V návaznosti na tento názor pak dovolatel konstatoval, že vzhledem k uplatnění nároku žalobou u soudu dne

15. 7. 2021 nemůže být promlčen nárok na vydání užitků vydaných pozemků dle ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. vzniklých po 15. 7. 2018; nárok žalobce na nájemné inkasované žalovanou tak měl být uspokojen ještě částkou 1.017.691,59 Kč.

9. Žalobce navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil část výroku I. rozsudku odvolacího soudu, ve kterém byl v zamítavém věcném výroku potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, a v tomto rozsahu věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

10. Proti rozsudku odvolacího soudu (podle obsahu uplatněné argumentace toliko proti měnící části výroku I.) podala rovněž dovolání žalovaná (dále též „dovolatelka“), jež je má ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. za přípustné, pro posouzení právní otázky, která dosud nebyla v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu řešena, popřípadě byla-li již tato otázka dovolacím soudem řešena, měla by být znovu posouzena jinak. Dovolatelka vyjádřila přesvědčení, že pod ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. nelze subsumovat nároky, jež nelze spojit se součástmi či příslušenstvím vydávané věci podle jejího stavu ke dni doručení výzvy povinné osobě. Za takový nárok žalovaná nepovažovala ani nájemné, jež by inkasovala v období od data doručení výzvy k vydání věci až do jejího vydání, popřípadě konstituování vlastnického práva oprávněné osoby rozhodnutím pozemkového úřadu, popřípadě soudu. Oponovala rovněž názoru odvolacího soudu, že okamžikem doručení výzvy k vydání věci získala postavení nepoctivého držitele. Upozornila na fakt, že přijetím takové konstrukce by postrádalo smysl dále již zkoumat, zda výzva k vydání věci byla opodstatněná, zda se nevztahuje na majetek, jehož naturální restituci brání některá ze zákonných překážek a zda se může vůbec za takových okolností uplatnit rozhodovací pravomoc žalované (pozemkového úřadu) o restituční žádosti rozhodnout. Argumentovala proti aplikovatelnosti té judikatury Nejvyššího soudu, jež se vztahovala na případ, kdy povinné osobě byla uložena povinnost vydat pokácenou dřevní hmotu, jež byla podle stavu ke dni doručení výzvy k vydání věci v podobě stromů součástí restituovaného pozemku (odkázala přitom na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2017, sp. zn. [22 Cdo 4694/2016](#)). Dovožovala rovněž, že právo brát z věci užitky (nájemné) korespondovalo až do vydání věci její povinnosti starat se o pozemky s péčí řádného hospodáře, neboť v opačném případě by musela pozemky obhospodařovat ve vlastní režii, čímž by jí vznikly náklady na mzdy a údržbu. Možnými náklady žalované se však odvolací soud vůbec nezabýval. Žalovaná po doručení výzvy k vydání věci s pozemky nijak nenakládala, neznehodnocovala je, a ani neměnila jejich účel. Pokud pak odvolací soud přiznal žalobci užitky v podobě nájemného za nepromlčené období počítané zpětně do data podání žaloby, pak, dle mínění žalované, nesprávně považoval nájemné inkasované od doručení výzvy za součást původního církevního majetku.

11. Žalovaná navrhla, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu změnil a žalobu zamítl, popřípadě aby jej zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

12. Žalobce ve vyjádření k dovolání žalované primárně upozornil na jeho nedostatky spočívající v tom, že žalovaná nevymezila žádnou právní otázku, jíž by měl Nejvyšší soud ve vztahu k vlastní judikatuře řešit, a ani řádně neuplatnila dovolací důvod, tj. neuvedla, jaké právní posouzení odvolacího soudu považuje za nesprávné. I přesto se však k dovolání věcně vyjádřil, přičemž důvodnost nároku na vydání užitků (nájemného) za dobu od doručení výzvy až do samotného vydání pozemků podpořil s využitím závěrů rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2018, sp. zn. [28 Cdo 2801/2018](#), z něhož obsáhle citoval. Jejich aplikovatelnost

ilustroval porovnáním nájemného s vytěženou dřevní hmotou jako plodů vydávané věci, jež oprávněně osobě náleží od data doručení výzvy k jejímu vydání, a to v případě, kdy budou v průběhu restitučního procesu odděleny od věci a přestanou být tudíž její součástí. Dovožoval, že uplatněný nárok je představován náhradou za plody věci, které bral třetí subjekt a žalované za to platil nájemné. V další části vyjádření žalobce s odkazem na závěry vyjádřené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2022, sp. zn. [28 Cdo 2423/2022](#), nesouhlasil s argumentací žalované, že by mělo být na úvaze povinné osoby, zda nárokováné pozemky vydá či nikoliv. V návaznosti na to označil za nesprávný názor žalované založený na popírání postavení povinné osoby jako nepoctivého držitele. Připomněl, že není rozhodné subjektivní přesvědčení povinné osoby, ale objektivní stav nastupující okamžikem doručení výzvy k vydání pozemků. Žalovaná z individuálně daných okolností případu musela vědět, že vydávané pozemky, na nichž se nacházejí rybník a hráze tvořené zeminou, nelze považovat za pozemky vyloučené z naturální restituce a v tomto směru měla dostatek poznatků z mnoha řízení před soudem, v nichž jako strana sporu vystupovala. Žalobce navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání žalované odmítl.

13. Žalovaná ve vyjádření k dovolání žalobce zopakovala svou argumentaci uplatněnou ve vlastním dovolání, v němž zpochybnila, že základ nároku mající dle dovoláním dotčeného rozsudku odvolacího soudu zákonný podklad v ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. je po právu. Požadavek na vydání ekvivalentu nájemného, jež povinná osoba inkasovala z titulu nájemních smluv uzavřených s třetí osobou od doručení výzvy k vydání věci, označila žalovaná za nesouladný nejen s ideou citovaného zákona, ale i s jeho konkrétním ustanovením. Aniž by ustoupila od procesního stanoviska o nedůvodnosti žaloby již toliko pro neexistenci základu žalovaného nároku, přitakala závěru odvolacího soudu o promlčení části nároku v důsledku marného uplynutí promlčecích lhůt a ztotožnila se s tím, jakým způsobem odvolací soud počátek běhu těchto lhůt stanovil.

14. Žalobce v replice k vyjádření žalované (k dovolání žalobce) připomněl, že řešení právní otázky základu nároku nemůže být předmětem dovolacího přezkumu, neboť žalovaná ji v dovolání nezpochybnila a žalobce k tomu neměl žádný důvod, neboť odvolacím soudem přijaté řešení vyznívá v jeho prospěch.

III.

Přípustnost dovolání

15. Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu, u něhož to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.), oprávněnou osobou (účastníky řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1, věta první, o. s. ř.), že je splněna i podmínka povinného zastoupení žalobce advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.) a žalované pověřeným zaměstnancem, jenž má právnické vzdělání [§ 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř.], zabýval se tím, zda jsou dovolání přípustná (§ 237 o. s. ř.).

16. Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

17. Přípustnost dovolání proti napadenému rozhodnutí odvolacího soudu (jež je rozhodnutím, jímž se končí odvolací řízení, nikoliv rozhodnutím z okruhu usnesení vyjmenovaných v § 238a o. s. ř.) je třeba poměřovat ustanovením § 237 o. s. ř. (hledisky v něm uvedenými).

18. Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

19. Dovolání žalobce není přípustné. Argumentace dovolatele, jíž brojí proti rozsudku odvolacího soudu, je vedena nesouhlasem s výší nároku na vydání užitků ve formě nájemného přisouzeného dovolateli v režimu ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. Žalobce oponuje konkluzi odvolacího soudu, který počátek běhu promlčecí lhůty k uplatnění nároku stanovil v závislosti na splatnosti nájemného sjednaného žalovanou a nájemci vydávaných pozemků. Oproti závěru odvolacího soudu dovolatel prosazuje s odkazem na znění citovaného ustanovení stanovisko o jiném počátku běhu promlčecích lhůt, a sice až k okamžiku vydání nárokovaných pozemků, jenž se pojí s nabytím právní moci rozsudků soudu, na jejichž základě bylo žalobcovo vlastnické právo konstituováno. Odpověď odvolacího soudu na dovoláním vymezenou právní otázku vážící se k výši žalobcova nároku (byť nebyla v intencích ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu dosud řešena) by byla pro dovolatele bez jakéhokoliv významu v situaci, kdy dovolání ve věci podala rovněž žalovaná (s využitím argumentace, že základ nároku na vydání užitků restituovaných pozemků není vůbec dán), a dovolací soud shledává toto dovolání ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. přípustným (a rovněž důvodným). I když je tedy rozsudek odvolacího soudu založen na řešení obou právních otázek (jak té vztahující se k základu nároku, tak i k jeho výši), dostalo by se žalobci na jím vymezenou otázku požadující stanovení časového okamžiku splatnosti dluhu povinné osoby vydat ve smyslu ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. plody a užitky odpovědi pouze hypotetické, jež by nebyla způsobilá (v souladu s požadavkem dovolatele) přinést pro žalobce příznivější rozhodnutí ve věci (k tomu srovnej přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 2. 2016, sp. zn. [29 Cdo 1173/2014](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2017, sp. zn. [28 Cdo 2204/2017](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2018, sp. zn. [22 Cdo 1232/2018](#)); s ohledem na právě uvedené Nejvyšší soud dovolání žalobce podle ustanovení § 243c odst. 1 o. s. ř. jako nepřípustné odmítl.

20. Dovolání žalované je, jak bylo výše předznamenáno, ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné pro dosud v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu neřešenou (dovolatelkou obsahově vymezenou) právní otázku, zda ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. může být právním podkladem pro úspěšné uplatnění nároku oprávněné osoby na vydání užitků (ve formě nájemného) restituovaných pozemků, jež povinná osoba pobírala na základě nájemních smluv sjednaných s třetími osobami od doručení výzvy k vydání církevního majetku až do okamžiku nabytí vlastnického práva k takovému majetku oprávněnou osobou.

21. Nejvyšší soud neshledává – i přes připomenutí žalobce formulované v replice k vyjádření žalované (viz bod 14. odůvodnění tohoto rozsudku) – že by dovolání žalované bylo pro absenci náležitostí upravených v ustanovení § 241a odst. 1 a 3 o. s. ř. neprojednatelné, a tudíž nezpůsobilé iniciovat přezkum dovoláním dotčeného rozsudku odvolacího soudu po věcné stránce. Při respektování základního principu, jenž ovládá veškerý písemný styk účastníka civilního řízení se soudem (§ 41 odst. 2 o. s. ř.), a sice že podání se vždy posuzuje podle jeho obsahu a nikoliv podle formy, jsou i v textu dovolání, z něhož neplynou uvozovací

(popřípadě i zvýrazněné) odstavce, v nichž by byl vizuálně vymezen důvod přípustnosti dovolání a dovolací důvod, záměr a vůle dovolatelky patrné a zákonným požadavkům podřaditelné (z náleзовé judikatury Ústavního soudu k této problematice srovnej např. nálezy ze dne 19. 11. 2015, sp. zn. [I. ÚS 354/15](#), ze dne 15. 3. 2017, sp. zn. [II. ÚS 1966/16](#), ze dne 6. 6. 2017, sp. zn. [I. ÚS 980/17](#), nebo ze dne 16. 6. 2020, sp. zn. [IV. ÚS 410/20](#), bod 27. až 29. odůvodnění nálezu; nálezy jsou přístupné na internetových stránkách Ústavního soudu <http://nalus.usoud.cz>). V situaci, kdy dovolatelka založila svou dovolací argumentaci rovněž na námitce vycházející ze znění ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., že žalobou nárokováné nájemné nelze označit za původní církevní majetek ve stavu rozhodném ke dni doručení výzvy povinné osobě a současně užitek ve formě nájemného netvoří součást či příslušenství takového majetku, pak tím dovolatelka vystihla právní otázku, na niž rozsudek odvolacího soudu závisí. Jinými slovy řečeno, se táže, zda lze (či nelze) z dosahu citovaného ustanovení předmětný nárok vyloučit v závislosti na posouzení jeho vazby na vydávanou věc nebo její součásti či příslušenství. Ve spojení s alternativním (ústavně souladným) vymezením vztahu řešené otázky k judikatuře Nejvyššího soudu tudíž žalovaná dostala své povinnosti dovolatele řádně vymezit některý z důvodů přípustnosti dovolání dle ustanovení § 237 o. s. ř. Z dovolání žalované je rovněž patrné uplatnění dovolacího důvodu nesprávného právního posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) při aplikaci dovolatelkou připomenutého ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. odvolacím soudem, který „vyložil ustanovení o tom, jaká věc má být vydána a v jakém stavu, co je součástí a co příslušenstvím věci, nesprávně.“ Tuto formulaci přitom nelze považovat za pouhý prostý nesouhlas s právním posouzením věci, ale jako výtku nesprávného výkladu konkrétního ustanovení zákona, v jehož důsledku dovolatelka současně brojí proti nesprávně určenému aplikačnímu dosahu interpretovaného ustanovení.

IV.

Důvodnost dovolání

22. Po přezkoumání napadeného rozsudku odvolacího soudu ve smyslu § 242 odst. 1 a odst. 3 věta první o. s. ř., jež takto provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání žalované, jež je pro výše předestřenu právní otázku přípustné, je i opodstatněné.

23. Zmatečnosti [§ 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř.] a ani jiné vady řízení, jež mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí a k nimž dovolací soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou v dovolání namítány a z obsahu spisu se nepodávají.

24. Dovolacímu přezkumu nepodléhá skutkový stav zjištěný soudy nižších stupňů, neboť s účinností od 1. 1. 2013 je ve smyslu ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. jediným dovolacím důvodem nesprávné právní posouzení věci. Závěry odvolacího soudu o tom, zda důvod dovolání byl naplněn, tak musí být založeny na skutkových zjištěních učiněných v nalézacím řízení (v řízení před odvolacím soudem).

25. O nesprávné právní posouzení věci (naplňující dovolací důvod podle § 241a odst. 1, část věty před středníkem, o. s. ř.) jde tehdy, posoudil-li odvolací soud věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně vybranou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

26. Podle ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. nedohodne-li se oprávněná osoba s povinnou osobou písemně jinak, věc se vydá oprávněné osobě ve stavu, v němž se nalézala ke dni doručení výzvy k jejímu vydání povinné osobě, s jejími součástmi a s příslušenstvím, které náležely do původního majetku registrovaných církví a náboženských společností, nebo které zastoupily jejich funkci, anebo jsou nezbytné k řádnému užívání nemovité věci v souladu s jejím účelem. Povinná osoba nemá vůči oprávněné osobě jiná práva související s vydávanou věcí, než která stanoví tento nebo jiný zákon. Oprávněná osoba, které byla věc vydána, nemá vůči povinné osobě jiná práva související s vydávanou věcí, než která stanoví tento zákon.

27. Účelem ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. je zajistit, aby v procesu naturální restituce původního církevního majetku nedocházelo k novým majetkovým křivdám jak na úkor oprávněných osob, tak i na úkor dalších (třetích) zainteresovaných subjektů. Zákon č. 428/2012 Sb. v citovaném ustanovení vybízí k nalezení praktické konkordance mezi zájmy oprávněných osob a zájmy třetích osob, které jsou vydáním věcí dotčeny, resp. ke spravedlivému řešení střetu mezi principem zmírnění majetkových křivd formou obnovení vlastnictví a principem právní jistoty. Skutečnost, že zákon stanoví, že významný z hlediska posouzení nároku na vydání je stav věci v době doručení písemné výzvy k jejímu vydání povinné osobě, má přispět k právní jistotě jak oprávněných, tak povinných osob. Citované ustanovení přitom neobsahuje koncepčně právní normu novou, neboť i ve dříve přijatých restitučních předpisech se ustanovení obdobného obsahu, významu a účelu objevilo [k tomu srovnej ustanovení § 10 odst. 1 věta první zákona č. 403/1990 Sb., o zmírnění následků některých majetkových křivd, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon č. 403/1990 Sb.“), nebo ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon č. 87/1991 Sb.“)]. I odborná (komentářová) literatura [Jäger, P., Chocholáč, A. Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi. Komentář. Wolters Kluwer (ČR), Praha, 2015, dostupný též v systému ASPI] k ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. uvádí, že „okamžik doručení výzvy k vydání věci povinné osobě je důležitý mezník, který jakoby konzervuje stav věci, která je předmětem výzvy. Stavem se rozumí jak stav faktický, tak i právní. Cílem této úpravy je především zamezit možnému znehodnocení věci a rovněž i vzniku překážky bránící vydání věci. Povinná osoba se tak musí zdržet všech jednání, která by proti stavu v době doručení výzvy mohla nárokovanou věc poškodit.“

28. V rozhodovací praxi dovolací soud reflektoval smysl a účel shora připomenutého ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. v rozsudku ze dne 29. 8. 2000, sp. zn. [23 Cdo 1677/98](#), z jehož odůvodnění se podává: „Citovaným ustanovením je deklarována důležitost dne, kdy byla povinné osobě doručena výzva podle § 5 odst. 2 restitučního zákona. Systematickým a logickým výkladem lze dovodit, že smyslem tohoto ustanovení je zajištění určité stability stavu věci, jejíž vydání je požadováno, a zamezení účelovým změnám tohoto stavu. Stav věci je totiž významný zejména u nemovitých věcí, kde vydání brání důvody uvedené v ustanovení § 8 restitučního zákona, týkající se právě stavu věci - ať již jde o stav materiální či právní..... Skutečnost, že ustanovením § 7 odst. 1 restitučního zákona bylo najisto postaveno, že významný z hlediska posouzení nároku na vydání je (mimo jiné) právě stav věci v době doručení písemné výzvy k jejímu vydání povinné osobě, má přispět k právní jistotě jak oprávněných, tak povinných osob“. Závěr shora citovaného rozsudku dovolacího soudu v uvedeném ohledu akcentující význam okamžiku doručení výzvy povinné osobě jako

časového hlediska pro posouzení stavu, v němž má být restituovaná věc, včetně jejích součástí a příslušenství, vydána, je pak se zřetelem na obdobné znění ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. a ustanovení § 12 odst. 1 věta první zákona č. 428/2012 Sb. přenositelný i do právních poměrů spravujících se zákonem č. 428/2012 Sb. (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2018, sp. zn. [28 Cdo 2801/2018](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2020, sp. zn. [28 Cdo 164/2020](#), jenž byl uveřejněn pod číslem 98/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo usnesení Nejvyššího soudu z dne 6. 9. 2022, sp. zn. [28 Cdo 1807/2022](#)).

29. Požadavek zákona č. 428/2012 Sb. na vydání věci ve stavu, v němž se nacházela ke dni doručení výzvy oprávněnou osobou, adresovaný povinné osobě je v ustanovení § 12 odst. 1 citovaného zákona doplněn o vcelku jednoznačnou a srozumitelnou úpravu vypořádání práv oprávněné a povinné osoby souvisejících s vydávanou věcí, jež uplatnění jiných práv, než těch, která jsou stanovena citovaným zákonem (v případě povinné osoby i jiným zákonem), nepřipouští. Tím se do značné míry zákon č. 428/2012 Sb. odlišuje od zákona č. 403/1990 Sb., zákona č. 87/1991 Sb. a zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon č. 229/1991 Sb.“), jež upravují řadu náhradových institutů pojících se se stavem vydávané věci, popřípadě se situací, kdy v restituci nárokovanou věc nebylo možné vydat (srovnej např. § 10 odst. 2 a 3 a § 14 až 16 zákona č. 403/1990 Sb., § 7 odst. 3 a 4, § 8, § 9, § a § 13 zákona č. 87/1991 Sb. a 11a odst. 1, § 14 až 16 nebo § 20 zákona č. 229/1991 Sb.). Všechny označené restituční předpisy ovšem bez výjimky obsahují generální klauzuli (shodně jako ustanovení § 12 odst. 1 věta druhá a třetí zákona č. 428/2012 Sb.) zapovídající vypořádání jiných vzájemných nároků mezi osobou oprávněnou a osobou povinnou než těch, jež jsou tou kterou konkrétní restituční normou upraveny (viz § 11 věta první a druhá zákona č. 403/1990 Sb., § 10 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. a § 28 zákona č. 229/1991 Sb.). Důvod pro striktní přístup zákonodárce k možnosti církevní právnické osoby uplatňovat podle zákona č. 428/2012 Sb. i jiná práva než právo na naturální restituci historického majetku lze vysledovat z obecné části Důvodové zprávy k zákonu č. 428/2012 Sb. (viz PS-Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, rok 2012, sněmovní tisk č. 580 – dále „Důvodová zpráva“), v níž jsou ke zvolené variantě kombinované finanční kompenzace a naturální restituce přiřazena obecná realizační východiska (pravidla), podle nichž má být postupováno při vydávání původního církevního majetku. Mezi nimi jsou pak (se zřetelem na poměry posuzované věci) uvedeny i postuláty o vydání věci ve stavu, v němž se nachází ke dni doručení výzvy, a o tom, že s vydávanou nemovitou věcí se vydávají rovněž majetková práva a jiné majetkové hodnoty z původního majetku církví a náboženských společností, které jsou v majetku státu a s vydávanou nemovitou věcí souvisely nebo souvisejí. O smyslu a účelu ustanovení § 12 odst. 1 zvláštní část Důvodové zprávy zákona mlčí (reprodukuje pouze znění tohoto zákonného ustanovení), tudíž při jeho interpretaci bude skýtat oporu ohled na výše zmíněnou formu paušálního finančního vypořádání státu s církvemi a náboženskými společnostmi, jak je zakotvena v ustanovení § 15 zákona, a na smysl a účel zákona samotného vyjádřený v textu preambule a jeho uvozovacím ustanovení § 1. V nich je artikulován zákonodárcem akcentovaný záměr „zmírnit následky některých majetkových a jiných křivd spáchaných v rozhodném období církvím a náboženským společnostem.“ Při úvahách o širší vypořádání oprávněné a povinné osoby pak nelze přehlédnout, že zákon č. 428/2012 Sb. – na rozdíl od dříve přijatých restitučních předpisů - výjimky z generální klauzule obsažené v ustanovení § 12 odst. 1 věta druhá a třetí neupravuje, a tudíž ani implicitně nepřipouští.

30. V přítomné právní věci odvolací soud založil závěr o důvodnosti žaloby co do základu na konkluzích vyjádřených v již výše připomenutém rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2018, sp. zn. [28 Cdo 2801/2018](#).

31. V odkazovaném rozsudku byl dovolací soud konfrontován se skutkovou situací, kdy žalovaný jakožto osoba povinná podle zákona č. 428/2012 Sb. na základě písemné výzvy, jež mu byla doručena dne 1. 7. 2013, vydal žalobkyni coby osobě oprávněné dne 18. 9. 2014 pozemky určené k plnění funkcí lesa. V době od 1. 7. 2013 do 18. 9. 2014 přitom žalovaný na těchto pozemcích prováděl nahodilou těžbu dřeva (kůrovcovou, ostatní hmyzovou, živelnou, tracheomykózní, ostatní těžbu a pokládal lapáky). Zároveň ovšem za dané období došlo i k přírůstu dřevní hmoty v hodnotě (dle lesního hospodářského plánu) 6.428 244,- Kč. Na základě takto zjištěného skutkového stavu pak Nejvyšší soud v intencích ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. prověřoval správnost závěru odvolacího soudu, že v situaci, „kdy žalovaný o vydávané pozemky v době od obdržení výzvy k vydání do jejich odevzdání žalobkyni pečoval jako řádný hospodář [plnil povinnosti stanovené mu zákonem č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon)], nemá žalobkyně na vydání vytěžené dřevní hmoty a ani na poskytnutí peněžní náhrady nárok.“ S tímto závěrem se v odkazovaném rozhodnutí Nejvyšší soud neztotožnil. Dovodil, že „právní postavení povinné osoby, jež obdržela opodstatněnou výzvu k vydání věci, a již je tudíž známo, že je povinna nakládat s drženou věcí s péčí řádného hospodáře a zajistit její odevzdání, včetně součástí a příslušenství, ve stavu, v němž se nalézala ke dni doručení výzvy, oprávněné osobě (§ 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb.), jest pak - v souvislosti s nakládáním s vydávanou věcí - připodobnit právnímu postavení neoprávněného, resp. nepoctivého, držitele, jemuž je (nebo z okolností musí být) známo, že mu výkon práv k věci nenáleží a že by jej měl přenechat jinému.“ S argumentační oporou v závěrech rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2017, sp. zn. [22 Cdo 4694/2016](#), dále vyložil, že i povinná osoba, jež zajišťuje splnění povinnosti vydat věc ve stavu existujícím ke dni doručení výzvy, je povinna vydat věc oprávněné osobě s jejími plody (popřípadě jejich hodnotovým ekvivalentem v penězích) a užitky (získanými za dobu od převzetí výzvy k vydání) i tehdy, je-li těžení plodů vydávané věci obsahem její zákonné povinnosti vlastníka lesního pozemku (viz ustanovení § 32 odst. 1 a § 33 odst. 1 věta první lesního zákona).

32. Právní posouzení a probované v poměrech projednávané věci odvolacím soudem z odkazovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu nelze považovat za správné již jen proto, že pod ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. byl subsumován – s komparovanou věcí – zcela nesouměřitelný skutkový stav. Z citovaného ustanovení se podává, že se oprávněnou osobou nárokovaná věc vydá, včetně jejích součástí a s příslušenstvím, které „náležely do původního majetku registrovaných církví a náboženských společností, nebo které zastoupily jejich funkci, anebo jsou nezbytné k řádnému užívání nemovité věci v souladu s jejím účelem.“ Součástí lesního pozemku (shodně s poměry v odkazované věci) jsou stromy, jež pokácením tuto svou právní povahu ztrácejí a stávají se oddělením (v podobě dřevní hmoty) věcí v právním slova smyslu samostatnou (viz § 505 a § 507 o. z. a § 120 odst. 1 obč. zák.). Současně jsou stromy oddělitelnými přirozenými plody (lesního) pozemku [(*fructas naturales*) - § 491 o. z.], jež náleží zpravidla tomu, z jehož pozemku vyrůstá kmen (§ 1067 o. z.). Nájemné, jež je užitek plynoucím vlastníku věci jejím přenecháním k užívání jinému (§ 491 odst. 2 o. z.), nelze ovšem pod vymezený rozsah věci, v němž se v intencích ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. oprávněné osobě vydává, podřadit. Nejde

o součást a ani o příslušenství věci, jež by náležela do historického církevního majetku žalobce, ani o jejich náhradu a rozumně nelze rovněž tvrdit, že vydáním nájemného by bylo podmíněno řádné užívání vydaných pozemků v souladu s jejich účelem; takové tvrzení ostatně žalobce ani neuplatnil. Lze proto přitakat dovolací námitce žalované, že nájemné plynoucí povinné osobě od doručení výzvy k vydání věci nelze považovat za původní církevní majetek, a tudíž za plnění, jež by mělo být spolu s restituovanou věcí vydáno.

33. Nejvyšší soud vychází z teze, že ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. má být vyloženo tak, aby jeho smysl korespondoval s tím, jak bylo obdobně koncipované ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb. reflektováno v rozsudku ze dne 29. 8. 2000, sp. zn. [23 Cdo 1677/98](#). Jeho základním smyslem je přispět k právní jistotě v postavení oprávněné a povinné osoby tím, že dojde k rozhodnému okamžiku doručení výzvy k vydání věci k petrifikaci stavu věci s cílem předejít účelovým změnám takového stavu. V obecné rovině tudíž citované ustanovení má bránit tomu, aby vydání věci oprávněné osobě bylo změnou nastalou po doručení výzvy ztíženo, popřípadě úplně znemožněno, např. tím, že věc bude dotčena zákonnou překážkou bránící její naturální restituci (k tomu srovnej např. výše připomenutý rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2020, sp. zn. [28 Cdo 164/2020](#)). Konkrétně se pak bude jednat o zásahy jednak do hmotné podstaty věci (její kvalitativní i kvantitativní stránky), nebo i do podstaty právní (např. zřízení práva stavby, práva odpovídající pozemkové služebnosti nebo reálného břemene). V tomto duchu jsou ustanovení restitučních předpisů petrifikující stav vydávané věci k okamžiku doručení výzvy povinné osobě judikaturou Nejvyššího soudu konstantně interpretována (kromě již výše připomenutých, dále srovnej např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2002, sp. zn. [22 Cdo 1734/2000](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2002, sp. zn. [22 Cdo 1152/2001](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 4. 2013, sp. zn. [28 Cdo 2408/2012](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2022, sp. zn. [28 Cdo 1807/2022](#)). Ani na základě judikatorní reflexe těch ustanovení restitučních předpisů, jež garantují stabilitu stavu věci, na niž byl uplatněn oprávněnou osobou restituční nárok, nemůže tudíž Nejvyšší soud souhlasit s konkluzí odvolacího soudu, že pod takovou změnu stavu věci ovlivňující její hmotnou či právní podstatu by bylo lze podřadit plnění z titulu nájemného plynoucího povinné osobě po doručení výzvy k vydání věci.

34. Z výše uvedeného již zcela zřetelně vyplývá, že závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2018, sp. zn. [28 Cdo 2801/2018](#), k nimž se odvolací soud přichýlil, nelze do poměrů přítomné právní věci promítnout. Sluší se k těmto závěrům dále uvést, že jimi nemůže být eliminována stěžejní zásada úpravy vzájemných práv oprávněné a povinné osoby souvisejících s vydávanou věcí, a sice že v aplikačních poměrech ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. oprávněná a povinná osoba jiná práva než citovaným zákonem přiznaná nemají. Připodobnil-li Nejvyšší soud v odkazovaném rozsudku pozici povinné osoby k postavení neoprávněného (nepoctivého) držitele, pak tak učinil pouze ve vztahu k jeho povinnosti respektovat materiální stav vydávané věci a jejích součástí ke dni doručení výzvy a k následkům, byť z objektivního hlediska, omluvitelného jednání, jímž povinná osoba tento stav změnila. Použitá argumentace nároky z neoprávněné držby plnila pouze roli podpůrnou, neboť ani rozsudek Nejvyššího soudu není v odkazované věci založen na předpokladu, že by snad již doručením výzvy k vydání věci ztratil žalovaný (osoba povinná) vlastnické právo k věci (jež se pochopitelně konstituje až schválením dohody mezi oprávněnou osobou o vydání zemědělské nemovitosti, případně pravomocným rozhodnutím o jejím vydání; srovnej

§ 9 zákona č. 428/2012 Sb.) a že tím okamžikem stal se jejím nepoctivým držitelem, vůči němuž by bylo možné v plném rozsahu uplatnit nároky vyplývající z ustanovení § 131 odst. 1 obč. zák. popřípadě z ustanovení § 1000 a § 1001 o. z. (k tomu srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2022, sp. zn. [28 Cdo 1807/2022](#)).

35. Protože rozsudek odvolacího soudu je v rozsahu shora uvedeném založen na nesprávném právním posouzení věci, a je tím naplněn dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř., a jelikož dovolací soud současně neshledal, že by byly splněny podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí nebo zamítnutí dovolání nebo pro změnu rozsudku odvolacího soudu, nemohl postupovat jinak než rozsudek odvolacího soudu v části výroku I., jíž byl ve výroku o věci samé I. změněn rozsudek soudu prvního stupně, a dále ve výrocích II. a III. o nákladech řízení před soudem prvního stupně a o nákladech odvolacího řízení zrušit a věc v tomto rozsahu vrátit odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a odst. 2 věta první o. s. ř.).

36. V dalším řízení je odvolací soud vázán vysloveným právním názorem dovolacího soudu (§ 243g odst. 1, věta první, o. s. ř.).

č. 22

Pro posouzení, zda a v jakém rozsahu popřel insolvenční dlužník pravost, výši, nebo pořadí pohledávky, je v těch insolvenčních řízeních, v nichž lze přihlášené pohledávky přezkoumat pouze při přezkumném jednání, určující obsah popěrného úkonu dlužníka při přezkumném jednání (do skončení přezkumného jednání).

Z hlediska určitosti popěrného úkonu není významné, zda v něm popírající dlužník také skutkově blíže vymezí důvody svého popření (pravosti) pohledávky (jakkoli je jinak v obecné rovině uvedení takových údajů pro další postup účastníků insolvenčního řízení jistě žádoucí). V mezích „určitého“ popěrného úkonu je dlužník vázán důvody svého popření jen při popření vykonatelné pohledávky, tedy podává-li následně sám žalobu (srov. § 199 odst. 3 insolvenčního zákona, ve spojení s § 410 odst. 1 až 3 insolvenčního zákona). Důvody popření pravosti může dlužník (jako žalovaný v mezích obrany proti incidenční žalobě věřitele popřené pohledávky) doplňovat nebo měnit po dobu, po kterou tomu v incidenčním sporu nebrání účinky koncentrace řízení. Určitým popěrným úkonem dlužníka je již jen prohlášení, že popírá pohledávku zcela (respektive v plné výši) co do pravosti, bez uvedení bližšího důvodu popření. Tím je pohledávka popřena co do základu, tj. co do skutečností uvedených coby důvod přihlášení pohledávky v její přihlášce.

Uplatní-li osoba nadaná popěrným právem jako důvod popření pravosti přihlášené nevykonatelné pohledávky skutečnosti, které jsou (obecně vzato) v případě, že budou prokázány, způsobilé vést k závěru, že přihlášená pohledávka vůbec nevznikla nebo že již zcela zanikla [např. zaplacením, započtením, prekluzí, narovnáním, privativní novací, nebo dohodou o zrušení (zániku) závazku, včetně námitky, že majitelem (stále existující) pohledávky je jiná osoba než přihlášený věřitel], anebo že se zcela promlčela (§ 193 insolvenčního zákona), pak to, že ve sporu o určení pravosti pohledávky vyjde najevo, že pohledávka nevznikla, zanikla nebo se promlčela jen zčásti, není důvodem k tomu, aby soud žalobě (tam, kde ji podává přihlášený věřitel) zcela vyhověl (na základě argumentu, že nebyla popřena výše pohledávky). Insolvenčnímu soudu nic nebrání v tom, aby na výše uvedeném základě žalobě o určení pravosti pohledávky vyhověl jen zčásti a zčásti ji zamítl.

Incidenční spory (odporové spory), Popření pohledávky

§ 104, § 190, § 192, § 193, § 194, § 410 IZ ve znění do 31. 5. 2019, § 1791 o. z., § 10, § 20 a § 44 zákona č. 191/1950 Sb.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2023, sen. zn. [29 ICdo 63/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:29.ICDO.63.2022.1

Nejvyšší soud k dovolání žalovaného zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 12. 2021, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 1. 11. 2017 Krajský soud v Plzni (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Určil, že pohledávka žalobce (V. V.), přihlášená do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka (V. B.) přihláškou P8 (ze dne 21. 11. 2016) ve výši 167.073,77 Kč (dále též jen „pohledávka“), existuje po právu, co do pravosti a výše (bod I. výroku).

[2] Uložil žalovanému zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 40.067,62 Kč (bod II. výroku).

2. K odvolání žalovaného Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 18. 7. 2018 zrušil rozsudek insolvenčního soudu ze dne 1. 11. 2017 a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

3. Rozsudkem ze dne 11. 12. 2018 insolvenční soud:

[1] Žalobu zamítl (bod I. výroku).

[2] Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 18.694 Kč (bod II. výroku).

4. K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 25. 6. 2019 zrušil rozsudek insolvenčního soudu ze dne 11. 12. 2018 a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

5. Rozsudkem ze dne 24. 6. 2020 insolvenční soud:

[1] Určil, že pohledávka žalobce ve výši 5.569 Kč existuje po právu co do pravosti a výše (bod I. výroku).

[2] Zamítl žalobu o určení pravosti a výše pohledávky žalobce v rozsahu částky 161.504,77 Kč (bod II. výroku).

[3] Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 39.264,50 Kč (bod III. výroku).

6. Insolvenční soud – vycházejí z ustanovení článku I. § 10 a § 75 zákona č. 191/1950 Sb., zákona směnečného a šekového (dále jen „směnečný zákon“) – dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

7. V dané věci uplatňuje žalobce nárok ze směnky vlastní, kterou měl dlužník vystavit dne 15. 10. 2014 na částku 150.000 Kč s datem splatnosti 31. 12. 2014. Žalovaný se bránil tím, že vystavil pouze blankosměnku (bez vyplnění směnečné sumy) na řad J. S. (dále jen „J. S.“), a to 26. 11. 2014.

8. Směnku převedl J. S. rubopisem na řad žalobce 7. 1. 2015, tedy po splatnosti, takže žalovanému proti ní přísluší kauzální námitky. Směnka má veškeré náležitosti ve smyslu článku I. § 75 směnečného zákona. Insolvenční soud má dále provedeným dokazováním za prokázáno, že směnka byla vystavena jako blankosměnka, bez uvedení směnečné sumy. Podle ústní dohody o vyplňovacím právu přitom směnečná suma měla být vyplněna v rozmezí částek 5.000 Kč až 15.000 Kč (nikoli částkou 150.000 Kč). S jistotou lze říci, že to bylo nejméně 5.000 Kč, takže insolvenční soud přiznal pohledávku žalobci právě v této částce (spolu s 6 % úrokem) a ve zbytku žalobu (proto) zamítl.

9. K odvolání žalobce (jež se netýkalo vyhovujícího výroku o věci samé) Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 1. 12. 2021:

[1] Změnil rozsudek insolvenčního soudu ze dne 24. 6. 2020 v bodech II. a III. výroku tak, že určil, že žalobce má za žalovaným pohledávku v celkové výši 167.073,77 Kč (první výrok).

[2] Uložil žalovanému zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 99.750 Kč (druhý výrok).

10. Odvolací soud – vycházejí z ustanovení § 193, § 194, § 198 a § 410 insolvenčního zákona, z ustanovení článku I. § 10, § 16, § 17, § 75, § 76 a § 77 směnečného zákona, jakož i z ustanovení § 1791 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“) – dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí a po zopakování dokazování k následujícím závěrům:

11. U cenného papíru (jímž je typicky směnka) nemusí věřitel prokazovat důvod (příčinu), tedy kauzu směnky. Směnka coby abstraktní závazek existuje nezávisle na existenci kauzy, proto ob stojí i tzv. směnky plané, jež nemají hospodářský důvod. Platnost směnky je dostatečným důvodem vzniku práva na plnění směnkou založeného. Abstraktní povahu směnky prolamuje článek I. § 17 směnečného zákona, představující zvláštní zákon ve smyslu § 1791 odst. 2 o. z. V tomto ustanovení jde výlučně o tzv. kauzální námitky, jejichž původ leží v obecně právních vztazích, které směnku provázejí a směřují jen k obraně proti povinnosti zaplatit směnku, nemohou však účinně zpochybnit ani platnost listiny jako směnky, ani formální platnost nebo materiální závaznost jednotlivých podpisů na směnce. Dlužník může majiteli směnky vznášet jen takové námitky, které mají původ ve vztahu toho kterého dlužníka k tomu kterému majiteli směnky. Protože jde o obranu dlužníka proti povinnosti platit směnku, o jejíž platnosti a závaznosti není jinak pochybností, a protože je zde nesporné abstraktní právo majitele směnky na zaplacení, musí dlužník své námitky doložit i důkazně. Majitel směnky je dostatečně legitimován směnkou samotnou (§ 1791 o. z.), aniž by musel prokazovat důvod vzniku směnky.

12. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 29. 4. 2008, sp. zn. [29 Cdo 1650/2007](#) [který je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupný na webových stránkách Nejvyššího soudu], zdůraznil (ve věci týkající se vykonatelné směnečné pohledávky dle směnečného platebního rozkazu), že (zjednodušeně) založil-li žalovaný obranu proti směnečnému platebnímu rozkazu na výhradě neexistence směnkou zajištěného dluhu, tížilo jej důkazní břemeno ohledně prokázání důvodnosti této námitky. Proto nebyl správný závěr soudu prvního stupně, podle něhož žalovaný nemůže prokázat negativní tvrzení

(o neexistenci kauzy směnky), pročež nastupuje povinnost žalobce takové negativní tvrzení vyvrátit, a to tím, že existenci kauzy směnky doloží (v tam projednávané věci prokáže existenci kauzy směnky).

13. Zásada směnečné legitimace spočívá na přísně formálním přístupu ke vztahu obsahu směnky k právům, která ze směnky vyplývají. Směnečná legitimace indosatáře je dána nepřetržitostí řady indosamentů, jež je splněna tehdy, je-li každý z indosamentů tvořících posuzovanou řadu učiněn osobou směnečně legitimovanou, přičemž prvním indosantem musí být vždy remitent. Formální shodnost indosanta a bezprostředně předcházejícího indosatáře (remidenta) je jediným kritériem při zkoumání nepřetržitosti řady indosamentů.

14. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. [31 Cdo 4087/2013](#), uveřejněném pod číslem 103/2016 Sb. rozh. obč. (jde o rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu, dále jen „R 103/2016“), uzavřel, že blankosměnka se stává směnkou (za předpokladu, že listina po vyplnění bílých míst má kvalitu směnky) až vyplněním; odtud teprve vznikají práva směnečná, a to se zpětnými účinky (*ex tunc*).

15. Při excesivním doplnění směnka dostává jiný kontext, než emitent blankosměnky zamýšlel a s nabyvatelem listiny dohodl. Skutečnost, že směnka má jiný obsah, než bylo ujednání, nemaří platnost směnky. Dlužník se musí vůči případnému výkonu práv z takové listiny bránit ve smyslu článku I. § 10 směnečného zákona. Jeho situaci může značně zkomplikovat převod směnky indosamentem. Byla-li listina vyplněna jinak, než bylo ujednáno, svědčí dlužníku námitka „protismluvního“ doplnění blankosměnky. Jestliže byla doplněna vyšší suma, než bylo dohodnuto, je v této nesprávné části obsažena i správná suma nižší. Do výše částky odpovídající dohodě nejde o porušení dohody, námitka proto v této části nemůže mít úspěch.

16. V projednávané věci lze z důkazů provedených insolvenčním soudem a odvolacím soudem dovodit, že:

[1] V předtisku směnky vlastní vystavené dne 15. 10. 2014 v Plzni je uvedeno tiskacím písmem:

„Za tuto směnku zaplatím 31. 12. (PROSINCE) 2014 částku 150 000 Kč na řad bez protestu J. S., částka slovy STO PADESÁT TISÍC KORUN ČESKÝCH, jako výstavce je označen V. B., přeškrtný nečitelný letopočet 1989, podpis výstavce psacím písmem B.“

[2] Ručně psaný text v předtisku směnky je psán velkými tiskacími písmeny, sklon písma a rukopis je shodný.

[3] Dlužník potvrdil vystavení směnky a vyplnění svých personálií a data splatnosti, jakož i podpis směnky, jako důvod vystavení směnky označil dlužník urovnání sporů s J. S., jemuž hodlal uhradit 5 000 Kč.

[4] Na rubu směnky je uvedeno tiskacím písmem: „ZA MĚ NA ŘAD V. V. V PLZNI DNE 7. 1. 2015, nečitelný podpis.“

[5] J. S. potvrdil svůj podpis rubopisu směnky.

[6] Při přezkumném jednání (konaném 9. 1. 2017) popřel dlužník spornou pohledávku co do pravosti s odůvodněním, že mu nebyly poskytnuty finanční prostředky, platnost směnky nezpochybnil.

17. Na výše uvedeném základě lze uzavřít, že dlužníkem vystavená směnka obsahuje všechny obligatorní náležitosti, a je tedy platná. Spornou pohledávku (jež má původ ve směnce) popřel dlužník pouze co do pravosti; podle ustálené rozhodovací praxe tak nemůže být její výše předmětem zkoumání v projednávaném incidenčním sporu. Závěr insolvenčního soudu, který měl žalobu v rozsahu určení sporné pohledávky zčásti (ve výši 161.504,77 Kč) za nedůvodnou, neobstojí již jen proto, že své hodnocení založil na skutkovém a právním závěru o platnosti směnky. Rozsáhlé dokazování týkající se směnečné sumy tak nebylo namístě.

18. V projednávané věci tedy bylo prokázáno, že dlužník vystavil ve prospěch J. S. směnku vlastní v postavení výstavce (článek I. § 75 směnečného zákona), kterou se zavázal zaplatit směnečnou sumu s doložkou bez protestu ve stanoveném termínu splatnosti. Popřel-li dlužník spornou (směnečnou) pohledávku pouze z důvodu neexistence kauzy, tedy s tím, že jde o tzv. směnku planou, bylo na něm, aby toto své tvrzení prokázal důkazy. To se mu však nepodařilo; dlužník naopak potvrdil, že dlužil J. S. (minimálně) 5 000 Kč, jejichž vrácení bylo zajištěno směnkou.

19. Potvrdil-li dlužník existenci dohody (s J. S.) o úhradě dluhu ve výši 5.000 Kč, pak pro důvodnost žaloby v plném rozsahu svědčil i (nesprávný) závěr insolvenčního soudu, že dlužník vystavil směnku jako blankosměnku. Neuvedl-li dlužník v popěrném úkonu částku, jež dle jeho názoru odpovídá sporné pohledávce (§ 194 insolvenčního zákona), pak nebylo namístě zkoumat rozsah excesu při tvrzeném následném vyplnění směnečné sumy (nad rámec částky 5.000 Kč). Dlužník tak zpochybnil původ sporné pohledávky, aniž se dovolával neplatnosti směnky [tuto námitku uplatnil (nepřípustně) až v závěrečném návrhu v odvolacím řízení v rozporu se zásadou koncentrace řízení].

20. Nedůvodnosti (účelovosti) námitky, jež nenachází oporu v zákoně, svědčí i to, že dlužník nikterak nebrojil proti závěru o platnosti směnky, když se neodvolal proti bodu I. výroku rozsudku insolvenčního soudu ze dne 24. 6. 2020.

21. Odvolací soud tak (na rozdíl od insolvenčního soudu) dospěl k závěru, že žalobce prokázal, že je směnečně legitimován na základě indosamentu J. S. coby remitenta. Směnka vystavená dlužníkem je platná a otázka směnečné sumy přesahuje rámec incidenčního sporu z popření pravosti pohledávky. Byla-li shledána pravost sporné pohledávky byť ve výši 1 Kč, bylo namístě zcela vyhovět žalobě o určení její pravosti.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

22. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a zároveň má být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak,

jakož i na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Za dovolacím soudem neřešenou má dovolatel otázku:

Může dlužník popřít přihlášenou pohledávku podle § 192 až § 194 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), co do pravosti a výše dvěma právními jednáními učiněnými odděleně (zvláště co do pravosti a zvláště co do výše)?

23. Současně dovolatel dovozuje přípustnost dovolání i prostřednictvím námítky, že v odvolacím řízení došlo k porušení ústavně zaručených práv a svobod „v souvislosti s hodnocením důkazů a zjišťováním skutkového stavu“.

24. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.) a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

25. V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel poukazuje na to, že žalobcovu pohledávku popřel co do výše již podáním datovaným 30. 9. 2016, doručeným insolvenčnímu soudu 3. 10. 2016. Následně pohledávku popřel při přezkumném jednání, jež se konalo 9. 1. 2017, co do pravosti; co do výše ji znovu nepopíral, jelikož tak učinil již podáním datovaným 30. 9. 2016. Ustanovení § 192 až § 194 insolvenčního zákona nevyklučuje popření pohledávky ve dvou etapách (zvláště co do pravosti a zvláště co do výše).

26. Odvolacímu soudu dovolatel dále vytýká, že překvapivě změnil rozsudek insolvenčního soudu ze dne 24. 6. 2020, přičemž nijak nerozporoval závěr insolvenčního soudu, že blankosměnka měla být vyplněna maximálně na částku 5.000 Kč (a neprovedl vlastní dokazování). Závěr odvolacího soudu, že tím, že nepodal odvolání proti vyhovujícímu výroku o věci samé, dovolatel de facto uznal pravost pohledávky, a otázka (výše) směnečné sumy přesahuje rámec sporu o pravost pohledávky (kterou dovolatel nepopřel co do výše), má dovolatel za rozporný s obsahem insolvenčního spisu, z nějž plyne, že pohledávku popřel i co do výše.

27. Mínil, že měl-li odvolací soud za to, že není zřejmé, zda popřel pohledávku (i) co do výše, měl jej poučit podle ustanovení § 5 o. s. ř. a § 118a o. s. ř., ve spojení s § 213b o. s. ř., o povinnosti takové popření prokázat (k čemuž odkazuje na označenou judikaturu Nejvyššího soudu).

28. Podle dovolatele odvolací soud postupoval v rozporu s nálezem Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. [III. ÚS 3317/15](#) [jde o nález uveřejněný pod číslem 70/2016 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, který je (stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže) dostupný i na webových stránkách Ústavního soudu], když jeho rozhodnutí bylo „naprosto nepředvídatelné“. Dovojuje, že jelikož měl odvolací soud za sporné, zda dovolatel unáší důkazní břemeno ohledně tvrzení, že pohledávku popřel co do výše, měl jej o tom poučit a vyzvat jej k doplnění rozhodných skutečností, případně mu za tím účelem poskytnout lhůtu. Svým postupem a vydáním následného vadného rozhodnutí odvolací soud tedy porušil právo na spravedlivý proces dle článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a právo být slyšen dle článku 38 odst. 2 Listiny. Rozhodnutí má rovněž za rozporné se zásadou insolvenčního řízení vyjádřenou v ustanovení § 5 písm. a/ insolvenčního zákona.

29. I kdyby dovolatel popřel pohledávku pouze co do pravosti, nebyl to důvod ke změně rozsudku insolvenčního soudu ze dne 24. 6. 2020 ani v situaci, kdy odvolání nesměřovalo proti bodu I. výroku onoho rozsudku. Dovolatel nepodal odvolání proti onomu výroku nikoli proto, že pohledávku (potud) uznal, nýbrž proto, že celou věc nechtěl dále řešit. Blankosměnka byla vyplněna na částku 150.000 Kč v každém případě neoprávněně, takže (dovolatel) správně popřel pravost (ale i výši) pohledávky.

30. Závěrem dovolatel namítá, že odvolací soud prvním (měnicím) výrokem přiznal žalobci pohledávku v celé žalované výši (167.073,77 Kč), zároveň ale ponechal v platnosti bod I. výroku rozsudku insolvenčního soudu ze dne 24. 6. 2020, takže přiznal žalobci o 5.569 Kč více, než požadoval.

31. Žalobce ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout s tím, že dovolatel nevymezil žádnou právní otázku, kterou by měl dovolací soud nově posuzovat.

č. 22

III.

Přípustnost dovolání

32. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

33. Na tomto místě Nejvyšší soud především uvádí, že nepřehlédl, že usnesením ze dne 16. 12. 2022, zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne v 12.21 hodin, insolvenční soud (mimo jiné) vzal na vědomí splnění oddlužení dlužníka.

34. S přihlédnutím k tomu, že insolvenční soud zjistil úpadek dlužníka (a povolil mu oddlužení) usnesením ze dne 3. 11. 2016 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne), platil pro předmětné insolvenční řízení i v době od 1. 6. 2019 (až do jeho skončení) insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 5. 2019; srov. článek II (Přechodné ustanovení) části první zákona č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Vzhledem k ustanovení § 413 insolvenčního zákona části věty před středníkem v rozhodném znění tak insolvenční řízení vedené na majetek dlužníka skončilo 16. 12. 2002. Podle ustanovení § 159 odst. 1 písm. a/, odst. 3 až 5 insolvenčního zákona (v rozhodném znění), se od téhož data považuje předmětný spor za spor o určení pravosti pohledávky „pro dobu, po kterou trvalo insolvenční řízení“ (což se promítlo i v záhlaví tohoto rozhodnutí).

35. Dovolání (proti měnicímu výroku napadeného rozhodnutí o věci samé) je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených

v § 238 o. s. ř., přičemž v posouzení dovolatelem položené právní otázky jde v daných skutkových poměrech o věc dovolacím soudem neřešenou; v posouzení účinků popření pravosti pohledávky je napadené rozhodnutí v rozporu s níže označenou judikaturou Nejvyššího soudu.

IV.

Důvodnost dovolání

36. Nejvyšší soud se – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval především tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

37. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

38. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nemohl být zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

39. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona, zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku a směnečného zákona:

§ 104 (insolvenčního zákona)

(1) Podá-li insolvenční návrh dlužník, je povinen k němu připojit

(...)

b/ seznam svých závazků s uvedením svých věřitelů (dále jen „seznam závazků“),

(...)

(3) V seznamu závazků je dlužník povinen jako své věřitele označit všechny osoby, o kterých je mu známo, že vůči němu mají pohledávky nebo jiná majetková práva, nebo které vůči němu pohledávky nebo jiná majetková práva uplatňují. Jsou-li věřiteli dlužníka osoby dlužníkovi blízké nebo osoby, které tvoří s dlužníkem koncern, musí dlužník tyto skutečnosti výslovně uvést. Dlužník v seznamu závazků uvede údaj o výši a splatnosti jednotlivých závazků a stručně uvede, které z pohledávek svých věřitelů popírá co do důvodu nebo co do výše a proč. Má-li dlužník věřitele, o kterých je mu známo, že proti němu mají právo na uspokojení ze zajištění, nebo kteří toto právo proti němu uplatňují, uvede je odděleně. U pohledávek těchto věřitelů dále označí věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, u kterých se uplatňuje uspokojení ze zajištění, včetně údaje o tom, které movité věci se nacházejí v držení věřitele nebo třetí osoby, dále označení druhu zajištění a důvodu jeho vzniku. Dále dlužník uvede, zda a v jakém rozsahu právo na uspokojení ze zajištění popírá a proč.

(4) Nemá-li dlužník žádné zaměstnance nebo žádné dlužníky, uvede to v seznamech výslovně. Pro označení osob v seznamech platí § 103 odst. 1 obdobně. Předložené seznamy musí dlužník podepsat a výslovně v nich uvést, že jsou správné a úplné.

§ 190 (insolvenčního zákona)
Přezkumné jednání

(1) Přezkoumání přihlášených pohledávek se děje na přezkumném jednání nařízeném insolvenčním soudem.

(2) Termín a místo konání přezkumného jednání určí insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku. Dlužníku a insolvenčnímu správci doručí insolvenční soud předvolání k přezkumnému jednání do vlastních rukou, s poučením o nezbytnosti jejich účasti. Není-li dále stanoveno jinak, může se insolvenční správce na své nebezpečí a na své náklady (§ 39 odst. 2) dát zastoupit při přezkumném jednání jinou osobou zapsanou do seznamu insolvenčních správců.

(...)

§ 192 (insolvenčního zákona)
Popření přihlášených pohledávek

(1) Pravost, výši a pořadí všech přihlášených pohledávek mohou popírat insolvenční správce, dlužník a přihlášení věřitelé; popření pohledávky lze vzít zpět.

(2) Insolvenční správce může při přezkumném jednání změnit stanovisko, které zaujal k jednotlivým pohledávkám v seznamu přihlášených pohledávek.

(3) Není-li dále stanoveno jinak, nemá popření pohledávky dlužníkem vliv na její zjištění; jeho účinkem však vždy je, že pro pohledávku, kterou dlužník popřel co do její pravosti nebo výše, není v rozsahu popření upravený seznam přihlášených pohledávek exekučním titulem.

(4) Věřitel může až do skončení přezkumného jednání, dokud jeho pohledávka není zjištěna, měnit výši přihlašované pohledávky. Jestliže v důsledku této změny není možné přezkoumat přihlášenou pohledávku při nařízeném přezkumném jednání, nařídí insolvenční soud zvláštní přezkumné jednání. Věřitel je však povinen uhradit ostatním věřitelům na jejich žádost náklady, které jim vznikly v souvislosti s jejich účastí na zvláštním přezkumném jednání.

§ 193 (insolvenčního zákona)
Popření pravosti pohledávky

O popření pohledávky co do její pravosti jde tehdy, je-li namítáno, že pohledávka nevznikla nebo že již zcela zanikla anebo že se zcela promlčela.

§ 194 (insolvenčního zákona)
Popření výše pohledávky

O popření pohledávky co do její výše jde tehdy, je-li namítáno, že dlužníkův závazek je nižší než přihlášená částka. Ten, kdo popírá výši pohledávky, musí současně uvést, jaká je ve skutečnosti výše pohledávky.

§ 410 (insolvenčního zákona)

(1) Není-li dále stanoveno jinak, platí o přezkoumání přihlášených pohledávek za trvání účinnosti oddlužení obdobně § 190 až 202. Insolvenční správce se na své nebezpečí a na své náklady (§ 39 odst. 2) může dát zastoupit při přezkumném jednání jinou osobou; to neplatí, jestliže insolvenční soud požaduje, aby se insolvenční správce přezkumného jednání zúčastnil osobně.

(2) Popření pohledávky nezajištěného věřitele dlužníkem má za trvání účinků schválení oddlužení tytéž účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem, ustanovení § 51 odst. 2 tím však není dotčeno; pro toto popření platí obdobně ustanovení o zjištění pohledávky týkající se insolvenčního správce. Jestliže dlužník popřel pohledávku při přezkumném jednání, které se konalo před schválením oddlužení, nastávají účinky tohoto popření dnem, kdy nastaly účinky oddlužení; tento den je rozhodný i pro počátek běhu lhůt k podání žaloby o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky. Věřitelé nevykonatelné pohledávky, která byla popřena dlužníkem, podávají žalobu vždy vůči dlužníku.

(...)

§ 1791 (o. z.)

(1) Vzniku a trvání závazku nebrání, není-li vyjádřen důvod, na jehož základě má dlužník povinnost plnit; věřitel je však povinen prokázat důvod závazku.

(2) Jedná-li se o závazek z cenného papíru, věřitel důvod závazku neprokazuje, ledaže to zákon zvlášť stanoví.

Článek I. § 10 (směnečního zákona)

Nebyla-li směnka, která byla při vydání neúplná, vyplněna tak, jak bylo ujednáno, nemůže se namítat majiteli směnky, že tato ujednání nebyla dodržena, ledaže majitel nabyl směnky ve zlé víře anebo se při nabývání směnky provinil hrubou nedbalostí.

Článek I. § 20 (směnečního zákona)

(1) Indosament po splatnosti směnky má stejné účinky jako indosament před splatností. Byla-li však směnka indosována teprve po protestu pro neplacení nebo po uplynutí lhůty k protestu, má indosament jen účinky obyčejného postupu.

(2) Dokud není prokázán opak, má se za to, že nedatovaný indosament byl na směnku napsán před uplynutím lhůty k protestu.

Článek I. § 44 (směnečného zákona)

(...)

(3) Protest pro neplacení musí být učiněn, jde-li o směnku splatnou v určitý den nebo v určitý čas po datu vystavení nebo po viděné, v některý ze dvou pracovních dní následujících po dni splatnosti. Při směnce na viděnou musí být učiněn protest pro neplacení ve stejných lhůtách, jaké jsou stanoveny v předchozím odstavci k protestu pro nepřijetí.

(...)

40. Ve výše uvedené podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení insolvenčního zákona v době konání přezkumného jednání, při kterém byla přezkoumána předmětná pohledávka (9. 1. 2017). Ustanovení § 192 až § 194 insolvenčního zákona nedoznala změn ani později. Ustanovení § 104 odst. 1, 3 a 4 insolvenčního zákona ve výše uvedené podobě platilo již v době zahájení insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka (15. 6. 2016, kdy dlužníkuv insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení došel insolvenčnímu soudu - § 97 odst. 1 insolvenčního zákona). K rozhodnému znění insolvenčního zákona v době od 1. 6. 2019 (do 31. 5. 2019) srov. odstavec 34. shora. Pro úplnost (v dané věci to nemá význam) Nejvyšší soud připomíná, že ustanovení § 410 odst. 2 insolvenčního zákona v rozhodném znění se aplikuje [v návaznosti na nález pléna Ústavního soudu ze dne 2. 7. 2019, sp. zn. [Pl. ÚS 2/19](#), uveřejněný pod číslem 223/2019 Sb., na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2020, sen. zn. [29 ICdo 111/2018](#), nebo na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 9. 2020, sen. zn. [29 ICdo 19/2019](#)] s vypuštěním podmínky, aby šlo o popření pohledávky věřitele „nezajištěného“. Citovaná ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, a směnečného zákona nedoznala změn od vystavení směnky (od 15. 10. 2014).

41. Ve shora ustaveném právním rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním otevřeným právním otázkám následující závěry:

1. K možnosti popřít přihlášenou pohledávku co do pravosti a výše dvěma právními jednáními učiněnými odděleně (zvláště co do pravosti a zvláště co do výše).

42. K podobě tzv. složeného popěrného úkonu učiněného osobou nadanou popěrným právem, se Nejvyšší soud vyslovil pro poměry konkursní úpravy podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007, již v rozsudku ze dne 24. 5. 2001, sp. zn. [32 Cdo 1726/98](#), uveřejněném pod číslem 76/2002 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 76/2002“). Tam uzavřel, že popření pohledávky přihlášené do konkursu je procesním úkonem, pro který přiměřeně platí ustanovení § 41 odst. 2 o. s. ř. a co do obsahových náležitostí ustanovení § 42 odst. 4 o. s. ř. Na této povaze popěrného úkonu se nic nezměnilo ani v poměrech úpravy úpadkového práva obsažené v insolvenčním zákoně; srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2018, sen. zn. [29 ICdo 39/2016](#), uveřejněný pod číslem 39/2019 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 39/2019“), nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2020, sen. zn. [29 ICdo 48/2020](#), uveřejněný pod číslem

109/2020 Sb. rozh. obč. V [R 76/2002](#) Nejvyšší soud rovněž uzavřel, že popřít pravost, výši nebo pořadí pohledávky lze i eventuálním procesním úkonem, a také tento závěr lze převzít pro poměry insolvenční úpravy. Platí tedy, že popěrný úkon, jímž osoba nadaná popěrným právem popírá v insolvenčním řízení pravost, výši nebo pořadí přihlášené pohledávky, je procesním úkonem a lze jej formulovat též jako eventuální procesní úkon. Jako eventuální procesní úkon se zpravidla projevuje (může projevit) popření pohledávky co do pravosti, se současným popřením pohledávky co do výše.

43. Osoba nadaná popěrným právem [jíž je ve smyslu ustanovení § 192 odst. 1 insolvenčního zákona insolvenční správce, dlužník a přihlášení věřitelé (dlužník v konkursu s omezením účinku popření dle § 192 odst. 3 insolvenčního zákona a přihlášení věřitelé při reorganizaci s omezením účinku popření dle § 336 odst. 4 insolvenčního zákona)] zpravidla v takovém případě formuluje (má formulovat) popěrný úkon tak, že pohledávku popírá co do pravosti [se současným uplatněním tvrzení, z něž popírající dovozuje, že pohledávka nevznikla, nebo že již zcela zanikla, anebo že se zcela promlčela (§ 193 insolvenčního zákona)] a pro případ, že popření pohledávky co do pravosti neobstojí, popírá pohledávku co do výše [se současným uplatněním tvrzení, z něž popírající dovozuje, že dlužníkův závazek (dluh) je nižší než přihlášená částka (§ 194 věta první insolvenčního zákona) a s povinným uvedením údaje o tom, jaká je podle popírajícího skutečná výše přihlášené pohledávky (§ 194 věta druhá insolvenčního zákona)].

44. Pro účely posouzení, zda osoba nadaná popěrným právem popřela přihlášenou pohledávku jak co do pravosti, tak co do výše, pak není podstatné, zda popírající formuloval konečný rozsah popření přihlášené pohledávky postupně (zda nejprve jedním popěrným úkonem popřel pravost pohledávky a následně dalším popěrným úkonem popřel výši pohledávky), nýbrž to, zda tak učinil oběma popěrnými úkony (navazujícími procesními úkony) v takové době a na takovém místě, že tím přivodil zákonem předjímané účinky popření.

45. V usnesení ze dne 29. 2. 2016, sen. zn. [29 ICdo 16/2016](#), uveřejněném pod číslem 32/2017 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 32/2017“), Nejvyšší soud mimo jiné vysvětlil, že pro insolvenční řízení je charakteristické, že se člení na několik relativně samostatných fází. První, přípravná, fáze začíná podáním insolvenčního návrhu a končí rozhodnutím o úpadku. Druhá fáze začíná rozhodnutím o úpadku a končí rozhodnutím o způsobu řešení úpadku. Tato fáze nemusí probíhat samostatně, ale může (za podmínek § 148 insolvenčního zákona) částečně splývat s první fází. Třetí fází začínající rozhodnutím o způsobu řešení úpadku se provádí přijatý způsob řešení úpadku. Ve čtvrté fázi dochází k vlastnímu rozvržení výtěžku zpeněžení majetkové podstaty mezi věřitele a ukončení insolvenčního řízení.

46. Obecně dále platí, že přezkumné jednání v insolvenčním řízení vedeném podle insolvenčního zákona je zvláštním druhem soudního jednání, jehož cílem a smyslem je sestavit seznam přihlášených pohledávek, které se považují za zjištěné. V souladu s ustanovením § 189 insolvenčního zákona se provádí podle seznamu přihlášených pohledávek, který obsahuje stanovisko insolvenčního správce ke každé pohledávce (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2021, sen. zn. [29 ICdo 76/2019](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2022, sen. zn. [29 NSČR 44/2020](#)).

47. Pouze při přezkumném jednání nařízeném insolvenčním soudem pak v rozhodné době bylo možné účinně přezkoumat přihlášené pohledávky insolvenčních věřitelů; srov. § 190

insolvenčního zákona. Lze doplnit, že pro řešení úpadku konkursem platí řečené stále; srov. § 190 odst. 1 insolvenčního zákona v aktuálním znění. Přezkumné jednání je spojeno s rozhodnutím o úpadku, neboť je soud nařídí v rozhodnutí, jímž zjišťuje úpadek dlužníka (srov. § 136 odst. 2 a § 190 odst. 2 větu první insolvenčního zákona). Je tedy procesním institutem použitelným až po rozhodnutí o úpadku dlužníka (až pro druhou fázi insolvenčního řízení). Srov. shodně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2023, sp. zn. [29 Cdo 1570/2022](#).

48. Pro poměry popěrného úkonu insolvenčního správce je judikatura Nejvyššího soudu ustálena v závěru, že pro posouzení, zda a v jakém rozsahu popřel insolvenční správce pravost, výši, nebo pořadí pohledávky, je určující obsah popěrného úkonu insolvenčního správce při přezkumném jednání (do skončení přezkumného jednání). Srov. § 192 odst. 2 insolvenčního zákona, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. [29 Cdo 716/2012](#), a [R 39/2019](#). Týž závěr se uplatní (s přihlédnutím k ustanovení § 410 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona) i pro posouzení rozsahu popření pohledávky dlužníkem. Platí tedy, že pro posouzení, zda a v jakém rozsahu popřel insolvenční dlužník pravost, výši, nebo pořadí pohledávky, je v těch insolvenčních řízeních, v nichž lze přihlášené pohledávky přezkoumat pouze při přezkumném jednání, určující obsah popěrného úkonu dlužníka při přezkumném jednání (do skončení přezkumného jednání).

49. Podstatná je tedy zásadně podoba popěrného úkonu zachycená v protokolu o přezkumném jednání nebo v seznamu přihlášených pohledávek, který tvoří součást tohoto protokolu; srov. opět [R 76/2002](#) a [R 39/2019](#).

50. Protokol z přezkumného jednání, jež se konalo 9. 1. 2017 (B-5), z něž ve skutkové rovině vyšly oba soudy, obsahuje co do popěrného úkonu dlužníka prohlášení: „Dlužník popírá pohledávku P8, a to co do pravosti.“ Upravený seznam přihlášených pohledávek k protokolu připojený (B-6) zachycuje (a doplňuje) výsledek přezkumu u přihlášky pořadového čísla 8 tak, že v rubrice „Stanovisko dlužníka“ je uvedeno: „Popírá pravost“, v rubrice „Důvod popření“ se uvádí: „nebyly poskytnuty finanční prostředky“ a v rubrice „Popírá ve výši“ se uvádí: „167.073,77 Kč“.

51. Každý procesní úkon (podání) účastníka je nutno posuzovat podle toho, jak byl navenek projeven, nikoliv podle toho, jestli mezi projeveným procesním úkonem a vnitřní vůlí jednajícího je skutečný souhlas. Ani podstatný omyl účastníka mezi tím, co procesním úkonem projevil a tím, co jím projevit chtěl, nemá na procesní úkon a jeho účinnost žádný vliv (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. [29 Odo 649/2001](#), uveřejněné pod číslem 11/2006 Sb. rozh. obč., důvody usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2012, sp. zn. [31 Cdo 2847/2011](#), uveřejněného pod číslem 72/2012 Sb. rozh. obč., nebo odstavec 53. stanoviska pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. [Plsn 1/2015](#), uveřejněného pod číslem 1/2017 Sb. rozh. obč.).

52. V intencích výše řečeného pak ani Nejvyšší soud nemá pochyb o tom, že popěrný úkon dlužníka zachycený v protokolu o přezkumném jednání ze dne 9. 1. 2017 a v upraveném seznamu přihlášených pohledávek k onomu protokolu připojenému, je pouze popřením pravosti pohledávky, nikoli též popřením výše pohledávky.

53. Zbývá dodat, že účinky popření výše pohledávky předjímané ustanoveními § 192 a násl. insolvenčního zákona nevyvolalo (nemohlo vyvolat) dovolatelem prosazované podání datované 30. 9. 2016 (A-17). Šlo o podání, jímž dlužník v první (přípravné) fázi insolvenčního řízení (před rozhodnutím o úpadku) „aktualizoval“ seznam svých závazků předložený v souladu s tehdejší zněním § 104 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona jako povinná příloha jeho insolvenčního návrhu (A-3), přičemž k předmětné pohledávce v tomto aktualizovaném seznamu uvedl: „Dlužník popírá pohledávku věřitele V. V. do výše, když jistina činí dle skutečného stavu pouze 5 000 Kč. Dlužník podal námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu č. j. 41 Cm 24/2016, na 31. 10. 2016 je nařízeno jednání u Krajského soudu v Plzni“. Jakkoli ustanovení § 104 odst. 3 věty třetí insolvenčního zákona ukládá dlužníku i to, aby v seznamu závazků stručně uvedl, které z pohledávek svých věřitelů popírá co do důvodu nebo co do výše a proč, nejde nástroj (listinu), jehož prostřednictvím se provádí (byť jen u dlužníka) vlastní přezkum pohledávek věřitelů (to není možné již proto, že u seznamu závazků, který dlužník předloží spolu s insolvenčním návrhem, nepůjde ještě ani o „přihlášené pohledávky“ a že se tak děje před rozhodnutím o úpadku dlužníka). Účelem předložení seznamu závazků je získat podklady dostatečné pro osvědčení skutečností rozhodných pro zjištění úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka (§ 132 odst. 1 insolvenčního zákona), jakož i podklady (stanovisko dlužníka) pro správné rozhodnutí osob nadaných popěrných právem o tom, zda a v jakém rozsahu mají popřít pohledávku některého z přihlášených věřitelů v té fázi insolvenčního řízení, která je k tomu určena (druhá fáze) a v místě a čase k tomu určenému (při přezkumném jednání). K povaze seznamu závazků srov. v literatuře např. Sprinz, P., Jirmásek, T., Řeháček, O., Vrba, M., Zoubek, H. a kol.: Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, str. 254-255 a v judikatuře např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2021, sen. zn. [29 ICdo 112/2019](#), uveřejněný pod číslem 97/2021 Sb. rozh. obč.

54. Dovolatel též přehlédl, že otázka popření výše předmětné nevykonatelné pohledávky nemohla být předmětem tohoto incidenčního sporu prostě proto, že přihlášený věřitel (žalobce), který se potud řídil (jak se uvádí i v žalobě) vyrozuměním insolvenčního správce o popření pohledávky (podání datované 11. 1. 2017, doručené žalobci 16. 1. 2017, P8-2), se žalobou domáhá pouze určení „pravosti“ pohledávky.

55. Dovolání tak potud není opodstatněné.

2. K účinkům popření pravosti pohledávky.

56. V mezích úvah o účincích popření „jen“ pravosti nevykonatelné pohledávky přihlášeného věřitele se rozhodovací praxe soudů pro poměry popěrného úkonu insolvenčního správce ustálila v závěru, že z hlediska určitosti popěrného úkonu není významné, zda v něm popírající insolvenční správce také skutkově blíže vymezení důvody svého popření (jakkoli je jinak v obecné rovině uvedení takových údajů pro další postup účastníků insolvenčního řízení jistě žádoucí) [[R 39/2019](#)]. V mezích „určitého“ popěrného úkonu je insolvenční správce vázán důvody svého popření jen při popření vykonatelné pohledávky, tedy podává-li následně sám žalobu (srov. § 199 odst. 3 insolvenčního zákona). Důvody popření pravosti nevykonatelné pohledávky může insolvenční správce (jako žalovaný v mezích obrany proti incidenční žalobě věřitele popřené pohledávky) doplňovat nebo měnit po dobu, po kterou tomu v incidenčním sporu nebrání účinky koncentrace řízení (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. [29 Cdo 716/2012](#),

[R 39/2019](#)). Určitým popěrným úkonem insolvenčního správce je již jen prohlášení, že popírá pohledávku zcela (respektive v plné výši) co do pravosti, bez uvedení bližšího důvodu popření. Tím je pohledávka popřena co do základu, tj. co do skutečností uvedených coby důvod přihlášení pohledávky v její přihlášce ([R 39/2019](#)).

57. Shodné závěry se uplatní (opět s přihlédnutím k ustanovení § 410 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona) i pro posouzení účinků popření pravosti nevykonatelné pohledávky přihlášeného věřitele dlužníkem. Platí tedy, že z hlediska určitosti popěrného úkonu není významné, zda v něm popírající dlužník také skutkově blíže vymezí důvody svého popření (pravosti) pohledávky (jakkoli je jinak v obecné rovině uvedení takových údajů pro další postup účastníků insolvenčního řízení jistě žádoucí). V mezích „určitého“ popěrného úkonu je dlužník vázán důvody svého popření jen při popření vykonatelné pohledávky, tedy podává-li následně sám žalobu (srov. § 199 odst. 3 insolvenčního zákona, ve spojení s § 410 odst. 1 až 3 insolvenčního zákona). Důvody popření pravosti může dlužník (jako žalovaný v mezích obrany proti incidenční žalobě věřitele popřené pohledávky) doplňovat nebo měnit po dobu, po kterou tomu v incidenčním sporu nebrání účinky koncentrace řízení. Určitým popěrným úkonem dlužníka je již jen prohlášení, že popírá pohledávku zcela (respektive v plné výši) co do pravosti, bez uvedení bližšího důvodu popření. Tím je pohledávka popřena co do základu, tj. co do skutečností uvedených coby důvod přihlášení pohledávky v její přihlášce.

58. Účinky popření „jen“ pravosti (nevykonatelné) pohledávky v těch případech, kdy v rámci incidenčního sporu (o určení pravosti pohledávky) vyjde najevo, že důvody popření jsou opodstatněné jen zčásti, se Nejvyšší soud zabýval v konkursních a vyrovnacích poměrech upravených zákonem o konkursu a vyrovnání, přičemž dospěl k závěru, že popření pravosti pohledávky (tj. pouze jejího základu) soudu nebrání v tom, aby tam, kde se popření pravosti ukáže opodstatněným pouze ve vztahu k části pohledávky, vyhověl žalobě o určení pravosti pohledávky pouze zčásti a ve zbytku ji zamítl. Uvedeným způsobem se Nejvyšší soud vyslovil v těch případech, kdy se jako důvod popření pravosti nevykonatelné pohledávky přihlášeného věřitele uplatní tvrzení, že:

[1] přihlášený věřitel není věřitelem pohledávky, neboť ji postoupil (zcela) jiné osobě (která ji vůči dlužníku v konkursním řízení neuplatňuje), načež vyjde najevo, že přihlášený věřitel postoupil pohledávku jen zčásti; srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. [29 Cdo 1206/2009](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura, číslo 4, ročníku 2012, pod číslem 54);

[2] přihlášená pohledávka zcela zanikla započtením, načež vyjde najevo, že pohledávka zanikla započtením jen zčásti; srov. opět rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. [29 Cdo 1206/2009](#);

[3] přihlášená pohledávka z titulu smlouveného úroku z prodlení vůbec nevznikla pro absolutní neplatnost uvedeného ujednání vzhledem k výši sjednané sazby úroku; Nejvyšší soud uzavřel, že žalobu o určení pravosti takové pohledávky lze zamítnout jen v rozsahu, v němž požadovaná sazba úroku z prodlení převyšovala zákonnou sazbu úroku z prodlení; srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. [29 Cdo 4704/2010](#), uveřejněný pod číslem 81/2012 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 81/2012“);

[4] přihlášená pohledávka se zcela promlčela; načež vyjde najevo, že pohledávka se promlčela jen zčásti; srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4 2012, sp. zn. [29 Cdo 4268/2010](#).

59. Tyto závěry se obdobně uplatní (mohou uplatnit) též v poměrech upravených insolvenčním zákonem, což dokládá rozsudek ze dne 30. 10 2014, sen. zn. [29 ICdo 30/2012](#), v němž se Nejvyšší soud přihlásil pro insolvenční poměry k závěru formulovanému v [R 81/2012](#).

60. Jinak řečeno, uplatní-li osoba nadaná popěrným právem jako důvod popření pravosti přihlášené nevykonatelné pohledávky skutečnosti, které jsou (obecně vzato) v případě, že budou prokázány, způsobilé vést k závěru, že přihlášená pohledávka vůbec nevznikla nebo že již zcela zanikla [např. zaplacením, započtením, prekluzí, narovnáním, privativní novací, nebo dohodou o zrušení (zániku) závazku, včetně námitky, že majitelem (stále existující) pohledávky je jiná osoba než přihlášený věřitel], anebo že se zcela promlčela (§ 193 insolvenčního zákona), pak to, že ve sporu o určení pravosti pohledávky vyjde najevo, že pohledávka nevznikla, zanikla nebo se promlčela jen zčásti, není důvodem k tomu, aby soud žalobě (tam, kde ji podává přihlášený věřitel) zcela vyhověl (na základě argumentu, že nebyla popřena výše pohledávky). Insolvenčnímu soudu nic nebrání v tom, aby na výše uvedeném základě žalobě o určení pravosti pohledávky vyhověl jen zčásti a zčásti ji zamítl.

61. Je rovněž vyloučeno (účinkům způsobilého popření pravosti nevykonatelné pohledávky odporuje), aby tam, kde insolvenční soud postupuje způsobem uvedeným v předchozím odstavci (tak, že žalobě přihlášeného věřitele o určení pravosti pohledávky vyhověl jen zčásti a zčásti ji zamítne), vyhověl odvolací soud odvolání přihlášeného věřitele (žalobce) proti zamítavé části výroku o věci samé jen proto, že popírající (dlužník nebo insolvenční správce) coby žalovaný nepodal odvolání proti vyhovující části výroku o věci samé.

62. V poměrech dané věci byla předmětem popření pravosti nevykonatelná pohledávka přihlášená věřitelem (žalobcem) do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka podáním datovaným 21. 11. 2016 tak, že sestává z jistiny (směnečného peníze) ve výši 150.000 Kč, splatné 31. 12. 2014, a z příslušenství ve výši 17.073,77 Kč, sestávajícího z 6% úroku z prodlení počítaného od data splatnosti jistiny do vydání rozhodnutí o úpadku (celkem 167.073,77 Kč). Jako důvod vzniku pohledávky se v přihlášce uvádí „směnečný závazek“. „Další okolnosti“ jsou v přihlášce formulovány již jen tak, že Krajský soud v Plzni (u kterého je založen originál směnky) vydal dne 4. 4. 2016 pod č. j. 41 Cm 24/2016-12, směnečný platební rozkaz, který nenabyl právní moci, neboť dlužník proti němu podal námitky. Jako přílohy připojil věřitel k přihlášce kopii směnky a směnečný platební rozkaz. Dlužník jako důvod popření pravosti směnečné pohledávky namítl, že mu „nebyly poskytnuty finanční prostředky“ (že nebyl důvod blankosměnku vyplňovat). Oba soudy pak neměly pochyb o tom, že dlužník má (v návaznosti na ustanovení § 1791 o. z.) takovou (kauzální) námitku [vzešlou z jeho vztahu k původnímu (poslednímu) majiteli směnky (J. S.)] k dispozici. Vyšly totiž z toho, že indosace směnky na nového majitele (žalobce coby nabyvatele směnky) měla ve smyslu ustanovení článku I. § 20 odst. 1 směnečného zákona účinky obvyčejného postupu.

63. Skutečnost, že dlužníkem uplatněný důvod popření pravosti pohledávky se neuplatní (nebyl prokázán) v rozsahu částky 5.000 Kč a že rozsudek insolvenčního soudu nabyl právní

moci ve výroku, jímž insolvenční soud žalobě ohledně této částky a odpovídajícího 6% úroku vyhověl (jelikož dovolatel jej nenapadl odvoláním), pak ve smyslu shora uvedených závěrů nemůže být důvodem k tomu, aby odvolací soud žalobě o určení pravosti pohledávky vyhověl i ve zbývajícím rozsahu (na základě argumentu, že nebyla popřena výše pohledávky). Právní posouzení věci odvolacím soudem proto potud neobstojí.

64. U přípustného dovolání přihlíží Nejvyšší soud z úřední povinnosti též k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Takovou vadou je v rozsahu částky 5.569 Kč postiženo i dovoláním napadené rozhodnutí. Jak správně upozornil dovolatel, jestliže pravost pohledávky co do částky 5.569 Kč určil odvoláním nenapadeným bodem I. výroku rozsudku ze dne 24. 6. 2020 již insolvenční soud, pak odvolací soud se mohl věcně vyjádřit jen k otázce určení pravosti pohledávky ve výši 161.504,77 Kč, nikoli ve výši 167.073,77 Kč, jak prvním výrokem svého rozsudku nesprávně určil odvolací soud.

65. Právní posouzení věci odvolacím soudem tedy neobstojí co do posouzení účinků popření pravosti pohledávky dlužníkem a napadené rozhodnutí je zčásti postiženo též vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí zrušil (včetně závislého výroku o nákladech řízení) a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.). Dalšími dovolacími námitkami se pro nadbytečnost již nezabýval.

č. 23

Je-li součástí výrokové části usnesení, jímž insolvenční soud uděluje insolvenčnímu správci souhlas s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění zajištěnému věřiteli, také stanovení lhůty, ve které má insolvenční správce vydat zajištěnému věřiteli stanovený (odsouhlasený) výtěžek zpeněžení zajištění, má příslušná část výroku povahu pokynu uděleného insolvenčním soudem insolvenčnímu správci při výkonu dohlédací činnosti (§ 10 písm. b/, § 11 insolvenčního zákona). Stejnou povahu má usnesení, jímž insolvenční soud takový pokyn změni nebo zruší [včetně usnesení, jímž insolvenční soud udělí insolvenčnímu správci pokyn, aby odsouhlasenou částku „prozatím“ (bez jeho dalšího pokynu) nevydával]. Takový pokyn nic nemění na tom, že pravomocné usnesení, jímž insolvenční soud souhlasil s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění, založilo právo zajištěného věřitele, aby mu onen výtěžek zpeněžení předmětu zajištění byl vyplacen nejpozději před rozvrhem (srov. § 305 odst. 1 insolvenčního zákona).

č. 23

I tam, kde pohledávka věřitele byla v insolvenčním řízení zjištěna podle § 201 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona (jelikož ji při přezkumném jednání nepopřel insolvenční správce ani žádný z přihlášených věřitelů), jakož i tam, kde (zajištěnému) věřiteli insolvenční soud následně (již) odsouhlasil plnění na takto zjištěnou pohledávku pravomocným usnesením vydaným podle § 298 insolvenčního zákona, nelze vyloučit, že věřiteli bude výjimečně odepřeno plnění na jeho pohledávku, jestliže v insolvenčním řízení po zjištění pohledávky a po odsouhlasení plnění na takto zjištěnou pohledávku pravomocným usnesením vydaným podle § 298 insolvenčního zákona nově nastaly nebo nově vyšly najevo takové skutečnosti, pro které by plnění na pohledávku mohlo založit kolizi se základními zásadami insolvenčního řízení (§ 5 insolvenčního zákona), potažmo s dalšími procesními zásadami (srov. i § 2 o. s. ř.), a došlo by jím k popření základních principů právního státu a ke zcela zjevné nespravedlnosti.

Insolvenční řízení (zásady), Zpeněžování, Zneužívání výkonu práv a povinností, Dohlédací činnost soudu

§ 2 o. s. ř., § 5, § 7, § 10, § 11, § 91, § 186, § 201 odst. 1 písm. a) a § 298 IZ.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2023, sen. zn. [29 NSČR 134/2022](#), ECLI:CZ:NS:2023:29.NSCR.134.2022.1

Nejvyšší soud k dovolání insolvenční správkyne dlužníka změnil usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 11. 2021, v prvním výroku tak, že i v tomto rozsahu se odvolání odmítá.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 4. 5. 2021 Krajský soud v Brně (dále jen „insolvenční soud“), uložil Mgr. I. R., insolvenční správkyňi dlužníka D. S., a. s., aby:

[1] sepsala do majetkové podstaty „částku 2.591.581,52 Kč“, u níž „byl vysloven souhlas s vydáním“ zajištěnému věřiteli F. a. s. (dále jen „věřitel F“), a aby tuto částku nevydávala věřiteli F bez výslovného pokynu insolvenčního soudu;

[2] zvážila podání žaloby na zaplacení částky 16.174.020,35 Kč proti věřiteli F „z důvodu, že mu tato částka byla vyplacena“ na základě usnesení insolvenčního soudu ze dne 24. 1. 2019, ačkoliv na ni neměl nárok.

2. Insolvenční soud vyšel z toho, že:

[1] Usnesením ze dne 12. 3. 2021, které již nabylo právní moci, souhlasil s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění ve výši 2.591.581,52 Kč (zajištěnému) věřiteli F.

[2] Následně věřitel D. L. ČR, spol. s r. o., předložil insolvenční správce rozsudek Okresního soudu v Břeclavi (dále jen „okresní soud“) ze dne 20. 9. 2019, č. j. 2 T 63/2018-3464, který nabyl právní moci dne 13. 12. 2019, o čemž insolvenční správce vyrozuměla insolvenční soud podáním datovaným 12. 4. 2021.

[3] Podle onoho rozsudku (výroku i odůvodnění) byla půjčka, k jejímuž zajištění zřídil dlužník zástavní právo ve prospěch věřitele F, fiktivní a smlouva o zřízení zástavního práva sloužila pouze k získání neoprávněných výhod pro věřitele F (na úkor jiných věřitelů dlužníka).

[4] Insolvenční soud (proto) usnesením ze dne 3. 5. 2021 odvolal věřitele F z funkce člena věřitelského výboru.

[5] Věřiteli F bylo na jeho pohledávku již vyplaceno 16.174.020,35 Kč a na základě usnesení ze dne 12. 3. 2021 má obdržet dalších 2.591.581,52 Kč.

3. Na výše uvedeném základě dospěl insolvenční soud k závěru, že popsané okolnosti vyžadují mimořádný přístup. Proto s odkazem na ustanovení § 5 písm. a/ a § 7 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), na ustanovení § 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), a na ustanovení § 6 odst. 2 věty první zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), dovodil, že vydání výtěžku zpeněžení, byť o něm bylo pravomocně rozhodnuto, by odporovalo zásadám insolvenčního řízení (věřitel F účastí v řízení zneužíval svá práva).

4. Věřiteli F výtěžek zpeněžení ve výši 2.591.581,52 Kč nenáleží a je na místě, aby mu jej insolvenční správce nevydávala (a sepsala jej do majetkové podstaty, s tím, že věřitel bude moci uplatnit právo k výtěžku žalobou na vyloučení věci z majetkové podstaty).

5. Věřiteli F neměla být vydána ani již vyplacená částka 16.174.020,35 Kč, takže je na insolvenční správce, aby zvážila, zda potud nejde o bezdůvodné obohacení a zda by tato částka neměla být vymáhána zpět do majetkové podstaty.

6. Usnesení insolvenčního soudu obsahovalo poučení, že odvolání proti němu není přípustné (vzhledem k § 91 insolvenčního zákona).

7. O odvolání věřitele F proti usnesení insolvenčního soudu ze dne 4. 5. 2021 rozhodl Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 30. 11. 2021 tak, že:

[1] Změnil usnesení insolvenčního soudu v části týkající se pokynu k soupisu částky 2.591.581,52 Kč do majetkové podstaty a k nevydání této částky věřiteli F tak, že tato povinnost se insolvenční správce neukládá (první výrok).

[2] Odmítl odvolání v rozsahu, v němž směřovalo proti výroku o zvážení možnosti podat žalobu (druhý výrok).

8. Odvolací soud – vycházející z ustanovení § 7, § 10, § 11 a § 91 insolvenčního zákona – dospěl po přezkoumání napadeného usnesení k následujícím závěrům:

9. Insolvenční soud má v insolvenčním řízení důležité postavení jako procesní subjekt s řídicí pravomocí. V insolvenčním řízení jednak zajišťuje rozhodovací činnost, jednak provádí dohled nad ostatními procesními subjekty. V rámci dohlédací činnosti vymezuje insolvenční zákon i pravomoc insolvenčního soudu vůči insolvenčnímu správci; srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 9. 2012, sp. zn. [IV. ÚS 2372/11](#), uveřejněný pod číslem 146/2012 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu [který je (stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže) dostupný i na webových stránkách Ústavního soudu].

10. Dohlédací činnost insolvenčního soudu je obecně upravena v § 11 insolvenčního zákona, přičemž proti rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným v rámci dohlédací činnosti není odvolání přípustné (§ 91 insolvenčního zákona).

11. Promítnuto do poměrů projednávané věci, v části vymezené prvním výrokiem usnesení odvolacího soudu nemá usnesení insolvenčního soudu zákonnou oporu v insolvenčním řízení. Jde o překročení meze dohlédací činnosti insolvenčního soudu, neboť tímto rozhodnutím insolvenční soud zcela negoval své dřívější (již pravomocné) usnesení, jímž souhlasil s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění věřiteli F (k uspokojení jeho zjištěné zajištěné pohledávky). Přitom při vydání souhlasu s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění zajištěnému věřiteli, jehož pohledávka byla řádně zjištěna, je insolvenční soud vázán výsledkem přezkumného jednání; srov. např. „rozhodnutí“ (správně usnesení) Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2018, sen. zn. [29 NSČR 55/2018](#) [usnesení je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu].

12. Odvolací soud proto uzavírá, že věřitel F je oprávněn podat proti takovému rozhodnutí insolvenčního soudu odvolání. Jinými slovy, v tomto rozsahu se usnesení insolvenčního soudu vymyká zákonné úpravě; jde o zjevný exces, kterým insolvenční soud zjevně překročil kompetence, které mu přiznává insolvenční zákon, což ve svém důsledku představuje porušení práva účastníka řízení na soudní ochranu a spravedlivý proces (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 22. 10. 2003, sp. zn. [IV. ÚS 599/02](#), uveřejněný pod číslem 122/2003 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). Proto je nutno přiznat věřiteli F právo odvolání, neboť usnesením insolvenčního soudu v tomto rozsahu bylo zasaženo do jeho práv.

13. Ve zbývajícím rozsahu (promítnutém ve druhém výroku usnesení odvolacího soudu) usnesení insolvenčního soudu nevybočuje z mezí dohlédací činnosti insolvenčního soudu, takže v této části odvolání není přípustné (§ 91 insolvenčního zákona).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

14. Proti prvnímu (měnícímu) výroku usnesení odvolacího soudu podala insolvenční správkyň dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, konkrétně otázek:

[1] Je insolvenční soud oprávněn uložit insolvenčnímu správci v rámci dohlédací činnosti dle § 11 insolvenčního zákona pokyn, aby zajištěnému věřiteli, který podle pravomocného rozhodnutí trestního soudu nabyl pohledávku (včetně pořadí) trestným činem, nevydával výtěžek zpeněžení dle předchozího usnesení o vydání výtěžku zpeněžení zajištění?

[2] Je případná absence takového pokynu insolvenčního soudu v dohlédací činnosti vůči insolvenčnímu správci v souladu se základními zásadami insolvenčního řízení?

15. Dovolatelka namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí v prvním výroku zrušil.

16. V mezích uplatněného dovolacího důvodu argumentuje dovolatelka ve prospěch názoru, že pokyn insolvenčního soudu byl v souladu se základními zásadami insolvenčního řízení i s ustanovením § 11 insolvenčního zákona.

III.

Přípustnost dovolání

17. Pro dovolací řízení je rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění.

18. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř. a v posouzení dovoláním předestřených právních otázek jde o věc dovolacím soudem neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

19. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají; Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelkou, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

20. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

21. S přihlédnutím k tomu, že rozhodnutí o úpadku dlužníka bylo vydáno (již) 27. 7. 2012, jakož i s přihlédnutím k článku II (Přechodné ustanovení) části první zákona č. 31/2019 Sb.,

kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se pro poměry daného insolvenčního řízení uplatní i v době od 1. 6. 2019 insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 5. 2019.

22. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona (ve znění účinném do 31. 5. 2019) a občanského soudního řádu (ve znění, jež nedoznalo změn od rozhodnutí o úpadku dlužníka):

č. 23

§ 5 (insolvenčního zákona)
Zásady insolvenčního řízení

Insolvenční řízení spočívá zejména na těchto zásadách:

a/ insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů;

b/ věřitelé, kteří mají podle tohoto zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti;

c/ nestanoví-li tento zákon jinak, nelze práva věřitele nabytá v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení omezit rozhodnutím insolvenčního soudu ani postupem insolvenčního správce;

d/ věřitelé jsou povinni zdržet se jednání, směřujícího k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, ledaže to dovoluje zákon.

§ 7 (insolvenčního zákona)

Použití občanského soudního řádu a zákona o zvláštních řízeních soudních

Nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení, použijí se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních; ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce se však použijí přiměřeně jen tehdy, jestliže na ně tento zákon odkazuje.

§ 10 (insolvenčního zákona)
Insolvenční soud

Insolvenční soud v insolvenčním řízení

a/ vydává rozhodnutí, jejichž vydání zákon ukládá nebo předpokládá,

b/ průběžně vykonává dohled nad postupem a činností ostatních procesních subjektů a rozhoduje o záležitostech s tím souvisejících (dále jen „dohledací činnost“).

§ 11 (insolvenčního zákona)

(1) Při výkonu dohledací činnosti insolvenční soud rozhoduje o záležitostech, které se týkají průběhu insolvenčního řízení, činí opatření potřebná k zajištění jeho účelu a ukládá povinnosti, týkající se činnosti jednotlivých subjektů řízení.

(2) Insolvenční soud je oprávněn vyžadovat od insolvenčního správce zprávy a vysvětlení o jeho postupu, nahlížet do jeho účtů a konat potřebná šetření. Je oprávněn dávat insolvenčnímu správci pokyny a uložit mu, aby si vyžádal k určitým otázkám stanovisko věřitelského výboru.

§ 91 (insolvenčního zákona)

Proti rozhodnutím, která insolvenční soud učinil při výkonu dohledací činnosti včetně předběžných opatření, není odvolání přípustné, pokud zákon nestanoví jinak.

§ 186 (insolvenčního zákona)

(1) Jestliže pohledávka přihlášeného věřitele byla v průběhu insolvenčního řízení uspokojena nebo zanikla jiným způsobem a přihlášený věřitel nevzal přihlášku bez zbytečného odkladu zpět, insolvenční soud jeho účast v insolvenčním řízení ukončí rozhodnutím, které se doručuje zvláště přihlášenému věřiteli, dlužníku a insolvenčnímu správci. Proti tomuto rozhodnutí, které musí být odůvodněno, nejsou opravné prostředky přípustné; v odůvodnění však insolvenční soud vždy uvede důvod zániku pohledávky.

(2) Přihlášený věřitel, který tvrdí, že jeho pohledávka nebyla v průběhu insolvenčního řízení uspokojena ani nezanikla jiným způsobem, se může žalobou podanou u insolvenčního soudu domáhat určení, že jeho pohledávka nadále trvá. Žaloba musí být podána proti insolvenčnímu správci, a to ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy přihlášenému věřiteli bylo doručeno rozhodnutí podle odstavce 1. Lhůta je zachována, dojde-li žaloba nejpozději posledního dne lhůty soudu. Nebyla-li žaloba včas podána, platí, že pohledávka přihlášeného věřitele zanikla způsobem uvedeným v rozhodnutí podle odstavce 1. Totéž platí, jestliže insolvenční soud žalobu zamítne, odmítne ji nebo řízení o ní zastaví. Právní mocí rozhodnutí, kterým insolvenční soud žalobě vyhoví, se účast přihlášeného věřitele v insolvenčním řízení obnovuje. Žaloba se projednává jako incidenční spor.

§ 201 (insolvenčního zákona)

(1) Pohledávka je zjištěna

a/ jestliže ji nepopřel insolvenční správce ani žádný z přihlášených věřitelů,

(...)

§ 298 (insolvenčního zákona)

(1) Zajištění věřitelé mají právo, aby jejich pohledávka byla uspokojena z výtěžku zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla zajištěna.

(2) Výtěžek zpeněžení po odečtení nákladů spojených se správou a zpeněžením podle odstavce 4, nestanoví-li insolvenční soud jinak, a po odečtení částky připadající na odměnu insolvenčního správce a částky připadající na uspokojení osoby podle odstavce 8 vydá insolvenční správce se souhlasem insolvenčního soudu zajištěnému věřiteli.

(3) Proti návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podle odstavce 2 mohou ostatní věřitelé a dlužník podat námitky do 7 dnů ode dne zveřejnění návrhu v insolvenčním rejstříku; k později podaným námitkám se nepřihlíží. K projednání včas podaných námitek nařídí insolvenční soud do 30 dnů jednání, při kterém rozhodne o tom, zda návrhu insolvenčního správce vyhoví.

(...)

(7) Rozhodnutí o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení podle odstavce 2 se doručuje zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci, zajištěnému věřiteli, jemuž má být výtěžek vydán, a věřitelům, kteří proti němu podali námitky; jen tyto osoby mohou proti rozhodnutí podat odvolání.

(...)

§ 2 (o. s. ř.)

V občanském soudním řízení soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci a provádějí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně; dbají přitom, aby nedocházelo k porušování práv a právem chráněných zájmů a aby práv nebylo zneužíváno.

23. Dovolatelka položenými otázkami (a k nim připojenou argumentací) automaticky předjímá, že usnesení insolvenčního soudu ze dne 4. 5. 2021 bylo usnesením vydaným při výkonu dohlédací činnosti (§ 10 písm. b/, § 11 insolvenčního zákona). Pro účely posouzení dovoláním předestřených právních otázek se proto Nejvyšší soud zabýval nejprve prověřením tohoto předpokladu, jelikož jeho potvrzení (závěr, že šlo o usnesení vydané insolvenčním soudem při výkonu dohlédací činnosti) by vzhledem k ustanovení § 91 insolvenčního zákona bez dalšího předurčovalo výsledek dovolacího řízení.

24. Nejvyšší soud především připomíná, že usnesení, jímž insolvenční soud uděluje insolvenčnímu správci souhlas s vydáním určeného výtěžku zpeněžení předmětu zajištění zajištěnému věřiteli, je rozhodnutím ve věci samé, když jeho prostřednictvím definitivně opouští majetkovou podstatu dlužníka část výtěžku zpeněžení majetkové podstaty (je takto „rozvržena“ zajištěnému věřiteli); srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2015, sen. zn. [29 NSČR 31/2013](#), uveřejněného pod číslem 95/2015 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 95/2015“). Účinky právní moci takového usnesení (v daném případě účinky právní moci usnesení insolvenčního soudu ze dne 12. 3. 2021) se projevují (v intencích § 159a o. s. ř. a § 167 odst. 2 o. s. ř.) tím, že je již nelze napadnout odvoláním jako řádným opravným prostředkem (formální právní moc) a dále závazností jeho výroku a jeho nezměnitelností (materiální právní moc); srov. shodně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2011, sen. zn. [29 NSČR 29/2009](#), uveřejněné pod číslem 108/2011 Sb. rozh. obč. a (přímo pro poměry výkladu ustanovení § 298 insolvenčního zákona) usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2020, sen. zn. [29 NSČR 43/2018](#), uveřejněné pod číslem 101/2020 Sb. rozh. obč.

č. 23

25. Platí ovšem také, že usnesení, jímž insolvenční soud souhlasí s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění zajištěnému věřiteli, nelze splnit (vykonat) jinak, než prostřednictvím insolvenčního správce (srov. i § 203 insolvenčního zákona). V poměrech dané věci řečené umocňuje, že dosud nepominuly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek dlužníka (takový účinek nastal dne 9. 5. 2012 v 10.15 hodin, kdy insolvenční soud zveřejnil v insolvenčním rejstříku vyhlášku, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka), účinky spojené s rozhodnutím o úpadku dlužníka (takový účinek nastal dne 27. 7. 2012 v 12.58 hodin, kdy insolvenční soud zveřejnil ono rozhodnutí v insolvenčním rejstříku) a účinky spojené s usnesením o prohlášení konkursu na majetek dlužníka (takový účinek nastal dne 18. 10. 2012 v 9.21 hodin, kdy insolvenční soud zveřejnil v insolvenčním rejstříku usnesení o prohlášení konkursu na majetek dlužníka vydané téhož dne. Onen závěr plyne též z podoby bodu I. výroku usnesení insolvenčního soudu ze dne 12. 3. 2021, v němž insolvenční soud „vyslovuje souhlas“ k tomu, aby předmětnou částku (zajištěnému) věřiteli F „vydala“ dovolatelka.

26. V usnesení ze dne 28. 7. 2016, sen. zn. [29 NSČR 118/2016](#), uveřejněném pod číslem 134/2017 Sb. rozh. obč., se Nejvyšší soud pro poměry upravené insolvenčním zákonem přihlásil k závěrům, které pro konkursní poměry upravené zákonem č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“), formuloval k povaze rozvrhového usnesení např. již v usnesení ze dne 27. 11. 2001, sp. zn. [29 Cdo 2780/2000](#), uveřejněném pod číslem 39/2002 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 39/2002“). I v poměrech insolvenčního řízení, v němž je dlužníkův úpadek řešen konkursem, tak platí, že podstata rozvrhu (ve smyslu rozvrhu konečného) spočívá v tom, že celkový výtěžek zpeněžení majetkové podstaty se rozdělí mezi (insolvenční) věřitele podle pravidel stanovených v § 306 a § 307 insolvenčního zákona. Děje se tak usnesením, které zákon nazývá rozvrhovým usnesením; tímto usnesením se tudíž rozvrh nenařizuje, ale provádí. Samotné rozvrhové usnesení pak [stejně jako v poměrech upravených zákonem o konkursu a vyrovnání (srov. opět [R 39/2002](#))] není exekučním titulem. Obdobnou povahu (jako rozvrhové usnesení) má usnesení, jímž insolvenční soud uděluje souhlas s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění zajištěnému věřiteli; jím se část výtěžku zpeněžení majetkové podstaty „rozvrhuje“ zajištěnému věřiteli (srov. opět [R 95/2015](#)). Také toto usnesení není ve smyslu výše řečeného exekučním titulem. Jeho podstatou je svolení insolvenčního soudu k tomu, aby insolvenční správce konal (určený výtěžek zpeněžení zajištění

rozvrhl) způsobem předjímaným ustanovením § 298 insolvenčního zákona. Přitom jde o usnesení, jehož vydání zákon předpokládá (§ 10 písm. a/ insolvenčního zákona).

27. Nejde-li o rozhodnutí, jejichž vydání zákon v průběhu insolvenčního řízení „ukládá“ nebo (lhostejno zda mlčky nebo výslovně) „předpokládá“ (§ 10 písm. a/ insolvenčního zákona), včetně těch, u kterých onen „předpoklad“ plyne (za použití § 7 insolvenčního zákona) z ustanovení občanského soudního řádu týkajících se sporného řízení (a není-li to možné, z ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních), pak ve zbývajícím rozsahu nemůže jít o jiná (další) „rozhodnutí“ nebo „opatření“, než jsou ta, jejichž prostřednictvím insolvenční soud vykonává dohlédací činnost (§ 10 písm. b/ insolvenčního zákona) tím, že rozhoduje o záležitostech, které se týkají průběhu insolvenčního řízení, činí opatření potřebná k zajištění jeho účelu a ukládá povinnosti, týkající se činnosti jednotlivých subjektů řízení (§ 11 odst. 1 insolvenčního zákona), včetně toho, že je oprávněn dávat insolvenčnímu správci pokyny a uložit mu, aby si vyžádal k určitým otázkám stanovisko věřitelského výboru (§ 11 odst. 2 insolvenčního zákona). Dohlédací činnost soudu se netýká jen procedurální části insolvenčního řízení; zaměřuje se též k dohledu nad tím, zda některý z (dalších) procesních subjektů nepřekračuje meze svých oprávnění, anebo zda jinak nedochází k porušení zákona; srov. v literatuře (k obdobně formulovanému ustanovení § 12 ZKV ve znění účinném do 30. 4. 2000) např. dílo Zoulík, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář. 3. vydání. Praha, C. H. Beck 1998 (dále jen „Zoulík“), str. 82.

28. „Rozhodnutí“, „opatření“ a „pokyny“, které insolvenční soud vydává, činí nebo udílí „při výkonu dohlédací činnosti“, mohou být zatížena chybami (nesprávnostmi) stejně jako rozhodnutí, jejichž vydání zákon v průběhu insolvenčního řízení „ukládá“ nebo „předpokládá“. Důvod, pro který proti takovému „rozhodnutí“, „opatření“ nebo „pokynu“ [jež insolvenční soud vydává (v souladu s § 88 odst. 1 insolvenčního zákona) formou usnesení] není zásadně (pokud zákon nestanoví jinak) odvolání přípustné (§ 91 insolvenčního zákona), tkví v tom, že zásadně (typově) mají povahu usnesení, jimiž se upravuje vedení řízení, leč v některých případech by povaha vydaného „usnesení“ mohla být z pohledu ustanovení § 201 odst. 1 písm. a/ o. s. ř. sporná (srov. opět obdobně Zoulík, str. 82). Dalším důvodem pro (pravidelné) vyloučení přípustnosti odvolání tu je okolnost, že „rozhodnutí“, „opatření“ nebo „pokyn“ insolvenčního soudu při výkonu dohlédací činnosti zpravidla dříve nebo později vyústí (stejně jako usnesení, jímž se upravuje vedení řízení) ve vydání „rozhodnutí“ (opět formou usnesení), jehož vydání zákon v průběhu insolvenčního řízení „ukládá“ nebo „předpokládá“ (a správnost rozhodnutí vydaného předtím v rámci dohlédací činnosti se zásadně prověřuje prostřednictvím oprávněného prostředku směřujícího proti rozhodnutí, jehož vydání zákon v průběhu insolvenčního řízení „ukládá“ nebo „předpokládá“). „Rozhodnutí“, „opatření“ nebo „pokyn“ insolvenčního soudu vydané při výkonu dohlédací činnosti neztrácí svou povahu jen proto, že je nesprávné; jeho povahu nelze poměřovat tím, zda bylo vydáno „správně“, ani tím, že (nebo jak výrazně) případně omezilo konkrétní procesní subjekt nebo subjekty (jde o jeden z účinků, který takové usnesení podle ustanovení § 11 insolvenčního zákona může mít).

29. Z výše řečeného plyne, že je-li součástí výrokové části usnesení, jímž insolvenční soud uděluje insolvenčnímu správci souhlas s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění zajištěnému věřiteli, také stanovení lhůty, ve které má insolvenční správce vydat zajištěnému věřiteli výtěžek zpeněžení zajištění [jako tomu bylo (podle skutkových reálií) např. ve věci

Nejvyššího soudu sen. zn. [29 NSČR 55/2018](#), na kterou odkazoval odvolací soud], má příslušná část výroku povahu pokynu uděleného insolvenčním soudem insolvenčnímu správci při výkonu dohlédací činnosti (§ 10 písm. b/, § 11 insolvenčního zákona). Tam, kde insolvenční soud v takovém usnesení nestanovil lhůtu, ve které má insolvenční správce vydat výtěžek zpeněžení předmětu zajištění (jako v této věci), tak může učinit (za účelem nápravy případného prodlení insolvenčního správce) i samostatným usnesením vydaným kdykoli později; i v takovém případě jde o pokyn, který insolvenční soud uděluje insolvenčnímu správci v rámci své dohlédací činnosti (§ 11 insolvenčního zákona). Má-li povahu rozhodnutí vydaného při výkonu dohlédací činnosti ta část (výrok) usnesení, kterou insolvenční soud udělí insolvenčnímu správci pokyn, aby výtěžek zpeněžení předmětu zajištění vydal zajištěnému věřiteli v určité lhůtě, pak stejnou povahu musí mít (má) usnesení, jímž insolvenční soud takový pokyn změní nebo zruší [včetně usnesení, jímž insolvenční soud udělí insolvenčnímu správci pokyn, aby odsouhlasenou částku „prozatím“ (bez jeho dalšího pokynu) nevydával]. Takový pokyn nic nemění na tom, že pravomocné usnesení, jímž insolvenční soud souhlasil s vydáním výtěžku zpeněžení předmětu zajištění, založilo právo zajištěného věřitele, aby mu onen výtěžek zpeněžení předmětu zajištění byl vyplacen nejpozději před rozvrhem (srov. § 305 odst. 1 insolvenčního zákona).

30. K tomu lze dodat, že v těch případech, kdy pohledávka byla zjištěna podle § 201 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona, jelikož ji při přezkumném jednání nepopřel insolvenční správce ani žádný z přihlášených věřitelů, nelze ohledně skutečností, rozhodnutí nebo důkazů, které osoba nadaná popěrným právem nemohla bez své viny použít při přezkoumání zjištěné pohledávky, uplatnit na insolvenční řízení (nebo jen na některou z jeho fází) institut obnovy řízení (srov. § 96 odst. 1 insolvenčního zákona). Možnost reagovat po zjištění zjištěné pohledávky na nové skutečnosti, s nimiž je spojen zánik přihlášené pohledávky (např. započtením), nebo s nimiž je spojena ztráta věcné legitimace přihlášeného věřitele k dalšímu uplatňování (vymáhání) přihlášené pohledávky (např. nastala-li skutečnost, na základě níž se věřitelem této pohledávky stala jiná osoba, která se ale nestala namísto původního věřitele účastníkem insolvenčního řízení), upravuje ustanovení § 186 insolvenčního zákona; srov. shodně důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2021, sen. zn. [29 NSČR 91/2019](#) uveřejněného v časopise Vybraná judikatura, číslo 10, ročníku 2022, pod číslem 85 (podanou ústavní stížnost odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 25. 1. 2022, sp. zn. [I. ÚS 3453/21](#)) nebo důvody (odstavec 24.) rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2022, sen. zn. [29 ICdo 7/2020](#), uveřejněného pod číslem 9/2023 Sb. rozh. obč. Závěr, že prostřednictvím ustanovení § 186 insolvenčního zákona upravuje insolvenční zákon mechanismus, jehož prostřednictvím lze ukončit účast dlužníkovy věřitele v insolvenčním řízení v případě, že po svém zjištění pohledávka přihlášeného věřitele „byla uspokojena“ (např. tím, že ji v průběhu insolvenčního řízení vedeného na majetek ručitele uhradil osobní dlužník), nebo „zanikla jiným způsobem“, formuloval Nejvyšší soud již v usnesení ze dne 28. 11. 2013, sen. zn. [29 NSČR 63/2011](#), uveřejněném pod číslem 34/2014 Sb. rozh. obč.; k obraně dotčeného přihlášeného věřitele proti takovému postupu srov. ustanovení § 186 odst. 2 insolvenčního zákona.

31. Možnost insolvenčního soudu ukončit postupem podle § 186 odst. 1 insolvenčního zákona účast přihlášeného věřitele v insolvenčním řízení na základě zjištění, že pohledávka přihlášeného věřitele byla v průběhu insolvenčního řízení „uspokojena“, nebo „zanikla jiným způsobem“, není vyloučena ani v případě, že jde o pohledávku zajištěného věřitele,

na kterou mělo být podle (již) pravomocného usnesení insolvenčního soudu o vydání výtěžku zpeněžení zajištění takovému věřiteli plněno z majetkové podstaty dlužníka a která po vydání takového usnesení (respektive po jeho právní moci) byla „uspokojena“ z jiného zdroje (např. plněním ručitele nebo dlužníka spoludlužníka) nebo „zanikla jiným způsobem“ [např. započtením nebo tak, že (nově) nastala skutečnost, na základě níž se věřitelem této pohledávky stala jiná osoba, která se ale nestala namísto původního zajištěného věřitele účastníkem insolvenčního řízení)].

32. Obecně též platí, že i tam, kde věřiteli již bylo právo přiznáno pravomocným soudním rozhodnutím, lze „výjimečně“ (a toto slovo je zapotřebí zdůraznit) odepřít věřiteli jeho zákonem předvídané vymožení (výkon), jsou-li dány takové okolnosti, pro které by takový výkon mohl založit kolizi s procesními zásadami (byť mohou mít podklad v právu hmotném), a došlo by jím k popření základních principů právního státu a ke „zcela zjevné“ (a toto slovní spojení je opět zapotřebí zdůraznit) nespravedlnosti. Srov. v poměrech výkonu rozhodnutí nebo exekuce ve vazbě na úpravu obsaženou v § 268 odst. 1 písm. h/ o. s. ř. např. důvody nálezu pléna Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2017, sp. zn. [Pl. ÚS 9/15](#), uveřejněného pod číslem 138/2017 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu.

33. Stejnou otázku (Lze věřiteli odepřít již přiznané plnění?) si lze položit i v poměrech insolvenčního řízení; pro ně lze tuto otázku upravit do podoby: „Lze věřiteli odepřít plnění na zjištěnou pohledávku?“, respektive (pro poměry této věci) do podoby: „Lze zajištěnému věřiteli odepřít plnění na zjištěnou pohledávku, jde-li o plnění, jehož vydání zajištěnému věřiteli již insolvenční soud odsouhlasil pravomocným usnesením vydaným podle § 298 insolvenčního zákona?“.

34. V odpověď na otázky formulované v předchozím odstavci lze pro poměry insolvenčního řízení rovněž uzavřít, že i tam, kde pohledávka věřitele byla v insolvenčním řízení zjištěna podle § 201 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona (jelikož ji při přezkumném jednání nepopřel insolvenční správce ani žádný z přihlášených věřitelů), jakož i tam, kde (zajištěnému) věřiteli insolvenční soud následně (již) odsouhlasil plnění na takto zjištěnou pohledávku pravomocným usnesením vydaným podle § 298 insolvenčního zákona, nelze vyloučit, že věřiteli bude výjimečně odepřeno plnění na jeho pohledávku, jestliže v insolvenčním řízení po zjištění pohledávky a po odsouhlasení plnění na takto zjištěnou pohledávku pravomocným usnesením vydaným podle § 298 insolvenčního zákona nově nastaly nebo nově vyšly najevo takové skutečnosti, pro které by plnění na pohledávku mohlo založit kolizi se základními zásadami insolvenčního řízení (§ 5 insolvenčního zákona), potažmo s dalšími procesními zásadami (srov. i § 2 o. s. ř.), a došlo by jím k popření základních principů právního státu a ke zcela zjevné nespravedlnosti.

35. Též s přihlédnutím ke stadiu insolvenčního řízení, v němž vyvstala potřeba takovou otázku řešit, se pro takový (zcela výjimečný) zásah do již nabytých práv (zajištěného) věřitele zpravidla (zásadně) nabízí využití těch postupů, jež má insolvenční soud k dispozici, má-li za to, že nastala nová skutečnost, se kterou je spojen zánik přihlášené pohledávky, nebo nová skutečnost, se kterou je spojena ztráta věcné legitimace přihlášeného věřitele k dalšímu uplatňování (vymáhání) přihlášené pohledávky (srov. odstavce 30. a 31. shora). Dotčenému věřiteli se takovým postupem v zájmu zachování zásady rovnosti účastníků (principu „rovnosti zbraní“),

současně otevírá možnost prokázat, že nenastaly ony výjimečné okolnosti, jež jej zbavují (pravomocně přiznaného) práva na výplatu plnění odpovídajícího zjištěné pohledávce.

36. Jinak řečeno, má-li insolvenční soud za to, že po zjištění pohledávky zajištěného věřitele postupem podle § 201 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona a poté, co pravomocným usnesením odsouhlasil vydání výtěžku zpeněžení předmětu zajištění takovému věřiteli, nově nastaly nebo nově vyšly najevo takové skutečnosti, pro které by plnění na pohledávku mohlo založit kolizi se základními zásadami insolvenčního řízení (potažmo s dalšími procesními zásadami), a došlo by jím k popření základních principů právního státu a ke zcela zjevné nespravedlnosti, může ukončit účast zajištěného věřitele v insolvenčním řízení rozhodnutím vydaným podle § 186 odst. 1 insolvenčního zákona. Učiní-li tak, pak v odůvodnění takového rozhodnutí uvede důvod, pro který na pohledávku nelze plnit (uvede nově nastalou skutečnost nebo nově najevo vyšlou skutečnost a vysvětlí, proč jde o skutečnost, pro kterou by plnění na pohledávku mohlo založit kolizi se základními zásadami insolvenčního řízení, potažmo s dalšími procesními zásadami, a pro kterou by tímto plněním došlo k popření základních principů právního státu a ke zcela zjevné nespravedlnosti).

č. 23

37. Zajištěný věřitel, který tvrdí, že skutečnost, pro kterou mu insolvenční soud odepřel plnění na zjištěnou pohledávku, nenastala „vůbec“, nenastala „nově“ nebo nevyšla najevo „nově“, případně tvrdí, že nejde o skutečnost, pro kterou by plnění na pohledávku mohlo založit kolizi se základními zásadami insolvenčního řízení (potažmo s dalšími procesními zásadami), a pro kterou by tímto plněním došlo k popření základních principů právního státu a ke zcela zjevné nespravedlnosti, se může žalobou podanou podle § 186 odst. 2 insolvenčního zákona u insolvenčního soudu v tam určené lhůtě domáhat proti insolvenčnímu správci určení, že mu právo na plnění náleží (že důvod pro odepření plnění nebyl dán). Nebude-li žaloba včas podána, bude platit, že zajištěnému věřiteli nenáleží plnění na pohledávku v insolvenčním řízení. Totéž bude platit, jestliže insolvenční soud žalobu zamítne, odmítne ji nebo řízení o ní zastaví. Právní mocí rozhodnutí, kterým insolvenční soud žalobě vyhoví, se účast přihlášeného věřitele v insolvenčním řízení obnoví. I taková žaloba se projedná jako incidenční spor.

38. Výše podaným výkladem nejsou nikterak dotčeny závěry, jež Nejvyšší soud formuloval k významu probíhajícího trestního řízení pro možnost upokojení věřitele např. v usnesení ze dne 29. 8. 2013, sen. zn. [29 NSČR 67/2013](#), uveřejněném pod číslem 12/2014 Sb. rozh. obč.

39. Té části výroku usnesení ze dne 4. 5. 2021, kterou insolvenční soud dává insolvenční správce pokyn k soupisu „částky 2.591.581,52 Kč“ do majetkové podstaty a k tomu, aby tuto částku nevydávala věřiteli F bez výslovného pokynu insolvenčního soudu, lze vytknout značnou míru formulační nepřesnosti. Kdyby skutečně mělo jít o pokyn k soupisu označeného „majetku“ do majetkové podstaty dlužníka, pak by se zřetelem k ustanovení § 217 odst. 1 věty třetí insolvenčního zákona nebyly namíste žádné pochyby o tom, že jde o pokyn vydaný v rámci dohlédací činnosti insolvenčního soudu. Ve skutečnosti ale nejde o pokyn k soupisu „majetku“, nýbrž o pokyn k soupisu „dluhu“. Platí, že každý procesní úkon je nutno posuzovat podle toho, jak byl navenek projeven, nikoliv podle toho, jestli mezi projeveným procesním úkonem a vnitřní vůlí jednatelů je skutečný souhlas. Srov. odstavec 53. stanoviska pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. [Plsn 1/2015](#), uveřejněného pod číslem 1/2017 Sb. rozh. st., důvody usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2012, sp. zn. [31 Cdo 2847/2011](#), uveřejněného pod číslem 72/2012 Sb. rozh. obč.,

a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. [29 Odo 649/2001](#), uveřejněné pod číslem 11/2006 Sb. rozh. obč. Podstata toho, co insolvenční soud navenek vyjádřil (projevil) dotčenou částí výroku předmětného usnesení, tkví právě v tom, aby insolvenční správkyň odsouhlasenou částku „prozatím“ (bez dalšího pokynu insolvenčního soudu) nevydávala (nevyplácela) věřiteli F, což vystihuje (jak rozebráno shora v odstavcích 27. až 29.) povahu pokynu insolvenčního soudu vydaného při výkonu dohlédací činnosti. Právní posouzení věci odvolacím soudem tudíž v dotčeném ohledu není správné.

40. Odvolací soud potud rozhodl nesprávně (o usnesení vydané v rámci dohlédací činnosti insolvenčního soudu šlo i v dovoláním napadené části usnesení odvolacího soudu), přičemž dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout (§ 243d odst. 1 písm. b/ o. s. ř.). Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), změnil usnesení odvolacího soudu v dovoláním napadené části v tom duchu, že odvolání se i potud odmítá (jelikož jeho přípustnost vylučuje ustanovení § 91 insolvenčního zákona).